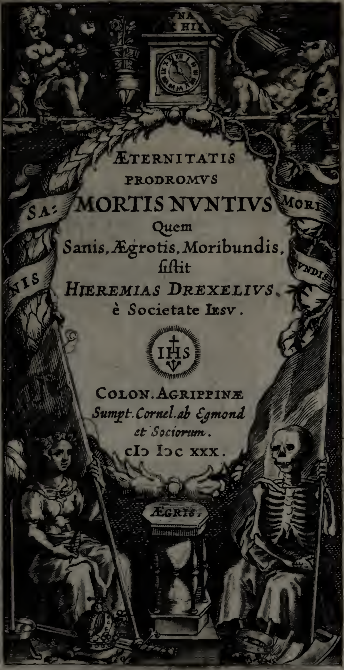
760
B.10 B

plates by
Sosteen

ÆTERNITATIS
PRODROMVS
MORTIS NVNTIVS
Quem
Sanis, Ægrotis, Moribundis,
ſiſtit
HIEREMIAS DREXELIVS,
è Societate IESV.
IHS
COLON. AGRIPPINÆ
Sumpt. Cornel. ab Egmond
et Sociorum.
cIↄ Iↄc xxx.
ÆGRIS.

SERENISSIMÆ
PRINCIPI
ELISABETHÆ,

SERENISSIMI
PRINCIPIS
MAXIMILIANI,
COMITIS PALATINI,
VTRIVSQVE BAVARIÆ
Ducis, & Electoris
conjugi;
Lotharingiæ ac Barræ
Duci,

Dominæ clementiſſimæ.

ANTE annos non adeo multos, Sereniſſima Princeps, initium felix accepit laudatiſſimi exempli Sodalitas, quæ Sereniſſimi nominis auſpiciis & nata, & maximis jam incrementis educata eſt. Ita prorſus Aula Theodoſiana, pia, ſancta refloreſcit. Novus hic rerum ordo eſt. Iam ab Aula Philoſophia, ſeu, Mortis meditatio prodit, quæ olim è ſcholis petebatur. Nimirũ Ser.ti V.æ

 parum

provehuntur religioſiſſima munificentia. Hoc enim hujus eſt inſtituti, piis manibus exilium deprecari, & mortuos ad vitā non hanc mortalē, ſed immortalē illā è pœnis evocare.

Neque in unam ſolummodo hanc urbem, hæc ſeſe beneficentia effundit. Omnem hunc Orbem Principalis iſta liberalitas complexa eſt, neque enim pro unius tantum oppidi, aut provinciæ defunctis, eleemoſynæ & preces funduntur lōgius adeunt, ulterius excurrunt; Orbem univerſum amplectuntur tam pia in defunctos ſubſidia.

Sed ego hîc loquendi vices dignioribus tribuo. Loquantur nobiliſſimi viri fœminæque, magno numero, & ardentibus ſtudiis ſuorum Principum exempla æmulantes. Illorum omnium pæne unus hic ſermo eſt: *Quod Ser.mus Elector Maximilianus & Ser.ma conjux Eliſabetha liberaliſsime cœperunt, id religioſiſsime etiamnum perſeverant. Et pecunias ſuas, & ſuas lacrimas piis Manibus*

nibus impendunt, inter ſe certantibus Liberalitate & Pietate. In levi fuit Ser.mis Ducibus opes ad hoc inſtituti affundere; ſua ipſi etiam virtute, & luculentis exemplis iſtud in defunctos ſtudium mirifice in dies confirmant. Plurimum darent, etiamſi nihil præter exemplum huc conferrent. Nunc illud Eccleſiaſtæ, & oculis & animo noſtro fixiſsimum inhæret: Melius eſſe, ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. *Ecc. c. 7. v. 3.* *Hoc nos pietas noſtrorum Principum docet, quos in lugubri hac æde tam crebros, & pæne quotidianos habemus comprecatores. Quin ergo ſequimur tantorum Principum veſtigia? an ſequi nos pudet, cum præeunt, viamque ſignant ſidera tam illuſtria?* Hos ſermones eſt audire: ſermones tantum? è verbis facta fiunt. Nam ſodalitium illud florentiſſimum in eam nunc amplitudinem excrevit, ut locus cetera non anguſtus confertæ multitudini non raro deſit, nunquam deſint homines loco. Ipſi hîc teſtes oculi loquuntur.

Neque vero novitium,quod forte
Ba- quis putet,hoc inſtitutum eſt. Ante
ron. annos ſexcētos,Ioanne XIV. ſum-
tom. 10. mo Pontifice,Anno Chriſtiano 984.
An. 984 Romæ ſodalitiũ ejuſcemodi coaluit,
n.5. in quo etiam maximi Præſules ſua
nomina profiteri non erubuerunt.
Extat hodieque in æde ſanctorum
Coſmæ & Damiani tabula marmo-
rea,quæ Sodalitatem illam, defun-
ctorum bono, aſſerit conſtitutam.

Revixit hoc ævo tam pia in de-
functos commiſeratio, quam Mo-
nachium, ad ſuorum Principum e-
xempla compoſitum, certatim ex-
2. hibet,docetque, *Sanctam & ſalubrē*
Ma cha. *eſſe cogitationem pro defunctis exora-*
cap. *re, ut à peccatis ſolvantur.*
12. v. Sunt qui ſuam in alios miſericor-
46. diam teſtentur, ſed in rebus corpo-
ris tantum; ſuam alii ſolum in rebus
animi; Sodalitas illa utrumque am-
plexa, & hoc & illud ingenti cum
laude præſtat; neque enim defun-
ctos precibus tantum ac votis, ſed
etiam cenſũ ac eleemoſynis libera-
liter

liter ſtudet adjuvare. Quid ni beatos eſſe dixerim hos tales, nec uno nomine beatos? Multiplici ſane oraculo, *Beati miſericordes*, ii præſertim qui ſic curant mortuos, ut vivis minime deſint; ita juvant vivos, ut mortuis benigniſſime ſuccurrant. Eo ſpectat hæc Sodalitas, cujus aſſiduũ eſt exercitium, *Mortem meditari, & mortuis opitulari.*

Hæc vere Chriſtiana philoſophia eſt, quotidie vaſa conclamare; quovis momento Mortis falcem expectare; diem ultimum non quaſi pœnam, ſed quaſi naturæ legem aſpicere, animo ſemper ad Æternitatem intento. Vtinam hanc philoſophiam tandem capiant, ii præcipue, qui per omnem vitam nec vivere diſcunt, nec mori: omnia tanquam mortales timent; omnia tanquam immortales concupiſcunt, nec quidquam minus cogitant, quam quod maxime diſcendum, MORI. Alia præcepta tradit hæc Sodalitas, cujus omnes conventus non aliud habent initiũ,

non finem alium, quam *Memoriam Mortis.*

Et hæc me cauſſa impulit, cur hunc Æternitatis Prodromũ, Mortis nuntium Ser.[ti] V.[æ] potiſſimum inſcriberem, quæ mortuorum tam benignam ſuſcepit curam. His certe tam Chriſtianis ſtudiis jam pridem debebatur hæc ſcriptio, à mortuorum ſacris minime aliena. Varia hîc monita ſunt, ſed quæ omnia unum hoc doceant, *Mortem prævidere, & mortalia deſpicere.* Quod vero aliàs, hoc iterum ſubmiſiſſime rogo, ut ſub Sereniſſimi nominis tutela, quæ Æternitatem in publicum eduxit, etiam Æternitatis Prodromo in lucem evolare liceat. Monachii, die altera Novembris, piorum Manium memoriæ ſacra. Anno à Virginis partu M. DC. XXVIII.

Ser.[tis] V.[æ] infimus cliens,

Hieremias Drexelius,
è Societate IESV.

BENEVOLO LECTORI.

MOrtis nuntium tibi ſiſto, mi Lector; ſed nuntium forſan ingratum. Ne trepida: fiet gratiſſimus. Ægrotas? ſuo hic nuntius venit tempore. Moreris? tempore tunc maxime ſuo adeſt. Atqui, ais, ſanus ſum. Nihilominus hunc tibi nuntium ſiſto, & quidem tuo bono Sanus hunc longe utilius noſſe diſces, quam ægrotus, quam moribundus. Quare, rogo te, liceat Reginæ Maximæ legato familiarius tecum agere, dum ſanus es; & auſim promittere, ægrotum te, moribundum te vix quidquam terrebit. Ergo

Vive memor mortis, uti ſis & memor ſalutis. *Auſonius.*

Neminem mors magis perterrefacit, quam à quo minus expectatur. Hoc te, Lector, volui non neſcire, & optime valere: tibi & Deo vivere.

AD

AD
CAPVT I.
Imago I.
SANIS
SIC
CONSIDERANDA.

A. *Mors ſanis fortaſſe dormit? cavete; evigilabit ſubito.*

B. *Sani tripudiant, non ægri; viaticum ad vitia eſt ſanitas.*

C. *Coturnicum pluviæ, ſanorum & otioſorum ſubſerviunt gulæ.*

D. *Favonius blanditur, & flores ſpirat: ſed hoc quamdiu?*

E. *Nunc Phœbus ridet, ſed riſum hunc ſequetur nubium fletus.*

F. *Virtuti ſanus ſæpe contumax aries; vitiis cerea virgo eſt.*

G. *Inſaniam hilarem ad momentum inſaniunt; ſed pendet ab hoc momento* ÆTERNITAS.

CA.

E
D
F
C
G
B

CAPVT I.
MORTIS MEMORIA PROPONITVR.
SANIS.

§. I. *Lectori lux, & ingreſſus ad ſermonem.*

MORBO & Morti ſolatia innumeri ſcripſere. Idem ego facere meditor. Sed tantum abeſt, ut illi me abſterreant, ut etiam provocent ad ſcribendum. Aliqui horum ſcriptorum (cum venia dixerim) prolixi nimis ſunt, & ægrotum aut ægrotaturum infinitis præceptionibus onerant. Alii brevitatis non adeo obliti, ſed ordinis, quem nimis concinnum volunt & accuratum. minus offendiſſent, ſi ſciviſſent manum amovere de tabula, quod in Protogene Apelles deſiderabat. Alii multa præclare differunt, ſed non ſatis, ſic dicam, practice: Theoriã alibi commendemus; hîc agere oportet & pro verbis monſtrare facta. Alii ægris aut moribundis meros pæne terrores, formidines meras objiciunt, & exanimant etiamnum ſpirantes. Voti tui, mi Lector, ſcio eſſe, ad Mortem præparari quam fieri poteſt leviſſi-

Plin. l. 35. c. 10. poſt init.

leviſſimis impendiis. Voto tuo reſpondere conabor, & *Breviter*, *Ordine*, *Hilariter*, ad Mortis oſtium te ducam, ut pæne non ſentias te duci. *Breviter* quidem, nam libellum ſcripturus ſum, non librum, & libellum manuarium, qui ſuo domino nunquam non ad manus ſit. *Ordine* non ſtricto illo & exquiſito, ſed, ut ita dicam, confuſo. Ordo viæ eſt, etiam cum per ambages itur, præſertim ſi ſint amœnæ. *Hilariter*, nec enim religioni ducam, etiam verſiculos & epigrammatia rei opportuna miſcere: ſtilum jacentem illum & flaccidum ſubinde temperare expediet erectiore, & hilaritatem non abhorrente. Hæc in anteceſſum debui præmonere.

§. 2. *Quotidiana mortis memoria.*

Beatus ille, qui ſemper & ubique ſic vivit, ut ultimam quamque lucem tanquam non redituram conſumat. Epictetus ſapientiſſime hoc docens: Mors, inquit, & exilium, & omnia quæ in malis habentur, ob oculos tibi verſentur; omnium vero maxime mors. Sic nihil unquam humile cogitabis, nec impenſe cupies quicquam. *Epict. Enchir. c.28.*

Miſelli homunculi, quid longas ſpes præcipitis, quid tantam ſuſcipitis rerum molem? cras forſitan futuri favilla & cinis. Cautos fige pedes, ô homo; illa atra Diva, cuique noſtrûm ſuper caput

caput quotidie ſtat, & ultimas vitalis clepſydræ arenulas inſopito & pervigili oculo expectat, & tu non expectes illam?

Ortum quicquid habet, finem timet;
Ibimus omnes,
Ibimus; immenſis urnam quatit Æacus umbris.

Neque ætas ulla delinit mortem. Cum naſcimur, ſubjicimur huic tributo, & mortis ſimus ſtipendiarii: Imo

---- cum tremuli ſeſe oculi exerunt
Primævamque avidi percipiunt diem,

Tunc ſane incipimus mori. Eadem mors reginæ imminet, quæ ancillæ. Itaque omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum. Dic omni veſpere: Hodie ſto ad oſtium æternitatis.

Horat. lib. 1. epiſt. 4.

§. 3. *Memoria mortis, potens in omnia peccata pharmacum.*

OMnem ſenſum voluptatis excutit ſeria mortis recordatio, & in abſynthium mella vertit. Chryſoſtomus id aſſerens: Mortis futuræ expectatio, inquit, haud quaquam ſinit, ut quas in manibus habent voluptates, ſeu delitias ſentiant. Et vero quid non poteſt, non extremis digitis, ac quaſi per capillum, ſed toto mors corpore cogitata? Nulli hæc ætati parcit, nulli dignitati

Chryſ. tom. 5. ſerm. de nequitia depulſa, initio, mihi p. 678.

tati. Hic decedit juvenis, infans alter, ſenex alius. Ille ferro, veneno alius aut lapſu, lento alius ſtillicidio, celeri alius, & tanquam valido imbre aut fluctibus oppreſſus, aut fulmine tactus jacet. Inter tam dubia, tam varia, tam ſubita, quæ ſecuritas? aut quis peccandi animus inter tam incerta? Quid? quod quotidie morimur. Clepſydram cogita, ſive veterem aqueam, ſive recentiorem arenariam: nonne per ſtillicidia & arenas pars ſuperior evacuatur, impletur inferior? Idem de vita cogita. delabitur momentis ſingulis aliquid, & evacuatur præſens vita, ac alio diffluit. Nihil hîc tutum, non hora horæ, non momentum momento. Beatus, cui omnis dies poſtremus; beatior, cui omnis hora; beatiſſimus, cui omne momentum. Abſtinebit à ſcelere manum, quisquis omnem horam decretoriam putat, quisquis omne momentum ultimum. O ſpes inanis, quantos in fraudem impellis? quantos, dum promittis ſenectam, in medio tollis curſu? Evenire proinde credas poſſe tibi, quod multis. Quanti jacent nocente mente, innocente licet manu! quam multi meditato tantum crimine, mortem repererunt! quam multos medio in ſcelere mors occupavit, & medium ſecuit crimen! quam multi in ipſo ſceleris conatu abrepti, temerarii auſus pœnas dederunt! quam multi in ipſo inchoati ſce-

leris momento, ſcelus morte clauſerunt! Quid, ſi ex horum numero ſis unus? aut quæ certior tibi hora, aut momentum, quam alteri? Iam quis ab illa mente crimen expectet, quæ cum crimine mortem expectat, cum morte pœnam? Nemo prudens inter Oceani fluctus in tabula ludit: Nemo ab ingenti præcipitio pendulus ſcelera meditatur: Nemo inter medios armatos hoſtes inermis hilareſcit. Stolidior his eſt, qui in perpetuo mortis metu, omni hora dubia, omni momento incerto, ea audet quæ æternùm infelicem afferunt mortem. O fatui! quouſque ruimus in æternùm puniendâ? Quin Siracidæ conſilio paremus? In omnibus, inquit, operibus tuis, memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.

Scribanius in Polit. Chriſt. lib. 1. c. 27.

Eccle. c. 7. v. 40.

§. 4. *Bona vitæ clauſula, quanti ſit: è Seneca.*

DIc, mi Seneca, quem magnus ille Plinius, Principem eruditionis invidendo elogio appellat, dic quid ſentis de morte, præſertim immatura? Audite juvenes, audite queruli ſenes: Quomodo fabula, ſic vita, non quam diu, ſed quam bene acta ſit, refert. Nihil ad rem pertinet, quo loco deſinas. quocumque voles, deſine: tantum bonam clauſulam impone. Non aliter Epictetus: Memento, inquit, actorem te eſſe fabulæ,

Plin. l. 14. c. 4 med.

Senec. epiſt. 77. fine omnino

Ench. c. 23.

bulæ, qualem doctor voluit: ſi brevem, brevis; ſi longam, longæ. Nec aliter Varro dixit: Non eos optime vixiſſe, qui diutiſſime, ſed qui modeſtiſſime vixerint. Planiſſime ſic eſt: Non refert, Vbi, aut quando, aut quomodo deſinamus. Cum Deus volet, deſinendum eſt; modo nos clauſulam apponamus bonam.

§. 5. *Omnis homo, nullus homo: ex Arbitro.*

Heu, heu nos miſeros, quam totus homuncio nil eſt?

VEre ſic eſt. Sed heu miſeriores multo, quo minus agnoſcimus eſſe miſeros! Nil eſt totus homuncio (ut recte priſcus Satyricus) ſed auſim dicere, tunc aliquid eſſe incipit, cum ſe nil eſſe cognoſcit. O homo noſce teipſum; noſce & ſape. Mors namque lilia ſentibus æquat. *Sape.*

O miſeri & vani, quid nos, doctrina, fama, fumus? Ipſi pulvis, illa opinio, iſta ventus. Et nos quoque qui vivimus, qui vigemus & floremus, dicemus brevi: *Viximus.* Hic omnes exitus unus habet. Vita noſtra creſcendo decreſcit: & hūc ipſum quem agimus diem, cum morte dividimus. quotidie enim demitur aliqua pars vitæ. Quemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhaurit, ſed quicquid ante defluxit: ſic ultima hora, qua eſſe deſinimus, *Seneca epiſt. 24. poſt med.*

non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat.

§. 6. *Mortales unius diecula.*

FLos eſt, Hemerocallis, cujus vita & pulchritudo diaria eſt. Sed & volucris ad Hypanim fluvium eſt, Hemerobios dicta, quæ non ultra diem vivit, ſed eadem omnino luce, qua lucem inchoat, finit; morientique ſoli commoritur: eodem die pueri, juvenis, ſenis ætatem experta. Mane naſcitur, meridie viget, veſperi conſeneſcit, & moritur. Sed & hoc magis mirum in hoc alato quadrupede, quod non minus unicæ dieculæ alimenta provideat, quam ſi corvi aut cornicis annos eſſet viſurum. Animalculo huic ſimillima eſt humana vita. Ad fluvium illa eſt perpetuo fluentis temporis, ſed & volucris eſt, magis quam avis ulla vel ſagitta: & ſæpe omnis ſuæ pompæ diem unicum, terminum habet, ſæpe horam, ſæpe paullo productius momentum. Quid ergo annos meditamur & ſæcula, ſæpe brævioris ævi quam flores, aut florum umbræ, aut ſi quid umbra vanius, brevius.

Plin. l. 11. c. 36. Hoc culicũ genus etiã in Arari naſcitur, eodẽque die mortuũ aquis innatat, piſcibus avidiſſime cõſectantibus. Lugdunenſes piſcatores vocant, de la mãne.

Grande profecto mirum eſt, hanc vitæ volucerrimam brevitatem à tot divinis vatibus proclamari, ab omnibus omnium ſæculorum ſcriptoribus confirmari, nihilominus miſellos homunciones

ciones adeo ad omnium voces obſurdeſcere. Clamat Ezechias per Iſaiam; *Iſ. c.* 38 *v.* 12.
De mane uſque ad veſperam finies me.
Clamat regius pſaltes: Dies mei ſicut *Pſal.* 101. *v.* 12.
umbra declinaverunt. Clamat Huſſæus
princeps: Homo quaſi flos egreditur, & *Iob. c.* 14. *v.* 2.
conteritur, & fugit velut umbra. En homo bulla, vita tua omnis, umbrę fuga eſt, & tu manſionē cogitas, ac quietā habitationē? Quid avare congeris? Quid corradis, velut annos Neſtoris victurus? Mors tibi à tergo hæret: Abibis hinc, priuſquam abiturum te metuas, ni metuas mature. Accelera, inſtat Æternitas.

§. 7. *Idem confirmatius traditur.*

NVllius vita non brevis eſt, illorum breviſſima, qui præteritorum obliviſcuntur, præſentia negligunt, de futuris non metuunt. Optime Iobus: Et *Iob. c.* 20. *v.* 7. *&* 8.
qui eum, inquit, viderant, dicent: Vbi eſt? Velut ſomnium avolans non invenietur (ſomniare inaniſſimum, volare celerrimum) tranſiet ſicut viſio nocturna. Idem de ſeipſo: Dies mei, ait, velociores fuerunt curſore, fugerunt & *Idem c.* 9. *v.* 25. *&* 26.
non viderunt bonum (hoc dixit hominum opulentiſſimus) pertranſierunt quaſi naves poma portantes, ſicut aquila volans ad eſcam. Heſterni quippe ſumus, & ignoramus, quoniam ſicut umdra dies noſtri ſunt ſuper terram. Vere, *& c.* 8. *v.* 9.
dies noſtri ſicut umbra ſuper terram, *&*

nulla eſt mora. Nos epulamur, & choreas ducimus, *& nulla eſt mora*; Nos quieti liberaliſſime indulgemus, & ad ipſam uſque meridiem ſtertimus, *& nulla eſt mora*; Nos temporis prodigi fabulamur, & aliud ex alio delicatum otium comminiſcimur, & tamen *nulla eſt mora*: labuntur, fugiunt, avolant anni. Nemo tam Divos habuit faventes unquam, ut ſibi craſtinum poſſet polliceri. Ita dum ſomniamus, ad æternitatem tranſimus, vel illam cælitum, vel inferorum alteram. Præclare dixit Suidas: O mortales unius dieculæ, quotidianorum gnari, futura non proſpicientes, perpendite, ad quam tenditis, Æternitatem.

Verbo Ephemerii botri. mihi p. 358.

§. 8. *Longa vitæ ſpes, & vota inania.*

Luca c. 12. *v.* 18. QVid faciam, dicebat apud animum ſuum opulentus ille, quia non habeo quo congregem fructus meos? Hoc faciam, deſtruam horrea mea, & majora faciam. Miſer, heu! bis miſer. Tune horreum ampliabis? ſepulchrum habitabis craſtina, & ô ſi non tartarum. Hac nocte anima tua repetetur à te, quæ autem paraſti, cujus erunt? Virtus, ſi quam amaſti; vitia, quæ paraſti, tecum ibunt: nec alios hinc habebis comites. Huic divitis fato ſimillimum illud Senecionis apud Senecam, qui vitam hanc volucrem, quam per

mo-

momenta ſingula precariam ducimus, ſæpius reputans: Omnis dies, inquit, omnis hora, quam nihil ſimus, oſtendit, & aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cum æterna meditantes reſpicere cogit ad mortem. Senecio Cornelius, eques Romanus, homo ſummæ frugalitatis, non minus patrimonii quam corporis diligens, cum per totum diem amico graviter affecto, & ſine ſpe jacenti, uſque in noctem aſſediſſet, cum hilaris cœnaſſet, genere valetudinis præcipiti abreptus, angina, vix compreſſum arctatis faucibus ſpiritum traxit in lucem. Intra pauciſſimas ergo horas, poſtquam omnibus erat ſani ac valentis officiis functus, deceſſit. Ille qui & mari & terra pecuniam agitabat, qui ad publica quoque, nullum relinquens inexpertum genus quæſtus, acceſſerat; in ipſo actu bene cedentium rerum, in ipſo procurrentis pecuniæ impetu raptus eſt.

Sen. epiſt. 101. init.

Ita fit, dum maxime agunt homines, agunt animam: uti venti, qui cum vehemētiſſime flant, efflant vim ſuam, tunc plerunque celerrime poſituri, cum plurimum ſævierunt. Admirabundus Iob à Deo quærit, & pæne conqueritur: Et ſic repente præcipitas me? Pulchre Tertullianus, & vere: Vis eſt, inquit, & illa navigiis, cum longe à Caphareis ſaxis, nullis depugnata turbinibus, nullis quaſſata decumanis fluctibus; adu-

Iob c. 10. v. 8.

Tertul. lib. de Anima.

lante flatu, labente curſu, lætante comitatu, inteſtino repente perculſu cum tota ſecuritate deſidunt. Non ſecus ſunt naufragia vitæ, & tranquillæ mortis eventus.

Quam ergo ſtultum eſt ætatem diſponere? Ne craſtino quidem dominamur. O quanta dementia eſt ſpes longas inchoantium! Emam, ædificabo, vendam, exigam, honores geram, tum demum laſſam ſenectutem in otium referam. Omnia, mihi credite, etiam felicibus dubia ſunt. Nihil ſibi quiſquam de futuro debet promittere: id quoque quod tenetur, per manus erit, & ipſam premimus horam, caſus incidere poteſt & abrumpere. Nos vero navigationes longas, & ſeros in patriam reditus proponimus: militiam, curiam, lentas actiones, prolixa negotia, longam laborum feriem, officiorumque per officia proceſſus deſtinamus, ævum Neſtoris & fortunam Metelli ſperamus, cum interim ad latus mors eſt, & è vitæ colliculo in mare nos præcipitat Æternitatis.

§. 9. *Homo pulvis.*

Gen. MEmento homo, quia pulvis es, &
c.3. in pulverem revertêris. Triſte hoc
v.19. carmen, noſtra nobis mater occinit Eccleſia, cum filiorum capitibus cineres inſpergit, monetque mortalitatis, &

eo quidem tempore, quo illa plerunque minime cogitatur. Aquilã hîc imitatur Eccleſia: illa cervum prælio aggreſſura, multum pulverem alarum volutatu collectum, excutit in oculos cervi, cornibus media inſidens, & pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Sic Eccleſia hominem in vetita ruentem, media quaſi via adoritur, ſternitque ferali hoc pulvere. Idem ſacerdos facit, cum ad exequiarum epilogum, cadaveri jam intra ſuum conditorium repoſito, ter glebam injiciens: Memento, inquit, homo, quia pulvis es, & in pulverem revertêris. Hæc non jacenti jam & mortuo, ſed vivis & etiamnum circumſtantibus opportune, & ſuo loco occinit. *Plin. lib. 10. c. 4.*

Sapuit in hoc & Philippus Macedo, qui quotidiano illo carmine monitus (*Philippe, homo es*) moderatiorem ſe geſſit.

Sed & grues hoc nos doceant. Hæ cum nocturnis temporibus excubias habent, lapillum pede ſuſtinent, qui laſſatis ſomno decidens, indiligentiam ſono coarguat. Eædem, cum Pontum tranſvolant, arenam ferunt gutture. Mortales vanitatis arguat ſepulchrale ſaxum, & arena qua conteguntur. Vitulus ab Hebræis adoratus, aureus quidem fuit, ſed in pulverem redactus: Statua Nabuchodonoſori viſa, terribilis fuit, ſed ictu lapilli contrita: Poma Gomorrhæa pulchra quidem ſunt, ſed

cum franguntur, in vagum pulverem fatiſcunt: formam & opes oſtentat faſtuoſus homo, demum hæc omnia in cineres rediguntur. Hoc humanæ pompæ principium, hic finis. Ergo age quod agendum eſt; inſtat Æternitas.

§. 10. *Homo verè miſer.*

Plin. proœmio in lib. 7. hiſt. nat.

NOn eſt ſatis æſtimare, Natura meliorne homini mater, an triſtior noverca fuerit. Ante omnia unum animantium cunctorum, alienis velat opibus: ceteris varie tegumenta tribuit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, villos, ſetas, pilos, plumam, pennas, ſquamas, vellera. Truncos etiam arboreſque cortice, interdum gemino, à frigoribus & calore tutata eſt. Hominem tantum nudum, & in nuda humo, natali die abjicit ad vagitus ſtatim & ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrimas, & has protinus vitæ principio. Ab hoc lucis rudimento, vincula excipiunt & omnium membrorum nexus: itaque natus, manibus pedibuſque devinctis jacet, flens animal ceteris imperaturum; & à ſuppliciis vitam auſpicatur, unam tantum ob culpam, quia natum eſt. Heu dementiam ab his initiis exiſtimantium ad ſuperbiam ſe genitos! Prima roboris ſpes, primumque temporis munus quadrupedi ſimilem facit. Quando homini inceſſus? quando vox?

vox? quando firmum cibis os? quamdiu palpitans vertex, ſummæ inter cuncta animalia imbecillitatis indicium? Iam morbi tot, atque medicinæ tot contra mala excogitatæ, & hæ quoque ſubinde novitatibus victæ. Videmus animalium cetera, mox naturam ſuam ſentire, alia nare, alia ire, alia volare, alia ſerpere: hominem ſine doctrina nihil ſcire, non fari, non ingredi, non veſci, breviterque non aliud naturæ ſponte, quam flere. Vni animantium luctus eſt datus, uni luxuria, uni ambitio, uni avaritia, uni ſuperſtitio, uni immenſa vivendi cupido. Nulli vita fragilior, nulli rerum omnium libido major, nulli pavor confuſior, nulli rabies acrior. Denique cetera animantia in ſuo genere probe degunt: congregari cernimus, & ſtare contra diſſimilia. Leonum feritas inter ſe non dimicat: ſerpentum morſus non petit ſerpentes: ne maris quidem belluæ ac piſces, niſi in diverſa genera, ſæviunt. Homini plurima ex homine ſunt mala.

§. II. *Quid igitur eſt Homo?*

SI priſcas gentes audiamus, Homo eſt Fortunæ luſus, Inconſtantiæ imago, Corruptionis ſpeculum, Temporis ſpolium, Mortis mancipium, verſatile ſepulchrum, fragile ſimulachrum, tenuis umbra, umbræ ſomnium, ſpirans cadaver;

Ariſt. *Triſm.* *Plauto.* *Sophoc.* *Pindaro.*

ver, viva mors, pila qua ludit Deus.

Sen. Coſol. ad Marciam. c.11. Si Senecam interroges, *Quid eſt Homo?* reſpondebit. Imbecillum corpus & fragile, nudum, ſuapte natura inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum, cujuslibet feræ pabulum, cujuslibet victima &c.

Iſai. David Bern. alios. Ariſt. adſcribunt hæc: Homo quid eſt? Imbecillit. exemp. fortunæ ludicrũ invidiæ & calamitatis trutina &c. cetera, pituita & tiis. In hæc verba Georg. Poſſ. Mucus cornicẽ, Si ſacros ſcriptores interrogemus, Homo eſt eſca vermium, ſaccus ſtercorum, calamitatis ludibrium, imbecillitatis exemplum; eſt nuntius præcurrens, navis pertranſiens, avis transvolans, fumus evaneſcens, gracilis ſpuma, invidiæ trutina, ſtilla ſitulæ, momentum ſtateræ, gutta roris antelucani, hoſpes unius diei; eſt flos, fænum, univerſa vanitas, pulvis & cinis, inane & nihilum. Interim nos miſelli nomenclaturas ingentes teximus ſpecioſiſſimorum titulorum: grandia nomina operoſe ambimus, & ſine omni aurium vulnere audimus Magnifici, Perilluſtres, Felices, Pii, Potentiſſimi, Auguſtiſſimi, Invictiſſimi, Optimi, Maximi.* Quid reſtat, niſi vt Saporem Perſarum Regem imitemur, qui epiſtolam quam ad Conſtantinum Imperatorem dedit, ſic exorſus eſt: Rex Regum Sapor, particeps ſiderum, frater Solis & Lunæ, Conſtantino fratri meo ſalutẽ plurimã. ‡Aut ſi malumus, nomina trahamus ab rege Biſnagenſi, qui

egregiam edidit cantionem in ſuo Orpheo mixto.

* *Marcellin. lib. 17.*

‡ *Iarric. tom. 1. theſauri rer. Indic. mihi pag. 653.*

qui ſalutabatur, Sponſus bonæ fortis, Magnarum Provinciarum Deus, Regum potentiſſimorum Rex, omnium equitatuum Dominus, Magiſter & doctor loqui neſcientium, trium Imperatorum Imperator, omnium quæ videt, Conquiſitor, conquiſitorum Conſervator; quem octo mundi partes metuunt, Eques cui nemo par, & fortiſſimorum quorumque Debellator, Elephantorũ Venator, Dominus Orientis, Auſtri, Septentrionis, Occidentis & maris. Hæc Petrus Iarricus percenſet. Nunquid titulorum ſatis? Si lubet, addamus elogiorum ſeriem, quam Soldanus in litteris præmiſit hunc in modum: Salmander omnipotens ante Carthaginem, Dominus Iordanis, Dominus Orientis, Dominus Bethlehem, Dominus paradiſi, Præfectus inferni, maximus Imperator Conſtantinopoleos, Dominus aridæ ficus, Dominus qua Sol & Luna meant, Protector primi ſacerdotis Ioannis, Imperator, Rex Regum, Dominus Chriſtianorum, Iudæorum, Turcarum, Amicus Deorum. Non multo aliter Solymannus noſtro Cæſari ſcripſit his verbis: Carolo Quinto Imperatori ſemper Auguſto, Belgæ, coævus Solyman, ex victrici nobiliſſimaque Ottomannorum proſapia ortus, Imperator Turcarum, Rex Regum, & Dominus dominantium, Imperator Trapezuntinorum ac Conſtantinopolitanorũ, Dominator mundi, & ter-

& terræ domitor &c. Quid vultis amplius? O vere ſplendida miſeria, ô cinis & nihilum, ô vanitas vanitatum! Turpiſſima eſt ignorantia, cum homo ſe hominem eſſe obliviſcitur.

§. 12. *Ad rei funebris oſores.*

ABite igitur non homines, ſed milvi, qui etſi rapaciſſimi, ſemperque famelici, nihil tamen eſculenti rapiunt umquam ex funerum ferculis: Vos, etſi cetera curioſiſſimi, nihil tamen, quod funus oleat aut pollincturam, facile unquam tangitis. Gratior vobis eſt quævis cœna ſub quacunque arbore, quam vel lautiſſima ſub taxo aut cupreſſo. Omnem Libitinæ apparatum peſſime odiſtis, nec quidquam malletis quam omnem mortis memoriam abolere. At videte quam hîc largiter deliretis, cum
Eccleſ. ſacra pagina clariſſime moneat: Melius
c.7. eſſe ire in domum luctus, quam convi-
v.3. vii. Vobis vero alia omnia potius agere lubet quam ſancte lugere, & mortis meminiſſe. At cavete, ne dum brevem luctum cavetis, non caveatis æternum.

§. 13. *Omnis vita lacrimæ.*

Cypr. ſerm. de Patientia. VNuſquiſque noſtrûm, inquit Cyprianus, cum naſcitur, & hoſpitio mundi hujus excipitur, initium ſumit à lacrimis. Quivis de ſe dixerit:

Vt la-

Vt lacrimis cœpi, lacrimis ita finio vitam;
Totum pæne meum vivere, flere fuit.
Sic omnes vitam ordimur, ſic claudimus omnes.
Ad fletum flentes naſcimur, & morimur.
Naufraga nos iſtis tempeſtas mergit in undis,
Quiſque ſuis merſus ſic ſepelitur aquis.
Ille unus felix, qui fletum jam egerit omnem,
Ne lacrimas ſtillet poſt ſua fata novas.

Vis totius humanæ vitæ ſummam & epitomen? Daniel Archiepiſcopus & Imperii Rom. Elector Moguntinus, in precum libello, ſua manu hæc vivendi monita ſcripſit: *Serar. in rebus Mogũt. mihi pag. 942. Daniel 97. Epiſcop. 57. Archiepiſcop. 41. Elector Moguntinus.*

1. *Vita brevis.*
2. *Forma decipiens.*
3. *Pecunia fluxa.*
4. *Imperium inviſum.*
5. *Bellum pernicioſum.*
6. *Victoria anceps.*
7. *Concordia fallax.*
8. *Senectus miſera.*
9. *Mors Felicitas.*
10. *Sapientia fama perennis.*

Illius utique cæleſtis ſapientiæ, quæ regna donat, nunquam deſitura, nemini expugnanda, æterna.

§. 14. *Lacrimas ſolatur Deus.*

AGnoſce vocem conſolatoris ſimul,
Pſ.90. & promiſſoris : Cum ipſo ſum in
v.15. tribulatione; eripiam eum & glorifica-
Pſ.33. bo eum. Et vere, Iuxta eſt Dominus
v.19. iis qui tribulato ſunt corde, & humiles
Aug. ſpiritu ſalvabit. De his promiſſis lucu-
tom.8. lenter Auguſtinus: Noli timere, inquit,
in Pſ. quando tribularis, ne quaſi non tecum
90. Deus ſit: juxta eſt Dominus his qui tri-
ante finem. bulato ſunt corde. Adjuvat certamen
(conſidera) qui certamen indixit. Non te ſic ſpectat Deus in agone certantem, ut populus aurigam; clamare enim novit, adjuvare non novit: coronæ veniam parare poteſt, vires ſubminiſtrare non poteſt. homo enim, non Deus eſt: & forte dū ſpectat, plus laborat ſedendo, quam ille luctando. Deus quando ſpectat certatores ſuos, adjuvat eos invocantes: nam vox athletæ ipſius eſt in pſalmo: Si dicebam, motus eſt pes meus, miſericordia tua adjuvabat me. Cum ergo turbari cœperis, erige fidem tuam, & noveris, quia te non deſerit. Sed ideo putas te deſeri, quia non, quando vis, eripit. Eripuit tres pueros de igne. Qui eripuit tres pueros, deſeruit Ma-
Idem chabæos? abſit. Et illos eripuit, & iſtos.
in Pſal. Illos corporaliter, ut infideles confun-
33. derentur: iſtos ſpiritaliter, ut fideles
côc.2. poſt med. imitarentur. Iuxta eſt Dominus iis qui tribu-

tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſalvabit. Altus eſt Deus, humilis eſt Chriſtianus. Si vult ut altus Deus vicinetur illi, ille humilis ſit. Magna myſteria, fratres: Deus ſuper omnia eſt. Erigis te? non illum tangis. Humilias te? ipſe ad te deſcendit. Hunc ergo fidiſſimum adjutorem in vota voca, aderitque vocatus, gemitu etiam unico, modo ſerio. Abſterget Deus omnem lacrimam *Apoc.* ab oculis eorum: & mors ultra non e- *c.21.* rit, neque luctus, neque clamor, neque *v.4.* dolor erit ultra, quia prima abierunt. Veriſſime dixit idem Auguſtinus: Cum *In Pſ.* quanta ſuavitate plorat in gemitu, qui *127.* orat! Dulciores ſunt lacrimæ orantium, *circa* quam gaudia theatrorum. *med.*

§. 15. *Mors Nativitas.*

NOn finis (ait moriturus Thebanus) *Valer.* vitæ meæ, ſed auctius initium & *Max.* melius advenit. Nunc enim, commilito- *l.3.c.2* nes, veſter Epaminondas naſcitur, quia *& l.2.* ſic moritur. Etenim quid attinet, aut *c.6.* humano dolori indulgeri, aut divino Numini invidiam fieri, quod immortalitatem ſuam nobiſcum partiri voluerit.

Trauſi gens Thracibus finitima, quæ *Hero-* cum Thracum moribus cetera quidem *dotus l.* concordat, unum illud habet peculiare, *5.hiſt.* quod edito infante propinqui circum- *Valer. l.2.c.1* ſedentes cum ploratu commemorent, *Quin-* quantum calamitatum illi ſit perfe- *til.l.5.* *inſtit.*

rendum, vitam ingreſſo. Contra defunctum hominem cum luſu lætitiaque efferunt, recenſentes quam multis malis ſubductus ſit. Sapientiæ laudem merito ſibi vendicaverit hæc natio, quæ natales hominum flebiliter, exequias cum hilaritate celebravit. Idem Cauſiani & Getæ dicuntur feciſſe, qui puerperia luxerunt, funera plauſu proſecuti. Removeatur itaque naturalis dulcedo vitæ, quæ multa & facere & pati turpiter cogit, & vitæ finis beatior principio reperietur. Mors non timenda, ut malum, ſed ut malorum finis, excipienda. Sane Plinius Secūdus: Itaque, ait, multi extitere, qui non naſci optimum cenſerent, aut quam ocyſſime aboleri. Ita Silenus, à Mida captus, rogatus eſt, quid eſſet homini optimum? Diu tacuit. Tandem ut diceret adactus, reſpondit: Optimum eſt nunquam naſci, proximum, quam celerrime extingui.

Stobæus in Encomio mortis.

Plin. Præfa. in l. 7. hiſt.

Illud non omiſerim ter mirum, inauditum, & narratu jucundum. Ludovicus Cortuſius Iureconſultus Patavinus, lamentationes & lacrimas teſtamento ſuis omnibus interdixit, voluitque adeſſe ad funus aulædos, citharædos, & omnis generis muſicos, qui una cum candidato clero funeris pompam partim præirent (numero quinquaginta) partim ſequerentur: ſingulis dimidium aureum dari præcepit. At feretrum portari juſſit à duodecim innuptis puellis,

quæ

quæ praſina aut viridi veſte indutæ , alta voce cantarent, quicquid lætitia ſuggereret. Harum virginum ſingulis certa pecunia dotis loco deſtinata. Ita ſepultus eſt in tēplo S. Sophiæ Patavii;centum funalibus,dum efferretur,ſtipatus, præeunte omni Clero , & totius urbis monachis, iis tantum excluſis, qui nigri habitus eſſent , hos enim teſtamento à ſuo funere amovit , ne hilaritatem publicam atris cucullis funeſtarent. Atque hac ratione exequiæ in nuptias migrarunt. Obiit nuptialis hic homo , Anno Chriſtiano 1418. 17. Iulii , die divi Alexii.

Præclare dixit Bernardus : Illi mortuos ſuos lugeant, qui Reſurrectionem negant : Illi ſunt plorandi , qui poſt mortem à dæmonibus ſepeliuntur in inferno , non illi qui ab Angelis collocantur in cælo. *De modo bene viv. ſerm. 70.* Pretioſa mors ſanctorum,pretioſa plane tanquam finis laborum , tanquam victoriæ conſummatio, tanquam vitæ janua , & perfectæ ſecuritatis ingreſſio. *Idē de tranſ. Mal.* Aperte Hebræus Sapiens: Melior eſt , inquit , dies mortis, die nativitatis. *Eccleſ. c.7. v.3.*

§. 16. *Vbique mors.*

TOrqueant ſe miſeri , quibus extingui quam ſupereſſe utilius eſt,trepido & anxio conſilio,quanam ratione vita exeant,quærentes: Ferrum acuant,

venena temperent, laqueos apprehendant, vaſtas altitudines circumſpiciant, tanquam magno apparatu aut exquiſita molitione opus ſit, ut corporis atque animi infirmo vinculo cohærens ſocietas dirimatur. Nihil horum Coma ille Diogenis frater, ſed intra pectus incluſa anima finem ſui reperit. Enimvero minimo ſtudio retinendum bonum eſt, cujus caduca poſſeſſio tam levi afflatu violentiæ concuſſa dilabitur. Vbique mors eſt, omnibus locis, omnibuſque momentis inſidiatur; quaqua venias, paratam invenies; nuſquam non præſto eſt, occurrit undique.

Cum vero una tantum mors uni homini ſit oppetenda, quid eſt quod ante mortem illam ultimam, tot miſellum hominem mortes jugulent, ut quis non immerito quærat:

Guttula cum mihi ſit vita tantum unica, cur me
Mille necis ſpecies, funera mille premunt?

Lib. de Bernardum audi: Summa tibi ſit phi-
honeſt. loſophia, mortis meditatio aſſidua. Et
vitæ. ideo varia te mors vellicat. Quicquid
Idē in aliis accidit, ait Bernardus, tibi accide-
medit. re poteſt, quia homo es. Homo de hu-
c.3. de mo, limus de limo. De terra es, & de
dignit. terra vivis, & in terram revertêris,
animæ. quando venerit dies illa ultima, quæ ſubito venit, & forſitan hodie erit. Certum eſt quia morieris, ſed incertum quando,

quando, aut quomodo vel ubi. Quoniam mors ubique te expectat: tu quoque, ſi ſapiens fueris, ubique eam expectabis. Nec aliter Annæus: Incertum eſt, inquit, quo te loco mors expectet. Itaque tu illam omni loco expecta. *Epiſt. 26. poſt. med.*

§. 17. *Mors ſua cuique domi eſt.*

Nvgamur, mortemque procul, procul eſſe putamus.
At mediis latet hæc abdita viſceribus.
Scilicet ex illa qua primum naſcimur hora,
Prorepunt juncto vitaque morſque pede.
Partem aliquam furtim, qua ſe metitur & ipſa,
De vita filo qualibet hora rapit.
Paullatim morimur; momento extinguimur uno,
Vt lampas oleo deficiente perit.
Vt nihil interimat, tamen ipſo in tempore mors eſt:
Et nunc interea dum loquimur, morimur.

In Boreali oceano juxta Moſcoviam piſcis eſt, cui nomen M o r s. Hæc maris bellua maxime dentata eſt, ideo ex ejus dentibus, quod Cardanus refert, gladiorum capuli conficiuntur. Corpus cujuſque noſtrum, ô mortales, vivarium eſt, in quo piſcem hunc, *Mortem*, alimus. Ideo non procul nobis hæc bellua quærenda eſt: *Mors ſua cuique domi eſt.* *Hie. Carda. l. 10. de ſubtilitate mihi pag. 336.*

§. 18. *Mors inexorabilis.*

Surda ſit & cautes, & cacæ tigridis ira,
Sit licet & rabidi vis furioſa freti.
Hanc Zephyri mulcent, componitur illa receptis
Pignoribus, ſcopulos unda manuſque domant.
M O R S *habet indomitos precibuſque miniſque furores,*
Et ſaxo, & pelago, & tigride ſæva magis.

Parcas, in quarum colos, licia, ſtamina, forſices, vitæ neciſque mortalium jus omne tranſtulere ſuperi, inexorabiles eſſe, profana finxit antiquitas. Cum enim

Certo veniant ordine Parcæ
Nulli juſſo ceſſare licet,
Nulli ſcriptum proferre diem.

Sed nec Lanificas ulli exorare ſorores fas eſt: quem ſtatuere diem, ad amuſſim obſervant. Atque hoc ingenio *Mortem*, omnis ut ita dicam, hominis expertem, & pictorum pingunt pueri, & alii fingunt artifices. Caret auribus, ne precantes obaudiat; caret oculis, ne lugentium miſeratione moveatur; caret fronte ac genis, ne ſævitiam ipſa ſuam erubeſcat; caret lingua ac labiis, ne ſolatiolum aliquod vocale ab ea expectes; caret denique carne, ut humanitatis ſenſu careat: Soli nervi, & artus, & muſculi,

muſculi,ſola oſſa ſuperſunt,arcus videlicet & ſagittæ, ſpicula & amenta ad miſeros mortales ex deſtinato feriendos. Et ſane,ſi quando, tunc maxime ea ſe feritate oſtentavit, adeoque inſultavit Orbi ea Bellua, cum Chriſtum filium Dei, vitæque omnis auctorem, fruſtra gementibus ſaxis,trepidante terra,lugentibus ſtellis, expalleſcente ſole, mœrentibus Angelis, infando auſu ſuſtulit, heu in ipſius Vitæ vita diriſſime paratragœdians. Quiſquis es, ſi homo es, mors tibi inexorabilis eſt. Ergo, Vive memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde eſt. Ergo, dies omnis velut ultimus ordinandus eſt, aut velut primus æternitatis. *Perſ. ſat.5.*

§. 19. *Mors certiſſima, eſt incertiſſima.*

QVid in rebus humanis certius morte? (exclamat Bernardus) quid hora mortis incertius invenitur? Senibus quidem in januis, adoleſcentibus in inſidiis eſt. Ergo, Ne glorieris in craſtinum,ignorans quid ſuperventura pariat dies. Sed nec Venuſinus vates hoc neſcit: *De Conv. ad Clericos c.14.* *Pro.c.27.v.1* *Horat. lib.4. ode.7.*

Quis ſcit, an adjiciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempore Dii ſuperi? -----

Iacobus Apoſtolus luculentiſſime, Ecce nunc, inquit, qui dicitis, Hodie aut *C.4. v. 13. & 14.*

craſtino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus (qui ignoratis quid erit in craſtino. Quæ eſt enim vita veſtra? Vapor eſt, ad modicum parens, & deinceps exterminabitur) pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit: &, ſi vixerimus, faciemus hoc aut illud.

Omnes ibimus, omnes, omnes. Siquidem, Omnes morimur, & quaſi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur. Neque tu ignorare potes, ita te eſſe procreatum, ut memineris à rerum natura, & accipiendi ſpiritus, & reddendi, eodem momento temporis legem dici: atque ut mori nemo ſolet qui non vixerit, ita nec vivere quidem aliquis poteſt, qui non ſit moriturus; quando ſit moriturus, incertiſſimum. Idcirco Chriſtus fideliſſimo præmonitu nos excitans: Videte, inquit, vigilate & orate: neſcitis enim quando tempus ſit. Et hoc ipſum mox repetens: Vigilate ergo, inquit, (neſcitis enim quando dominus domus veniat: ſero, an media nocte, an galli cantu, an mane) ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, VIGILATE.

2. Reg. cap. 14 v. 14.

Marci c. 13. v. 33. 35. 36 & 37.

§. 20. *Mors plurimis repentina; pæne omnibus inſperata.*

QVis non ſtabit in vigilia contra impetus mortis, quæ omnibus horis imminet, quæ & nullum ſibi deſtinavit tempus quo debeat occurrere? quæ repit, volitat, inſilit, nixu tacito, gradu ſuſpenſo, nullis antecedentibus ſignis, nulla cauſſa, nulla cautione, in morbo, in valetudine, in periculo, in ſecuritate; ita nihil ab ejus unguibus ſanctum eſt aut tutum.

Sanus erat & hilaris Tarquinius cum piſciculi ſpina ſuffocatus eſt. Sanus quoque Fabius, cum ei tenuis pilus, quem cum lacte hauſerat, vitæ reſcidit filum. Muſtela Ariſtidem momordit, & momento temporis extinxit. Cæſaris dictatoris pater hilariter ſurgebat è lecto, & dum calceatur, egit animam. Alius Cæſar dum pede impingit in limen, properantem ſpiritum excutit. Legatus Rhodiorum cauſſam in ſenatu magna cum admiratione oraverat, in limine curiæ protinus expiravit. Anacreontem poetam, & (ſi fides Luciano) Sophoclem etiam uvæ acinus necavit. Luciam Marci Aurelii filiam acus punctiuncula occidit. Cn. Bebius Pamphilus, prætura functus, cum à puero quæſiſſet horas, ſenſit illico horam ſibi ultimam adeſſe. Multorum animas præceps & in-

Plin. l. 7. nat. hiſt. c. 7.

inſperata lætitia excuſſit, quod Chiloni Lacedæmonio, & Rhodio Diagoræ contigiſſe accepimus, qui cum filios in ludis Olympicis victores complecterentur, eodem loci & temporis veſtigio ſunt exanimati. Denique mors infinitos habet aditus, quibus in ædes noſtras irrumpat, & irrepat. Modo enim per feneſtras, modo per hypogæa, modo per projecturas, modo per tegulas ſeſe trajicit, & niſi in urbe aut ædibus proditores repererit, humores dico corporis, morbos, catharros, pleuritides, & ceteras cauſſas, quibus ad ſua conſilia tanquã miniſtris uti ſolet; tormentario pulvere portas convellit, igne, aqua, peſte, veneno, belluis, hominibus, cunctis denique machinis tentatã hanc vitã eripit.

Miphiboſeth Saulis regis filius à domeſticis latronibus, cum meridiaret in lecto, eſt interfectus. Puleo rex Hieroſolymorum cum leporem venaretur, equo lapſus eſt, ejuſque pedibus conculcatus, egit animam. Ioſias omnium regum Iudæ (Davidem excipio) pietate, ſanctimonia, liberalitate facile princeps, cum Nechao Ægyptiorum Regi, exercitum ducens occurriſſet, inopinato ſagittæ ictu vulneratus, in caſtris mortuus eſt. Divus Ludovicus annum agens quinquageſimum ſeptimum, in ora Africæ, in medio exercitu, quem peſtis populabatur, extinctus eſt. Egillus Rex Gothorum, princeps optimus, à furiali tauro,

tauro, quem facinoroſi populares, qui legum ſeveritatem ferre non poterant, emiſerunt, crudeliter necatus eſt. Malcomus primus Rex Scotorum poſt multa juſtitiæ ſpecimina, noctu cum regnũ luſtraret, ſuffocatus eſt. Nonne multi ſani dormierũt, & obdormierunt, reperti mortui? In procinctu ſtet animus neceſſe eſt. Oza, vir in Davidis ſatellicio non ignobilis, nutantẽ Arcã, cum Hieroſolyma triumphali curru veheretur, objectis manibus fulcire tentabat, repente tactus eſt de cælo. In prophetam qui cibum injuſſu Dei ſumpſerat, eductum è ſilva leonem Domini manus armavit, à quo eſt interfectus. Ananiam & Saphiram Chriſto primum initiatos, repentina vox Petri quaſi fulmen in delicti expiationem perculit. quorum animas æternis ſuppliciis hac pœna ſubductas, bona pars theologorum ſentit. Omittam vetera.

Anno 1559. Henricus II. Rex Galliarum in ludis, in triumphis, in communi hominum lætitia eſt interfectus. *Iacob. Gorda. Chron. in hũc ann.* Dum enim Pariſiis filiæ nuptias celebravit, in equeſtri certamine, pars fractæ lanceæ per illius oculum ea vi adacta eſt, ut expulerit animam. Anno 1491. Alfonſus Ioannis II. Luſitaũi regis filius, annum agens decimum ſextum ſplendidiſſimi ingenii, & ſummæ expectationis princeps, Iſabellam Ferdinandi Hiſpaniarum Regis filiam duxit uxorem,

rem, cujus dos erat, ampliſſima paternor Regnorum hæreditas. Cele brantur nuptiæ ſexcentorum triumphorum apparatu; ubique ludi, Trojæ, equeſtres pugnæ, convivia; tantus autem erat luxus, ut calones & mediaſtini in Attalicis veſtibus fulgerent, quibus ſubſerica & holoſerica vilioris videbantur pretii. Sed pro dolor! vix menſis erat ſeptimus, cum miſer adoleſcens ad ripam Tagi fluminis in equo juveniliter exultans excutitur, & lethali plaga obtrito capite datur ad terram, defertur in caſam piſcatoris, quæ vix illum cum duobus famulis caperet. Decumbit in ſtramentitia culcitra, ibi efflat animam. Accurrit Rex adoleſcentis pater cum Regina matre: vident ſpectaculum miſerabile, verſas in lamentationem pompas, ſurgentem filii adoleſcentiam, virtutes opeſque, quaſi naſcentes floſculos, ab improviſo Borea, decuſſas, infeſto tumulo ſepeliri omnia. O ſubitos rerum turbines! ô præcipites vel firmiſſimorum lapſus!

Hippol. Guar. l.6. de Abominãdis gẽtis hum. I.20. Quid alios memorem? Baſilium Imperatorem cervus inter venandum, ramoſo cornu impetitum trajecit, quo vulnere non multo poſt extinctus eſt. Vetus monimentum, in caſtro Ambroſs, prope Oenipontum, teſtatur equum ab ephebo nobili ſubditis calcaribus admiſſum, ut foſſam viginti pedes longam tranſiliret; tranſiliit, ſed eques

&

& equus ſubita & una pæne morte conciderunt. Id equi exuviæ & ephebi veſtes hodieque loquuntur.

Sed repentinum hoc fatum probis cum improbis commune eſt, neque infelicem animæ arguit ſtatum, niſi forte quempiam in ipſo flagrantis ſceleris concurſu divinæ vindictæ feriat telum. Talis fuit Dathani & Abironis exitus, quos in Moſen perduelli animo obfirmatos hiatu diſcedens terra miſerabiliter abſorpſit. Talis mors Abſalonis, quem Majeſtatis pertinacem reum feralis haſta confixit. Tale quinquaginta ſatellitum, quos in Eliam parum reverentes cælum flammarum globis armatum devoravit. Tale fuit Hebræi hominis exitium, quem cum infami Madianitide vindex trajecit gladius, & lectulum genialem miſcuit cum funebri.

Vide Iuſta Henrici IV. Regis Gal. à Ludovico Richeomo ſcripta.

Quot pori corporis, tot oſtiola ſunt mortis. Non ubique ſe mors prope oſtendit, ubique tamen prope eſt. Quid autem ſtultius, quam mirari id ullo die factum, quod omni poteſt fieri. Stat quidem terminus nobis, ubi illum inexorabilis fatorum neceſſitas fixit: ſed nemo ſcit noſtrûm, quam prope verſetur. Sic itaque formemus animum tamquam ad extrema ventum ſit: *Nihil differamus.*

Sen. epiſt. 101. med.

NO-

NOTÆ

In priorem paragraphum.

MORS INFINITOS HABET ADITVS] Ita prorſus eſt; & dictis addo. Quidam, ut memorant, ſomniavit leoninis faucibus ſe necatum. Surgit, ſomnii negligens, ædem ſacram cum ſociis adit, & in veſtibulo videt leonem ſaxeum hiante rictu, qui columnam fulſerat: Hîc ille ſomnium inter comites non ſine riſu narrans: Et en, inquit, hic ille leo eſt, qui me hac nocte laceravit. Cum dicto manum in ſaxeas fauces immittit: Et, hîc habes, ait, tuum hoſtem, ſtringe dentes, ſi potes, mi leo, ac manum hanc præmorde. Vix iſta dixerat, & lethale vulnus accepit in hoc innoxio, ut putabat, hiatu. ſiquidem latebat ima fauce abſtruſus ſcorpio, qui ubi manum ſenſit, aculeum exeruit, tetigit, extinxit. Itane lapidi etiam ſua bilis eſt? aut ubi mors non eſt, ſi vel ſaxei leones perimunt? Simili fato periit Hylas adoleſcens, quem in ſaxeæ urſæ faucibus deliteſcens vipera occidit. Quod lethi genus Martialis deſcribit libro tertio, epigrammate decimo nono.

Quid memorem puerum ſtiria è tecto in ſubeuntis caput decidente occiſum? Quem idem Martialis eleganti hoc carmine deflevit: *Lib. 4. Epigr. 18.*

Qua

Quà vicina pluit Vipſanis porta columnis.
Et madet aſsiduo lubricus imbre lapis,
In jugulum pueri, qui roſcida templa ſubibat,
*Decidit hiberno prægravis * unda gelu.*
Cumque peregiſſet miſeri crudelia fata,
Tabuit in calido vulnere mucro tener.
Quid non ſæva ſibi voluit fortuna licere?
Aut ubi mors non eſt, ſi jugulatis aqua?

Sic omnino mors infinitos habet aditus, tunc ſæpe viciniſſima, cum minime putatur. *Eyßzapff.

§. 21. *Mortis repentinæ antidotum.*

HIc ego, Lector extra ordinem tres tibi precationes velut paradigma propono, repentinæ morti deprecandæ factas. Tui arbitrii eſt, aut omnes, aut unam ſolum quotidie ex animo pronuntiare. Eo numero factæ ſunt, ut velut ſupplices, ter ad Chriſti Domini genua provolvamur, tanti momenti rem petituri. Atque hoc ſciamus, hîc poſſe neminem, aut ſatis cautum, aut nimis eſſe providum.

Ad repentinam mortem avertendam.

ORATIO

Prima.

O Miſericordiſſime Domine IESV, per lacrimas tuas, per agoniam & ſanguineum ſudorem

dorem tuum, per mortem tuam rogo te, à ſubitanea & improviſa morte libera me.

Secunda.

O Benigniſſime Domine IESV, per acerbiſſimam & ignominioſiſſimam flagellationẽ ac coronationem tuam, per crucem & paſſionem tuam amariſſimam, per omnem bonitatem tuam humillime te precor, ne permittas me ſine ſacramentis morte repentina ex hac vita migrare.

Tertia.

O Mi amantiſſime IESV, ô Dominus meus & Deus meus, per omnes labores ac dolores tuos, per pretioſum ſanguinem tuum, per ſacroſancta vulnera tua; per illas tuas, ô mi dulciſſime IESV, ſupremas in cruce voces: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me; per validum illum clamorem tuum: Pater, in manus

tuas commendo ſpiritum meum, ardentiſſime te rogo, ne ſubito hinc tollas me. Manus tuæ, ô mi Redemptor, fecerunt me & plasmaverunt me totum in circuitu, ne quæſo ſic repente præcipites me. Da, oro, ſpatium pœnitentiæ, da felicem & in gratia tua obitum, ut ego te tota mente diligam, laudem, & benedicam in æternum.

Veruntamen, ô bone IESV, in manu tua ſita ſunt omnia, nec eſt qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati. Vita mea pendet à tuo nutu: deſinet illa cum tu volueris. Neque ego aliud volo, mi amantiſſime Deus, quam hoc ipſum tuum velle. Quocunque loco, tempore, morbo extingui me volueris, ita fiat: hæc omnia ſummæ bonitati tuæ & divinæ providentiæ committo. Nullum locum, tempus; nullũ mortis genus quantumvis ignominioſum & acerbum excipio. Illud unicum rogo Chriſte Deus, ne improviſa & ſubitaria morte finiam. Veruntamen non mea, ſed tua voluntas fiat. Si ita placitum eſt in conſpectu tuo, ut morte ſubita tollar, non recuſo. Fiat voluntas tua in omnibus, ô Deus. Spero enim & confido per magnam miſericordiam tuam (per quam hoc ipſum unice precor) me tunc in gratia &

D ami-

amicitia tua moriturum, in qua ſi moriar, non me mors quantumvis ſubita
Sap.c. ſeparare à te poterit. Nam, Iuſtus ſi
4.v.7. morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Improviſa mors non eſt, cujus vita fuit provida.

Quod ſi ergo ſpatium mihi & tempus futurum non ſit (tibi ſoli, ô Deus, hoc notum) quo me tibi commendem: ecce illud jam facio, & quam poſſum ſubmiſſiſſime atqe ardentiſſime ad te in cælum de profundis clamo: *Miſerere mei Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam: Fiat voluntas tua Domine, ſicut in cælo, & in terra: In manus tuas commendo ſpiritum meum; redemiſti me Domine Deus veritatis.* Benedicant, & laudent te,
Pſ.30. Deus, creata omnia. In te, Domine
v.1. ſperavi, non confundar in æternum.

§. 22. *Dies vitæ pauci, & mali.*

QVot es annorum? Sexaginta. Et quot tu? Septuaginta. Dic, & quotum tu agis annum? Octogeſimum. Ah, ô boni, ubi ſunt veſtri anni? Vbi ſunt tui ſexaginta? Vbi tu tuos ſeptuaginta reliquiſti? Et ubi tu octoginta tuos invenies? Quid numeratis jam amiſſos? Eleganter Lælius ille ſapiens dicenti cuidam: Sexaginta annos habeo: Hos, inquit, dicis ſexaginta, quos non habes? Nec quod præteriit, nec quod futurum eſt, tuum eſt. In puncto

fugientis temporis pendemus;& magni eſt, modicum fuiſſe.

Ægyptius Rex Pharao patriarcham Iacob interrogans: Quot inquit, dies annorum vitæ tuæ? Reſpondit ſenex: Dies peregrinationis vitæ meæ, parvi & mali. Audite Tantali,qui ſititis perituræ vitæ extentiſſimos annos: Peregrinos vos ſcitote,non incolas. Sed neque diuturni itineris peregrini eſtis.Via veſtra & brevis, & mala eſt: brevis, quia forſitan prius finienda, quam hæc ipſa, quam cum morte dividitis, hora: malam eſſe neſcire non poteſt, quiſquis etiamnum in illa eſt. Rubos ſæpius, quam roſas offert calcandos. Et tamen miſelli adhuc hæretis, & immoramini his vepretis, tam immemores patriæ! Egregie docet Gregorius, vitam hanc viam eſſe ad cælum; viatorum autem multos viæ amœnitate ſic paſci, ut magis eos diu pergere, quam citius pervenire delectet. Heu nos deliros homulos! floſculis capimur, & ſpecioſiores lapillos legimus, negligimus immenſas gazas. Terræ ſordes & cavernarum ſpumam corradimus, obliti quantos & quam veros theſauros perdamus, dum falſos quærimus. Miſeri & vani! Quid peregrino cum floſculis & lapillis,ſi ad patriam non perveniat? quid hæc reliquiſſe oberit, ſi patriam contingat? Laborare in hac via,laſſeſcere, ſudare, moleſtiarum quam plurimum pati, in ma-

Gen. c.47. v.8. & 9.

L.23. mor. c.24.

ximo lucro ponendum. Tanto enim patria placebit magis quanto diſplicuerit exilium.

§. 23. *Qua ratione juvenis, poſſit mori ſenex.*

VTi ſenes non ſenes, ſed pueros, ita juvenes reperias non juvenes, ſed ætate profectos. Barlaam eremicola, ſenex ſeptuaginta annorum, Ioſaphato Regi de ætate ſciſcitanti, annum quadrageſimum quintum ſe agere reſpondit, ac miranti adjecit, tacuiſſe ſe ſtudio viginti quinque annos; quod eos in mundi vanitates impenſos, crederet omnino periiſſe. Ita Similius qui curis Curiæ ſepultus, & potius Imperatori ſuo vixerat, quam ſibi, ſepulchro ſuo vixerat, quam ſibi, ſepulchro ſuo inſcribi juſſit: *Hic jacet Similius vetulus ſeptennis*. Regum faſti de Saule Hebræo

1. *Reg.* c. 13, *v.* 1. rege hæc memoriæ prodiderunt: Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpiſſet, duobus autem annis regnavit ſuper Iſraël. Saul regni principio, tam ſceleris purus fuit, atque infans eſt unius anni, in hac tamen puritate vitæ, unico tantum anno perſtitit, licet univerſe viginti annis imperarit. Senium multi mature, & ante ſenectutem, adipiſcuntur; plerique nunquam, qui etiam ſenes vitia retinent puerorum. Hinc pueri centum annorum moriuntur.

tur. Vitæ bonum non eſt poſitum in ſpatio ejus, ſed in uſu: poteſt fieri, imo ſæpe fit, ut qui diu vixit, parum vixerit. Quare nihil turpius eſt quam grandis natu ſenex, qui nullum aliud habet argumentum, quo ſe probet diu vixiſſe, quam ætatem. Eleganter ſanctus Ambroſius de Agnete virgine: Computabatur, inquit, in annis infantia, ſed erat ſenectus mentis immenſa. Divinæ Sapientiæ oraculum proclamat: Senectus venerabilis eſt non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata. Idcirco mores potius quam crines venerandi. Reverentia plane uberiore dignus eſt, quiſquis ante annos fit ſenex. Proba vita, ſenectus optima.

Seneca epiſt. 49. ad finem. & l. de tranq. c. 3.

Serm. 90. qui eſt de S. Agn.

Sap. c. 4. v. 8. & 9.

At potuit, inquis, tam immature mortuus evadere vir magnus & Reipublicæ perquam utilis. At potuit etiam (quod juſtius timetur) fieri pluribus ſimilis. Aſpice juvenes quos luxuria in omne vitium propellit, quibus nullus dies ſine aliquo inſigni flagitio exit. Ergo ille raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. Conſummatus in brevi, explevit tempora multa. Quicunque ad extremum ſui fati venerit, hic moritur ſenex. Sæpe in longiſſima vita minimũ eſt quod vivitur. Glorioſius multo eſt ſua virtute quam temporis dono

Sap. eod. v. 11. & 13.

ſenuiſſe. Satis diu vixit, qui bene vixit: ſatis diu pugnavit, qui vicit.

S. 24. PARADOXVM.

Quiſquis voluit, diu vixit.

L. I. Tuſc. 41. BReve tempus ætatis, ſatis longum eſt ad bene vivendum, inquit Tullius. Nemo nimis cito moritur, qui diutius aut melius victurus, quam vixit, non fuit. Satis annorum vel ephebus numerat, qui virtuti, qui æternitati, ad quam natus eſt, vixit. An non ſatis locutus eſt, qui verbulo aut nutu perſuaſit? An non ſatis cucurrit, qui palmam obtinuit? An non ſatis navigavit, in portum feliciter pervenit? Optime enim omnium, qui citiſſime. Modo mors præmeditationem noſtram non præveniat; quo velocior, eo felicior erit.

Curt. lib. 9. c. 12. med. *Verum ego* (ait apud Curtium Rex Macedo) *qui non annos meos ſed victorias numero, ſi munera fortunæ bene computo, diu vixi.* Quanto verius is, qui vitam ſuam omnem Deo conſecrat, ſuoque ſolum domino placere ſtudet & ſervire, fidenter dicat: Ergo, qui non annos meos, quibus Deo ſervio, ſed deſideria mea numero, ſi beneficia Domini mei bene computo, diu vixi.

Sic eſt profecto: Centum, imo mille annos, imo ſæcula vivit, & Deo ſervit, quiſquis ex animo vereque cupit centenis vel millenis annis, aut multis ſæculis

culis Deo ſervire, ſi vivere tot annis liceret. Nam apud Deum voluntas pro facto ſumitur, apud quem ſerio voluiſſe facere, ſæpe tantundem eſt, quantum feciſſe. Sic & martyr eſſe poteſt, ſanguinemque Chriſtiana nobilitate profundere, licet ſua morte in lectulo defungatur: ſic & diu vivere, atque pro Chriſto fortiter & agere & pati poteſt, quiſquis ardenter cupit ideo diu vivere, ut multum & agat pro Chriſto & patiatur. Nemo non ſuo die moritur, quiſquis divinæ voluntatis decreto moritur.

§. 25. *Moriendum eſt, moriendum.*

AVguſtus Imperator capta Peruſia in *Suet.*
plurimos animadvertit. Orare veni- *in Aug.*
am vel excuſare ſe conantibus, hac una *c. 15.*
occurrit voce: *Moriendum eſt.* Ita tre- *Dio ait*
centos ad aram Iulio Cæſari extructam, *400.*
hoſtiarum more mactari juſſit.

Iuſtinus & Irenæus è priſcis nobiliſ- *Iuſtin.*
ſimi ſcriptores, acute obſervant, poſt *Mart.*
latam mortis ſententiam in Protopla- *in Trip.*
ſtum, mortalium omnino neminem, *ſe-* *Iren.*
cundum Dei Calendarium, diem integrum *lib. 5.*
vixiſſe. Nam Prophetis & Apoſtolis te- *contra*
ſtibus, Vnus dies apud Dominum ſicut *hæreſ.*
mille anni, & mille anni ſicut unus *Pſ. 89.*
dies: Atqui nullus hominum mille an- *v. 4. &*
nis vixit, ergo nec diem totum ullus. *2. Pet.*
Moriendum eſt, etſi ad nongentos & am- *c. 3.*
plius annos ætatem produxeris, *Morien-* *v. 8.*

dum eſt. Hoc ab oraculis divinis, humana ratione, & experientia certiſſimum. Oracula divina ſexcenties proclamant, *Moriendum.* Ratio ſeipſam demonſtrationibus evidentiſſimis convincit, rem è contrariis compoſitā, interitui obnoxiam, adeoque *Moriendum eſſe.* Experientia, ſtultorum ac ſapientum magiſtra, digitum in immenſos mortuorum cumulos intendens, vel oculis perſuadet, hactenus neminem unum ex omni numero, mortis impetum eluſiſſe, *Moriendum eſſe.* Sole ipſo clarius eſt, *Moriendum eſſe.* Sed an ullum cæli tonitru tam valide aures omnium percellit, atque hoc ipſum? *Moriendum eſt.* Hîc nemini licet eſſe ſurdo. Velis nolis, admittere cogeris has voces; vel invitas aures penetrat hoc tonitru: *Moriendum eſt*, irato Deo propitioque.

Æſchylus olim: Sola, inquit, Dearum mors munera non amat, non admittit *Nat. qq. l. 6. in fine.* dulcis partem ſpei. Quare ſapienter Seneca: Hoc, inquit, affigamus animo, hoc nobis ſubinde dicamus: *Moriendum eſt.* Quando? melius hoc neſcies. Mors naturæ lex, mors officium tributumque mortalium eſt, tunc dandum, cum exigitur. Quapropter omnibus omiſſis, hoc unum meditare, ne mortis nomen reformides: effice illam tibi cogitatione multa familiarem: ut ſi ita tulerit, poſſis illi vel obviam exire.

S. 26.

§. 26. *Mortis memoria varie refricanda.*

1. AIunt cranium in furno areſa-
ctum, & piſtillo in farinam
edactum, admixto oleo, gangrænæ ac
arcinomati feliciſſime mederi. Calvas
x mortuorum oſſa ſeria contemplatio-
e velut commolere, & unguenti loco
dhibere, omnem animi peſtem perſanat.

2. Plato tanto aliquem evadere ſa- *S. Hie-*
ientiorum cenſebat, quanto vivacius *ronym.*
onſideraret mortem. Ideo diſcipulis *hujus memin.*
uis philoſophiæ ſtudioſis hanc legem *inc.* 10
ixit, ut iter ingreſſi pedes nunquam *Matt.*
perirent. Voluit vir ſapiens hoc ritu
ignificare, extremum vitæ aſſidue co-
itandum.

3. Nicolaus Chriſtophorus Radzivi- *Epiſt.*
ius, Princeps Polonus affirmat, in Æ- 2. *de itinere*
ypto eos qui prudentia & ætate cete- *in Pa-*
is antiſtarent, oblonga mortuorum oſ- *læſtin.*
a, ebore aut ligno efficta, aut etiam ve- *mihi*
a hodieque circumgeſtare, mutuo ſibi *pag.*
onſtrare, & ad meditandum obitum 134.
ohortari. Menſis etiam memoriam
nortis inferunt Ægyptii, conviviaque
laudunt triſti hoc acromate: Memen-
ote mori.

4. Calipha Rex Tartarorum in urbe
agdad, die feſto, quem ipſi Ramadam
ocant, conſpiciendum ſe populo datu-
us, mula vehens, & veſtibus ex auro &
rgento contextis conſpicuus; fulgenti-

 bus

bus in cidari gemmis pretioſiſſimis progreditur. Supra cidarim vero nigram *calanticam geſtat; quo quidem ritu, omnem corporis ornatum, mortis tenebris occulendum ſignificat.

Baron. tom.7. Anno 565.

5. Iuſtiniano Imperatori mortuo, inſtrata veſtis ſtragula, in qua opere Phrygio, victarum urbium, & barbarorum Regum, quos ipſe debellarat, effigies textæ. Ecce tibi inter pugnas, triumphos, victorias, mortis ſimulacrum. Ludit certe mors in imperiis, & æquo pulſat pede pauperum tabernas, regumque turres. Martinus V. ſummus Pontifex, hoc habuit ſymbolum loquentis picturæ, ſeu tacentis poeſeos: In pyra jam accenſa jacebant, brevi etiam arſura, Pontificis tiara, Cardinalium galerus, Antiſtitum infulæ, Imperatoris diadema, Regum coronæ, Ducum pileus & gladius. adſcriptum lemma: *Sic omnis mundi gloria.*

Antea Otho Colũna dictus.

De remedio utriusq; fort. l.1.dial.121 Franc. Petrar. cujus opera ſæpius hîc utẽdum.

6. Nautæ, neſcio cujus reſponſionem probo, quem cum quidam interrogaſſet: Vbinam pater ejus obiiſſet? in mari, dixit. Cumque ille idem de avo & proavo, atque atavo nominatim quæſiſſet ex ordine, reſponſumque idem de ſingulis accepiſſet, ſubjecit: Et nunquid tu, ait, mare ingredi non times? Reſponſum nauta diſſimulans, Et ubinam, inquit, tuus obiit pater? Suo, ait, iſte, in lectulo. Sed ubi avus, ubi proavus,

* Schlair.

avus, ubi ceteri majores tui? Omnes, inquit iſte, ſuis in lectulis obierunt. Tunc nauta: Non tu, inquit, times lectulum conſcendere, omnibus majoribus tuis fatalem? Eleganter quidem, aliquantoque plus quam nauticum fert ingenium. Quotidiana ſit cogitatio noſtra, quæ Iuſti Lipſii fuit, fuit correptus morbo, decubiturus dixit: *Ad lectum, ad lethum.* Sæpe qui dormiunt, ducuntur ad mortem, ſomni ſororem.

7. Ioannes, Patriarcha Alexandrinus, qui ab eleemoſynis nomen traxit, ſuperſtes & ſanus monumentum ſibi extrui juſſit, ſed ideo non abſolvi, ut diebus ſollennioribus, præſente jam clero, rem ſacram facturus, ab uno aliquo ſic moneretur: Domine, ſepulchrum tuum imperfectum eſt, jube igitur inchoatum abſolvi, neſcis enim qua hora fur veniat. *Leont. Cypror. epiſc. c. 18. in vita Ioannis*

8. Imperatorem Orientis recens creatum nemini prius alloqui licebat, quam latomus aliquot diverſi coloris marmora exhibuiſſet interrogaſſetque: E quo genere lapidum, Majeſtas Tua monumentum ſibi vult fieri? Quid hoc aliud erat, quam dicere: Ne ſupercilium tollas Imperator, homo es: morieris, ſicut poſtremiſſimus mendicorum. Sic ergo regnum adminiſtra quod perditurus es, ne regnum perdas æternum. *Idem ibid.*

9. Domitianus Imperator primoribus *Xiphilinus in Domitiano, qui hoc epulo non mortis memoriam, ſed riſus vanitatem quæſiit.*

bus Senatorum & equeſtris ordinis, epulum dedit hunc in modum. Apparavit ædes omni ex parte nigerrimas. Laquearia, parietes, pavimentum, ſedilia, atra omnia, & luctum ſpirantia. In hoc mortuale triclinium nocte introducti convivæ, abſque comitibus; juxta ſingulos collocatum feretrum, inſcripto cujuſque nomine: additus & lychnuchus, qualis in monumentis ſolet. Miniſtri menſæ & ipſi colorem noctis vultu & veſte referebant, cœnātesque ſaltatione funebri cingebant. Cœna interim magno ſilentio peragebatur; Domitiano inſuper ſermonem de iis quæ ad mortes & funera ſpectarent, ſuper menſam ingerente, convivis extrema metuentibus, metuque pæne jam exanimatis. Quid itaque? Salubre ſibi & Senatoribus documentum paraſſet Domitianus; ſed montes parturiebant, natuſque demum ridiculus mus. Rectius Ægyptii, qui convivii riſus lugubri caſtigant epilogo.

§. 27. *Novum induſium, nigra littera.*

Radz. epiſt. 3. *Itineris in Palæſtinā mihi pag.* 176.

CAyri in Ægypto templum Turcicum (Moſchæam vocant) hac ratione ædificatum eſt. Aſſanus Baſcha vir tam vafri quam avari ingenii, nomen ſuum in Orbem vulgaturus, grandi aliqua ſubſtructione, ſed nullis fere ſuis ſumptibus, hoc invenit conſilii. Vbivis locorum

rum proclamari juſſit, conſtituiſſe ſe ingens Deo templum condere. Vt autem hoc opus feliciore ſucceſſu eat, omnibus undecunqe adventantibus liberaliſſimam ſtipem erogatum iri. dictuſque eſt certus & dies & locus partiendæ eleemoſynæ. Evocavit hæc res immenſum populum ex Ægypto univerſa: ſed & aliis è regnis Cayrum plurimi confluxerunt. In adventum horum Aſſanus maximum induſiorum & tunicarum numerum parari juſſit. Eos autem qui ſtipem accepturi venerant, ex ampliſſimo atrio in aliud æque amplum, per aliquot oſtiola, & nō niſi ſingulos tranſire voluit. In hoc tranſitu ſingulis ſuæ veſtes ademptæ, & induſium tunicaque nova vi obtruſa. Hoc eo aſtu factum, ut quicquid à tot millibus hominum, in viaticum fuiſſet aſſumptum, id omne dicto loco relinqueretur. Solent enim illic locorum pecuniam, quam itineri deſtinant, induſiis aut pileis inſuere. Et quamvis nemo non maluiſſet ſuum induſium & tunicam etſi laceram retinere, cogebantur tamen univerſi ſuis relictis, nova ſed vacua tunica ſuperbire. Ploratus tandem ingens & ululatus populi coortus, veteres ab Aſſano veſtes petiit. At ille irriſis plebeculæ clamoribus & lacrimis, quicquid veſtium collectum eſt, rogo uno comburi juſſit. Pecuniæ vis tanta è buſto ſublata, ut ea ædificio tam nobili ſuffe-
cerit.

cerit. Simillime nobiſcum mors agit, veſtem veterem vel invitis eripit, & no-
2. Cor. vam ſepulchralem obtrudit. Nos qui-
c. 5. dem, uti Paulus loquitur, ingemiſcimus
v. 4. gravati, eo quod nolumus expoliari, ſed ſuperveſtiri. At fruſtra renitimur. Clamores & lacrimas noſtras mors ridet. Velis nolis, exuendum vetus amiculum. Exue, & abi. Omnes eadem conditio devinxit: Cui naſci contigit, mori reſtat. Intervallis diſtinguimur, exitu æquamur.

Sed audite, quomodo avariſſimi hominis crudelitas ſit vindicata. Imperator Turcicus Aſſani nequitia intellecta, Imbraimum Baſcham ad eum miſit cum litteris, quibus Aſſano ſerio præcepit: Quam primum ab Imbraimo litteras accepiſſet, ipſe ſuum caput Conſtantinopolim mox mitteret. Fatales ejuſcemodi epiſtolas Turcarum Imperator ipſe ſua manu ſolet ſcribere, & holoſerico nigro obvolvere. Harum epiſtolarum ſemper ſummarium eſt: *Mitte mihi tuum caput*. Quiſquis es, Rex an Cæſar, quando Imperator cæli nigras ejuſcemodi litteras tibi miſerit, reſiſtere non potes, excuſare non licet, deprecari nil juvat, effugere non vales, tergiverſari nequis, actum eſt. Hoc ergo age, & ipſam calca neceſſitatem: quod invitus facere cogereris, fac illud ſponte animi. Mitte caput tuum, non tyranno, ſed patri; non homini, ſed Deo.

Non tantum morere, ſed & velis mori. Cur enim quod neceſſe eſt, voluntas non occupet? Acquieſcere neceſſitatis, velle virtutis eſt.

§. 28. *Omnis dies obſervandus.*

MVſonius apud Stobæum: Non eſt, inquit, præſentē diem recte transigere, niſi ſtatuis eam quaſi ultimam tranſigere. Et Auguſtini ſapientiſſimum monitum eſt: Latet ultimus dies, ut obſerventur omnes dies. Diem mortis incertum ſalubriter conſtituit Deus, ut ultimum ſuum quiſque ſalubriter cogitet. *Tom. 10. l. 50. homilar. hom. 13. inſtit.* At, inquies, triſtis hæc cogitatio eſt ſuper morte, & ipſam adducit mortem. Falleris. Sapiens cum tranquillitate de ea cogitat: non aliter quam in mari aut navi ventos & vela ſpectat, quibus fertur in portum; nec tamen ipſa cogitatio eum transfert. Hæc ſtultitia & omnis error noſter eſt. In fluctibus & inter undas jactari volumus; reformidamus, quo natura & ratione ducimur, pervenire. De natura ſcimus: Omnes eodem ducimur, Omnium

Verſatur urna ——

Sed & de ratione, quis ejus compos abnegabit? Quid hîc niſi jactationes, curæ, miſeriæ, corporis atque animi dolores? Ecce finem: quid reformidas? Ecce portum: cur non intras? Sed revera, ut ii qui in carcere ſunt, elabi vellent

lent & ſubinde poſſent, niſi cuſtos carceris teneret, ſic in hac vita nos impedit phylaciſta ille, Amor vitæ. Pellendus eſt, & ut poſſit, ſæpe cogitandum eſt, quod ſemel faciendum eſt. Et quia incertus ac ignotus eſt ultimus dies, ſuſpectus ſit omnis dies. Animus hoc modo fortior, vita emendatior, imo & lætior. quid enim terreat aut turbet? quem

—ille timorum
Maximus haud urget, lethi metus.

Prævifum jaculum minus ferit; mors ſæpe cogitata mollius ſternit.

§. 29. *Sandapila ultimum ſuperbiæ noſtræ ſolium.*

Gen. c.13. toti. ABrahamus ille Magnus, cum Dei juſſu peregrinabundus huc illuc commearet, nihil potius habuit, quam ubi ſtabilem locum reperiſſet, animum adjicere ſepulchro emendo. Hoc ita voluit eſſe ſuum, ut id omni jure modoque poſſideret. Hinc omnem pecuniam à venditore deſignatam ſine cunctatione adnumeravit, *probata moneta publica.* Nec illi ſatis emptionem publice tranſigi, voluit inſuper omnes loci incolas adeſſe teſtes emptionis. Qua in re vir fide plenus monſtravit, ſepulchrum eſſe hominis locum proprium, quem is vere, ſi quidquam aliud, ſuum diceret. Abrahami exemplo, optimus quiſ-

quiſque inter primas curas numerat, rem ſepulchri curare.

Maximilianus I. Imperator, Auſtriacus, triennio ante mortem, capulum funebrem è querno ligno, arcæ viatoriæ incluſum, circumferri ſecum juſſit: cavitque teſtamento, ut exanime corpus ſuum, rudi linteo involutum, ſine ulla exenteratione, illi imponeretur, naribus, ore, auribuſque viva calce oppletis. Quid ſibi voluit magnus vir? niſi monumentum illud aſſidue in oculis habere, quod diceret, *Cogita mori.* Quod amplius diceret, Quid te dilatas & extendis, quid multa poſſides, plura appetis? Quē tot provinciæ & regna non capiunt, loculus iſte capiet. Cur autem & calcem cavis illis partium immiſit? en aromata quibus condiretur. Maximiliane magnus fuiſti! & res tuæ dicunt, tum & hæc circa mortem.

Quid memorem de feretro Ablavii, qui Præfectus Prætorio, inter Conſtantini Magni aulicos princeps, auri inſatiabilis vorago, aurum ſæpius cogitavit quam tumulum, quam cælum. Hunc manu prehenſum affatus Conſtantinus: Quouſque tandem ô bone, inquit, theſauros accumulamus? atque ſimul cum dicto, haſta, quam manu tenebat, feretri figuram in terra deſcripſit, &: Orbis, inquit, opes univerſas habeas, non majorem tamen poſt funus locum poſſidebis aut loculum, quam ego hîc de-

Baron. tom. 3. Ann. 326. n. 96.

pinxi. Si tamen tantum terræ ſpatium ſis occupaturus. Vates fuit Conſtantinus, nam Ablavius fruſtatim diſſectus, non habuit quod daret tumulo

Carolus V. Auguſtæ memoriæ Imperator, Maximilianum, quem dixi, ſanctiſſime æmulatus, diu ante mortem Reipublicæ adminiſtratione ſe ſponte ſubmovit: & cum in filium jam validum ævi & animi curas tranſtuliſſet, in Hiſpania S. Iuſti monaſterio ſe abdidit, cum duodecim duntaxat familiaribus, Deo & quieti vacaturus. Interdixit autem aliter ſe quam Carolum appellari, Cæſaris atque Auguſti nomina cum rebus animo exuens, quicquid honorarii eſt contempſit. Imo hoc amplius ferunt, diu ante Imperium abdicatum, ſarcophagum ſibi conſtrui juſſiſſe cum funebri ſuppellectile, deportandum, clanculum tamen, quocunque iret. Hunc apparatum mortualem habuit apud ſe quinque annis, ubicunque locorum eſſet, etiam dum Mediolanum contra Gallos proficiſceretur, illumque diligentiſſime ſingulis noctibus in ſuo cubiculo reponi juſſit. Arbitrabantur quidam qui circa eum erant, theſaurum illic aſſervari, alii nonnihil librorum, in quibus hiſtoriæ veteres continerentur, alii aliud quidpiam magni. Cæſar vero ſibi conſcius quo animo eam arcam circumferret, ſubridendo dicebat: In rei ſibi chariſſimæ uſum, id ſecum deferri.

ſerri. Sic aſſidue mortem cogitabat Carolus,poteratque diebus ſingulis dicere, VIXI. ita quotidie ad lucrum ſurgebat.

Carolum Imperatorem complures alii feliciſſime imitati, qui ſandapilam mortis ſuæ monumentum quot diebus religioſe ſunt contemplati. Genebaldus Laudunenſis Antiſtes,inſtar ſepulchri lectulum habuit ſeptennio toto,quo quidem tempore in magna aſperitate vitam traxit. *Zach. Lippel. tom.3. in vita S.Re. 1.Oct.*

Ida probatæ ſanctitatis femina, diu ante ſupremum diem feretrum ſibi conſtrui curavit, quod quotidie bis pane & alimentis implevit, idem in pauperes bis liberaliſſime depletura. Virtutis ſtudium, optimus ad mortem apparatus eſt: Virtutem nulla mors inquinat. Facile contemnit omnia,qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum. *Idem tom.3. in vita S.Idæ. 4.Sep. Hier. epiſt. 103.*

§. 30. *Vita quid eſt?*

FLos eſt, Fumus eſt, Vmbra eſt, & Vmbræ umbra: Bulla, Pulvis, Spuma, Ros, Stilla, Glacies eſt. Iridis arcus, deficiens Cereus, Sacculus pertuſus,ruinoſa Domus, Cinis doloſus,Dies vernus, Aprilis conſtantiſſimus, unicus teſtudinis tinnitus eſt; Hydria fracta, fontis Rota, aranearum Tela, maris Guttula, vilis Stipula, ſolſtitialis Herba, brevis Fabula, volucris Scintilla, *Vide P. Maxi. Sandæi Symb. vitæ hum. Anno 1626. edita Francofurti.*

triſtis Nebula , Veſica vento plena,rutilans ad ſolem Columbula; Vita,Vitrum tenerrimum, Folium leviſſimum,Filum ſubtiliſſimum, Pomum aureum eſt , ſed intus putridum &c. Si nihil eſt umbra, dic quid umbræ ſomnium ? Sexcenta, mille talia , de vita humana recte pronuntiantur. Mihi omnium rectiſſime videntur dixiſſe,qui Vitam vocant,*Somnium umbræ breviſſimum.* Compendio rem dicamus : Vita eſt,

Somnus , Bulla , Vitrum , Glacies, Flos , Fabula , Fœnum ;
Vmbra , Cinis , Punctum , Vox, Sonus, Aura , Nihil.

Ah, miſeri ! quas opes ſtruere, quantos honores gerere,quas & voluptates percipere nobis videmur? quicquid horum eſt , Somnium eſt , ſed heu quam breve
Pſ.75. & quam ludicrum ! Dormierunt ſom-
v.6. num ſuum , & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis. Divites & beatos , ô viri , vos eſſe ſomniaſtis, ſed ex iis omnibus quæ habuiſtis , quæ ſperaſtis,quid rerum obſecro retinuiſtis? hæc vigilantium ſomnia, hæc ſomniantium ludicra erant meriſſima. Oculos nunc aperit pœna , quos olim clauſerat culpa.

Vita igitur quid eſt ? Compendio dicam. Vitæ humanæ tempus , punctum eſt : natura, inconſtantia:ſenſus,obſcuritas : corpus univerſum, concretio putreſcere facilis: Animus vagus:honores, fumus;

fumus : divitiæ, ſpinæ : voluptates, venenum. Et ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluvius; animi vero, ſomnium : Vita, bellum, & hoſpitis in peregrina civitate mora, & innumerabilium miſeriarū officina; fama poſt obitum, eſt oblivio. hoc Auſonio credamus :

Miremur periiſſe homines? momenta fatiſcunt; Epigr. 34.
Mors etiam ſaxis nominibuſque venit.

Ante mortem conſummare vitam virtute, res pulcherrima eſt.

§. 31. *Vita Mimus.*

Comœdia eſt omnis vita. Nos hiſtriones ſumus; regem hic agit, ille mendicum; iſte principis perſonam ſuſtinet, ille medici, hic ruſtici. Quamcunque Deus impoſuerit, eam decore exſequi oportet. Neque in eo laus ſita eſt, ut Imperatorem agas vel Ducem, quamcūque egeris, plauſum feres, modo eam bene agas. Opportuniſſime hoc Epictetus ſubmonens : Actorem, inquit, Ench. c. 23. eſſe fabulæ talis, qualis magiſtro probata fuerit, te memento : Si mendicum agere te voluerit : fac eam quoque perſonam ingenioſe repræſentes. Ita ſi claudum, ſi principem, ſi plebejum. Hoc enim tuum eſt, datam perſonam bene effingere : eam autem eligere, alterius.

Suet. in Aug. c. 99. Auguſtus Imperator, ſupremo vitæ die, admiſſos ad ſe amicos percunctatus eſt, Ecquid iis videretur mimum vitæ commode tranſegiſſe? Adjecit & clauſulam: Ergo plauſum date &c.

Epiſt. 80. med. Seneca præclare de hac vitæ comœdia: Sæpius, inquit, hoc exemplo mihi utendum eſt: nec enim ullo efficacius exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qui nobis partes has, quas (noſtra culpa & & inſcitia) male agimus, aſſignavit.

Laertius in Zenone, bono hiſtrioni ſimilem eſſe ſapientem ait, qui ſive Therſitæ, ſive Agamemnonis perſonam acceperit, utramque decenter exprimit & imitatur.

Non igitur attendendum eſt, qui jam ſimus, ſed qui futuri ſimus, ubi larvam & perſonam poſuerimus: nec refert, primi an ultimi actoris partes ſuſcepe-rimus, modo bene agamus.

§. 32. *Vita humana typus.*

Ioan. Damaſc. hiſt. de his c. 13. ad finem. IOſaphato Regi Barlaamus ſenex, humanæ vitæ fallacia gaudia proponens: Vnicornem, inquit, ferocem belluam fugit quiſpiam. In fuga foveam irruit ingentem, in ipſa vero ruina, protenſis manibus apprehendit arborem, & ita lapſum præcipitem ſtitit. Dum in arbore hæret ſui periculi jam contemptor, duos mures conſpicatur, album unum, atrum alterum: hi arboris radicem, cer-

tante

tante morſu vellicarunt, jamque ad ipſam pæne medullam penetrarunt dentibus. Sed oculis inſuper in imam ſcrobē dejectis, horribilem vidit draconem igneas minas ſpirantem. Dumque miſer huc illuc oculos circumvolvit, quatuor aſpidum capita è pariete prominentia obſervat. At his ille omnibus neglectis attollit vultum, & aliquid melis ab arbore ſtillantis cernit. Quare ſui ſecurus, jamque & unicornis inſectantis, & draconis minantis, & murium rodentium, & ſerpentum imminentium, & brevi caſuræ arboris oblitus, melleam dulcedinem avidiſſime lambit. Et hæc, inquit Barlaam, præſentis vitæ ſunt ludibria, quæ ſic explico. Vnicornis mortem repræſentat, quæ humanam gentem ubique inſequitur. Scrobs, hic Orbis eſt calamitatum refertiſſimus. Arbor quam preſſis manibus tenemus, vita eſt certis limitibus concluſa. Duo mures nox & dies, qui arborem illam paullatim exſcindunt rodendo. Quatuor aſpides, quatuor elementa ſunt, quorum pax ſi turbetur, animus corpore pellitur. Igneus ille ac truculentus draco, inferorum fauces deſignat, quæ nunquam non apertæ ad glutiendum. Mellis guttulæ, putidas corporis voluptates, & lethalem vitiorum dulcedinem ſignificant. Hac noxia promulſide ineſcati, nec inferos horremus, nec cælum aſpiramus, contenti

ſuaviter perire. Hæc Barlaamus Ioſaphato. O vera, veriſſima omnia! ſi ſapimus, omnem horam credimus extremam. Ab omni vitæ momento pendet æternitas.

§. 33. *Vitæ prologus, narratio, epilogus.*

HVmanæ vitæ prologus eſt *Naſci*, narratio *Dolere*, epilogus *Mori*. Orationis hujus lumina ſunt, gemitus & fletus, aut gaudium fletu deterius. E-
Conſol. ad Po-lyb. c. 23. gregie Seneca: Omnes agedum, inquit, mortales circumſpice: larga ubique flendi, & aſſidua materia. alium ad quotidianum opus laborioſa egeſtas vocat: alium ambitio nunquam quieta ſollicitat: alius divitias quas optaverat, metuit, & voto laborat ſuo: alium ſolicitudo, alium labor torquet, alium ſemper veſtibulum obſidens turba: hic habere ſe dolet liberos, hic perdidiſſe, ille nunquam habuiſſe. Lacrimæ nobis deerunt, antequam cauſſæ dolendi. Non vides, qualem vitam nobis rerum natura promiſerit, quæ primum naſcentium omen, fletum eſſe voluit? Hoc principio edimur, huic omnis ſequentium annorum ordo conſentit; ſic vitam agimus.

Illud lacrimis digniſſimum, nec ullis unquam ſatis eluendum, quod nemo noſtrûm ſerio cogitat, quandoque ſibi ex hoc domicilio migrandum. Cogitamus hoc

hoc quidem, ſed obiter, & velut ſomniantes. Hinc, vivimus tanquam ſemper victuri; vix unquam fragilitas noſtra profundius ſubit animum, nec obſervamus, quantum temporis tranſierit, ſed velut ex pleno & abundanti perdimus tot & horas, & dies & menſes, & annos. Profuſiſſimi ſumus in tempore, nec illius irreparabilem jacturam æſtimamus, cujus unius honeſta eſt avaritia. Sic magna pars vitæ male agentibus elabitur, maxima nihil agentibus, tota fere aliud agentibus. Quis eſt qui tempori pretium ponat, qui diem æſtimet, qui intelligat ſe quotidie mori? Hinc præteritorum obliviſcimur, præſentia negligimus, futura non prævidemus. Cum ad extrema venerimus, ſero intelligemus miſeri, tamdiu nos, dum nihil agimus, male occupatos fuiſſe. Hoc ergo agamus, ſingulas horas amplectamur, tanquam hodie morituri; ſic vitæ noſtræ narrationem tractemus, tanquam ſtatim peroraturi. Dum differtur vita, tranſcurrit.

§. 34. *Omnis vita brevis, etiam longiſſima.*

VEriſſime Annæus: Nulla, inquit, vita non brevis eſt. Nam ſi ad naturam rerum reſpexeris, etiam Neſtoris & Statiliæ brevis erat, quæ monumento ſuo inſcribi juſſit: ſe annis nonaginta *Epiſt. 77. fine.*

novem vixiſſe. En, ut anicula glorietur ſenectute longa; quis eam ferre potuiſſet, ſi centeſimum impleſſet?

Amaranthus (ut eſt in fabulis) roſæ adſitus dixit: O qualis flos Roſa, quam formoſus, quam amabilis! beatam te jure dixerim, ob odorem, ob formam, & ob colorem, ô regina florum! Cui Roſa: Ego quidem, inquit, ô Amaranthe, forma præniteo, ſed tempus breviſſimum vivo; & quamvis nulla me manus violet, nihilominus tabeſco. Tu vero continuo flores ſemperque recens vivis: malim ego minus habere formæ & plus vitæ. Mortalium vita eſt quæ Roſæ, brevis & fluxa. Et licet aliunde vis nulla eam extinguat, ſuo tamen defluxu ſenſim evaneſcit. Iure medicorum maximus exclamat: Vitam brevem eſſe, artem longam. Vitam ire non intelligimus, ſed tranſiſſe ſentimus. Temporis nobis conceſſi ſpatia tam velociter, tam rapide decurrunt, ut exceptis admodum paucis, ceteros in ipſo vitæ paratu vita deſtituat. Exiguum temporis habemus, & ex hoc multum inſuper per luxum aut negligentiam perdimus. O mortales improvidi, corpus quod circumferimus, non domus eſt, ſed hoſpitium, quod relinquendum, ubi te hoſpiti gravem eſſe videas. Ideo, mi Chriſtiane, propera pie vivere, & ſingulos dies ſingulas vitas puta. Qui hoc modo ſe aptaverit, cui vita ſua quotidie

Hippocrates, initio Aphoriſmorum.

tidie fuerit tota, mortem ſecurus provocabit. Male morietur nemo, qui vixit bene.

§. 35. *Non longiſſima, ſed honeſtiſſima, vita optima.*

NOn ut diu, ſed ut ſatis vivamus, curandum eſt. Sat longa eſt vita, ſi plena eſt. Impletur autem, cum quis ſua voluntate in divinam pleniſſime tranſit, & quantulumcunque temporis, quod datur, bene impendit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? Non vixit iſte, ſed in vita moratus eſt. Nec ſero mortuus eſt, ſed diu. Nam imprudenter & impie viuere, non tam eſt male vivere, quam diu mori. Sed, ais, octoginta annis vixit. Intereſt, mortem ejus ex quo die numeres. Alius viridis & in medio curſu raptus eſt, ſed officia boni civis, boni Chriſtiani exſecutus eſt. licet ætas imperfecta ſit, vita tamen perfecta eſt. Ille alter octoginta annos numerarit, certe tot annis non vixit, ſed fuit: niſi forte ſic eum vixiſſe dicas, quomodo arbores dicuntur vivere. Actu & virtutum officiis metienda eſt vita, non tempore. Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, qui quod vitæ habuit, bene collocavit. In memoria æterna erit juſtus: Memoria juſti cum laudibus. Vidit enim veram lucem, *Pſ. 111. v. 7.*

Seneca epiſt. 93. paucis mutatis.

lucem, non fuit unus è multis. Et vixit, & vivit nunc in cælo. Quid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad immortalitatem, tranſiliit ſæcula, & ſe in memoriam dedit. Et quemadmodum in minore corporis habitu poteſt homo eſſe perfectus, ſic & in minore temporis modo poteſt eſſe perfecta vita. Bonum non eſt in temporis diuturnitate ſitum, ſed in virtute. neque enim qui plurimum cithara cecinit, ſed qui bene, commendatur. Quamdiu ſis, alienum, quamdiu bonus Chriſtianus ſis, hoc tuum eſt. Id à teipſo exige, ne ignobile ævum per vitia emetiaris; ut agas vitam, non ut prætervehari s. Quæris, quod ſit ampliſſimum vitæ ſpatium? Vſque ad veram ſapientiam vivere. In omnibus velle, quod vult Deus, veriſſima eſt ſapientia: qui ad illam pervenit, quandocunque moriatur, attigit non longiſſimum finem, ſed maximum. Mors it per omnes; nec magno ſpatio alter alterum præcedimus. Qui occîdit, conſequitur occiſum. Minimum eſt de quo ſollicitiſſime agitur. Quid enim ad rem pertinet, quamdiu vives, quod evitare non potes? Optima vita, non quæ longiſſima eſt, ſed quæ honeſtiſſima.

§. 36.

§. 30. *Magnam vitæ partem non vivimus.*

QVodà priſco poeta dictum eſt, verùm eſſe non dubitem: *Publio Mimographo.*

Exigua pars eſt vitæ quam nos vivimus.

Ceterum quidem omne vitæ ſpatium, non vita, ſed tempus eſt. Vrgentia nos circumſtant cum negotia, tum vitia, & in cupiditatibus infixos premunt. Vix unquã nobis ad nos recurrere licet:nobis ipſi rariſſime vacamus, ſed aliis: nemo fere ſuus eſt. Qui pecuniam ſuam dividere velit, nullus eſt; vitam miſerrime laceramus, & modo in hæc, modo in illa negotia partimur, ſæpe vana & inutilia.Ita magnã vitæ partẽ exigimus non vivendo; certe non cælo,non Deo vivimus. Et quã multum temporis menſa,relaxatio, luſus, colloquia, ſomnus, otium, quantum lites & morbi nobis eripiunt? Heu quot hoſtes vitam noſtram ſuffurantur,nobis non ſentientibus, quid perdamus. Hoc verſiculi, licet parum teretes aut delicati, ad calculum ſic revocant:

Vivit homo octoginta (haud plus communiter)annis,
Ex quibus ille decem in menſa, potuque ciboque,
Ac totidem ludo, viginti inſumere ſomno
Dicitur, atque novem & ſeptem puerilibus annis

Nil

Nil operæ facient ; dein morbis quatuor: Ergo,
Quâ ſtudeat Muſis, ſtudeat quâ rebus honeſtis,
Illi quarta datur totius portio vitæ.

O quam exiguum nobis de noſtro relinquitur! Multos reſpirare vix ſinunt mala ſua, plurimos ſua bona. Non enim apprehendimus tempus, nec retinemus, nec velociſſimæ omnium rei moram facimus, ſed abire ut rem ſupervacuam ac reparabilem ſinimus. Quis eſt qui nullum non tempus in uſus ſuos conferat, qui omnes dies tanquam ultimum vitæ ordinet? Ecquis cuſtos temporis tam parcus, ut nihil reperiat dignum, quod cum tempore ſuo permutet? Cum re omnium pretioſiſſima luditur, & pæne nullum ejus pretium habetur, quod ſatis æſtimari non poteſt. Quemadmodum qui in navigiis dormiunt, à ventis celerrime aguntur, etiamſi nihil ſentiant; cum evigilaverint, mirantur ſe jam in portu exponi: Ita vitæ noſtræ curſus properat, provehimur velociſſime, dieſque annique recedunt; nos interim dormimus, & pretium temporis inæſtimabile negligimus. Cum ad meliorem vitam evigilandum eſt, miramur nos jam ad exitum perductos. Mors eſt homini quod naviganti portus. Bene navigavit, qui in hoc portu naufragium non facit.

§. 37. *Maxima vitæ labes procraſtinatio.*

OMnia differimus, excepta nequitia, quæ plerunque hodiernum diem occupat, non craſtinum. In ceteris ſemper promiſſores ſumus, & dicimus: Cras hoc fiet, altera hebdomade nulla erit mora, ſequenti anno iſtud expedietur. Ita dies, ita menſes, & anni labuntur, dum procraſtinamus, dum promittimus, & nunquam promiſſis ſtamus. Optime Seneca: Audies, inquit, pleroſque dicentes: A quinquageſimo in otium ſecedam: ſexageſimus annus ab officiis me dimittet. Et quem tandem longioris vitæ prædem accipis? quis iſta ſicuti diſponis, ire patietur? Non te pudet reliquias fæcemque vitæ reſervare Deo, & id ſolum tempus bonæ menti deſtinare, quod in nullam rem conferri poſſit? Quam ſerum eſt, tunc vivere incipere, cum deſinendum eſt? quæ tam ſtulta mortalitatis oblivio, in quinquageſimum & ſexageſimum annum differre ſana conſilia; & inde velle vitam inchoare, quo pauci eam perduxerunt.

Lib. de brevit. vitæ c. 4. adjectis paucu lis.

Sigiſmundus II. Rex Poloniæ, ob perpetuam cunctationem ac ſegnitiem in graviſſimis negotiis, *Rex craſtinus* vocabatur, Tales certe nos ſumus, *homines craſtini*: Omnia differimus, omnium liben-

libentiſſime, ſi liceret, dilaturi etiam mortem. Sed moriendi negotium moram non fert, dilationes non admittit: Cum mors pulſat, illico trahendum eſt peſſulum. Ergo, quod veteri verbo dicitur: Si diu ſenex eſſe velis, mature fias ſenex, quod eſſe potes, nihil differendo. Rex Macedo ad tantum victoriarum numerum pervenit hac una re, nihil differendo. Nos, optima quæque differendo, omnia perdimus. Vere dixit Chryſologus: Semper homo bona facere tunc cupit, quando mors faciendi tempus ademit. Ad mortem his plerumque gradibus, velut qui ambulando dormiunt, pervenimus. Primo ſalubria differre quotidie ac procraſtinare incipimus, dein aliquanto lentius agere, poſtremo penitus oblivíſci & omittere facienda, ita ſuaviter obdormire & perire.

Serm. 125. med.

O mortales, ſera nimis vita eſt craſtina, vivite hodie: ſtipem hodie date, de peccatis hodie dolete: quis enim vobis ſpopondit craſtinum? quod hodie fieri poteſt, cur in alios fors nunquam ſecuturos dies differtur? Differre honeſta, ſemper ſerum ac noxium fuit.

Iamb. vet.

Iactura vitæ maxima, eſt dilatio:
Noluiſſe viſus interim eſt, qui diſtulit.

Properemus ergo & cogitemus, quantum celeritati addituri eſſemus, ſi à tergo inſtaret hoſtis, ſi equitem adventare ſuſpicaremur, ac fugientium premere veſti-

veſtigia. Fit hoc. premimur. acceleremus & evadamus. Perducamus nos in tutum, & ſubinde conſideremus, quam pulchra res ſit conſummare vitam ante mortem. Maximum mortis ſolatium eſt, NIHIL DISTVLISSE.

§. 38. *Venatus mortis.*

GVilielmus III. Dux Bavariæ, Pater pauperum, hominumque religioſorum omnium tutor, quem vita functum, etſi omnium voces ſiluiſſent, profunere ſatis laudaſſent tot complorantium voces & lacrimæ. Hic, inquam, laudatiſſimus princeps, ubi è Concilio Baſileenſi, cui Cæſaris loco præerat, Monachium rediit, ſomnium tale habuit. Videbatur ſibi videre eminentiſſimæ ſtaturæ cervum, qui altero quidem cornu campanulas, altero accenſos cereos præferret. Fugientem hanc feram venator & canes certatim inſequebantur. Interclusis omnibus evadendi viis territum animal in cœmeterium Divæ Virginis profugit. Hîc ſepulchrum inhumando homini apertũ, præcipiti curſu irruens cervus, captus & occiſus eſt. Evigilavit his viſis princeps, & quid ſibi hoc ſomnii vellet; ſecum ipſe diſquiſivit. Altero die, quid ſomniaſſet, ſuis etiam proceribus narravit. Varias habuit interpretationes hoc ſomnium. Quibus auditis Dux Guilielmus: Ego, inquit,

Baſil. gener. Concil. cœpit Anno 1431. & dur. ad An. 1441. Ioan. Nider lib. 2. Form. c. 3. qui quæ narrat, probe ſibi cognita affirmat.

inquit, ſum cervus iſte, mortalem hanc vitam brevi finiturus; in illo ipſo beatæ Virginis templo humari volo. Omnia ordine facta, & præſagia eventum habuerunt. Brevi morbus & mors Guilielmi principis corpus in ſepulchri latebras coegerunt, animo utique in cæruleas illas oras evolante. Bona mors initium eſt æternitatis beatiſſimæ.

§. 39. *Cur quotidiana ſpectantes funera, mortem non cogitemus.*

DIabolus, pictor peritiſſimus, ita pingit ad * Optices legem, ut quod ante nos, proximum nobis eſt, putemus remotiſſimum. Hinc quaſi mille annis victuri, longiſſimam nobis ſecuritatem à morte pollicemur. Hinc funera ſpectamus & ridemus quaſi nos nunquam futuri funus. Quotidie morimur, tamen nos eſſe æternos credimus.

Thomas Morus, illud Angliæ ſidus, ne ulla cuiquam ætas liberalius vivendi ſpatium promitteret, hac hypotypoſi ſubmonens: Sicut qui è carcere, ait, ducitur ad patibulum, etſi longiore ducatur via, non tamen ideo patibulum metuit minus, quia eo perventurus eſt tardius: & licet firmis ſit pedibus, vegetis oculis, valido pectore, cibus potuſque etiamnum ei ſapiat, hoc tamen illum extreme angit, *Iam in via eſſe*: Et nos om-

* In die weite vnd *perſpectiva.*

omnes ducimur ad mortis patibulum, in via jam ſumus omnes, & intervallis exiguis disjungimur. Non deſerunt nos morientes, ſed antecedunt. At dicas: Saniſſimus ſum, nec quidquam mortis ſentio. Quicquid dixeris: In via es; & nos una tecum in via ſumus, jam imus. At ego, ais, annum triceſimum nondum exceſſi. In via jam eras anno viceſimo, imo decimo, imo & primo anno, primaque hora; perge tantum, brevi eris in termino. At ſomnus, cibus, potuſque adhuc mire ſapiunt. O delire, hæc mors non curat: Iam in via ſumus, reſpice, jam tibi minatur patibulum; duceris, exiguum ſupereſt temporis, & expiraſti, tecumque omnis tua pompa, aut luxuria. Omnis noſtra vita, ad mortem eſt via.

§. 40. *Compendioſiſſima & optima mortis præmeditatio.*

VT tibi mors felix contingat, vivere diſce:
Vt felix poſſis vivere, diſce mori.

Hæc ſumma rerum; hæc ars artium eſt. Bene vivere, tota vita diſcendum eſt, & quod magis fortaſſe quis miretur, tota vita diſcendum eſt mori. Tot maximi viri, relictis omnibus impedimentis, cum divitiis, voluptatibus, officiis renuntiaſſent, hoc unum in extremam uſque ætatem egerunt, ut vivere ſcirent: plures tamen ex his, nondum ſe ſcire

Sen. de de bre. vita c.7. initio

ſe ſcire confeſſi, è vita abierunt. Et qua ratione hoc illi ſcient, qui nunquam id diſcere conati ſunt? Plurimi mortalium non curant, quam bene vivant, ſed quam diu; cum omnibus poſſit contingere, ut bene vivant; ut diu, nulli. Quidam tunc vivere incipiunt, cum deſinendum eſt. Hinc inanes omnium bonorum ſumus, quorum deſiderio, in fine vitæ laboramus, timidi mortis, inſcii vitæ. Quiſquis igitur diſcere cupit artem vivendi, diſcat prius moriendi. Supervacuum forſitan putat quis illud diſcere, quo ſemel tantum eſt utendum? Hoc ipſum eſt, quare omni ſtudio in hanc curam incumbere debeamus. Semper enim diſcendum eſt, quod an ſciamus, experiri non poſſumus. Res magna non eſt vivere, res magna eſt mori.

§. 41. *Hodie mihi, cras tibi.*

Delrii Adag. tom. 2. mihi pag. 576. FRanciſcus I. Rex Galliarum à Carolo V. captus, cum Madriti in pariete legiſſet Caroli Symbolum: *Plus ultra*, adſcripſit: *Hodie mihi, cras tibi.* Non ſuccenſuit victor, ſed intellexiſſe ſe teſtatus, ſubſcripſit. *Homo ſum, humani nihil à me alienum puto.*

Greg. Naz. orat. contra baptiſ. dilatũ. Eleganter Gregorius Nazianzenus: Caput, inquit, jam caneſcit, prope eſt æſtas vitæ; in nos forte falx acuitur, & timeo ne nobis dormientibus, & in una ſpe occupatis, repente accedat meſſor terri-

terribilis.Sed dices.Senes metuant,ego juvenis ſum:Noli decipi. non definitur mors certo tempore ætatis.Idē feretrum hodie ſenem,cras elegantem adoleſcentem, perendie virum robuſtum,dein virginem aut vetulam effert. Ad rem Annæus Philoſophus : Mors, inquit, tam juveni ante oculos debet eſſe quam ſeni. non enim citamur è tabulis cenſualibus, in quibus juniores ſenioreſque notati, & cujuſque adeo ævum. Talis autem citatio in militia & dilectu obtinebat; at non in morte. Omnium morientium ſuprema ſalutatio & monitum eſt : *Hodie mihi, cras tibi.* Sed & mortuorum hoc carmen eſt, qui è tumulis acclamant: *Mihi heri, tibi hodie.* Memento mortis, memento æternitatis, quam ego heſterna, tu luce hodierna incipies aut craſtina, uterque nulla finiturus. *Epiſt. 12. med.*

§. 42. *Ergo dum vivis, vive :*

NOn Genio, non corpori, non voluptati, ſed virtuti, ſed cælo, ſed Deo. Vive & age, tam patiendo pro Deo, quam faciendo & laborando. Neſcis enim quādiu ſubſiſtas, & ſi poſt modicum tollat te factor tuus. Saluberrime monet ſapientiſſimus concionatorum : Quodcunque facere poteſt manus tua, inſtanter operare : quia nec opus,nec ratio,nec ſapientia, nec ſcien- *Iob. c.32. v.22. Eccleſ. c.9. v.10.*

tia erunt apud inferos, quo tu properas. Bonum ergo facientes non deficiamus, (hortatur Apoſtolus) tempore enim ſuo, metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. Cœpiſti laborare? laborem cœptum induſtria urge continua: nunquam quieſce, nunquam nec interrumpe quidem laborem illum qui cælum poteſt mereri. Nam vitæ tuæ momentum nullum eſt quo non poſſis lucrari, & cæleſtem tibi theſaurum augere. Hoc igitur modo ſine ceſſatione labora; veniet tempus quietis, quam labor nullus unquam interrumpet. Militia eſt vita hominis ſuper terram, & ſicut dies mercenarii dies ejus. Mercenarius, inquit Gregorius, quod grave perpendit ex labore, leve æſtimat ex remuneratione. Mercenarius, ne dies ab opere vacuus tranſeat, ſollicite curat, nã noctem quieti, diem vero labori ſcit eſſe deſtinatum. Tu ergo labora dum dies eſt, dumque licet laborare; Venit nox (clamat Veritas) quando nemo poteſt operari. Ergo, dum operi ſol favet, operare. Eſt qui reddat labori tuo præmium. Habes operis tui perpetuum & attentiſſimum inſpectorem Deum, qui uti capillos tui capitis habet numeratos, ita & minimas noxas tuas, ita & minima opera tua, quæ ipſius honori facis: ne dubita, cunctos greſſus tuos dinumerat. Vno ſaltu, imo paſſu unico pere-

Gal. c.6. v.9. & 10.

Iob.7. v.1.

Ioan. c.9. v.4.

Iob. c.31. v.4.

peregiſti totum iter ad æternitatem. Sed vide ut pedem bene ponas. Talis eris in omne ævum, qualem te in morte geſſeris.

§. 43. *Si cras, quare non hodie?*

VNa eſt, ſed ponderoſiſſima catena quæ nos alligatos tenet, AMOR VITAE, qui ut non eſt abjiciendus, ita ſemper minuendus eſt: ut ſi quando res exiget, nihil nos detineat, nec impediat, quo minus parati ſimus, quod quandoque faciendum eſt, *ſtatim facere*. Vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Vbicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.

Hipponenſis præſul Auguſtinus, ad alium ſibi familiariſſimum Præſulem in extremis fatiſcentem reviſebat, cumque æger elata manu ad ſuperos ſe migraturum ſignificaret, ſubjecit Auguſtinus; Eum Eccleſiæ neceſſarium, vita longiore dignum. Ad hæc reſpondit æger: *Si nunquam, bene: ſi autem aliquando, quare non modo?* *Poßidonius in vita Auguſtini c. 27.*

Mors omnes æque vocat. Eodem citius tardiuſve veniendum eſt. Hoc ſcimus: nec de re, ſed de die querimur. Quid ergo? Non tibi timidiſſimus omnium videtur & inſipientiſſimus, qui magno ambitu rogat moram mortis? Nonne indignareris illi, qui inter perituros conſtitutus, beneficii loco pete-

ret, ut ultimus præberet cervicem? Hoc ipſum nos facimus. Magno æſtimamus, mori tardius. In omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium, & quidem conſtitutione juſtiſſima. Nam, quod maximum ſolet eſſe ſolatium extrema paſſuris, omnium cauſſa eadem eſt. Quid jam intereſt, priores aliis an poſteriores è vita, tanquam è theatro, exeamus: exeundum eſt. Si ergo aliquando, quare non modò? Hodie forſan mors parcit? Non effugiſti: cras irruet. Petet te gladius, petet lapis, petes febris. Nunquam & nullo loco tutus es. Exeundum eſt. Si ergo cras, quare non hodie? ſi aliquando, quare non modo?

§. 44. *Cur mors horribilis?*

MOrs quidem omnium par eſt, ea tamen per quæ venit, diverſa ſunt. Alius inter cœnandum expirat, alterius mors ſomno continuatur, aliquis in ipſo flagitio extinguitur: hic ferro transfoditur, ille aquis præfocatur, iſte in flammis finit: aliqui ſerpentum morſu exanimantur, aut ruina franguntur: aliis per longam nervorum contractionem minutatim extorquetur anima: aliorum vita in medio flore præſcinditur, aliorum interrumpuntur principia: alter adoleſcens decedit, alter ſenex, alius præter hos infans, cui nihil amplius con-

contingit, quam vitam ſalutaſſe. Aliquorum melior, aliquorum pejor dici poteſt exitus. Sed quantumcunque placida ſit & mitis mors, ſemper tamen aliquid horroris adfert, idque ob eam cauſſam, quia videtur multa nobis bona eripere, & nos ex hac, cui aſſuevimus, rerum copia educere. hoc ſui amor, & permanendi conſervandique ſe inſita voluntas valde refugit. Naturalis præterea tenebrarum metus eſt, in quas adductura mors creditur. hinc multorum ingeniis certatum eſt ad augendam mortis infamiam.

Illud autem morti nos maxime alienat, quod præſentia hæc jam novimus; illa ad quæ tranſituri ſumus, neſcimus qualia ſint, & horremus ignota. Ideo multa exercitatione durandus eſt animus, ne horreat, ad quam tranſeundum eſt, æternitatē. Æternitas diu noctuque cogitanda eſt, ſicut qui famis tolerantiam vult condiſcere, quotidie nonnihil eſuriat neceſſe eſt: ſic animus è fluxu hujus temporis in ſtabile regnum transferendus, ad æternitatem quaſi patiendam quotidie ſeipſum aſſuefaciat: Æternitatis oſtium quotidie ſalutet, imo ſingulis momentis ad illud ſe ſtare credat: quicquid operis facit, æternitati faciat, ut actionum ſuarum hanc unam unicam habeat formulam: Æternitati lego, æternitati ſcribo, æternitati pingo, meditor, vigilo, loquor, omnia ope-

ror æternitati. Quiſquis triumphos aſpirat æternos, pugnare diſcat æternitati.

§. 45. *Inopina, ſed formoſa mors.*

Hiſt. c.92. CHeremon, uti Palladius Helenopoleos epiſcopus teſtatur, dum ſedet, dum opus facit, dum omnia pro ſano agit, moritur: ita ſedens, & opus manibus tenens repertus eſt, ſed mortuus. Omne genus mortis honeſtare poteſt virtus.

Mad. Philoſ. in Florìdis. mihi pag. 579. Philemon vetus Comœdiarum ſcriptor, fabulas cum Menandro in ſcena dictavit, certavitque cum eo, fortaſſe impar, certe æmulus. Hic, fabulæ partem quam recens fecerat, in ſcena recitabat. Cumque jam tertio actu, quod genus in comœdia fieri amat, jucundiores affectus moveret; imber repentino coortus, differri auditorii cœtum & auditionis cœptum coegit. Reliquum autem variis poſtulantibus ſine intermiſſione, die ſequenti dixit ſe perrecturum. Poſtridie igitur maximo ſtudio ingens hominum frequentia convenere. Seſe quiſque exadverſum quam proxime collocat. Serus adveniens amicis annuit; locum ſeſſui impertiunt. Extimus quiſque excuneati queruntur: Farto toto theatro, ingens ſtipatio. Occipiunt paullatim inter ſe queri. Qui non affuerant, percontari ante dicta: qui affuerant, recordari audita: cunctiſque jam priorum

rum gnaris, ſequentia expectare. Interim dies ire, neque Philemon ad condictum venire. Quidam tarditatem poetæ murmurari, plures defendere. Sed ubi diutius æquo ſedetur, nec Philemon uſpiam comparet, miſſi ex promptioribus qui accirent. Atqui eum in ſuo ſibi lectulo mortuum offendunt. Commodum ille anima edita obriguerat, jacebatque incumbens toro, ſimilis cogitanti. Adhuc manus volumini implexa, adhuc os recto libro impreſſum. Sed enim animæ jam vacuus, libri oblitus, & auditorii ſecurus. Stetere paulliſper qui introierant, perculſi tam inopinatæ rei, tam formoſæ mortis miraculo. Deinde regreſſi ad populum, renuntiare, Philemonem poetam qui exſpectaretur, ut in theatro fictum argumentum finiret, jam domi veram fabulam conſummaſſe. Enimuero jam dixiſſe rebus humanis VALERE ET PLAVDERE: ſuis vero familiaribus dolere & plangere. Heſternum imbrem lacrimas illi auſpicatum: comœdiam ejus prius ad funebrem facem, quam ad nuptialem veniſſe. Proin quoniam poeta optimus perſonam vitæ depoſuerit, recta de auditorio ejus exequias eundum, legenda ejus eſſe nunc oſſa, mox carmina.

Si vitam ſolum præſentem ſpectemus, optatiſſima mors eſt, ſine metu mortis mori: longe tamen optatior eſt, agendo agere animam, & operi ſuo immori,

immori, ut mors ipſa non ſit otioſa.

Lippe-lo.14. Septēb. mihi pag. 920. Cypriani martyris votum fuit, dum de Deo verba faceret, jugulari pro Deo. Maximæ profectò laudis eſt, non tantum à diabolo nunquam, ſed nec à morte otioſum inveniri.

§. 46. *Vigilandum, & orandum:*

QVia neſcitis qua hora filius hominis venturus ſit. Romani in armis vigilarunt, aliquando tamen ſine ſcuto, ne haberent quo fulcirentur ad ſomnum. Vigilandum tibi, ô homo, & armato vigilandum. Ardentia ad Deum vota, vera Chriſtianorum arma ſunt. Scutum quod ſomnum ſuadeat, vana longioris vitæ ſpes eſt. Fuerunt & illæ Romanorum militum in vigiliis frequentes voces: *Vigila, Vigila; Mars Vigila.* Hoc ſe mutuo hortatu ad vigilandi conſtantiã incitarunt. Hac te voce, ô mea mens, omnes ſuperi ad ſacram inſomniam animant. Cælum ipſum noctes atque dies pervigil ac laborans ſine quiete, vigiliarum te monet. Obſurdeſcis aut in ſomnum declinas? Chriſtum ipſum audi proclamantem: Vigilate & orate. *Marc. c.13. v.33. 35.& 37.* Beato Marco narrante, Chriſtus concionem habuit, in cujus ſolum epilogo, hoc ipſum ter pronuntiavit: Primo, Videte, vigilate, & orate. Secundo Vigilate ergo, neſcitis enim quando dominus domus veniat, ſero, an

media

media nocte, an galli cantu , an mane; ne cū venerit repente,inveniat vos dormientes.Tertio demum:Quod autē vobis dico , omnibus dico , Vigilate.Idem ſæpius monens,& quidem Matthæi ore nos inclamat : Vigilate ergo , quia neſcitis qua hora dominus veſter venturus ſit. Et repetit : Vigilate itaque, quia neſcitis neque diem , neque horam. Nec aliud ad clivum Olivarium inculcat : Vigilate , & orate , ut non intretis in tentationem. Hoc ipſum beato Luca præcone promulgat : Vigilate itaque , omni tempore orantes. Ipſiſſimum iſtud, *Vigilate* , & quoties Paulus ingeminat ? In nos fragores hi tonant,ut ſoporem nobis & torporem excutiant. Surdi ſumus , imo mortui, niſi ad has voces evigilamus. Quicunque vitiis indormis , evigila. Fatum Ægyptiorum noſti ? Media nocte percuſſor Angelus Ægyptum ingreſſus eſt, & ſtragem immenſam dedit. Sortem illarum decem virginum recordaris? Media nocte clamor factus eſt , & quæ paratæ, à ſponſo ad nuptias admiſſæ, ſtertentes aliæ ſunt excluſæ. Stultitiam ſervi illius heluantis meminiſti ? Venit dominus illius die qua non ſperavit , & hora qua ignoravit venturum. Bonum patrem familiæ conſideras ? Omni hora vigilat , ut nulla hora fur ſuffoſſor domum irrepat. Servatorem tuum cogitas ? Media nocte natus eſt. Idem
poſt

Matt. c.24. v.42. &c. 25. v. 13. & c.26. v.41.

Luc. c.21. v.36.

poſt mediam noctem (quod credibile) ad ſupremum Orbis judicium venturus eſt. Vigila, itaque, vigila; & omnem diem tibi puta ultimum.

Supremi judicis tubam media nocte audiendam putat Barradius tom. 3. *Concord. Evang. lib.* 10. *cap.* 16. *mihi pag.* 653.

§. 47. *Deo fidendum.*

CVi Deus adeſt, ſtet ille licet mediis
irati maris fluctibus, forti pectore
procellas excipiet: Moleſtiæ vexent,
dolores lancinent; diabolus frendeat &
fremat, mors minetur & ſpiculum di-
rigat, non eſt quod expaveſcat animus
Deo confiſus; moveat Acheron, ruat
Orbis, impavidum ferient ruinæ; victor
emerget, & ut cautes Marpeſia inanes
pelagi minas deſpiciet. Ita Iobus, ita
Iob. David ſe geſſerunt. Deum Iobus animo
c. 17. fidentiſſimo allocutus. Pone me, in-
v. 3. quit, juxta te, & cujuſvis manus pu-
gnet contra me. Provocat, inſultat, ex-
probrat caſtris hoſtium Dei: veniat qui
volet, prodeant gigantes, duello depu-
gnabimus.

Pſ. 22. David autem: Nam etſi, ait, ambula-
v. 4. vero in medio umbræ mortis, non ti-
mebo mala, quoniam tu mecum es.
En, fiduciam! Quamvis in ſummo vi-
tæ diſcrimine ſim; etſi me, ait, noctis
æternæ nigror horridus undique invol-
vat, & mors jam aurem vellicans, tam
propinqua ſtet, quam eſt umbra corpo-
ri,

ri, ſecurus, ſola Dei præſentia fretus contemnam illa omnia. Certiſſimus ſum, in hac præſentia tutiſſimum mihi refugium, validiſſimumque eſſe præſidium. Nam quia Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus illuminatio mea, & ſalus mea; quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Si conſiſtant adverſum me caſtra non timebit cor meum: Si exurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo. Deo fidendum eſt, idque tanto magis, quanto minus ſibi ipſi. Sub hoſtium muris aciem ſtruit, qui Deo ſincere fidit. Deo fidere, eſt omnibus hoſtibus ſuperiorem eſſe. *Pſ. 26. v. 1. & 3.*

§. 48. *Quando Domino viſum.*

AD beatam vitam nil facit longa ſeries annorum: neque enim annis aut rugis æſtimanda eſt vita, ſed actionibus præclaris. Verum illud, QVANDO, pleroſque omnes homines ægre habet. Moriendum ſibi ſciunt, & mori volunt, ſed nondum; cupiunt naturæ ſolvere quod debent, ſed nondum; deſiderant ſolvi corporis vinculis, ſed nondum. Adeo miſelli ingenioſe inſanimus; ut cupiamus deſinere eſſe miſeri, ſed nondum; ut felices & beati eſſe velimus, ſed nondum. Ita mori nolumus, qui mori optamus. Iniqui prorſus

ſumus,

ſumus, qui ſimul dolemus, & miſeros nos eſſe, & miſeriam noſtrã deſinere. Nõ eſt dolendi, nõ eſt flendi locus, ubi deſinis eſſe quod invitus eras. Quid, homũcule, tam altum ipſe tibi patibulũ ædificas, ut multos gradus habeas, per quos ad mortẽ te ire diutius ſcias? quid vitæ tuæ tot optas annos, quibus funus tuum proſpicias, cogitationum lento tormento? Eundum eſt ſeu hodierna, ſeu craſtina.

Tobias laudatiſſimi ſenis, non degener filius & cognominis, ſed & ipſe ſenex, ætate proceſſit uſque ad annum
Tob. nonageſimum nonum. Sacræ paginæ
c.14. teſtantur: Et completis annis nona-
v.16. ginta novem, in timore Domini, cum gaudio ſepelierunt eum. Potuiſſet Tobias, ſenſu noſtro, expoſtulare cum Deo & queri: Cur Domine jam mihi abrumpis vitam, cur non pateris me complere annos centum? Quid hîc aliud Deus reſponderit, quam hoc ipſum: Sic mihi viſum; tu jam morere, & annos omnes præteritos in lucro pone. Ergo moriendum, quando Domino viſum, non quando Tobiæ, aut Ragueli, aut Ananiæ, aliiſve placet.

At ſcio, quid multos decipiat: cum mors pulſat, ante tempus adeſſe putant importunum exactorem. Stulti; tunc tempus eſt, *Quando mortis Domino viſum eſt.* Quid tergiverſaris, mi homo, quid immaturam ætatem obtendis, quid inducias

ducias poſcis, quid moram rogitas? Ad mortem maturus pridem fuiſti: ſed nec conceſſa mora te paratiorem faciet aut promptiorem. Nam & poſt hanc morari voles, minus forſitan paratus, quo plus moratus. Induciæ non paucos deteriores fecerunt. Mala ad mortem præparatio eſt, mori nolle. Facti dimidium habet, qui tunc vult, quando is, qui nihil mali vult. Excutienda vitæ cupido eſt, diſcendumque nihil intereſſe, quando patiaris, quod quandoque patiendum eſt. Quam bene vivas, refert, non quam diu: ſæpe autem in hoc eſt bene, ne diu. Ergo tergiverſationem tolle, & dic ex animo: Quando Domino viſum, ſic fiat.

Seneca epiſt. 101 fine.

§. 49. *Ad Deum in omnibus recurrendum.*

HEu nos miſellos! imo, heu nos ſtultos! Cum nobis ægre eſt, ſæpe totum Orbem cogitationum noſtrarum alis pervolamus: à rebus creatis ſolatiola mendicamus, plane pudenda mēdicitate. Amicos, inimicos, in noſtri ſubſidium laceſſimus; opem omnium imploramus: ſolum Deum præterimus, aut omnium adimus ultimo, aut ſæpe nec adimus quidem rogando ſolatio. Quæ hæc inſania eſt, juvari velle à quibus non poſſis: ab eo juvari non cupere, à quo uno & poſſis & debeas?

Ergo quandocunque & quotieſcunque tibi male eſt, primus omnium gemitus, primæ preces, primæ querelæ &
Pſ.39. v.8. lege totum. voces ad Deum eant: Deo expone tuam cauſſam, tuaque omnia quæ pateris. Quid diſcurſas per Orbem, & ante mendicorum tuguriola mendicus ſtipem flagitas? Quid transvolantibus rhedis blanda jactas baſia incaſſum? Ad divitis illius januam procumbe; qui ſalvare poſſit animam tuam de neceſſitatibus. Ita Moſes fecit, qui in omni dubio recurſum iteravit ad tabernaculum, in quo Deum audivit conſultorem.
Ioſ. c.9. v.14. Sic Ioſue deceptus à Gabaonitis eſt, quia os Domini non prius interrogavit. Ad Deum in omni re, præſertim adverſa
Marci c.5. v.25. & 26. recurrendũ. Mulier illa quæ erat in profluvio ſanguinis, annis duodecim, & fuerat multa perpeſſa à compluribus medicis, & erogaverat omnia ſua, nec quidquam profecerat, ſed magis deterius habebat: tandem ad medicorum medicum venit, à quo uno, momento
Lege l.3. de Imit. Christi c.35. & c.43. unico impetravit, quod à pluribus non potuit per totum duodecennium. Maximi refert ſcire, à quo beneficia poſtules. Extremæ inopiæ argumentum eſt, à mendicis mendicare.

§. 50.

DIximus recurrendum ad Deum in omni re. Ergo etiam felix obitus, non

non ab alio quam à Deo petendus. Ejus rei breviſſimum paradigma ſubjicimus.

I. ORATIO.

OCTO VERSICVLI è Pſalmis Davidicis à S. Bernardo ſelecti, quos ipſe quotidie pro felici mortis hora dixiſſe traditur.

ILlumina Domine oculos meos ne unquam obdormiam in morte: Ne quando dicat inimicus meus, Prævalui adverſus eum. *Pſ.12. v.4.*

In manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti me Domine DEVS veritatis. *Pſ.30. v.6.*

Locutus ſum in lingua mea; Notum fac mihi Domine finem meum. *Pſ.38. v.5.*

Et numerum dierum meorum, quis eſt: ut ſciam quid deſit mihi.

Fac mecum ſignum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur, quoniam tu Domine adjuviſti me & conſolatus es me. *Pſ.85. v.17.*

Pſal. *115.* *v.7.* Dirupiſti Domine vincula mea: tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomen Domini invocabo.

Pſal. *141.* *v.5.* Periit fuga à me: & non eſt qui requirat animam meam.

Pſal. *eod.* *v.6.* Clamavi ad te, Domine, dixi, Tu es ſpes mea, portio mea in terra viventium.

Omnipotens ſempiterne DEVS, qui Ezechiæ regi te lacrimabiliter deprecanti, vitæ ſpatium protendiſti; concede mihi indigno famulo tuo ante diem mortis meæ tantum vitæ ſpatium, ut omnia peccata mea valeam deplorare, & veniam ac gratiam te miſerante merear accipere.

Omnipotens, benigne ac miſericors DEVS, te oro humiliter per mortem Filii tui, concede mihi horam felicem ac beatam, cum anima mea diſceſſura eſt è corpore.

Domine IESV Chriſte crucifixe, per illam amaritudinem mortis, quam ſuſtinuiſti pro me

in

in cruce, maxime cum anima tua egreſſa fuit de corpore tuo, miſerere animæ meæ in egreſſu ſuo. Qui vivis & regnas, cum Deo Patre, & ſancto Spiritu, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

II. Oratio.

Pro felici exitu ex hac vita.

Miſericordiſſime Domine Iesv, ſi ſic agitur cum homine morituro, & in talibus periculis & anguſtiis erit vita ſpiritus mei ex hoc ſæculo migraturi, quo fugiam niſi ad te Devs meus? tu crue animam meam, ut non pereat in hora illa tremenda: præſta mihi obſecro ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, & per illum amoris æſtum & dolorem, quo ipſe, qui vita es, mori pro me voluiſti, ut mortis corporalis agonem ſemper præ oculis habeam, & hoc agam

modo vivens, quod moriens optarem me egiſſe, utque nulla in re tantum operæ ac ſtudii ponam, quam ut mihi ipſi ſpiritualiter moriar, & cunctas ſenſuum meorum mortificem paſſiones, ſicque tecum poſt hanc vitam felix ac beatus vivam in æternum.

III. ORATIO.

EFFICACISSIMA Hugonis de S. Victore, pro obtinenda SS. Euchariſtia viatico in extremis.

O Dulciſſime ac benigniſſime Domine IESV Chriſte, ob tui ſanctiſſimi corporis reverentiam quod ex intacta virgine Maria ſumpſiſti, concede mihi miſero peccatori, ut corpus tuum pretioſiſſimum animæ meæ finalis ſit refectio, Amen. Pater noſter &c. Ave Maria &c.

O dulciſſime & amantiſſime Domine IESV Chriſte propter nomen tuum ſanctiſſimum, con-

cede mihi miſero peccatori, ut glorioſiſſimum ſnomen tuum, quod eſt IESVS, ſit mea finalis locutio, Amen. Pater noſter. Ave Maria.

O dulciſſime ac clementiſſime Domine IESV Chriſte, propter Paſſionem tuam acerbiſſimam, concede mihi miſero peccatori, ut tuum in cruce ineffabile tormentum ſit mea finalis cogitatio, Amen. Pater noſter. Ave Maria.

O dulciſſime ac miſericordiſſime Domine IESV Chriſte, propter tuam omnem ſanctiſſimam vitam concede mihi peccatori miſerrimo omnes affectiones, cogitationes, & operationes meas in ſancta tua vulnera defigere, Amen. Pater noſter. Ave Maria.

O dulciſſime ac piiſſime Domine IESV Chriſte, propter omnes miſerationes tuas, imprime cordi meo tuæ mortis

exinanitionem, & omnium vulnerum tuorum paſſionem. Amen. Pater noſter. Ave Maria.

Coronis
PRIMI CAPITIS AD LECTOREM.

HOc age, hoc cogita, mi homo, & dum ſanus es diſce ægrotare, diſce mori. Vtrumque raræ artis eſt, quam utrum ſcias, experiri non licet, niſi cum errare non licet ſine diſpendio æternæ felicitatis. moriendo ſemel tantum erratur, ſed hic error nunquam emendatur in omnes æternitates.

Quapropter tanquam migraturus ſemper habita: ex parte vero maxima *tecum habita*, & quotidie omnes conſcientiæ tuæ latebras explora. Quicquid circa te jacet rerum, tanquam hoſpitalis loci ſarcinam ſpecta. Non licet plus efferre, quam intuleris. Ergo age & ſatage, Deo te proba. Tranſeundum eſt.
Omni momento ad oſtium æternitatis *Ioan.*
te ſtare cogita. Tranſeundum eſt. Tota *Godef.*
nobis imminet ÆTERNITAS. Brevis *Bamb. & Her-*
eſt voluptas, ſupplicium æternum; mo- *bipol.*
dicus eſt labor, præmium ſempiternũ. *Epiſc.*

Sanum ergo inſtruximus: mortem *qui A.*
contemnendam, ſed mortis memoriam *Chriſt.*
nunquam deponendam eſſe monuimus. *1622.*
Idem nunc monebimus Ægrotum. *die 29.*
Decēb.
Ratiſp.

in comitiis ſanctè obiit. Hic optimus Antiſtes, æternitatis aſſiduè memor, dicere ſolebat: Omni momento ſto ante januam æternitatis. *Atque hæc iſtius dicti origo eſt.*

AD

CAPVT II.

Imago II.

ÆGROTIS

SIC

CONSIDERANDA.

A. *Inſtat hiems, cadunt folia; mors vigilat, & ſecurim tollit; Tu quoque vigila ægrote.*

B. *Quod torcular uvis, hoc morbus eſt ægrotis; modo neutris deſit maturitas.*

C. *Quædam aves cadendo vincunt; plurimi hominum ægrotando ſanantur.*

D. *Grando ſpicas, invaletudo ſternit homines: præſtat ſic cadere, quam male ſtare.*

E. *Hæ rerum vices ſunt; Poſt nubila Phœbus, poſt Phœbum denuo conſurgunt nubila.*

F. *Aculeus morbi, & mortis ſpiculum vitari non poſſunt, vinci poſſunt patientia.*

G. *Eques in undis, æger in morbis fluctuat; incertum, an evadant.*

E
D
F
C
B
G

CAPVT II.

MORTIS MEMORIA COMMENDATVR ÆGROTIS.

§. 1. *Ingreſſus ad Sermonem ; & an Morbus malum.*

Strabo l.14. CAVNVS, Cariæ oppidum eſt, peſtilente cælo, & iniquo incolis. Hos Stratonicus citharædus, homo facetus, cum eſſet intuitus, Homeri verſiculum in eos recitavit:

Iliad. 6. *Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt foliorum.*

Nimirum luridos omnium vultus, pallidoſque ſugillabat. Caunii vero cum hominem inhumanius ſalutaſſent, quod eorum urbem ut morbidam infamaret. Stratonicus eis iterum: Ego, inquit, morbidam dicere non auſim, ubi & mortui ambulant? Vrbanius multo ſalſiuſque illos notavit quam ante.

Sed quid negamus, aut quid ſupercilium attollimus? foliis ſimillimi ſumus. Dilucide Iobus: Contra folium, inquit, quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam. Ac ſi dixiſſet: Cum folium ſim, quod vitæ imcommodis omnibus obnoxium eſt, quod ventos

Iob. c.13. v.25.

omnes

omnes timet, & vel ad leviſſimam aëris commotionem tremit ac difflatur, ne tu, ô DEVS, indignationis tuæ vento me præcipites; cadam ultro, te etiam non impellente. An non folia ſunt homines, quos morbi tanquam exuccos flores aridaque folia huc illuc vario ludibrio impellunt? Nec aliter Clemens *Clem.* Alexandrinus hac de re ſentiens: Agite, *Alex.* inquit, obſcuræ vitæ homines, genera- *l.4.* tioni foliorum ſimiles, imbecilles, ceræ *Strom.* figmenta, gens inſtar umbræ, evanidi, *ex Ariſtoph.* involucres, unius tantum diei vitam habentes. Certe folia ſumus, ad omnem auræ motum decutimur. Vnica quandoque febricula: quid dico? tuſſicula, imo guttula unica oſtiolo ſuo non illapſa, hoc tale folium peſſundat, & in tumulum abjicit.

Sed nunquid ſanitas bonum eſt, morbus malum? Non, mi homo, non eſt, inquit Epictetus. Quid ergo? Recte ſa- *Epiſte.* nitate uti, bonum eſt; male, malum. *l.3.* licet ergo vel è morbo capere fructum *diſſert.* Deo tuo. An non & è morte? De mor- *c.40.* bo quid ſtatues? Oſtendam ejus naturam, excellam in eo, tranquillus ero, bene mecum agi putabo, medico non adulabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quicquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, proſperum, honorabile, expetendum. Sed eſt qui abnuat, dicatque: Cave ne ægrotes, mala res eſt. Cui denuo Epictetus: Perinde

inde, ait, iſtud eſt, ac ſi quis diceret: Cave ne quando tibi fingas tria eſſe quatuor;malum eſt. Quomodo malum? Si de eo ſic exiſtimaro, ut decet: quid porro mihi nocebit, ac non potius proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de perturbatione ſtatus publici, ita ſenſero, ut decet, nonne id mihi ſatis eſt, nonne profuturum?

Veritas te amet, Epictete, quam hæc omnia vere, & ad amuſſim Chriſtianæ legis! Hoc fundamento poſito, nos hîc docebimus, in morbo mortis meminiſſe, & adventum ejus non expaveſcere.

Sed quæſo te, Lector, ne hæc eo ſcripta putes, ut ſolum ea legas ægrotus: tu ſanus lege, ut tibi proſint ægroto.

§. 2. *Ægrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethalis initium, ad Mortem, ad Chriſtum Dominum:*

Ad Amicos.

Abite cum vano luctu intempeſtivi. Non hîc querelis locus aut precibus. At immaturus à vobis abeo. immaturus? videte ne erretis. Maturus ad mortem fui, quam primum natus, imo antequam natus. Quid enim querar? Quid natus ſim, ſcio: imbecillum corpus, fragile, ad omnem contumeliam projectum, morbi pabulum, mortis victima. En quiſquis es, ſume ſpes, aut res, animo cras non future, aut alibi future.

Ad Morbum.

ERgone jam ægrotandum? Venit tempus quo experimentum mei caperem. Non in mari tantum aut in prælio vir fortis apparet. Exhibetur etiam in lectulo virtus. Ægrotandum itaque? Non poteſt iſtud toto ſæculo fieri. Aut ego febrim relinquam, aut ipſa me: Semper una eſſe non poſſumus. Hactenus fruebar ſanitate; nunc cum morbo mihi res erit. Morbus, nō neſcio, primus mortis nuntius eſt. Gregorio id credo, qui pie ac vere: Dominus pulſat, inquit, cum per ægritudinis moleſtias mortem vicinam eſſe deſignat. Cui confeſtim aperimus, ſi hunc cū amore ſuſcipimus. *Hom. 13. in Evág.*

Primum hunc mortis nuntium æquo animo admittere, etiam apologi me docent. Senem ajunt graviter decubuiſſe. Cumque jam mors raptura hominem adeſſet, rogavit æger, feralem manum tantiſper à ſe abſtineret, dum teſtamentum conderet, ceteraque pararet quæ tanto itineri forent neceſſaria. Cui mors: Eho ſilicernium, inquit, parare te non poteras tot annis, toties à me admonitus? Ad quæ ſenex: Obſecro, ait, fidem tuam, non commemini, me unquam à te monitum. Cui mors iterum: Vt audio, etiam ſenes mentiuntur: Centies, ſexcenties, millies te monui, cum non ſolum æquales tuos, quorum vix ullus ſupereſt, ſed & juvenes,

pueros,

pueros, infantes te ſpectante, te ingemiſcente raperem. Sed & ego tuam fidem appello, obliviofe ſenex, non te monui, cum oculi tui hebeſcerent, pili caneſcerent, nares ſtillarent, aures ſurdeſcerent, ceterique ſenſus deficerent, omneque corpus tabeſceret? Hi nuntii mei ſunt, hi fores tuas pulſarant, ſed tu negaras te eſſe domi. Sat crebro, ſat diu, monitus es: nil differo; Veni, & una mecum choreas ingredere. Ad mortem raro bene ſe parat, qui ſe parat tam ſero.

Ad Morbi lethalis initium.

CVm vitam meam cogito; cum vitiorum meorum multitudinem, raritatem virtutum conſidero, eheu, Deus, coarctor nimis, & anguſtiæ mihi ſunt undique. Sed melius eſt, ut incidam in manus Domini (multæ enim miſericordiæ ejus ſunt) quam ut annos augeam, & ſimul vitia. Quis futurus eſſem, tu, ô Deus, noſti. fortaſſis gratia tua exciderem, ſi non jam vita. Mors ades; irrue in me: vitam promptus paratus amittam, modo ſervem Dei mei gratiam, aut illa me ſervet potius, quod unum toto pectore à te, Chriſte IESV, & per te flagito.

Ad Mortem.

QVid lenta me tabe necas, mors ſæva? paratus
Non opus eſt tanto; vincere nolo; feri.

Cur

Cur in me pharetram ſic vis conſumere? vita

Ferre poteſt ſpolium ſola vel aura mea.

Quid enim eſt homo? Navis quaſſa & rimoſa, quæ ſola jactatione vehementiore ſolvitur. non magna tempeſtate opus eſt; ubicunque arietaveris, diſſipatur. Humanum corpus ex infirmis fluidisque contextum, lineamentis exterioribus nitidum, frigoris, æſtus, laboris impatiens, ipſo rurſus ſitu & otio, iturum in tabem, alimenta metuens ſua, quorum modo inopia, modo copia rumpitur, ſoli ſemper ſibi nutrimentum vitioſum & inutile, anxie tuendum & ſervandum, precarii ſpiritus, & male hærentis, morbis innumeris obnoxium. & abſint morbi, à ſeipſo paullatim depaſcitur, & ad mortem defluit. Miramur hoc ſemel mori, in quo mille reperias mortis latibula? Nunquid enim ut concidat, res magni molimenti eſt? Odor illi ſaporque & laſſitudo, & vigilia, & humor, & cibus, & ſine quibus vivere non poteſt, mortifera ſunt

Ad Chriſtum Deum.

CHriſte mori nolo, ſed vivere. Vivere quærit;

Chriſte tuo quiſquis quærit amore mori.

Non ſane ſum in metu eorum, quæ ex decreto, ô DEVS, immittis. Sequor te, benigne parens, ſequor. Et quidni faciam, cum propius ad te vocas? Diſſolvi

 & eſſe

Philip. c. 1. v. 23. & eſſe cum Chriſto, multo magis melius. Et hoc ipſum deſidero. Mihi enim vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.

§. 3. *Mæroris Antidotum.*

QVid turbaris, aut quid angeris? In manu Dei es; & ipſi de te cura eſt. Atqui male afficeris & ægrotas? Quid hoc tandem mali, cum ſit à ſummo Bono? Deus te ſuum eſſe vult, & ideo quibuſdam quaſi morbi cancellis ſepit & coercet, ne abeas in diverſa, & à via aberres, quæ ad cælum.

Avicula caveam quidem indignatur, libertatem quærit, & reluctatur: at dum in cavea capta eſt, ab hero ſuo & amatur, & alitur. Quis libere errantem ab aucupis ſeu viſco ſeu laqueo ſecuram dicat? Ita mihi crede, magnum quid eſt, *Domini Dei captivum eſſe*, uti eſt ægrotus. Maximi beneficii loco cenſendum, exiguo tempore, vinciri, uri & ſecari ab eo, qui vult æternum parcere.

§. 4. *Non ſemper mulſum.*

DEvs tibi, mi æger, calices nunc ingerit amariores; mulſum biberas, dum ſanus eras: jam bibendum eſt abſynthium. Quid os torques, & averſaris hoc poculum? amarum eſt, fateor, ſed ſalubre. Illud

Iob.

Iobi cogita : Si bona ſuſcepimus de *Iob.*
manu Dei , mala quare non ſuſcipia- *c.2.*
mus ? Ingrati mortales, bona noſtra vix *v.10.*
aliter cognoſcimus quam perdendo : amiſſæ valetudinis bonus æſtimator eris impoſterum. Et meminiſti utique,quod dum valeres, ſæpius te pluſculum invitaveris , ſubinde etiam ſobrietatis metas egreſſus. Nunc ergo , me ſuaſore, amarulentum hoc poculum lætus capies, & comeſſationibus anteactis honorariam hanc mulctam irrogabis. O- *Plin.*
lim Latinarum feriis (teſte Plinio) cum *l.26.*
quadrigæ certarent in Capitolio,abſyn- *nat.*
thium bibit, qui vicit ; tu jam bibe , ut *hiſt.*
vincas. *c.7.*

Dulcia non meruit , qui non guſtavit amara. *ante med.*

§. 5. *Chriſtiana generoſitas , mortis contemptus.*

NEmo vitam bene rexit,niſi qui con- *Seneca*
tempſit. Tam imperiti non ſumus, *epiſt.*
ut neſciamus nobis quandoque morien- *77.*
dum eſſe, tamen cum propius mors acceſſerit, tergiverſamur , tremimus , ploramus. Sed nonne tibi ſtultiſſimus videbitur,quifleverit, quod ante annos mille non vixerit? æque ſtultus eſt qui flet, quod poſt annos mille victurus non ſit. Hæc paria ſunt : non fuiſti , nec eris. Vtrumque tempus alienum eſt. In iſtud, quo vivis, punctum conjectus es, quod

ut extendas, quouſque extendes? Quid fles? quid optas? perdis operam. Eo ibis, quo eunt omnia. Quid tibi novum eſt? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus poſt te. Ratum & fixum eſt; Mors graſſatur in omnes. In hoc naſcimur ut defungamur. Cerne animo longam præeuntium, longamque ſequentium te, & hac ipſa hora tecum obeuntium catervam. Multa millia hominum & animalium, hoc ipſo momento, quo tu mori trepidas, animam variis lethi generibus emittunt. Pulchra hæc contemplatio eſt & vera. Totum Orbem vide, notum, ignotum: multa millia omnibus momentis naſci, mori, certum eſt; & quoſdam eodem mortis genere. Tu autem fortaſſe non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod ſemper ibas? Nullum ſine exitu iter eſt. Mors ad quietem perpetem tutum eſt iter; nec in morte aliquid mali eſt, niſi timor mortis. Proinde ſi volumus tranquille degere, anima in expedito eſt habenda. Ego mei finem timeam, cum ſciam me ſine fine non eſſe, imo cum ſciam omnia eſſe finita? Ego ultimum ſuſpirium, quod finem dabit omnibus ſuſpiriis, formidem? Eccur reddere dubitem, quod ea lege accepi ut reddam? At difficile eſt, inquis, animum perducere ad contemptũ animæ. Eſt facile, ſed ſcienti vivere.

Seneca epiſt. 77.

Sum-

Summum diem probus nec optat, nec timet. Quin mors habeat aliquid terribile, non negamus, ſed ideo diſcendum qua ratione mortem non timeamus. Nemo diſcit, ut æquo animo in roſa jaceat, ut hilaris ad offertam menſam accumbat, ſed in hoc duratur, ut doloribus non cedat. Hilaris venientem mortem excipit, qui ſe ad illam diu compoſuit. Et hoc maximum animi generoſioris argumentum eſt, ſi exire non metuit. Scit enim quo exiturus ſit, qui unde venerit meminit. Theodoſius Imperator talis. de quo Ambroſius dicere ſolebat: Dilexi virum, qui cum moreretur, magis de Eccleſiarum ſtatu, quam de ſuis periculis angebatur. Tu ergo mortem ut nunquam timeas, ſemper cogita.

§. 6. *Mortis contemptæ ſpecimen.*

Ninachetus, prætor Malacenſis in India, juſſus magiſtratu ſe abdicare, non tulit ignominiam, veri honoris & ſolidæ virtutis ignarus. Confeſtim ex aloe aliiſque odoratis lignis extructa pyra, quadratum juxta ſuggeſtum nobiliſſimis aulæis, ceteraque pretioſa veſte conſtravit. Ex eo ſuggeſtu ipſe aurea toga gemmiſque præfulgens, ad circumfuſam concionem de rebus ab ſe geſtis totoque vitæ ſuæ curſu diſſeruit: expoſitiſque beneficiis, quæ in captivos Luſitanos difficillimo tempore

Pet. Maffe. l. 5. Ind. hiſt. mihi pag. 150.

contuliſſet, nullo ſuo delicto, ſpoliari ſe dignitate, dolenter admodum & acerbe conqueſtus eſt. Tum Luſitana ingenia deteſtatus (adeo funeſtas humano pectori ſubdit faces ambitio) ſe in ardentem rogum injecit, mortis contemptor.

Ælia. l. 5. var. hiſt. c. 6. De non abſimili mortis contemptu Ælianus: Eſt, inquit, & Calani finis dignus quem laudemus, alius dixiſſet, quem admiremur. Fuit autem ejuſmodi. Calanus ſophiſta Indus, cum Alexandro, Macedonibus, inſuper & vitæ longum vale dixiſſet, in pulcherrimo Babylonis ſuburbio pyram è lignis odoratis Cedro, Thyo, Cupreſſo, Myrrho ac Lauro extruxit, obitoque conſueto curſus exercitio, pyram conſcendit, mediaque ſtrue lignorum ſtetit coronatus, affulgente, quem ipſe adorabat, ſole. Quo facto ſignum Macedonibus dedit, ut pyram incenderent. Ardente jam rogo, flammis involutus Calanus conſtitit immotus, neque ante collapſus eſt, quam expiraſſet. Alexander viri animum obſtupeſcens dixiſſe fertur: à Calano potentiores hoſtes debellatos quā à ſe. Nam Alexander cum Poro, Taxila, Dario bellum geſſerat, Calanus cum Labore & Morte.

Ergone tantum robur vaniſſimis hominibus fuerit in mortem, & Chriſtiani Deo adjutore freti trepident concidantque animis? Non eſt malum mors, ſed

ſed malum eſt, mortis metus. Obſecro res ipſas examinemus, non umbras rerum. Si Senecæ credimus, mors optimum naturæ inventum, malorumque omnium remedium eſt. Quid ergo ad extrema trepidamus? Excipiet nos magna & immortalis pax, voluptas æterna. Invicti eſſe poſſumus. Tranſeundum eſt. Ex ipſa igitur longioris ævi deſperatione ſumendus eſt animus. fiat virtus quod foret neceſſitas. Certe Chriſtianus ſapiens nihil facit invitus, neceſſitatem omnem effugit, quia vult quod ipſa coactura eſt. Ergo libenter faciamus, quod non poſſumus non facere: æquo animo expectemus noſtri aut finem, aut potius initium. Sereno ſemper eſt animo, qui mortem ſcit contemnere.

Seneca Conſol. ad Marciam c. 20. & lib. 6. nat. qq. fine.

§. 7. *Animus ad Mortem promptus.*

ZEno Citticus, ut Suidas memorat, ſchola exiens impegit, digito pedis vulnerato. At ille vocari ſe ratus *ad plures*, terram manu pulſavit, hac voce adjecta: *Venio, quid me vocas?* Ita nonaginta annorum ſenex, nunquam ægrotus, deceſſit. Fames Zenoni amiciſſima fuit, nam ea ſe inedia frequenter confecit, ut deficeret. Sed libenter ſic ægrotabat Zeno, ne ægrotaret, & ut ſenectutem obtineret tranquillam atque à morbis immunem. Vtrumque aſſecutus

Suidas mihi pag. 155. col. 1.

eſt ex voto. Ne miremur nos brevis ævi, & incertæ valetudinis eſſe; nimirum inter menſas & pocula valetudinem ac vitam conſumimus. neque enim cœnaſſe nos credimus, niſi venter ad omnem ſatietatem fartus tumeat ut tympanum. Ridiculi, imo inſani homines, quo vitam producere deberemus, eo præſcindimus. Sed hoc inde eſt, quia perſuaderi nolumus, tantas eſſe vires abſtinentiæ ad extendendam ætatem. Sed quotidiana loquitur experientia, optime dictum eſſe: Quantum adimes eſcæ, tantum adjicies vitæ. Sed ad lineam.

Vide Leon. Leßii Hygia.

Greg. lib.4. dial. c.11.

Vrſinus ſacerdos (beato Gregorio teſte) in morbo cæleſtibus viſis recreatus, ſæpius exclamavit: *Venio, venio: gratias ago.* Cumque adſtantibus, quos cælites videret, expoſuiſſet, eaſdem voces iteravit: Ecce venio, ecce venio. Inter quæ verba abiit è vita.

Promptus ad mortem animus ita loquitur: *Venio, ecce venio.* Hîc diu tricari velle, ſerum nimis eſt. fruſtra reluctamur. Natura mater eſt, non noverca. Ecquid naturam accuſas, mi Theophraſte, quaſi minus homini quam beſtiis faventem? magis certe huic quam illis voluit. Quid enim melius, cito pati quod non timeas amplius, quã diu timere quod tarde patiaris? Longum homini tormentum demit natura, cum vitam ei concedit brevem.

ſcilicet

—— *ſcilicet omnibus una*
Expectanda dies ſemper ——

Quid ergo cohorres? vita tibi eripitur? ſed ſimul & mortis metus, & mala vitæ plurima. In omni pæne re, omnibus hic ſenſus eſt: malle cito pati, pati quod debeas, quam patienda tamdiu timere, quamdiu differre. Parvulum differt, ait Plinius Secundus, patiaris adverſa, an expectes: niſi quod tantum eſt dolendi modus, non eſt timendi. doleas enim quantum ſcias accidiſſe; timeas quantum poſſit accidere. *Plin. Sec. l. 8 epiſt. 17.*

Ergo adſis, ô mors, habes me tuum ſtipendiarium: ſolvam quod debeo, quandocunque Deo meo viſum me debere. Ergo libens volens

----*explebo numerum, reddarque tenebris:*
è quibus tamen ad lucem eamque immortalem me rediturum erectiſſimus ſpero. Non mors malum eſt, ſed poſt mortem pœnas dare, hoc malum eſt. *Chryſ. hom. 3. in epiſt. ad Ph.*

§. 8. *Mortem timent, qui non prævident.*

Res certa eſt: Nil æque terret quam inopina moriendi neceſſitas. Aſpice, quemadmodum qui alieno imperio parent, ſubito juſſi longum iter agere, ſolliciti ac triſtes complicandis raptim ſarcinulis inhiant: vide quam queruli & indignantes abeant, quod non

maturius moniti: dum diſcedunt, ſæpè in tergum ſe vertunt, & nunc hoc nunc illud obliti murmurant. Atqui nulla via eſt longior quam *Mori*, nulla durior, nulla obſcurior & incertior, nulla ſuſpectior & latronibus infeſtior: quæ ut cuncta ceſſarent, certe irremeabilis via eſt. Tanto igitur attentius providendum, ne quid obliviſcamur, quoniam hinc digreſſis, non ſubſiſtere, nec divertere, multo minus reverti licet. Ire illo neceſſe eſt milites, ajebat dux Romanus, unde redire non eſt neceſſe. Vnum hîc remedium eſt, ut parati animo ſimus ſemper, & vocati reſpondere, & juſſi obtemperare, compoſitiſque omnibus ad primum ducis imperium, iter illud ingredi. Heu! quam male ſibi conſulunt, qui præparationē ad iter hoc inter minimas curas habent; cuticulā curant, & ut ſibi bene ſit, cetera cōmittunt aleæ.

Smindyrides, perditiſſimus ille juvenis jactare ſolitus eſt, ſe à viginti annis ſolem nec orientem nec occidentem vidiſſe: aſſidue ſcilicet in lecto aut in menſa occupatus. Neſcio an non illi ſimiles reperias inter Chriſtianos, quorum maximum negotium, menſa, luſus, otium. Nimirum, ita nos morti paramus, ſic æternitati præludimus. His eveniet, quod Bruto in epiſtolis vere olim vaticinatus Cicero: Mihi crede, inquit, opprimemini, niſi provideritis: Sic accidet incautis omnibus qui futu-

futura non provident. In cunctis quidem rebus neceſſaria eſt providentia, in iis tamen maxime, quæ amplius quam ſemel fieri nequeunt: ubicunque pes lapſus fuerit, actum eſt: unus error multa trahit errorum millia. Hæc ratio mortis eſt; unicus in ea error, infinitos trahet errores; hîc ſemel erraſſe, æternum eſt periiſſe. O cæci mortales! Eveniet vobis, quod his qui contra hoſtilis ferri aciem oculos claudunt, quaſi periculum quod non vident, nec ſenſuri ſint. Feriemini, moriemini, ſentietis. an cæci autem, an videntes, id in veſtra manu eſt. Recuſatis ecce mortem cogitare, quam brevi & cogitare oportebit, & pati. Ejus perpeſſio facilius ſequeretur, ſi cogitatio præceſſiſſet.

§. 9. *Mortem timent, qui vitam negligunt.*

NEque hîc res dubia eſt: Illi potiſſimum mori metuunt, qui vivere neſciunt; quibus omnis felicitas eſt in corpore; quibus hoc unum ſapit, bene comedere, bene bibere, benę dormire; qui cælum ſuum interpretantur nunquam extra voluptatem eſſe: homines certe obedientiſſimi, ſed ſuo ventri, non divinę voluntati, quorum maximum eſt negotium, cuticulam in bona pace curare, & indulgere genio, dum licet. De *L.* 14. his veriſſime dixit Gregorius: Deſide- *mor.* rium c. 13.

rium cæleſtium neſciunt,qui cor in terrenis voluptatibus defigunt.

Chiſtianus ſapiens, cui non alia corporis, quam vilis mancipii cura, mortem non aliter quam digreſſum matutinum è nocturno quopiam inamœno & incommodo prorſus hoſpitio ſpectat. Quiſquis es, poſſes vitæ hujus exitum non timere, ſi alterius ingreſſum ſperare poſſes; tuus hic timor inde oritur. Quamvis enim formidati vulgo exitus multæ tradantur cauſſæ, omnes tamen ſpe beatioris vitæ propoſita evaneſcunt. Qui cælum ſerio aſpirat, ad hæc ludicra non trepidat Huic tali homini labor, mœſtitia,dolor,contemptus, ignominia, damnum, orbitas, ſervitus, paupertas, ſenium, mors ipſa nihil aliud ſunt niſi experientiæ ſchola, campus patientiæ, gloriæ palæſtra.

§. 10. *Tria morbi gravia.*

Seneca epiſt. 78. IN omni fere morbo gravia ſunt, *Mortis metus, Dolor corporis, Intermiſſio voluptatum.* Quemadmodum vero calida frigidis, frigida calidis curantur, ſic & illa ſuis curanda ſunt antidotis. Videat hîc æger, ne erret, & æſtum æſtu mitiget. Adoleſcens fuit qui medicamentis egebat frigidis, hic tamen clam medicis, domeſticorum ſuaſu, diebus non paucis jus bene piperatum jejuno ſtomacho tranſmiſit, & pectus balſamo

inun-

inunxit, aliaque calidiſſima fomenta ſuo morbo admovit, & ſeipſum pæne morti. *Ergo Timorem mortis*, amore curabimus, ſed divino: modicum divini amoris omnem vanæ formidinis fumum diſpellit. Qui Chriſtum amaverit, minus amabit vitam, Chriſtumque ſentiet redamantem. Hoc non fit verbis: Marce, ut ameris, ama. *Mart. l.6. epigr. 11.*

Dolor corporis demulcendus eſt conſcientiæ tranquillitate. Mens bene ſibi conſcia ægrum mirifice ſolatur. ſi quidem pura conſcientia potens eſt pharmacum in omnes cruciatus. Illud etiam dolorem lenit, quod Gregorius ſuggerit his verbis: Mitigat vim doloris, conſiderata æquitas ferientis. Longe facilius dolores æger tolerabit, ſi alte in animum admiſerit hoc unum: Iuſtiſſimus Deus vult me hoc pati.

At *voluptatum Intermiſſio* nihil affliget eum, qui voluptates cogitaverit æternas. Illæ, quas relinquimus, vanæ, breves, & plerunque fœdæ ſunt, & ſæpiſſime priuſquam deſerantur, ipſæ ſuos amatores deſerunt: eæ, quas patria pollicetur, immenſæ, ſtabiles, æternæ ſunt. Facile ſpernit voluptatem fluxam, qui ſincere ſperat æternam.

§. II. *Morbus virtutum ludus.*

BEne pungeris, inquit Bernardus, ſi compungeris. Morbus, virtutum ſchola; *In Pſ. 31.*

ſchola; vitiorum quoddam veluti macellum dicitur. Quisquis ægrotus eſt, in hoc ludo diſcipulus eſt. Valetudo contra plurimis virtutum macellum eſt, & ſchola vitiorum: dum valent, furiunt; ſi male valerent, recte agerent. dum ſani ſunt, ſexcentis negotiis intricantur, Dei negotium in poſtremis habent. Quam multi caſti ſunt dum ægroti ſunt: cum convaleſcunt, in priſtinas libidinum ſordes revolvuntur. Hi longe tutius ægrotarent, quibus tam periculoſa & peſtilens ſanitas eſt. Hos ergo Deus in lectum compingit, ut ſibi vacent, &
Eccli. rem ſalutis curent; vana vanis relin-
*c.*31. quant, & cælum ſuſpirent. Infirmitas
v. 2. gravis ſobriam facit animam. ut ad calculum res redeat; Morbus multis quidem tædiis implicat corpus, ſed multis
2.*Cor.* explicat animum. Divini Pauli vox eſt:
*c.*4. Et licet is qui foris eſt noſter homo, cor-
*v.*26. rumpitur; tamen is qui intus eſt, renovatur de die in diem. Hinc quamvis mala, quamvis peſſima ægritudo videatur, optima eſſe incipit, cum ægrum ſanctiorem efficit. Multi cum ſentiunt pœnam, corrigunt culpam. Nuſquam prius quam in ſano corpore æger animus habitat.

§. 12. *Morbus corporis, animi ſalus.*

INvalida valetudo hortatrix parſimoniæ, dehortatrix libidinum, & magiſtra

ſtra eſt modeſtiæ. Tu pone ſollicitudinem, quicquid corpori evenerit, ſalvus es, ſi modo valetudo animi ſit bona. Enimvero plurimis ad animi valetudinem profuit ægritudo corporis. Ille vir altus ex humili, ex aquis evectus ad ſidera, cælique claviger, cujus vel ſola umbra moleſtias morboſque corporum pellebat, interrogatus aliquando, cur ſuam ipſe filiam gravi morbo preſſam ſineret, reſpondit: *Sic expedit ei.* Tu quid ſcis, an non & tibi ſic expediat? Ille idem, de quo loquor, filiam mox ut tuto ſanam fieri poſſe cognovit, & ſanavit, & ſanandis aliis habilem fecit. Et tu quoque facito, ut tua tibi ſecura ſit ſanitas, fortaſſe ſanabere. Denique quod tuum eſt, animum ante omnia cura, eumque cæleſti medico curandum offer. De reliquo, ſi non quod optas, at profecto quod expedit, ſpera. Miſera valetudo comes eſt quidem injucunda, ſed fidelis, quæ te crebro vellicet, iter ſignet, & conditionis tuæ admoneat. In periculis tutiſſimum eſt præſidium fidus monitor. Quod ſi morbus ſine remedio ſit, ſile & gaude; è carcere ruinoſo facilius ac citius egredieris. Optime dixit Gregorius Nazianzenus: Anima morbo affecta, Deo propinqua.

Petrus Apoſt.

Orat. ad cives.

§. 13. *Morbus Æternitatis monitor.*

QVantum hoc boni eſt, quod mala vitæ præſentis, brevi guſtu perennis admonent ſupplicii? Æger itaque infinitas amaritudines declinare ſtudeat, quando horis pauculis tam impatienter hæc amariuſcula tolerat; doloribus non longis diſcat evadere ſempiternos, quibus nec pharmacopola, nec medicus, nec herba, nec dies criticus; neque mors ipſa medebitur, malorum hîc omnium medicina. Viæ ad mortem diverſæ, unus omnium terminus eſt æternitas.

Anaxagoras peregre moriens, An in patriam referri vellet, amicis interrogantibus, Nihil neceſſe eſt, inquit; & adjecit cauſſam: Vndique enim ad inferos tantundem viæ eſt. Hoc reſponſum non minus convenit ad cælum adſcenſuris, quam caſuris ad inferos. O febrium felix incendium ac utile, quia breve! O inferorum rogi formidabiles, quia æterni!

Ex quibuſdam malis remedia conflantur, & ſæpe parvus præſenſque dolor, ut venturis ac gravibus occurreretur admonuit, fuitque utilis qui moleſtus erat: ita morbus quicunque, quo magis infeſtat & torquet, eo magis æternitatis admonet, ſive in delitiis ſive in in flammis ducendæ. Videant ſani,

atten-

attendant ægri quo eant. Voluptas omnis, ſed & omnis mœror breviſſimis clauduntur ſpatiis. Mortale eſt omne mortalium bonum; eodem hoc circo mala omnia coercentur:

Carceres metaſque neſcit glorioſa æternitas;
Comparatum æternitati tempus omne perbreve eſt.

§. 14. *Morbus igitur optandus.*

Optanda ſæpe eſt, inquam, corporis imbecillitas, quo maturius liber ſis ac victor. Optavit hanc qui dixit: Pro me autem nihil gloriabor, niſi in infirmitatibus meis. Cum enim infirmor, tunc potens ſum. Nam virtus in infirmitate perficitur. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus. Vt in vagina lacera ſæpe bonus gladius, ſic in corpore imbecilli ac morbido fortis ſubinde animus latet. Hoc robur eſt optabile, quod nec dies minuit, nec fortuna. Ægrotus non quidem idoneus eſt vectandis oneribus, aut arvo fodiendo, ſed exercendæ patientiæ, ſed erigendæ fiduciæ. Sic in navi robuſtior quiſque remum agit, at prudentior clavum regit. Vita quaſi navis, rerum fluctibus & mundi pelago jactata ſuos remos habet ſuumque gubernaculum: ſi à vilioribus repulſus es officiis, ad nobiliora convertere. Vera & generoſa vis hominis in

2. Cor. c. 12. v. 10.

animo eſt. Corpus animi domus quam robuſta, quam fragilis ſit, nihil ad hoſpitem, paucorum præcipue dierum; ſi domus corruat, migrandi neceſſitas in aliud, idque perpetuum domicilium hinc excluſos transfert. *Virtus in infirmitate perficitur.* Et quamvis morbus videatur deterrimus, optabile tamen hoc malum eſt, quod mali remedium ſit majoris. Plurimorum ſane valetudo tunc eſt proſperrima, cum maxime adverſa.

§. 15. *In morbo quid legendum.*

ZEno Demii filius, quem proxime nominavi, cum oraculum conſuluiſſet, qua ratione optimam vitam duceret, reſponſum ei ferunt: Si mortuis concolor fieret. Vel, Si mortuorum conſuetudine uteretur, hoc eſt, ut Suidas explicat, ſi veterum ſcripta legeret. Cum libris habitare, eſt inter mortuos degere. Atqui hæc cum mortuis conſuetudo, vita optima. Sed ſicut ægrotis plena macella aut penora, ſic & plenas iis bibliothecas aperire, & grandia obtrudere volumina inſania eſt: juſculum illis aut oluſculū quandoque ſatis eſt in lautiſſimam cœnam, ſic & libellus unus alterve in aliquot menſes. Subinde legendum aliquid eſt, etiam ægrotis, ſi morbus aut dolor id ferat: ſed legendum iis ſicut comedendum. Quod comedunt, non ſtatim glutiant, ſed prius man-

Suidas mihi pag. 366.

mandant, & cibum pæne in ore, velut ſtomacho primo, concoquant: ſic etiam quod legunt, nõ oſcitanter tranſiliant, ſed unam alteramve ſententiolam expendant, & velut digerant. Aliter legere, eſt negligere. Sed ut ægrotis librorum, quos lecturi, delectus ſit, ſyllabum ſubjicio breviſſimum.

E Latinis.

Robertus Bellarminus de Arte bene moriendi.
Aut de Gemitu Columbæ.
Aut de Æterna felicitate Sanctorum.
P. Stephani Bineti Schola & Recreatio ægrorum.
P. Antonii Balinghemii ſolatium afflictorum.

E Germanicis.

Academia Ægrotorum Neoburgi Anno 1625. edita.
Liber de Imitatione Chriſti, omnium pæne linguarũ, omnibus utilis.

Ex horum librorum aliquo æger velut apis libare poterit quæ ſolentur, quæ erigant, quæ doceant pati. Si morbus aut vitæ ratio alios libros reſpuat, liber ægroto unicus ſit, Iesvs Chriſtus crucifixus. Hunc ille librum aſſidue legat, tot in eo reperturus ſolatia, quot verba, quot vulnera.

§. 16. *In morbo ſemper orandum.*

ITa ajo: Semper orandum in morbo. Neque hoc difficile morbido, ſi velit. Aut enim lingua (ſi ea tam potens) ad Deum divoſque fundendæ preces: aut, ſi lingua torpeat, vel vocem dolor intercludat, animus ad Deum attollendus ſupplex & obſecrans, quieto corpore: niſi quod ardentiores ſubinde gemitus tam ſecreta cum Deo colloquia recte diſtinguunt. Sed is ſæpe morbus eſt, qui non ſolum vocem impediat, ſed & animum deprimat, jubeatque ſibi pæne ſoli attendere: atque tunc patientia & tollerantia dolorum pro precibus offerenda ſunt Deo. gratum illi ſacrificium eſt Dolor, cui jungitur Patientia. Bene precatur, qui bene patitur. Neque orare tantum, ſed & exorare Deum credendus eſt is, qui ad illum legatos mittit tam diſertos DOLOREM & PATIENTIAM. At ſit ægrotus, cujus vocem quandoque ſupprimat, & animum frangat, & patientiam vincat dolor, etiamnum tamen modus eſt quo oret. Circumſpiciat ſaltem; videbit aſſidentes, adſtantes paratos juvare, promptos ſuccurrere. Quam facile tunc ægro unam alteramve voculam mittere: Quæſo te, mi amice, mi frater, linguam meam dolor hebetat, tuam tu mihi commoda, & has preces percurre, hos & hos

& hos pſalmos recita, hoc aut illud è libello prælege. Quis tam durus ſit, qui hanc operam neget decumbenti? Ergo, cum æger ſuis ipſe verbis precari non poterit, poterit alienis. Ergo & repeto: *In morbo orandum ſemper.*

Nunquam Deum importune adire poſſumus.

§. 17. *In doloribus, & alias per diem quid cogitandum, quid agendum.*

HOmo Deo fretus, tametſi ærumnis preſſus, doloribus plenus non male dixerit: Dum ſpiro, ſpero, & ſemper meliora, quo mea ſcilicet fini propiora cerno. De dolore optime philoſophatus Seneca: Nemo, inquit, poteſt valde dolere, & diu. Sic nos amantiſſima noſtri natura diſpoſuit, ut dolorem aut tolerabilem, aut brevem faceret. Nam ſummi doloris intentio invenit finem. Hoc itaque ſolatium vaſti doloris eſt, quod neceſſe eſt deſinas illum ſentire, ſi nimis ſenſeris. Illud autem eſt, quod imperitos in vexatione corporis male habet: Non aſſueverunt ſolo animo eſſe contenti, nimis multum negotii eis cum corpore eſt. Quocirca, mi ægrote, aſſueſce paullatim animum à corpore deducere, & multum cum meliore ac divina tui parte verſari; cum corpore, parte fragili & querula,

Epiſt. 78. ante med.

Notum illud poetæ: Si longus, levis eſt; ſi gravis, ille brevis.

non plus quam neceſſe eſt. Et quia raro tam aſſiduus dolor eſt, ut non ſubinde intermittat, ſubinde etiam remittat, ideo non ſtatim omne animi exercitium omittendum cenſe, cum in morbo cubas, cum dolores ſentis. Ante omnia, vide, ut ſi ullo modo poſſis, preces matutinæ, & aliquod conſcientiæ examen veſperi ſuum habeant progreſſum: ſi vox langueat, oret animus. Rei divinæ intereſſe non potes, & Deum panis albedine velatum cernere? in lectulo tuo tempus tibi deſtina, quo Deum animo præſentem aſpicias. Noctem vero & ſomnum nunquam ordire, quin prius conſcientiam per nota quinque capita diſcuſſeris. Interdiu, cum nullus dolor, aut remiſſior eſt, pium libellum cape, unam alteramve periodum perlege, & lecta expende. Quotidie, unam ſaltem horulam tibi ſelige, quam ordiaris orando, & labentem illam piis gemitibus aut jaculatoriis precatiunculis diſtinguas, eamdemque orando finias. Sic horam integram oraſſe cenſeberis in cælo. Si nec hoc potes (quod vix ullus dolor coget non poſſe) ſaltem mediam tibi horulam defini, qua aliquoties ad Deum mentem erigas, & per intervalla cælum ſuſpires, hoc enim dolorem (quemcunque tandem) & mitigabit & minuet.

Ad omnium precum tuarum principium & finem, divinæ voluntati te

totum

totum & ad omnia paratum conſecra. Hæc omnia tam non difficilia ſunt, ut ea vel moribundus præſtet, ne dum is qui in dolore eſt non adeo ſævo. Quod ſi horum omnino nihil poſſis, aut rectius, nihil velis; ſaltem unica illa hora, eum quem pateris dolorem, fer patientius. Noli obſecro mala tua facere tibi ipſi graviora, & te querelis onerare: levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjecerit. Contra, ſi exhortari te cœperis, ac dicere: *Nihil eſt, aut certe exiguum eſt, duremus, jam deſinet*: levem illum, dum putas, facies. Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt; ad opinionem etiam dolemus. Tam miſer eſt quiſque quam ſe eſſe credit.

§. 18. *Aliter ſani, aliter ſentimus ægri.*

LAcides philoſophus, cum plurima rei domeſticæ amiſiſſet: Nos, inquit, aliter in ſcholis diſputamus, aliter domi vivimus: ita ſani ſolatiorum copiam ægris ſuggerunt; ubinam eſt æger ille qui ſeipſum ſatis ſoletur? Nimirum, tu ſi hîc ſis, aliter ſentias. Ah, quam vitrea eſt virtus noſtra, levi colliſu frangitur! Ænei nobis videmur, cum ſani ſumus: dicta fundimus ſpecioſiſſima, & dolores pæne provocamus: cum adſunt, fugimus, cadimus, jacemus ante ullum cum hoſte congreſſum. Sumus homines, inquis, & moribunda corpuſcula

vim doloris ferre non valent. Humana corpora non negem fragilia, ſed non uſque adeo, quin ad tolerantiam omnis adverſi ſat virium habitura ſint, niſi multo major infirmitas eſſet animorum. Hæc noſtra mollities eſt, quæ virtutis innumeros deſertores facit, dum omne difficile tanquam intolerabile reſpuitur. Virtus periit, ſi tollatur ejus materia, difficultas.

§. 19. *In omni ægrimonia, pia ad Deum ſuſpiria.*

Hier. DOmine, fortitudo mea & robur
*c.*16. meum, & refugium meum in die
*v.*19. tribulationis.
1.*Reg.* Dominus eſt: quod bonum eſt in ocu-
*c.*3. *v.*18. lis ſuis faciat.
Iob. Pater mi, probetur ſervus tuus uſ-
*c.*34. que ad finem; ne deſinas ab homine
*v.*36. iniquitatis.
Pſal. Bonum mihi, quia humiliaſti me, ut
118. diſcam juſtificationes tuas.
*v.*71. 2.*Cor.* Placeo mihi in infirmitatibus, in
*c.*12. contumeliis, in neceſſitatibus, in perſe-
*v.*10. cutionibus, in anguſtiis pro Chriſto.
Cum enim infirmor, tunc potens ſum.
Tob. Nunc Domine, ſecundum volunta-
*c.*3. tem tuam fac mecum, & præcipe in pa-
*v.*6. ce recipi ſpiritum meum.

O IESV & Maria, amor meus, finite me pro amore veſtri, & pati & mori; non ſim meus amplius, ſed veſter TOTVS.

Sic

Sic orabat bonæ memoriæ*Alphonſus Rodriqueſius.

**Qui obiit Anno1617. ipſa nocte Sanctorum omnium, dum ultima hac verba pronuntiaret : Ah, IESV. Annum vita 87. complevit.*

§. 20. *Ægroti quædam vitia.*

PRimum. Libenter audire curioſa, nova, nugatoria.

II. Non libenter audire mortis monita.

III. Conqueri de iis, qui ſui curam gerunt.

IIII. Cibos ut male paratos non probare, rejicere.

V. Lectum ut male ſtratum exprobrare.

VI. Credere non ſatis ſe curari, ideo murmurare & indignari.

VII. Rarius de Deo & divinis cogitare & loqui.

VIII. Non in omnibus *Reſignatũ*; ſeu divinæ voluntati ſubjectũ eſſe.

IX. Quædam cenſere intolerabilia, nec omnia Chriſtiana patientia concoquere.

Et quæſo, quid ad te, mi æger, quid in Gallia, Belgio, Italia aut Hiſpania fiat? Tu potius quære, quid fiat in cælo, quid inter divos, quid rerum agatur apud inferos. Hoc tu quære, quicquid demum alii inter ſe ſciſcitentur. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Iam tibi *Matt. c.8. v.12.*

curæ ſit, cura ſalutis tuæ unica; Vnum enim eſt neceſſarium. Quid tibi cum curioſis illis aut novis plerunque fictis? Tibi his non prodes, aliis offenſioni es. Et quid eos averſaris, qui vicini te periculi monent? agnoſce illos, feciales ſunt mortis. Obſecro te, ſenes illos, quorum ſors plures noviſti, ne imiteris, quibus de morte loquentes audire, mors fuit. Et amabo te, non plus hactenus profeceris, quam ſic pueriliter mortem timere? Non didiceris tot annis, libenter, tranquille, & imperturbate mori? Quid trepidas? Voluntati Dei quam integerrime te committe, & negotium hoc pæne omne confeciſti. Si velis credere altius veritatem intuentibus, *Omnis vita ſupplicium eſt.*

Seneca Conſol. ad Pol. c.28. 29. & 30. Romanum ſapientem hîc tibi opportune ingero: In hoc, inquit, profundum inquietumque projecti mare, alternis æſtibus reciprocum, & modo allevans nos ſubitis incrementis, modo majoribus damnis deferens, aſſidueque jactans, nunquam ſtabili conſiſtimus loco: pendemus & fluctuamur, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus, ſemper timemus. In hoc tam procelloſo, & in omnes tempeſtates expoſito mari navigantibus, nullus portus niſi mortis eſt.

At ſua quemque credulitas ſeducit, & in eis quæ diligit, voluntaria mortis oblivio. Quotidie præter oculos noſtros tranſ-

tranſeunt notorum ignotorumque funera: nos tamen aliud agimus, & ſubitum id putamus eſſe, quod nobis tota vita denuntiatur futurum. Non eſt iſta Naturæ iniquitas, ſed mentis humanæ pravitas, rerum omnium inſatiabilis, quæ indignatur inde ſe exire, quo admiſſa eſt precario. Iniquus eſt, qui muneris ſui arbitrium danti non relinquit: avidus, qui non lucri loco habet quod accepit, ſed damni quod reddiderit. Ingratus eſt, qui injuriam vocat finem voluptatis: ſtultus, qui nullum fructum eſſe putat bonorum, niſi præſentium. Nimis anguſtat gaudia ſua, qui eis tantummodo quæ habet ac videt, frui ſe putat. Cito nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit ac tranſit, & pæne antequam veniat, aufertur. Gaudeamus ergo omnes eo quod datur, reddamuſque id cum repoſcemur. Alium alio tempore mors comprehendet, neminem præteribit. In excubiis ſtet animus, & id quod neceſſarium eſt, nunquam timeat, quod incertum eſt, ſemper expectet. Vtrumne ſtultius ſit, neſcio, legem mortalitatis ignorare, an impudentius, recuſare. Omnes, imo omnia in ultimum diem ſpectant. Quiſquis ad vitam editur, ad mortem deſtinatur, ad æternitatem præparatur.

§. 21. *Tres theſes omnibus viribus, ægroto propugnandæ.*

Prima.

Circa Deum.

NEfas contra Deum, optimum parentem, quidquam queri, quaſi morbum aut nimis moleſtum aut intempeſtivum immiſerit. Cum Iobo potius dicendum; Sicut Domino placuit, ità factum eſt: Sit nomen Domini benedictum. Et cum pia turba ſucclamandum: Bene omnia fecit. Sive enim vulneret, ſive ſanet Deus, ſemper benigniſſimi patris erga nos curam gerit, & adfectum.

Secunda.

Circa ipſum ægrum.

MOrbus gravior, non longas aut aſſiduas vult preces, ſed longam & aſſiduam patientiam; qua facile fit, quicquid difficile cenſetur. Morbi condimenta ſunt, crebri ad cælum gemitus, malorum à ſanctis omnibus toleratorum memoria, iteratæ & jaculatoriæ precatiunculæ, quibus modo ſanctiſſimæ Trinitati, modo ſoli Chriſto; nunc beatiſſimæ Virgini Matri, nunc aliis Divis ſupplicandum pro conſtanti patientia, & felici ex hac vita tranſitu.

Ter-

Tertia.

Circa alios homines.

MEdicis tam corporis, quam animi parendum integre. Ad ægrotum reviſentibus, patientiæ, & animi bene compoſiti ſpecimen præbendum. Et licet morbus affligat, multa turbent; quædam diſpliceant, plurima non ſapiant, aliqua ad nutum non fiant, nunquam tamen murmurandum: ſed omnia moleſta, ſpe præmii condienda; dicta factaque omnia ſubmiſſione & patientia commendanda.

§. 22. *Ægroti ſitis quî curanda.*

ÆGrotorum plerique cruciantur ſiti, præſertim febrientes: nos illis fontes monſtrabimus, unde hauriant pro libitu.

Latro plurimorum cæde nobilis, in Auſtria inferiore in rotam actus eſt, cruribus ſolum confractis, producendæ morti in gravius reo ſupplicium, & teſtatius ceteris exemplum. Sed virum ſe præſtitit hic reus, & religioſiſſimus Chriſtianus eſſe cœpit in tam diris ſuppliciis, nam quicquid dixit, patientiam ſpiravit & pœnitentiam. Aſſiduis vocibus Deo ſupplicare, ſcelerum veniam orare, patronos cælites implorare; imo & concionatorem agere, atque à flagitiis adſtantes dehortari inſtituit. *Anno 1590.*

Iamque

Iamque dies in veſperam ibat, cum numeroſus populus affluere: aderant etiam, ſua opinione ſolatores tam gravia patientis, reipſa tam generoſæ patientiæ ſpectatores. Nam ille in pœnas ſuas pronus, ut vitam quæreret meliorem, ſpe futurorum dolorem miteſcere jubebat præſentem: ſed & gratias Deo agebat, qui dum iraſceretur, clementiæ meminiſſet, & ſic caſtigaret ut parceret. In illo tamen tam lento tormento, quod ultra triduum putabatur duraturum, alterutrum orabat, vel maturitatem obitus ad finiendos dolorum furores, vel imbris opportunitatem ad mitigandos ſaltem æſtus & ſitim. Vtrumque auxilium adfuiſſe obſervatum eſt. Nam ſub occaſum ſolis copioſa defluxit pluvia, & ipſe paullò poſt pœna ſimul & vita defunctus eſt.

En mi Chriſtiane, & tu tuam hîc rotam habes, ſed longe molliorem, tuo tu lectulo, velut rotæ, impexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, ſed & ſitis te premat. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Golgotha monte lectulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in qua pendet Servator Orbis, è cujus toto corpore cruenti depluunt imbres. Hîc bibe, hîc reficere, hîc ſaturare: tanto futurus ſanior, quanto hîc biberis intemperantius.

§. 23. *Ægroti ſudarium.*

CHrotildis Regina Francorum, uti Gregorius Turonicus refert, ab Amalarico conjuge crudeliter habita, Regi Childeberto fratri candidum linteum miſit ſuo ſanguine infectum, quod loco litterarum eſſet, & hoc quaſi fratri diceret: Videſne hæc Childeberte, & pateris? cerniſne quid ſoror patiatur, & connives? non vindicas, non defendis? *Lib. 3. hiſt. Franc. c. 10. initio.*

En, ægrote, Chriſtus ſudarium tibi quoque mittit, & quidem duplex; alterum ad Oliviferos colles, cruore ſuo liberaliſſime pinxit, in altero faciem ſuam ſudore, ſputis, ſanguine, lacrimis, plagis deformatam impreſſit, dum ſub cruce in Golgothæum montem duceretur. Hoc geminum tibi ſudarium mittit Chriſtus, qui utrumque ſuo ipſe ſanguine purpuravit, & hæc quaſi verba inſcripſit: Hunc mihi ſudorem, ô mortales, ſcelera veſtra expreſſerunt: videtis iſta, & vitam priorem improbam non definitis? Vtinam nos Childeberti nunc ſimus, & in noſtram ipſi vindictam animemur. Certe patientem Chriſtum nemo luget verius, quam qui ea, ob quæ paſſus eſt Chriſtus, odiſſe incipit.

§. 24.

§. 24. *Ægroti lectulus.*

VRit ægrotum lectulus, etiamſi ſupra Sardanapali plumam, ſupra Smindyridis roſam ſit mollis. Smindyridem Sybaritam nemo non novit mollitie vitæ infamem juvenem, quem cum molliſſimæ plumæ inclementius fodicarent, experiri voluit, molliuſne indormiret ſolutis roſarum foliolis. Sed hic etiam odoratiſſimus juxta & molliſſimus torus, rigidus nimium erat & aſper in tenerrimum latuſculum. Nam bonus juvenis queſtus, per proximam priorem noctem adeo dura ſibi fuiſſe lectiſternia, ut etiam cicatriculas puſtulaſque, intractabilis ſtrati argumenta poſſit monſtrare.

Ælia. lib. 9. var. hiſt. c. 24.

Æger tametſi cubet in culcitris quæ vel pilum leporinum, vel plumas perdicum habeant, tamen rigidum dicet accubitum. Venia illi danda eſt; dolores hanc querelam extrudunt. Sed alios lectulos monſtramus longe duriores. Laurentius martyr candentem pro lecto craticulam habuit, poſt illum Vincentius martyr, & alii complures hoc ipſo repoſiti ſunt lecto, heu nimium quantum aſpero; eum tamen amor perſuaſit eſſe tolerabilem.

Supplicium olim de Chriſtianis horribiliſſimum ſumebant Perſæ, quod Sca-

De quo vide Anton. Gallonium de martyribus, c. 1. mihi pag. 21.

Scaphiſmus dicebatur. Nam Chriſtianus excarnificandus geminis ſcaphis, velut ciſta oblonga & arcta ſupinus includebatur, capite ſolum, manibus ac pedibus extantibus. pro cibo mel & lac vel invito infundebatur, protrahendæ vitæ & augendis cruciatibus immaniſſimis. Nam interdiu ardentiſſimo ſoli opponebatur incluſus, oculi vi deducebantur, caput inſuper, manus, pedeſque melle ac lacte perungebantur, hinc culicum ac muſcarum ingentia examina partes illas velut atro panno tegebant; potus autem ingeſtus vitam quidem ſervabat, quia vero facile perfluebat, fœdam in ipſa ciſta putredinem, & inde vermes generabat. Ita hominem in hoc lectulo jacentem foris crabrones & veſpæ, intus lumbrici & vermes miſerrime laniabant. Hinc fiebat, ut cum mortui corpus aperiretur, fœde à vermibus eroſum inveniretur. Atque hoc inauditum tormentum ad quindecim, ad ſeptendecim, ad plures etiam dies producebatur inter immaniſſimos martyris dolores. Hunc mihi lectulum, mi æger, hoc martyrum cubile heu miſerabile, & cruciatibus pleniſſimum conſidera. O quam ſuaves ſunt dolores tui ad iſtos, quam mollis eſt tuus lectulus ad iſtum, quam nihil eſt morbus tuus ad hæc tormenta? Sile igitur, & patientiā perſevera. Qui ſocius eſt crucis, ſocius erit & paradiſi. Et optime dixit

Epiſt. beatus Saluianus : Mihi genus quod-
5. dam ſanitatis eſſe videtur; hominem interdum non eſſe ſanum.

§. 25. *Ægroti delitiæ, Chriſti Hortus.*

Ioan. HÆc cum dixiſſet IESVS, egreſſus
*c.*18. eſt cum diſcipulis ſuis trans torren-
*v.*1. tem Cedron, ubi erat *Hortus*, in quem
Matt.
*c.*26. introivit ipſe & diſcipuli ejus. In hunc
*v.*37. Hortum, mi ægrote, omnes Cælites te
Marci invitant: hîc audies mira, videbis mi-
*c.*14. riſſima. In hoc Horto ipſa cœpit Læti-
*v.*23. tia triſtari. Triſtis eſt, ait, anima mea
Luc. uſque ad mortem: Suſtinete hîc & vi-
*c.*22.
*v.*42. gilate mecum. Permitte, obſecro, mi æger, ad te quoque ſpectare hæc verba; Suſtine hîc & vigila pauliſper cum tuo Domino. Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Atque jam orantem audi: Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Paullo poſt hoc ipſum repetens: Pater, inquit, ſi vis transfer calicem iſtum à me, veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Sed & tertium eandem precationem ingeminat; Pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua. In ſupremis his anguſtiis, nemo unus hominum eſt, ô Chriſte, qui dolorem tuum vel minimum refocillet, nullus qui vicem tuam participet, qui mœrorem tuum verbulo

ſoletur. etiam amiciſſimi deſerunt, ipſi etiam diſcipuli lingua quam animo meliores deſtituunt, paullo ante vinciri tecum & mori parati, jam ſtertunt, brevi & fugam circumſpecturi. Solus, ô Chriſte vigilas, ſolus precaris, ſudas, & laboras. O felicem te, Hortule à Domino tuo purpurate, & ſanguineis notis velut roſis ſtellate; tu arcanas illas voces atque gemitus, tu ſuſpiria lacrimis diſtincta, tu preces ſingultibus interruptas audiviſti, conſcius mœroris, qui Chriſtum; ſoporis, qui ſocios oppreſſerat. Garriant alii Adonidis aut Alcinoi hortos; nugæ ſunt, & mera dumeta ad te comparari: Elyſii campi, elyſii non ſunt præ tua dignitate. Non errem, ſi te feliciorem primo illo paradiſum dixerim. Et quis me transferat, ut olim Adamum, in nova hæc & beata tempe? Sed & ô felicem te terram quæ Domini tui cruorem combibiſti, nunquam tam pretioſo rore irrigata. Quis mihi det ut ſexcentis oſculis fatigem locum quem Servatoris veſtigia preſſerunt, genua contigerunt, cui ſeſe os, oculi appreſſerunt. Sed ô terra an non erubuiſti te premi tam ſacro pondere, te aſpergi tam nobili liquore? imo certe rubere cœpiſti, *minio* nimis pretioſo purpuraſcens, poſtquam rubentem tibi ſtillam novus hic hortulanus irroravit. Ab hoc hortulano diſcat precari æger: in hoc Horto flores legere, eſt actus patientiæ

 varios

varios conjungere. Sed hoc jam explicatius docebimus, ad iſtius Horti lectulum.

§. 26. *Chriſti inter Olivas lectulus.*

ÆGrotum vix quidquam efficacius ſoletur quam ille Chriſti in Olivifero vireto lectulus, ſed heu rigidus nimis & pleniſſimus dolorum. Videte & attendite. Vix hortum Chriſtus ingreditur, & mox pavere, pallere, angi, gemere; triſtitiam aperire, tædium non diffiteri, angores vultu prodere, vigiliarum & precum ſocietatem poſcere, à ſociis abire & redire ſæpius, quietem tamen aut ſolamen nuſpiam reperire. Et en, ut avellatur à ſuis, procumbat in genua, terræ faciem allidat, iratum Patrē exoret, verba ſuſpiriis diſtinguat, precationem perſeveret, imminentem ſibi mortem averti poſtulet, non tamen ſuæ potius quam ſummæ voluntati ſatisfieri flagitet, preces eaſdem ter repetat, ad ſuos ter reviſat, toties ſe terræ aſternat, cruentum denique liquorem membris omnibus manantem exprimat, in hoc rigido terræ lectulo. O ſpectaculum hominibus, & vel ipſis Angelis
Luc. c.22. v.44. luctuoſum! *Et factus eſt ſudor ejus, ſicut gutta ſanguinis decurrentis in terram.* Ita Chriſtus toto plorabat corpore: undique prorumpebant lacrimæ, & quidem ſanguineæ. Ita nimirum amor divinus

vinus feſtinabat in noſtram ſalutem, ut illi tarda nimis viſa ſint vincula, columna & flagra cunctari, morari vepres & clavi, crux ipſa nimium differri videbatur. Sic Deus dilexit Mundum. O amorem immenſum, cui explendo mors una ſatis non fuit, qui ante mortem vitam ipſam mori coegit, ita quidem ut noſtri amantiſſimus IESVS membratim interire, guttatim contabeſcere, & per lenta ſanguinis ſtillicidia diverſis viis animam abire voluerit: & tamen plus diligebat ille quam perferebat, plus perferre cupiebat, quam per humanam naturam valebat. Mors, illi pœnarum ejus leviſſima videbatur; nec ei ſufficiebat, ſi ſemel tantum moreretur in Golgothæ cœmeterio, niſi prius fuiſſet etiam mortuus in Gethſemani viridario: parum ei erat ſi inter latrones expiraret medius, niſi & ante ſudore ſanguineo ſic fumaret, ut jam flagellatus videri potuiſſet. O Chriſte! nondum hîc ullus eſt è Brutiorum gente Romanus carnifex; nondum hamata te flagella lacerant; nondum aculeati ſentes divinum verticem perfodiunt, nondum prægrandes clavi manus pedeſque configunt, & tamen jam nunc tam uberes cruoris fonticuli fluunt. Quid cras fiet, cum totum corpus unus erit livor, vulnus unum? nimirum hodie rivuli currunt, cras dabis cruoris maria: atque hic lectulus inter Olivas ceſpite ſtratus,

Ioan. c. 3. v. 16.

mollis videri poteſt, præ illo crucis rigidiſſimo.

In alterutro horum teipſum, mi ægrote, colloca, & mox omnes dolores tuos ſenties miteſcere. Longe ſuavius tuos perferes, ſi tui Domini cruciatus æſtimaveris.

§. 27. *Mater Domini, ad ægrotum reviſens, his eum compellat.*

ERigere, & ſurge; ambulandum eſt. Et, niſi poſſis aliter, in hac lecticula tua ab angelis tutelaribus deferri te curabo ad montem, in quo mundi medicus habitat, qui pharmaca non è pharmacopolio emit, ſed è corpore ſuo promit, imo corpus ſuum porrigit in pharmacum, & ſanguinem ſuum propinat in medelam omnium non tantum morborum, ſed & mortis. In Golgotham ergo deferri vis? En, delatus jam es, quia deferri voluiſti. Hîc mihi ſolos præbe oculos: nullum aliud membrum à te poſtulo in opus; nullum laborem impero: ſolum hîc *videre*, laborare eſt. Attolle igitur oculos, & en oculos tui Creatoris ſanguine & lacrimis plenos; in morte natantes. Sed & ceteras capitis partes vide. Nares fœtore, os felle & aceto, aures ludibrio, vertex vepreto cruciatur. Vultum jam dignoſcere difficile eſt, per hoc palloris, cruoris, livoris velum. Cetera membra

membra omnia numera, vulnus unum reperies. Nihil hîc ſanum, nihil dolore liberum.

At tu, mi cliens, dolores ſentis? Hic meus filius majores. Angeris? Filius meus magis. Parum ſolatii habes? Minus iſte. Multum pateris? Plus iſte. Non adeo multum tibi videris peccaſſe? Nihil iſte: & tamen quicquid peccatis omnium debebatur, unus iſte & ſolus excepit. Vide caput, brachia, pedes; vide totum corpus: nullum membrum, pars nulla cruciatibus vacat. Non tantum manus pedesque clavorum tormenta ſentiunt; ſui ſunt & auribus, & linguæ, & oculis clavi. Nec quicquam in eo deſignare eſt, cui non ſuum ſit tormentum. Vide ergo, fili mi, filium meum, & ipſius doloribus tuos mitiga. Cruciatus tui guttulas, cum hoc tormentorũ Oceano miſce. ita dolores tui plus habebũt præmii, minus tormenti.

§. 28. *Humanæ voluntatis cum divina conſenſus, & conſpiratio.*

VTi ſanis, ægrotis, moribundis nihil eſt factu facilius, ita nil omnino utilius, quam, *Velle quod vult Deus.* Hoc dies noctesque, hoc mane, meridie, veſperi, hoc horis omnibus, hoc aſſidue, hoc ſanis & ægrotis, hoc nemini non inculcandum. Epictetus ſola præceptrice natura ſapientiſſimus hac in re ma-

Epiſt. lib.4. differt. c.7. circa med. giſter effectus: Melius, inquit, illud judico quod Deus vult, quam quod ego. Adhæreo illi ut miniſter & pediſſequus: cum illo deſidero, cum illo expeto: denique quod ille vult, idem & ipſe volo. Atque ut modum oſtendat, quo in rebus humanis omnibus voluntas divina

Idem Ench. c.13. & c.78. eſt ſequenda, iſtud inſuper addens: Semper, inquit, illud potius volo quod fit. Quicquid enim fit (peccatum excipimus) divina voluntate fieri certum eſt. Hoc ergo fieri potius velimus quod fit, quicquid denique nobis ipſis vel aliis quibuſcunque fiat. Ea de cauſſa hic ipſe ſapientiſſimus philoſophus quemlibet monens: Ne poſtules, inquit, ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri. Sed, ſi ſapis, ita fieri quæque velis, ut fiunt. Neceſſitati qui probe ſe accommodat, ſapit; eſtque rerum divinarum conſcius.

Hoc ipſum de humana voluntate ad divinam conformanda longe confirma-

Lib.3. differt. c.5. tius docens Epictetus: Mihi quidem, inquit, optabile eſt à morte invadi, nulla alia re niſi voluntate mea curanda occupatum, ut perturbatione vacuus, & citra impedimentum dicere poſſim Deo: Nunquid præcepta tua violavi? Nunquid ad alia ſum abuſus facultatibus quas mihi dediſti? num ſenſibus? num te unquam incuſavi? num gubernationem tuam reprehendi? Ægrotavi, quia voluiſti. Ægrotarunt & ceteri, ſed ego volens. Pauper fui te volente,

lente, ſed lætus. Non imperavi, quia tu voluiſti. Nunquam appetivi imperium. Nunquid me unquam hac de cauſſa triſtiorem vidiſti? Nunquid unquam vultu minus hilari te acceſſi? Paratus, ſi quid mandes, ſi quid imperes. Vis me nunc ludorum celebritate abire? Abeo. Gratiam quam poſſum maximam habeo, quod me dignatus es ad ludos tuos admittere, & ad ſpectanda opera tua, & ad miniſtrationem tuam intelligendum. Hæc me cogitantem, hæc ſcribentem, hæc legentem occupet mors.

Superi! quam hoc Chriſtianè, quam hoc ſapienter, quam divine! Quid agimus, Chriſtiani, aut quæ frons noſtra, ſi ad hæc talia non erubeſcimus? Bruta ſumus pecora, imo ſaxa ſumus & duriſſimæ cautes, ſi ſenſus nobis non redeat ad luculentiſſimam hanc Naturæ informationem. Sed audiant divinæ voluntati rebelles, audiant & reſpondeant Epicteto æquiſſima poſtulanti: Oſtendite mihi aliquem, inquit, qui ægrotet, & beatus ſit: qui & in periculo ſit, & beatus: qui & moriatur, & ſit beatus: Animum oſtendat aliquis veſtrûm hominis, qui idem cum Deo ſentire velit, poſthac nec Deum nec homines culpaturus, qui nulla re fruſtretur, qui nullo caſu lædatur, qui non iraſcatur, qui invideat nemini, qui non æmuletur: qui (quid enim ambagibus eſt opus?) ex

Lib. 2. diſſert. c. 19. poſt med.

homine Deus fieri deſideret. Certe fieri licet hac voluntatum conjunctione. *Ench. c. 77. & c. 79.* Quocirca ægrotus cum eodem Epicteto ſapere non recuſet, dicatque: Duc me, ô Deus, & tu voluntas divina, eo quo ſum à vobis deſtinatus. Sequar enim alacriter. Quod ſi noluero, & improbus ero, & nihilominus ſequar coactus. Ergo, ſi Deo ita viſum fuerit, ita fiat.

Aut igitur velimus in rebus omnibus, in morbo etiam & morte, quod vult Deus; aut fateamur, nos data opera quod bonum & rectum eſt, averſari & NOLLE. Malus eſſe vult, qui ſtudio recuſat eſſe bonus.

§. 29. *Deſperationi occurrendum.*

NIhil deſperatione periculoſius, nihil pejus ſalutis hoſtis invenit. Cetera enim ſuis cuncta remediis leniuntur, hoc malorum maximum atque ultimum, ubi abeuntem animam oppreſſerit, nullus jam remedio locus eſt. Huic ergo cum ſemper, tum in fine vehementius obſiſtendum eſt, quod & tunc urgere acrius ſolet, & nihil jam eſt reliqui quo ſalutis conſilia cunctando rejicias. Extremæ horæ negligentia prorſus irreparabilis eſt: non reſurget, qui hîc lethaliter ceciderit. Ergo vel tandem evigila, ægrote. pejus eſt nunquam quam ad veſperam expergiſci, & omnino quicquid male differtur, pejus omittitur.

tur. Oculos in altum erige, cerne patulum crucifixi Domini pectus, aperta ad amplexum brachia, parata ad medendum vulnera. Neque hîc oratione longa eſt opus: Pœniteat te erraſſe, & peroraſti. Dic ex animo, *Peccavi*, Deum tibi propitiaſti: emendationem ſponde, & veniam impetraſti. Nullum tam magnum eſt hominis peccatum, quin multo major ſit Dei miſericordia. Hanc ſpera; ſpes non confundit. Suavis Dominus univerſis, & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Ipſum Dominum audi: Nunquid abbreviata, inquit, & parvula facta eſt manus mea, ut non poſſim redimere? aut non eſt in me virtus ad liberandum?

Ex homolog. non neglecta.

Rom. c. 5. v. 5. Pſal. 144. v. 9. Iſa. c. 50. v. 2.

Sed nos freqenter omni ex parte fallimur: in peccato fervidi, poſt peccatum gelidi, peccando quidem exultamus, memorando peccata deſperamus. Multi ſpe veniæ peccant, cum peccaverint, veniam deſperant. Vtrumque male, ſed hoc alterum multo peſſime. Ergo infauſtam peccatorum ſarcinam quam primum abjice, eſt qui exoratus ab humeris illam tuis transferat, qui graviora jam tranſtulit; cui nil grave, nil difficile eſt. Tu tantum ne differas. Et quamvis pigra dilatio excuſatione careat, laude tamen non caret vel ſera emendatio. ſatius eſt ſero quam nunquam reſipiſcere. Ergo animo præſenti utere, & reſpira; paucæ lacrimulæ inferorum

Pſ.50. v.19. ferorum incendium extinguunt. Cor contritum & humiliatum DEVS non deſpiciet.

§. 30. *Spes vitæ melioris miſerias mitigat.*

Sen.ad Marciam conſo. c.17. & 25. CVm Seneca ex te quæro, mi æger, Quid miraris miſerias tuas? Ad hoc genitus es, ut perderes, ut perires, ut ſperares, metueres, aliosque inquietares, mortem & timeres & optares, &, quod eſt peſſimum, nunquam ſcires, cujus eſſes ſtatus, nec unquam in eodem ſtatu durares. Præter hoc quod omne futurum incertum eſt, & ad deteriora certius: facilius ad ſuperos iter eſt, animis cito ab humana converſatione dimiſſis, ſic enim minus fæcis ponderiſque trahunt. Nempe leviores ad originem ſuam revolant, ſi liberentur antequam altius terrena concipiant. Nec unquam magnis ingeniis chara in corpore mora eſt. exire atque erumpere geſtiunt; ægre has anguſtias ferunt, vagi per omne ſublime, & ex alto aſſueti humana deſpicere. Inde eſt *In Phæd.* quod Plato clamat: Sapientis animum totum in mortem prominere; hoc velle, hoc meditari, hac cupidine ferri in exteriora tendentem. Et quam illud clare Plato de meliore vita: Mihi videtur, inquit, vir qui revera vitam in ſtudio ſapientiæ poſuerit, cum fiducia moriturus, plenus

plenus bonæ ſpei, quod magna ibi præmia conſequetur, ſi obierit. Hoc priſci viderint in tenebris, tu in ſole id non videas? Quid ergo, mi æger, res terræ te turbant? brevi cælum habitabis. Illuc aſpira, & quicquid miſeriarum ſentis, minus ſenties.

§. 31. *Spes vera vitæ beatiſſimæ.*

POetas aut philoſophos tibi hîc non ingero: res ſeria eſt. Ex ipſo divini eloquii fonte propinabo tibi puriſſima fluenta. Ergo mœrorem mitte, ſpeque certa dic cum Doctore Orbis: Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſervare in illum diem. *2. Tim. c. 1. v. 12.*
Quid trepidas curtæ ſpei homo? Siracidem etiam audi: Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipſe eſt ſpes ejus. Timentis Dominum, beata eſt anima ejus. Ad quem reſpicit, & quis eſt fortitudo ejus? Oculi Domini ſuper timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offenſionis, & adjutorium caſus, exaltans animam & illuminans oculos, dans ſanitatem & vitam & benedictionem. *Eccli. c. 34. v. 16. uſque ad 21.* *Regius vates quàm hîc fortis, quam intrepidus, etiam funus ſuum proſpiciens:* In pace, *inquit*, in idipſum dormiam & requieſcam, quoniã tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. *Pſ. 4. v. 9.*

Qua-

Pſ.60. *Quanam illa? alibi exprimit:* Quia factus
v.5. es ſpes mea, turris fortitudinis à facie
inimici: inhabitabo in tabernaculo tuo
in ſæcula: protegar in velamento ala-
rum tuarum. *At dicas: Impatientia mea*
male me jubet ſperare. Hic iterum tibi re-
Pſ.70. *medium cum Davide clama:* Quoniam tu
v.5. es patientia mea Domine; Domine ſpes
mea à juventute mea. *Neque ſatis huic*
regi, frequentiſſime exclamaſſe: Spes mea
in Deo eſt; Deus ſpes mea. *Sed & aliis*
Pſ.61. *ad idem hortatus:* Sperate, *inquit,* in eo
v.9. omnis congregatio populi, effundite
coram illo corda veſtra. *Cur tu non ſequa-*
Pſal. *ris, toties voce praeuntem? dic ergo animo:*
118. Memor eſto verbi tui ſervo tuo, in quo
v.50. mihi ſpem dediſti, hæc me conſolata eſt
Hier. in humilitate mea. *Et cum Hieremia va-*
c.17. *te:* Et ego non ſum turbatus te paſto-
v.17. rem ſequens, & diem hominis non de-
ſideravi, tu ſcis. Non ſis tu mihi formi-
dini, ſpes mea tu in die afflictionis. *E-*
Idem *undem alibi monentem audi.* Quieſcat vox
c.31. tua à ploratu, & oculi tui à lacrimis,
v.16. quia eſt merces operi tuo, & eſt ſpes no-
Iob.c. viſſimis. *Iobus in hoc confidentiſſimus:* Etiãſi
13.v. 15.& occiderit me, in ipſo ſperabo. *Idem*
c.17. *jam in mortis vicinia degens:* Rurſum, *ait,*
v.12. poſt tenebras ſpero lucem. Scitote, *cla-*
Eccli. *mat Siracides,* quia nullus ſperavit in
c.2. Domino, & confuſus eſt. quis enim
v.11. permanſit in mandatis ejus, & dereli-
12.13. ctus eſt? aut quis invocavit eum, & de-
ſpexit illum? quoniam pius & miſeri-
cors

cors eſt Dominus, & remittet in die tri- *Oſ.*
bulationis: & protector eſt omnibus ex- *c.12.*
quirentibus ſe in veritate. *Et Oſeas:* Spe- *v.6.*
ra in Deo tuo ſemper. *Nam,* Omnes qui *1.Mac.*
ſperant in eum, non infirmantur. *Siqui-* *c.2. v.61.*
dem, Bonus eſt Dominus ſperantibus in *Thren.*
eum, animæ quærenti illum. Bonum eſt *c.3.v.*
eum ſilentio præſtolari ſalutare Dei. *Ve-* *25.&*
re, bonus Dominus & confortans in die *26.*
tribulationis, & ſciens ſperantes in ſe. *Nahu.*
Sed & nos, ſcimus quoniam cum appa- *c.1.*
ruerit, ſimiles ei erimus, quoniam vide- *v.7.*
bimus eum, ſicuti eſt. Et omnis qui ha- *1.Ioa.*
bet hanc ſpem in eo, ſanctificat ſe, ſicut *c.3.v.*
& ille ſanctus eſt. Spem ergo firmiſſi- *2.&3.*
mam concipe de Dei bonitate; & ille *Pſal.*
ſperantem in ſe non deſeret. Videbis *114.*
Deum in regione vivorum. *v.9.*

§. 32. *Tranquillitas è vera ſpe.*

COnvertere anima mea in requiem *Pſal.*
tuam, quia Dominus benefecit tibi. *114.*
Quid fatigaris per tam varia laborum *v.7.*
genera? En, adeſt Dominus, omni la-
bori tuo finem impoſiturus. Deſine er-
go, mea anima, velle miſera eſſe, &
tot laboribus intabeſcere. Quietis tuæ
initium morbus & mors. Laborioſa
inquis, initia. Ita eſt. ſed ſcis; ple-
runque nulli dies minus quieti quam
qui quieti proximi; nulli minus fe-
ſti, quam qui feſtos antecedunt. Idem
hîc. Requies tua, æterna requies:

Nunc * Paraſceue te fatigat; brevi ſequetur Paſcha nunquam finiendum. Age, & brevem adhuc ſeu laborem, ſeu dolorem exhauri: jam portam ſpectas, non tantum illam per quam è vita hac egreſſus, ſed & per quam ingreſſus eſt in illam æternam. Etſi vix laborare cœperis; tunc tamen ſatis eſt laboratum, quando id ille cenſet, cui laboratur. Tu ergo, mea anima, vanis vana dimitte; & ad Deum te verte, qui benefecit tibi. Beneficia illius in te ſumma & innumera: arenam maris citius numeraveris quam iſta; quibus utique ad cælum tibi viam (ita bene ſpera) non ad inferos voluit aperire. Bernardus Clarevallenſis hoc ante obitum ſuis unice commendavit, ut in tutiſſimo divinæ clementiæ ſinu ſpei anchoram firmarent. Illud igitur carmen regium in corde & ore ver-
Pſ.30. ſemus aſſidue: In te Domine ſperavi,
v.1. non confundar in æternum.

*Auff den Carfreytag folgt Oſtern.

§. 33. *Solatium è doloribus.*

Iob. ET hæc mihi ſit conſolatio, ut affli-
c.6. gens me dolore non parcat, nec con-
v.10. tradicam ſermonibus ſancti. Hoc igitur ſolatio, interim dum me dolores urunt, incaleſcam, & animum vireſque colligam, quando cruciatuum magnitudo certam mihi mortis ſpem eſt allatura.

Scio enim dum me dolores velut parturientem excruciant, fore ut tandem ſalutis & incolumitatis ſpiritus, vitæque alterius requies atque tranquillitas parata mihi ſit, ut Dei miſericordia ſuper me reſplendeat, ſive cum mortem infert, ſive cum vitã tuetur. Nulla igitur mei commiſeratione retardetur Deus, nam ſi moriar, liber & ſecurus à peccandi metu evadam, nec unquam deinceps Dei voluntati reſiſtam, ut qui ex hujus vitæ & mortalium inconſtantia receſſerim. Valde videlicet imbecillitati meæ timeo, ne forſan in via recta & propoſito ſancto deficiam. Cum itaque hactenus, per ſummam Dei miſericordiam & gratiam, in bono permanſerim, aut inde avulſus, cito redierim, nollem ab vitæ innocentia recedere; quamvis ſpes mihi firma ſit fore ut nunquam Deo contradicam. Non eſt igitur cur mortem timere debeam, ſed potius eſt cur eam conſtanter expetere ac expectare poſſim. quam cum tandem immittere in me voluerit Deus, tantum abeſt ut illam deprecari velim, ut pro magno potius beneficio eam ſim habiturus. Sanctus enim eſſe, cum conari debeam, à ſanctiſſimo & puriſſimo ſpiritu, Deo, nihil iniqui, aut parum mihi utile accipere poſſum. Adeſte igitur dolores, exercete me, prout vobis à Deo conceſſum. Incipere mori & non dolere, vix ulli contigit.

L Scio

Scio, hæc ſacra aliter non conſtant. Per dolores ad mortem itur: hæc via regia eſt. Exiguo tempore dolemus, ut non doleamus æternum.

§. 34. *Dolores omnes frangit Patientia.*

DOlor, res acerba, immitis, horrida, triſtis, amara; naturæ adverſa, ſenſibus odioſa, ſed quæ virtutis ope ſi non dulceſcere, certe leniri frangique, fors etiam, ſi virtus animum armaverit, aut ſentiri parcius, aut quodammodo nec ſentiri quidem poſſit. Ita dico: qui in hac lucta non volens terga dat, ſed toto niſu ac bona fide reſiſtit, ſemper eſt ſuperior, ſemper abit victor. Quid ô lutum murmuras contra tuum figulum? illi ab æterno deſtinatum, vas iſtud in honorem, hoc in contumeliam, aliud in alium uſum, omnia tamen fragilia fingere & mortalia. Quid ergo indignaris? Querelæ & indignatio nil aliud quam acceſſio mali ſunt; Nihil enim tam exaſperat fervorem vulneris quam ferendi impatientia. Omnis indignatio in tormentum ſuum proficit. Sic laqueos fera dum jactat, aſtringit; ſic aves viſcum, dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nullum tam arctum eſt jugum, quod non minus lædat ducentem, quam repugnantem. Vnum eſt levamentum malorum etiam ingentium, PATI, & neceſſitatibus ſuis

Hegeſ. l. 2.

Seneca l. 3. de Ira c. 16.

ſuis obſequi. Quid igitur morbo corporis, animi morbum addere juvat, teque miſeriorem facere murmurando, & illum tibi reddere infeſtiorem, qui labores hominum ex alto videt, patientiamque conſiderat, remedio illam compenſaturus & præmio.

Sed objicit æger: Quicquid dixeris, non facies ut non ſentiam quod ſentio. Mi delicate æger, ſaltem in tuis auribus, ſi non alibi apud te, permitte habitare patientiam. Non ego dolorem, dolorem eſſe nego, ſed eum opprimi poſſe dico patientia. Hæc ſi non omnem doloris ſenſum eripit, at doloris certe victoriam concedit, dum vires ſufficit ad illum viriliter ferendum. Quapropter excitandus & armandus eſt animus, contraque ſuos hoſtes in aciem educendus. Lentus, imparatus, atque impatiens animus ſæpe minimis dejicitur. Sicut pavidus miles qui hoſte viſo diffugiens abjicit arma, & ipſe ſibi periculum facit, ubi periculum non fuiſſet impavido: ſic ignavum animum, & ſenſibus obſequentem ſola cogitatio doloris exanimat, qui ſi patientiam, ut ſcutum objeciſſet, doloris victor evaſiſſet. Patientia non modo animi vim auget, ſed ipſam doloris aſperitatem imminuit. Quod ſi dolor ſit acerrimus & maximus, ſperare incipe, ipſa doloris magnitudo finem promittit: quod jam ſupra demonſtratum eſt. Nam ſicut

ad extrema gaudii perveniſſe principium eſt doloris, ſic extremitas in dolore, principium gaudii ſit oportet. Contrariorum hæc lex eſt; alterum ex alterius fine naſcitur.

Sed an non erubeſcimus, tot è Chriſtianis pueros ac puellas tuliſſe cum gaudio, quod nos viri ſine fletu & queſtibus non ferremus? Nos ergo non poſſimus, quod iſti & iſtæ?

Quid trepidas? erige te anime, ſpera in Deo: mox erit finis. Gravia ſint iſta; ſed ſunt brevia. Noli, oro, ſuccumbere. Pulcherrimum eſt & vere Chriſtiannm nec voluptati cedere, nec dolori.

§. 35. *Patientiæ ſpecimen Mendicus.*

Ioan. c.5. à v.1. ad 16. Vide mihi, obſecro, ad Hieroſolymæum illum probaticum amnem, jacentem mendicum. mendicum tantum? ægrotum etiam. Heu! ipſa ex ſe ſola paupertas, & diuturnus & gravis morbus eſt: ſi corporis dolores accedant, geminatur malum, quod tolerari non poteſt niſi geminata patientia, qualis certe in hoc paralytico. Pauper fuit & pæne extra legem aliorum. Nam adeo æris & opis inops erat, ut hominem non habuerit, qui ipſum turbatis undis admoveret. Servulum ſibi conducere non poterat, omni Codro & Iro pauperior. Sed nec fuit qui miſericordia ſe moveri ſineret, ut tam indigenti

genti opem ferret, aut manum ſuam commodaret. Nullus miſerabatur, nemo ſolabatur; nemo juvabat, reſpiciebat nemo; deſerebant omnes, quiſque rem ſuam agebat. Ad hoc paupertatis malum acceſſit ſæva paralyſis. Ah! quã difficile eſt ſimul & pauperem, & ægrotum eſſe! Neque morbus iſtius hominis, unius menſis aut anni fuit: ipſos triginta & octo annos, membrorum uſu deſtitutus, graviſſime jacuit, quid niſi ſpirans cadaver, & funus ante mortem, & pæne dum viveret, ſepultus? Ægrotis plerunque dies unus menſe ſtat, menſis anno, annus ſæculo. quot ergo ſæculis putes ſtetiſſe huic ægroto tot annos? Et tamen (vide patientiam & imitare) animi manſüetudinem non perdidit, poſtquam omnia perdidit. digniſſimus erat cui alii primas deferrent in piſcinæ motæ acceſſu, & cujus valetudini ſuam omnes alii poſtponerent, & tamen nullus ceſſit: omnes properarunt morbum ſuum primi in undas excutere, & qui ſecundus eſſe vellet, nullus erat. Neque tamen hic deſperatæ valetudinis homo ſpem omnem & patientiam conſumit: ſed nec ulli invidet, nulli indignatur, nulli convitiatur; neminem accuſat, neminem crudelitatis damnat, nulli alteri ſortem ſuam imprecatur: ſed nec ſibi malignus eſt; non ſe diris devovet, non execratur ſuum ortum, non turpiter lamentatur,

non culpat fortunam, non ſuos parentes: multo minus in Deum eſt impius, non obmurmurat, non ſuperos nimis rigidos clamat, non ſe immerentem affligi queritur, non mortem lentam increpat, non laqueum parat; ſed opem patienter expectat; poſt longam deſperationem etiamnum ſperat; non importune ſanitatem à Chriſto poſtulat, non contumaciter urget, contentus ærumnas ſuas Servatori non celaſſe. Tu, qui ægrotas, imitari hæc potes, imo debes, aut cælum non ſperes.

§. 36 *Patientiæ typus, Princeps Magnus.*

QVeri poſſes: aut nimis cæleſtes, aut etiam nimis viles & plebejas animas tibi in exemplum patientiæ proponi. Quid jam, mi homo? Chriſtum in cruce imitari non potes, aut Laurentium in craticula? imitare Lazarum ſemeſis ſtipulis immorientem: æmulare Alexium anguſtis latebris immorantem, & in iiſdem finientem. Nimium, inquis, duri lectuli, & exempla nimis priſca. Ergo recentia vis? Non deſunt certe quæ ſequi poſſis. Scio te tam delicatum qui craticulas & cruces æquo animo non tantum non feras, ſed nec aſpicias quidem vel audias. Ergo blandius tecum agam, & docebo in rebus arctioribus non queri.

Sunt

Sunt (fortaſſis tu illorū unus es) qui ut valetudinem ſervent, aut læſam reparent, nullos ſumptus, nullas aliorum moleſtias, ſed nec decorum aut leges ullas penſi habent; modo illi ſani ſint, etſi leges violatæ.

Vide mihi magnos principes, qui paucis abhinc annis, ſic corporis ſanitatem quærebant, ut animi non amitterent.

VVolfgangus LVIII. Archiepiſcopus Moguntinus, Elector XLII. extrema invaletudine laborabat. incidit hæc incommodùm in ipſum annuum jejunium. carnes morbus poſcebat, lex Eccleſiæ prohibebat. Suadebant aulici, amici monebant, medici pæne præcipiebant, Pontifex ipſe annuebat, ut morbi cauſſa potius carne quam piſce veſceretur. At ille ſolus ſuæ cauſſæ adverſarius, maluit offenſiorem habere * Hygejam quam Eccleſiam: & ne ſibi plus quam aliis ſacræ leges indulgere viderentur, nihil ille indulſit corpori.

Serarius de rebus Mogunt. mihi. pag. 968.

**Valetudinē.*

Idem fecit, in eodem ſacro ſolio proximus ante ipſum, notus ille cælo terræque Daniel. hic in tanto divitiarum & dignitatis faſtigio, in tanta curarum & negotiorum mole, & in tanto morbi & dolorum incurſu, ſibi hoc perſuadere non potuit, ut vernum illud jejunium vel unico aviculæ aut oviculæ fruſtillo minimum violaret, præſertim cum per morbum vel naturam, nec piſcibus quidem veſci poſſet. Ovis igitur & ju-

ſculis contentus tantus princeps, omnem aliam aulæ lautitiem menſa ſua excluſit; voluitque non ſolum non aliis, ſed nec ſibi eſſe offenſioni. Sic Eccleſiam matrem, ſe vero filium profeſſus eſt, cujus ſcilicet eſſet, matris leges ſanctiſſime potius ſervare, quam eas explicare in ſuum favorem. Ergo in lethali morbo ab omni pecude tam ſquamoſa quam piloſa conſtanter abſtinuit. Atque hoc primum: Alterum; in eodem morbo preces Canonicas nunquam omiſit. Sed & illud in illo præclarum: Cum querela eſſet ad ipſum delata; feras ſegetibus nocere: Bene eſt, inquit, facile huic incommodo medebor: malo ego ferina omni carere, quam propter illam ſubditos in damno eſſe.

Vbi jam illi queruli ægroti, ſibique tam indulgentes, qui cum non omnia ad nutum fluunt, cælum terræ miſcent. Vel ſaltem purpuras ſequantur, ſi nolunt centones. mendiculos nuda humo cubantes æmulari renuunt? duces & principes in lectulis decumbentes imitentur. Lazari aut Laurentii exempla nimis antiqua ſunt aut ardua? Tantorum præſulum recentiſſimis factis paria facere conentur. Nimis ignavi militis eſt, non tantum non commilitonis, ſed nec ducis exemplo moveri.

§. 37.

§. 37. *Patientiæ ſpeculum, Rex Maximus.*

BOno animo nulli cruciatus corporis ſunt extimeſcendi, ac ne mors quidem. Cur hanc vel illos metuat? qui ſibi probe conſcius eſt, novit homini nihil hîc timendum præter peccatum. Mortem deſiderant boni, ut portũ naufragii, ut finem dolorum, ut belli diuturni ac periculoſi lauream; ſciunt ſe probari hac ratione, non damnari.

Philippus II. Hiſpaniarum Rex, grande poſteris exemplum, tam iniqua valetudine conflictatus eſt, ut omne genus deterrimorum morborum in eum unum conjuraſſe videri potuerit: totius corporis doloribus graviſſime oppreſſus jacebat, quid niſi ſpirans cadaver. Dixiſſes hunc Principum Regumque maximum, *Calamitatis trutinam & Morborum tabernam* congrue vocari. Morbi, quibus ſimul eodemque tempore conflictabatur, hi præcipue numerantur. 1. Arthritis, ſeu morbus articularis. 2. Manuum pedumque ulcera. 3. Apoſtema genu & dextri muſculi. 4. Febris continua. 5. Hydrops, & ſitis perpetua, maxima. 6. Febris Tertiana. 7. Dyſenteria. 8. Inſomnia. 9. Acceſſit, quod nullam in partem moveri potuerit. Horum morborum pæne ſinguli ſatis fuerint ad cruciatus

Deſcribit hoc Cervera Turrianus de felici exceſſu Philip. II. Hiſpaniarum regis. ideomate Hiſp. Franciſcus Guillimãnus Latino.

& mortem inferendam : quid non fecerit omnium ſimul incurſus ? Sed ille animo ,quo valebat , generoſiſſimo, & vere Chriſtiana patientia , hos omnes morborum impetus ſuſtinebat, tanto ſanior ac vegetior mente , quanto minus corpore , illuſtriſſimum prorſus patientiæ Chriſtianæ ſpeculum. Hoc Philippus à Iobo didicit , magno illo in terra Hus principe , quem tot abacti greges , tot ademptæ opes , tot ruinâ oppreſſorum pignorum inopinatus interitus , ſtatu movere non potuerunt. Nudum ipſa nuditas , miſerum ipſæ miſeriæ quaſi oblectabant. Nudum ſe ingreſſum , nudum egreſſurum canebat , & tanquam pro beneficiis Deo gratias agebat , & laudes pſallebat : Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſit nomen Domini benedictum. Non illnm criminationes amicorum , non aliorum contemptus , non uxoris blaſphema irriſio, & acerbiſſima inſultatio vincebat : hanc increpabat , illos refellebat , omnes monebat : diceres etiamnum in throno ſedere regnantem. Plaga peſſima totum corpus percuſſum ſcatebat ulceribus , ſanies defluebat , omnibus membris velut cavernulis erodentes vermiculi erumpebant , vivum erat cadaver : his cruciatibus nec tantillum frangebatur : ſaniem velut otioſus ſui ſpectator teſta radebat; putredinem ſororis , vermium agmina fratrum loco

loco amplexabatur; & (Tertullianum agnoſce) erumpentes beſtiolas in eoſdem ſpecus & paſtus foraminoſæ carnis revocabat. Vnde murus hic aheneus, & robur triplex circa pectus tam calamitoſum? Quia nihil ſibi male conſciũ erat, nullis culpis palleſcebat. Fortunæ illud regnum diabolus abſtulerat; proprium animæ patientis & æquæ imperium nec abſtulerat Iobo, nec ulli noſtrûm poteſt auferre. Vis videre & audire Iobo potentiorem? Attende, nam & ipſe attentionem poſtulat.

§. 38. *Patientiæ ſpecimen, typus, ſpeculum, exemplar abſolutiſſimũ, Chriſtus Dominus.*

O Vos omnes qui tranſitis per viam; attendite & videte, ſi eſt dolor ſicut dolor meus: ad te Chriſtus de cruce clamat. Per viam hanc Calvariæ tranſis, cum adverſa pateris; ſed tranſis tantum, quia dolores tui quicunque, ad hoc dolorum æſtuarium ac pelagus nihil ſunt, doloris imagines ſunt. Iſtius crucifixi verus eſt dolor, in quo toto nihil eſt quod dolore ſit liberum. Oſſa, nervi, venæ, & ſi quid horum à flagris & ſpinis illæſum, per funium ultimam extenſionem, immaniter jam cruciatur. Nec eſt qui hæc tormenta tanta vel verbulo molliat. Amici plorantes (& quot eorum?) nil proſunt; fugitivi diſcipuli deſerunt; inſultantes inimici affli-

Thren. c. 1. v. 12.

affligunt, & quem antea clavis, jam probris & lingua configunt. Sed nec afflictiſſima mater juvare poteſt. Ipſe Pater iratus derelinquit in tormentis filiũ; cujus oculi ſputis, tabo, lacrimis pleni nil niſi lacrimantem matrem & triumphantes hoſtes aſpiciunt; aures contumeliis ſaturæ nil niſi ſarcaſmos & blaſphemias audiunt; lingua felle corrupta, ſiti exuſta, frigidam rogat, nec impetrat; nares cadaveroſus fætor ad extremum uſque halitum cruciat; flagella & vepres recentiſſimos etiamnum rivulos ſanguinis protrudunt; membrorũ compagine luxata oſſa numerari cupiunt; purpurati clavi dimiſſuros ſe negant niſi mortuum. Quicquid deſignes toto corpore, certũ cruciatum oſtendis; animum extreme afflictum omne ſolamen deſtituit. Et tamen in tantis ſuppliciis non queſtus, non indignatus, nulli male imprecatus, imo veniam deprecatus eſt omnibus; tot patientiæ dedit documenta, quot tulit vulnera, quot injurias. Attende jam & vide, ſi ſit dolor tuus, ſicut dolor tui Domini, tui Servatoris. Chriſtum non amas, ſi pati recuſas.

§. 39. *Panoplia ægroti Patientia.*

INterrogatus Demoſthenes, quid in eloquentia judicaret præcipuũ, reſpondit: *Actio.* Roganti, quid proximum? reſpondit: *Actio.* Roganti, quid tertium? Nil

Nil aliud reſpondit, quam *Actio*. Ita primum præmium actioni; ſed & alterum ac tertium eidem attribuit. Si quæratur, quid ægroto maxime ſit neceſſarium? optime reſponderit qui dixerit: *Patientia*. Si denuo quæratur quid utiliſſimum ægro? Idem quod ante reſpondendum: *Patientia*. Iterum quærenti quid decentiſſimum in morbo? Hoc ipſum repetendum: *Patientia*. Vna ſibi Patientia triplex hîc præmium depoſcit: uni eidemque prima, & altera, tertiaque eſt aſſignanda laurea. Hoc ori
divino credamus. In patientia veſtra *Luc.*
poſſidebitis animas veſtras. Nec aliter *c.21.*
Paulus: Patientia, inquit, vobis neceſ- *v.19.*
ſaria eſt, ut voluntatem Dei facientes *Hebr.*
reportetis promiſſionem. Ecquid tibi vis *c.10.*
ô impatiens? Quoniam per multas tri- *v.36.*
bulationes oportet nos intrare in re- *Act.*
gnum Dei. Quo pungeris, inde naſci- *c.14.*
tur roſa qua coroneris. Veritas procla- *v.21.*
mat: Qui non bajulat crucem ſuam & *Luc.*
venit poſt me, non poteſt meus eſſe di- *c.14.*
ſcipulus. Igitur Auguſtini conſilium ad- *v.27.*
mitte, &, Patere quod non vis, ut aſſe- *Aug.*
quaris quod vis. Hoc ipſum Salomon *in Pſal.*
inculcat: Diſciplinam Domini, fili mi, *79.*
ne abjicias: nec deficias cum ab eo cor- *Prov.*
riperis, quem enim diligit Dominus, *c.3.*
corripit: & quaſi in filio complacet ſibi. *v.11.* *& 12.*

A Tutelari tuo Angelo idem tibi quod
Tobiæ dictum crede: Quia acceptus e- *Tob.*
ras Deo, ideo neceſſe fuit, ut tentatio *c.12.*
probaret *v.13.*

Tob. probaret te. Hoc autem pro certo habet
c.3. à omnis,qui te colit (ô Deus) quod vita
v.21. ejus ſi in probatione fuerit,coronabitur:
ad 24. ſi autem in tribulatione fuerit, liberabitur : & ſi in correptione fuerit , ad miſericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus noſtris: quia poſt tempeſtatē tranquillum facis , & poſt lacrimationem & fletum, exultationem infundis. Sit nomen tuum
Luc. c. Deus Iſrael benedictum in ſæcula.
6.v.21 Ergo , Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Vaſa figuli probat fornax, &
Eccli.
c.27. homines juſtos tentatio tribulationis.
v.6. Ægrotus igitur ad omnem patientiam
Mich. compoſitus dicat : Iram Domini porta-
c.7. bo,quoniam peccavi ei : donec cauſſam
v.9. meam judicet, & faciat judiciū meum, & educet me in lucem,videbo juſtitiam ejus. Quod ſi divina ira tam gravis eſt quæ purgat,quam erit gravis quæ damnat ? Hanc nulla , illam vel mediocris flectit patientia. Quapropter, mi ægrote , ad omnigenam te patientiam compone: Patientia tibi ante omnia ſumme neceſſaria eſt. * Cibus tibi fortaſſe non ſapit ? Patientia: commune hoc ægrotis eſt , & plerunque primum , eduliorum guſtum non habere. Somnus tibi brevis & interruptus ? Patientia : ægroti vix unquam tam bene dormiunt ac ſani. Dolores te urunt ? Patientia : hoc morbi pro-

* *Sit illud fortaſſe minus elegās, certe prudēs Anton. Guevarai dictum eſt* : Non erit clamor in valetudinario, ſi patientia fuerit in infirmo, & charitas in infirmario.

proprium, hoc ægrotare eſt. Fortaſſe negligentius tibi miniſtratur? Patientia: ægroto in omnibus ſatisfacere, difficillimum. Fortaſſe deſunt qui recreent & ſolentur? Patientia: Chriſtus Dominus cōſolator eſt optimus. At multa deſunt, quæ neceſſaria videntur? Patientia: deſint omnia, unica modo adſit Patientia, & ſalva erunt omnia. Ad Carolum V. Imperatorē articulari morbo laborantem Elector Brandeburgicus Ioachimus reviſit, monuitque medicorū opera utendum. Cui Carolus: Optimum hîc remedium, inquit, eſt patientia. Ita prorſus: Ægroti Panoplia eſt Patientia, hac ille ſe armet, & nec morbū, nec dolores, nec mortem nimium formidabit. Cum his ille hoſtibus fortiter congredietur, & certo vincet: Nam Patientia vincit omnia.

§. 40. *Tandem migrandum eſt; hoſpites ſumus.*

VIta noſtra hoſpitio ſimilis. Nos in domo aliena & precaria verſamur; vix in eam admiſſi dimittimur, & cum abeunte abit recordatio, *tanquam memoria hoſpitis unius diei prætereuntis.* Non credis? redi poſt dies pauculos, & narra te ibi pridie hoſpitatum, negabit diverſitor, ſe tot ſupervenientibus ullius meminiſſe: ſic fluctus fluctum elidit, nubes nubem. Luculentiſſime Auguſtinus:

Cic. in Cat.

Sap. c. 5. v. 15.

Aug. tom. 10. ſerm. 31. fine, De verbis Domini. nus: Omnes, inquit, peregrini ſumus. Ipſe eſt Chriſtianus, qui & in domo ſua, & in patria ſua peregrinum ſe eſſe cognoſcit. Patria noſtra ſurſum eſt, ibi hoſpites non erimus. Nam unusquisque hîc & in domo ſua, hoſpes eſt. Si non eſt hoſpes, non inde tranſeat. Si tranſiturus eſt, hoſpes eſt. Non ſe fallat, hoſpes eſt: velit, nolit, hoſpes eſt. Sed dimittit illam domum filiis ſuis; hoſpes hoſpitibus. Quare? Et in ſtabulo ſi eſſes, non alio veniente diſcederes? Hoc facis & in domo tua. Ceſſit tibi locum pater tuus; ceſſurus es locum filiis tuis. Nec manſurus manes, nec manſurus relinques. Si omnes tranſimus, aliquid quod tranſire non poteſt, operemur: ut cum tranſierimus, & illo venerimus, unde nõ tranſeamus, opera noſtra bona ibi inveniamus. Quando igitur hoſpites ſumus, migrare non recuſemus. Non eſt lætius iter peregrino quam in patriam.

§. 41. *Certus vitæ terminus.*

Iob. c.14. v.5. NVmerus menſium ejus, apud te eſt. Conſtituiſti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. Quicquid agas, ô homo, quicquid moliaris, vitæ tuæ dies jam annumerati ſunt tibi. Orbis medicos ad te convoca; Podalyrios, Machaonas, Æſculapios, Hippocrates & Galenos omnes reviviſcere jube, non hi omnes vel horulam annis tuis appo-

apponent , ultra quam velit Deus , *Pharmacopolia exhaurias,aurum & uniones glutias , ut vitam extendas , tamen terminos qui præteriri non poterunt,non promovebis. Cautus ſis,quantum velis , vitæ pericula omnia declines , morborum principiis obſtes , numerum menſium tuorum non augebis. Optes , voveas, roges, nihil agis ; vitæ tuæ termini jam conſtituti ſunt, nec unquam (quicquid reſiſtas) præteriri poterunt. Arenam maris tu quidem innumerabilem credis , ſed & hanc numeratam habet is, qui vitæ tuæ annos, menſes , dies, horas , momenta habuit numerata jam ab æterno. quicquid vel ars tua,vel induſtria tibi promittant,ſpatium vivendi nec unico momento tibi reddent auctius. Ciborum tibi præſtantiſſimorum copia ſit & ſelectus ; vini florem bibas ; nunquam labores niſi ad ſanitatem ; tantum ſomni capias quantum & lex archiatrorum , & ratio valetudinis poſcit ; ad numerum & caleas & algeas,nihilominus mortalis eris , & ubi vitæ tuæ metam (quam Deus ab æterno prævidit) contigeris, age valedic rebus humanis , & ad rationem reddendam te para ; tribunal te vocat. Nullam hîc moram , nullas inducias , nullam comperendinationem quære.eundum eſt;ne tergiverſare:ratio reddenda eſt;ne excuſa:mora omnis præciſa eſt; ne dilationē poſtula. Numerus

*De ultimo vitæ termino ſermo eſt.

M men-

menſium cujuſvis hominis apud te eſt, ô Deus:cōſtituiſti terminos ejus qui prę-teriri non poſſunt, non poſſunt, non poſſunt. Neque Senecam hoc latuit; Nemo, inquit, nimis cito moritur, qui victurus diutius quā vixit, non fuit. Tulit ſuum.

Conſol. ad Marciam c. 20.

—— metaſque dati pervenit ad avi.

Fixus eſt cuique terminus : manebit ſemper ubi poſitus eſt : nec illum ulterius diligentia aut gratia promovebit. Lecticam tuam centum medici, ſexcenti amici, mille cognati ſepiant, eorum tamen nemo iuvare te poteſt, unus & ſolus Deus poteſt. Actum eſt de te, ô homo, actum eſt, & quidem actum eſt in æternum, ſi tunc hoſtem habeas Deum. Æternum periiſti, ſi hoc mortis momento à Deo receſſiſti, aut, ſi prius receſſeris, ad Deum non acceſſiſti, receptus in gratiam. Vltimum vitæ tuæ momentum ſententiam de te pronuntiat. Qualis moreris, & cadis, talis reſurges, talis vives in omnem æternitatem. Ah! ſapere incipe, & Deo vivere. Quicquid agis, memento æternitatis.

§. 42. *Prima ægroti Objectiuncula.*

FAcile meipſum ſolari potui cum ſanus & valens fui: facile provocabam mala abſentia: ecce dolor, quem tolerabilem eſſe dicebam : ecce mors, contra quā multa animoſe locutus ſum:

Nunc

Nunc animis opus Ænea, nunc pectore firmo.

Nimirum aliud ſenſi cum ſteti, aliud nunc ſentio cum jaceo, in lectum dejectus. Extra arenam hoſtem laceſſere facile eſt; in hanc inferre animum illum quem extra hanc conceperis, difficile. Mortem paſſim contemnimus, ſed cum extra mortiferi teli jactum nos eſſe credimus. At vero cum homo ſe in eodem cum morte circo concluſum videt, hoſtem quem ſpreverat, timere incipit. Atque adeo aliud eſt, luctam meditari, aliud luctari: illud etiam timidi norunt, hoc non niſi fortium eſt.

Quid ais, mi ægrote, quid contra teipſum quereris? quid priſtinam eamque bonam mentem mutas? Quaſi vero pugilis ſit, cum in umbra eſt, ſapere, & animos altos gerere; cum luctæ ſuæ pulverem ingreditur, deſipere & animo collabi. Bonus gladiator etiam in arena conſilium capit, etſi prius inops conſilii. Sta, mi homo, & aude: viciſti, ſi velis vincere; ſi poſſis non deſperare. Editorem & Munerarium tuum Chriſtum aſpice te aſpicientem. Certaminis tui non ſpectator tantum eſt, ſed & adjutor: & omnia arma quibus ipſe uſus, quaſi manu tibi porrigit. At tibi illa forſan, uti Saulis Davidi, habilia non ſunt? flagra, ſpinas, crucem recuſas? Scutum cape PATIENTIAM: hoc tectus eris & tutus. Cetera bono Deo

Gen. c.22. v.8. committe. Noſti illud Abrahami ad filium: DEUS PROVIDEBIT.

Objectiuncula altera.

ECce morior, qui diutius vivere poteram. Imo certe non poteras: nam ſi poſſes; puto viveres. Sed hoc dicere vis, volebam ſeu ſperabam. Et hoc tibi crediderim, prout animus mortalium vitæ avidus, ſpei credulus eſt. Modicum vixi, ais. Quid ſi plus vixiſſes, nunquid ideo non vixiſſes modicum? Spatia vitæ hujus imparia & incerta ſunt, cuncta tamen brevia: vixit aliquis octoginta annis, quid hic quæſo plus jam habet, quam qui octo? niſi forte curas, laboreſque, & dolores, & tædia ac peccata in lucro ponimus. Aut quid plus haberet ſi vixiſſet octingentis? niſi virtutes illius numeremus, non annos. Certe etiam Mathuſalæ nongenti ſexaginta novem anni, quid fuerunt niſi *vapor ad modicum parens?* Nullus omnino tamdiu vixit aut tantum, ut non ſibi modicum vixiſſe videatur, & eſt plane modicum quicquid hîc vivitur: itaque ſi diu vivere delectat, vita illa quærenda eſt, ubi ſemper vivitur, quæ etſi hîc non ſit, tamen hîc quæritur. Sed ego morior, inquis, dum bene agere cogitabam. Quid agere cogitabas, nec agebas? Sic forſitan in perpetuum cogitaſſes. Sunt qui bene agere ſemper

(Iacobi c.4. v.15.)

ſemper cogitent, nunquam tamen incipiant, nunquam agant. Tu, credo, unus illorum eras. Quod ſi bene agere cœperas, ne dubites, quamvis boni operis finem mors prævertat, apud infallibilem rerum æſtimatorem nil tibi ſubtrahitur; integra merces tua eſt, non actuum modo, ſed & votorum. Bono ſis animo. Rectum & breve iter ad præmium eſt, MORI.

§. 43. *Contra alias ægroti querimonias.*

ÆGrorum innumeræ plerunque querelæ ſunt. Vix loquuntur, quin ſimul & querantur. Quoties illæ voces ægroti audiuntur? Heu me miſerum, me afflictum, me oppreſſum doloribus? quoties ex alto ſuſpirioſum Ah, &, Heu, æger ingeminat? Sed ſi rem ad veram trutinam examinarit, ſtilum vertet, dicetque ſæpius: Bene eſt, bene habet: ſic Deo placet; ſic meo Creatori viſum eſt: me felicem; beatum me inter verbera non tyranni ſed patris: Deo laus; Deo gloria: cælum ſit in præmium omnibus mihi bene facientibus. Sic, ægrote, ſic decet, ſic oportet. Seneca ſapienter hoc monens: Noli, ait, mala tua facere tibi ipſi graviora, & te querelis onerare. Detrahendas præteritorum dolorum conqueſtiones puto, & illa verba: Nulli umquam fuit pejus. quos cruciatus, quanta mala pertuli nemo me *Epiſt. 78. med.*

ſurrecturum putavit. quoties deploratus ſum à meis, quoties à medicis relictus? In equuleū impoſiti non ſic diſtrahuntur. Etiāſi ſunt vera iſta, tranſierunt. Quid juvat præteritos dolores retractare, & miſerum eſſe, quia fueris? Quid, quod nemo non multum malis ſuis adjicit, & ſibi ipſe mentitur. Circumcidenda igitur duo ſunt, & futuri timor, & veteris incommodi memoria; hoc ad te jam non pertinet, illud nondum. Quid ergo fruſtra quereris, & dolores ipſe tuos impatientiæ ungue fodicas? Miſer ſum, inquis. Imo beatus es: Bono loco res humanæ ſunt, quod nemo

Prov. c.3. v.12. Hebr. c.12. v.6. Iob. c.5. v.17. & 18. niſi vitio ſuo miſer eſt. Beatus homo qui corripitur à Deo; quem enim diligit Dominus, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi: flagellat autem omnem filium quem recipit. increpationem ergo Domini ne reprobes: quia ipſe vulnerat & medetur; percutit, & manus ejus ſanabunt. An neſcis, vulnus quod à chirurgo eſt, medicamentum eſſe & initium valetudinis? Tu ergo non vulnus, ſed manum vulnerantis attende, & fateberis te jam eſſe multo ſaniorem (certe animo, ſi velis) quam cum

Seneca epiſt. ead. 78. eſſes ſaniſſimus. At dolorem, inquis, gravem ſentio. Quid ni ſentias, ſi illum muliebriter tuleris? Quemadmodum pernicioſior eſt hoſtis fugientibus, ſic omne incommodū magis inſtat cedenti & averſo. Sed gravis eſt cruciatus. Non

eſt fortium, levia tantum tolerare. Cogita, non dicam tot centena millia fortiſſimorum martyrum; ſed alios tibi non ignotos doloris victores. Narrat Seneca fuiſſe quemdam, qui dum varices præberet exſecandas, legere librum perſeveravit. Martyres aſpicis? mutilatos, ſectos, laceratos, uſtos, confoſſos, frixos, ſtillatim ac guttatim mortuos vides. In hos memoriam ſparge; & mirare te illis cetera ſimillimum, illorum tamen patientiam diſſimillimā eſſe impatientiæ tuæ. Sed nihil, inquis, agere me ſinit morbus. Itane, nihil omnino? Vide quæſo: corpus tuum invaletudo tenet, non animum. Itaque, ſi curſor ſis, tibi pedes ſunt ligati; ſi ſutor aut faber, manus impeditæ. Quod ſi animus tibi eſſe in uſu ſolet, ſuadebis, docebis, audies, diſces, quæres, recordaberis etiam ægrotus. Quid porro? nihil agere te credis, ſi temperans æger ſis? ſi oſtendas morbum poſſe ſuperari, vel certe ſuſtineri. Eſt, mihi crede, virtuti etiam locus in lectulo. Habes quod agas; bene luctare cum morbo, & ſatis egiſti. *Ibidem*

§. 44. *Ægrotus ad ſeipſum, contra ſeipſum.*

QVid ago? ſiccine ante canos morior, nec mihi, quod aliis, conceditur, ſeneſcere? nimirum in hoc omnes errore verſamur, ut non putemus ad

mortem, niſi ſenes inclinatoſque jam vergere :cum eo ſtatim infantia, & juventus, ætaſque omnis nos ferat. Ætas
Sap. c.4. v.9. ſenectutis vita immaculata. ſenectus omniũ pulcherrima eſt. *proba vita*. Melius eſt, cani ſint ſenſus hominis quam caput. Senectutis dotibus abunde dives eſt, qui coluit Deum, qui prudenter vitam inſtituit, qui bene vixit. Et porro glorioſius eſt; virtute ſua quam temporis dono ſenuiſſe. Quicunque ad extremum fati ſui venerit, diu vixit, & ſenex moritur. Stat ſua cuique dies, ad quam cum venerit, metam attigit. Sed ea vitæ avaritia eſt, ut, cum moriendum, omnes nobis juvenes, hoc eſt, immaturi ad mortem videamur, etiam octogenarii ſenes. Sed quid fruſtra annorum tuorum paucitatem numeras? Deus tibi vivendi ſpatium ſcripſit in tabulis providentiæ ſuæ, iſtud tu nõ ampliabis.
Eccli. c.41. v.6. & 7. Hoc judicium à Domino omni carni; & qui ſupervenient tibi, in beneplacito Altiſſimi: ſive decem, ſive centum, ſive mille anni. Non eſt enim in inferno accuſatio vitæ. In Orbe altero, nulli Deum accuſant quod vitam non dederit longiorem; ſeipſos accuſant, quod vitam non vixerint meliorem. Tu igitur hoc age, & annos æternos in mente habe. Nulla eſt jactura punctum temporis a-
Curt. l.9. c.12. mittere, & æternitatem lucrari. Generoſiſſime dixit Rex Macedo: Ego me metior non ætatis ſpatio, ſed perennitatis.

tatis. Tu quoque te metiaris,non annorum termino, ſed æternitate, quæ nullum habet terminum.

§. 45. *Ægrotus ad Deum.*

DEus meus, & deſiderium cordis mei. Ego miſellus homuncio, & vermiculus viliſſimus, hîc lectulo affixus jaceo, ſine manuum & pedum uſu: otioſus, iners,torpidus,inutilis ſervulus; terræ grave pondus,nullos pro te labores perfero. Deſidero tamen, ô Deus, deſidero tui cauſſa quam plurimum laborare: deſidero pro te algere, æſtuare, fatigari, vexari,cruciari pro te: famem & ſitim, moleſtias pro te quam plurimas perferre, dolores pro te acerbiſſimos tolerare deſidero.

Hoc me deſiderare docuit beatus Dominicus, qui cum maximis doloribus ſolito gravius urgeretur, monitus eſt à ſocio, rogaret Deum mitius ſecum agi. Cui vir ſanctus ſubiratus: Niſi, ait, de tua ſimplicitate mihi conſtaret,te protinus hinc expellerem, quod hæc dicere non veritus ſis. Et mox in nudam humum ſe abjiciens: Gratias, inquit, tibi ago,mi amantiſſime Deus, pro his quæ mihi dediſti perferenda. Auge dolores, multiplica cruciatus,da centũ morbos: dabis etiam, ſat ſcio, ſimul patientiam. *Chron. S. Dominici.*

Ecquid ego aliud dixero, quam hoc ipſum: Exiguum nimis eſt quod patior,

ô Deus, his doloribus ſalios, atque alios adde. Sæviora longe verbera ſum meritus,quã tu mitiſſime Deus parcente manu infligis.Hîc Domine ne parce, hîc ure, hîc ſeca, hîc lacera, modo parcas æternum.Si mihi ſint centũ corpora, centum ego cruces,tui amore,veſtire velim: modo tibi placeam, modo inter tuos numerer,ôPater amantiſſime, quicquid mihi tandem doloris aut laboris ſit ſuſtinendum. Nullos labores, nullos dolores reſpuo, nullos excipio. Tua in me voluntas, Domine, integre fiat. Scio enim, quam bonum ſit & facile, tibi, Deus, ſervire; apud quem opus, & operis faciendi voluntas æquali ſæpe præmio afficiuntur: apud quem voluiſſe facere, & feciſſe, ejuſdem eſſe pretii & meriti poteſt.

Ego jam ad quietem, à te, ô bonitas, componor: nox mea mihi venit, qua nil amplius operari poſſum.Sed tamen, licet poſſe operari morbus mihi eripuerit, non tamẽ eripuit velle operari.Volo,Domine,volo,& dum in me ſupereſt vel halitus, tui amore & facere & pati paratus ſum quicquid centũ, quicquid mille ſamulorum tuorum tuo amore flagrantiſſimi faciunt & patiuntur. Dic tantum Domine, quid me vis facere? quid pati me vis? Plenos ego tibi bonorum deſideriorum Mundos offero. Ad Indos curram & extremos Iaponas, ſed voluntate curram & deſiderio: non obſtabunt

ſtabunt huic montium juga, non præcipitia vallium;illa conſcendam, hæc ſubibo: animum meum non morabuntur nivium cumuli,non eluviones aquarum; hos tranſmeabo, illas perrumpam: non ſaxa, non ignes revocabunt; illa percalcatum, hos ſuppreſſum ibo. Irriſiones etiam,contemptum, convitia, falſas accuſationes pro te lubens volens patiar; propter te, ô æterna Sapientia, ſtultus haberi non tantum non recuſo, ſed ambio; ſed & verbera pro te & tela accipere affecto, millies pro te mori ardenter concupiſco. Nihil nimis arduum,nil nimis acerbũ; nihil nimis difficile, nil erit inexpugnabile. Omnia ſuperabo; pervincam & expugnabo omnia, te duce & adjutore. Et quicquid per vires non licebit, quocunque pedibus aut manibus perreptare non potero, illuc deſiderio accedam, eo expeditis cogitationibus pertingam,id voluntate ſaltem & animo evincam.

Sed nunquid hæc tanta deſideria ſi in opus prodeant,cælum mihi reſerabunt? nunquid ſi hæc omnia factis repræſentaro, aſpectu Dei dignus ero? Ah! Domine Deus meus, ſi patiar & faciam, quicquid omnes unquã ſanctiſſimorum hominũ paſſi ſunt & fecerunt,quicquid etiam pati aut facere voluerunt,non tamen ideo dignus ſim qui vel momento te fruar; quanto minus ero, cum hæc exigua & opere caſſa deſideria tibi offero.

offero. Quibus ergo modis iter ad cælum mihi expediam ? O infinita bonitas , ſi mei miſereri nolis , actum eſt de me: in cælum nunquam admittar , ſi tua miſericordia excludat. Vnicum ergo mihi aſylum reſtat, unicum refugium ab ira tua & juſta in me indignatione. Miſericordia tua, Domine , Oceanus eſt & immenſiſſimum mare , in hunc ego me Oceanū , in hoc mare præcipitabo, cum me voluerit mors de hoc vitæ colliculo dejicere. Sed etiam nunc dum colliculum hunc occupo , in inexhauſtum tuæ , ô Deus , infinitæ miſericordiæ pelagus me abjicio, certa ſpe , in his aquis tutum me fore ab inferorum incendiis. Clamo igitur cum Davide:

Miſerere mei Deus , ſecundum magnam miſericordiam tuam.

Et ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.

Sed & in extremis meis anguſtiis ; in ſuprema & ultima vitæ meæ horula, cum animæ meæ jamjam erit è veteri ſua tabernula migrandum , hoc ipſum pro me clamare volo ſingulas reſpirationes meas : imo jam ſuperſtes & ſanus deliberatiſſime & ardentiſſime volo,& jubeo,ut in ipſo mortis meæ momento, aut proximo ante illud tempore,ſingultiens ſpiritus meus,tam Angelis quam

quam hominibus vel ſingultiendo ſignificet, ſe ad te, ô Deus, clamare, neque vero aliud quam hoc ipſum:

MISERERE MEI DEVS, SECVNDVM MAGNAM MISERICORDIAM TVAM.

§. 46. *Ægrotus cum Deo paciſcitur.*

SVmmum illud ac pæne ultimum Eccleſiæ Africanæ decus, Fulgentius, Ruſpenſis Pontifex, doctrina & vitæ ſanctimonia conſpicuus, ſeptuaginta diebus ante obitum, aſſidue ingeminabat has voces:

Domine, da mihi modo patientiam; poſtea indulgentiam.

Hoc vir ſanctiſſimus contra vim morbi, velut ſcutum objiciebat. Imo quo vehementius urebat dolor, eo ardentius precabatur hic præſul:

Patientiam, ô Domine, patientiam; poſtea da indulgentiam.

Hoc eſt cum Deo ſuaviſſime paciſci; nec præmium ante laborem, nec triumphum cupere ante victoriã, nec amœniſſimum montis jugum ſine ſudore velle conſcendere. Obiit Fulgentius ipſis Ianuarii Calendis, novum utique annum exorſus in cælo nunquam finiendum.

Beatus Richardus Ciceſtrenſis Antiſtes, ille aliis tam benignus, ſibi rigidus, qui tria millia pauperum pane unico refecit, qui non hiſpido ſolũ cilicio,

ſed

ſed & ferrea corpus lorica domuit: hic in fatali morbo, jam ultimæ lineæ admotus, illud Chriſti Domini creberrime repetiit:

In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum.

Subinde & Matrem Domini his vocibus inclamabat:

Maria, Mater gratiæ,
Mater Miſericordiæ,
Tu nos ab hoſte protege,
Et hora mortis ſuſcipe.

Inter quas voces auimam reddidit Conditori. Nimirum quibus dura vita eſt, vix dura mors eſt. Et quemadmodum mori, pœna improbis, ſic portus eſt probis, & ingreſſus ad immortalem vitam. Ita mors invitis imperat, volentibus ſervit.

§. 47. *DEO GRATIAS, aſſiduum ſit ægroti canticum.*

Bonav. de vita Chriſti c. 33. VIrgo beatiſſima, Domini mater, MARIA, ne unquam Deum benedicere ceſſaret, uti Bonaventura loquitur, illud unum in ore ſemper habuit: *Deo gratias.* Neque aliud fere reſpondere ſolita eſt, quam hoc ipſum, *Deo gratias.* Hanc loquendi conſuetudinem Eccleſia in tali auctore pie reverita, ſuis omnibus voluit eſſe uſitatiſſimam. Hinc illa Chriſtianis olim, uti *Vide hic c. 3. §. 21.* jam Religioſis, in omni ſalutatione & con-

congreſſu familiaris vox: *Deo gratias*.
Divus Cyprianus cum à Proconſule *Baron.*
Galerio interrogatus breviſſime reſpon- *tom. 2.*
diſſet, recitata tandem è tabella ſenten- *Anno*
tia: *Thaſcium Cyprianum gladio animad-* *261.*
verti placet: dixit Cyprianus, *Deo gra-* *n. 30.*
tias. Spiculatori vero aureos viginti
quinque numerari juſſit à ſuis diaconis.
Laurentius Martyrum anteſignanus, in
candente craticula affatus gratias egit.
Thelica quoque fortiſſimus martyr dum *Idem*
ungulis laceratur, hoc ipſum inter car- *tom. 2.*
nificum rabiem ingeminavit: *Deo gra-* *Anno*
tias. Euplius etiam martyr, qui demum 303.
ſuſpenſo ad collum Euangelio plexus *n. 39.*
eſt capite, ſæpius iteravit hoc unum, *& n.*
Deo gratias. Bonifacius itidem martyr, 146.
in ſæviſſimis cruciatibus: Gratias, in-
quit, tibi ago, Domine I E S V. Beata
Clara continuis viginti octo annis,
morbo intabeſcens, aſſidue *Deo gratias* *Prov.*
retulit. Anima quæ benedicit, impingua- *c. 11.*
bitur. Veriſſime dixit Auguſtinus: Quid *v. 25.*
melius & animo geramus, & ore pro- *Tom. 2.*
mamus, & calamo exprimamus, quam *epiſt.*
Deo gratias? Hoc nec dici brevius, nec *77. ad*
audiri lætius, nec intelligi gratius, nec *Aurel.*
agi fructuoſius poteſt. *Deo gratias*, qui *Pont.*
te tam fideli pectore ditavit &c. In ad- *Tom. 4*
verſis, inquit Chryſoſtomus, infideles *hom. 8.*
maledicunt, Chriſtiani gratias agunt. *in c. 3.*
Vide quanta ſit hæc philoſophia, cum *epiſt. ad*
Deum lætificas, diabolum pudefacis, *Coloſſ.*
quod male factum eſt, nihil eſſe facis. *mihi* *pag.*
Nam 1159.

Nam & tu ſimul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abſcedit. Nihil hac lingua ſanctius eſt, quæ in adverſis *Deo gratias* agit. Certe non eſt inferior lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Tertullianus Iobum commendans: Cum ille homo, inquit, ad omnem acerbum nuntium, nihil ex ore promeret, niſi Deo gratias.

De Patiēt. c.13.

Ioannes Avila peritiſſimus interioris hominis magiſter, dicere ſolebat: Plus valet in ærumnis & doloribus unum *Deo gratias*, quàm ſex millia in rebus proſperis & bona valetudine. Nam *Deo gratias* agere, inquit, tempore conſolationis, eſt omnium; atqui tempore calamitatis, proprie proborum.

Quare, mi optime ægrote, per tuam te ſalutem oro, ſic animum, ſic linguam forma, ut quo pejus tibi eſt, hoc tu promptius dicas: *Deo gratias.* Tum denique imitator crucifixi Domini cenſeberis, cum etiam in doloribus audebis dicere: Faſtidia vexent, mærores angant, deſint plurima; *Deo gratias*: Sæviant dolores, augeantur cruciatus, tormenta creſcant; *Deo gratias*: Diſcerpar, dilanier, occidar; *Deo gratias.* Hæ voces cælum penetrant, hæc muſica Deo gratiſſima; gratiarum actio inter adverſa & tormenta. Ad hoc hortatus Paulus: In omnibus, inquit, gratias agite: tam in morbo, quam in valetudine commoda, tam in inopia, quam in copia,

1. Theſ. c.5. v.18.

copia, tam in perturbatione quam in tranquillitate, tam in adverſis quam in proſperis. *In omnibus gratias agite.* Non enim minus, imo plerunque majus beneficium Dei eſt, morbus, inopia, ſolatii deſtitutio, honoris privatio, quam ſi omnia ad nutum fluant. In omnibus ergo agendæ gratiæ. In quacunque mentis poſitione ſit ægrotus, dicat tamen: Benedicam Dominum in omni tempore; ſemper laus ejus in ore meo. (Pſ. 33. v. 1.) Nullum ſit momentum, nulli ſint dolores, in quibus ægroto grave ſit dicere; *Deo gratias.* In omnibus gratias agite. Tanto gratiarum actio nobilior, tanto patientia eſt glorioſior, quo morbus aut dolor vehementior.

§. 48. *Ægroti vera in Deum fiducia.*

Mori, ſerium eſt negotium, & ars minime ludicra. Et merito poſſit ex ægroto quæri: * Viſne te totum æternitatis aleæ committere? Viam inis & longam & ignotam, & quo pervenies? His optime reſponderit æger qui non miſerorum illud muſſitarit: *Debeo, Cogor.* Sed illud potius erecta mente dixerit: * Spiritum meum Deo meo libens volens impendam: ita me committo æternitati; ita lætus abeo.

* Wilt es aber wagen?
* Ich wags auff Gott.

Sic prorſus, ſic & ſani ſentiant, præſertim ii qui velut moribundi obeunt. Ex horum numero recte quis dixerit: Iam pridem mori cœpi, jam morior, jam delibor & conſumor, jam iter ad æternitatem inſiſto. Et quia Dei miſericordia finem neſcit, & menſuram omnem excedit, ſic pergo intrepidus: In

Pſ. 30. v. 1. te, Domine, ſperavi, non confundar in æternum (ſic ſpero) in æternum, in æternum. Et quamvis è divinis paginis mille me oracula confirment, largiſſimam tamen rationis lucem, quam hîc Romanus ſapiens allucet, non ſpreverim. Quid de morte, & vero etiam quid de reditu à morte ad vitam ſit ſentiendum, à priſcis ſic docemur.

Seneca epiſt. 102. poſt med. Cum venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humanique ſecernat, corpus hoc, ubi inveni, relinquam: ipſe me Deo reddam. Nec nunc ſine illo ſum, ſed gravi terrenoque detineor. Per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longiorique proluditur. Quemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in quem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: ſic per hoc ſpatium quod ab infantia patet in ſenectutē, in alium naturæ ſumimur partū. Alia origo nos expectat; alius rerum ſtatus. Nondum cælum, niſi ex intervallo, pati poſſumus, proinde intrepidus horā illā decretoriā proſpi-

ce: non eſt animo ſuprema ſed corpori. Quicquid circa te rerum vides, tanquam ſarcinas non aſportandas aſpice: *Tranſeundum eſt*. Dies iſte quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis eſt. Depone onus. quid cunctaris? tanquam non prius quoque, relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres & reluctaris: tum quoque magno niſu matris expulſus es. Gemis, ploras: & hoc ipſum flere, naſcentis eſt. Sed tunc debebat ignoſci; rudis & imperitus omnium veneras, ex maternorum viſcerum calido mollique fomento emiſſum afflavit aura liberior. Deinde, offendit duræ manus tactus; tenerque adhuc & nullius rei gnarus obſtupuiſti inter ignota. Nunc tibi non eſt novum ſeparari ab eo, cujus ante pars fueris: æquo animo membra jam ſupervacua dimitte, & iſtud corpus diu inhabitatum pone. Scindetur, obruetur, abolebitur. Quid contriſtaris? ita ſolet fieri; Pereunt ſemper velamenta naſcentium. Quid iſta ſic diligis, quaſi tua? iſtis opertus es. Veniet, qui te revelet dies, & ex contubernio fædi atque olidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu quantum potes, ſubvola: utique etiam neceſſariis, quæ cohærebunt, alienus. Iam hinc altius aliquid ſublimiuſque meditare. Aliquando tibi naturæ arcana retegentur, diſcutietur iſta caligo, & lux undiq; clara percutiet. Nulla ſerenũ umbra

Quis obſecro Seneca hæc myſteria expoſuit?

turbabit : æqualiter ſplendebit omne cæli latus: dies & nox aëris infimi vices ſunt. Tunc in tenebris vixiſſe dices,cum totam lucem totus aſpexeris,quam nunc per anguſtiſſimas oculorum vias obſcure intueris,& tamen admiraris tam procul.Quid tibi videbitur divina lux,cũ illã ſuo loco videris? Hæc cogitatio nihil ſordidum in animo ſubſidere ſinit, nihil humile nihil crudele.Deum omnium rerum eſſe teſtẽ ait.illi nos approbari,illi in futurum parari jubet,& *Æternitatem* proponere , quam qui mente concepit, nullos horret exercitus,non terretur tuba, nullis ad timorem minis agitur.

Quid quæſo ſanctius Chriſtiani? Hæc cogitemus, hæc meditemur. Nemo bonus male moritur , nemo malus, bene. Brevis ad *æternitatem* via eſt mors.

§. 49. *CONSTANTER.*

CONſtanter , obſecro , conſtanter. Nulla eſt patientia , ſi deſit Conſtantia. Sed erit qui dicat: Hæc jam altera, jam tertia, jam quarta vel quinta, jam nona hebdomas eſt, qua decumbo. Objiciet alius: Hic jam ſextus, jam decimus , jam decimus ſextus menſis agitur , ex quo male habere cœpi. Non deerunt qui querantur jam ſe altero, jam tertio , jam octavo , jam decimo tertio anno , & pluribus in morbo eſſe. O boni ! non valde patientis eſt

eſt animi, ad calculum tam exactum, dies, & menſes, & annos revocare. Durate, quæſo, durate & voſmet rebus ſervate ſecundis. Vere patiens, etſi annos plurimos decubuerit: Temporis punctum eſt, inquit, quo morbus me tenet, cum æternitatem ſpecto. Omnis labor brevis eſt, requies ſempiterna. Fuerunt qui pæne tamdiu ægrotarunt quamdiu vixerunt.

Beatus Servulus, qui Gregorium Magnum habet encomiaſtem, à prima ætate uſque ad finem vitæ plurimis annis paralyſi detinebatur, ita quidem ut nec manum ad os movere, nec in alterum ſe latus verſare potuerit: nihilominus tota pæne biblia memoriæ mandavit audiendo. Iſtius vivere quid erat, niſi diu mori? Dumque ſic quotidie tot annis moreretur, illud unum, *Deo gratias*, aſſidue uſurpabat. Huic omnes in morbo anni, licet tam ærumnoſi, nihil eſſe viſi ſunt ad æternitatem.

Greg. l.4. dial. c.14.

Beata Lydvvina virgo Schiedamenſis, ipſos triginta octo annos diverſis morbis cōflictabatur, *mendicum illum ad probaticam piſcinam æmulata. Hanc virginem rectius dixiſſes mori quam vivere tot illis annis quos inter graviſſimos, inauditos, & pæne continuos dolores exegit. Omnis cruciatuum varietas in illam conjuravit. Annis triginta vix tantum panis comedit, quantū viro robuſto in triduum ſuffecerit; vix etiam tribus

Seu Lydwida. Ita Zach. Lippeloo, & Franc. Haræus 14. Apr. Obiit hæc virgo Anno 1433.

**De quo, hoc c.2 §.35.*

tribus noctibus aliquid quietis cepit. Acceſſit ad tantam morborum ſævitiem extrema paupertas, gravis & ipſa morbus. In hac ærumnarum congerie Lydvvina hoc unum aſſidue pronuntiavit: *O bone* IESV, *miſerere mei*. Huic etiam virgini triginta octo anni per maximos dolores acti, vix punctulum videbantur ad æternitatem.

Sed eſt quæ & Servulum & Lydvvinam annorum in morbo conſumptorum numero ſuperet. Beata Coleta, virgo Corbejana incredibilem dolorum vim annis amplius quinquaginta patientiſſime ſuſtinuit. Subinde octiduo toto vix horulā unam dormivit. Feſtis ac dominicis diebus dolores plerumque augebantur. Quandoque tam corporis quam animi ægritudine quatiebatur. Et, quod illa ſingulares Dei favores interpretabatur, omnia ſanctorum martyrum tormenta ſane horrenda gradatim experta eſt, aliis cruciatibus ſuper alios divinitus immiſſis. Inter hos illa ſæpius dixit: O ſi ego una omnium febrium æſtus ac frigora pati poſſim! Theatrum eſſe cupio, in quo genus omne morborum ludat, ut inde Angelis & Deo ſpectaculum fiat. Lectulus, aliorum ægrotorum fomentum, clavis illi ac vepribus ſparſus videbatur. Hanc illa formidabilem dolorum continuationem ac ſeriem, annis, ut dixi, amplius quinquaginta, admirabili patien-

Alii Nicolaam nominant, de qua Surius, & Haræus 6. Martii Obiit Anno 1447.

tia

tia toleravit. Verum & huic virgini tot anni vix momentum viſi ſunt ad æternitatem. Potuit & hæc virgo cum beato Bernardo dicere : Opus meum vix unius eſt horæ: & ſi plus, præ amore non ſentio. *Bern. ſerm. 14. in Cant med. fere.*

Quare, mi ægrote, ſi dies & annos tui morbi computes, momentum voca; ſi patientiam atque conſtantiam, Beatorum æternitatem ſpera, labor eſt exiguus, brevis dolor, æterna merces.

§. 50.

VT tam ſanus quam ægrotus ea quæ ſancte apud animum ſuum ſtatuit, in opus poſſit producere, & è verbis facere facta, ſequentes orationes addimus, animo confirmando.

I. ORATIO.

SANIS, ÆGROTIS, Moribundis aſſidue dicenda.

DVlciſſime Domine IESV Chriſte, in unione illius charitatis, qua teipſum Patri obtuliſti in mortem, offero tibi cor meum, ut de me & per me fiat beneplacitum tuum. Dulcis IESV, hoc beneplacitum tuum eligo & deſidero, quantalibet adverſa,

morbus & mors, inſtent, & me totum fideliſſimæ Providentiæ, ſanctiſſimæq; Voluntati tuæ committo. Spero enim, & rogo, ut me, & omnia quæ circa me ſunt, tu dirigas ad gloriam tuam, & animæ meæ ſalutem.

II. ORATIO.

AD CONSERVANDAM *cum divina Voluntate Conformitatem.*

DOmine IESV Chriſte, qui ad gloriam tuam, & ſalutem noſtram læta permiſces triſtibus, & ad profectum noſtrum ſecunda adverſaque evenire permittis, bonitati tuæ gratias ago, quod mei fueris recordatus, & hac exigua cruce ſervum inutilem viſitaveris. Peto autem gratiam ut ex hac qualicunque viſitatione tua, fructus & proventus, quem tu deſideras, conſequatur, neque impatientia vel ingratitudine mea impediatur. Tuam quæſo manum porrigas, infirmo mihi, me-

que

que ſicut Petrũ Apoſtolum, cum mergi cœpiſſet marinis fluctibus, potenti dextra erige, ne ſub hac cruce labaſcam & concidã. Quod autem potes, id velis etiam rogo, ut præſentem & amarum, carnique moleſtum calicem à me transferas, ſicut Regem Ezechiam cum lacrimis orantem exaudiſti, & lethali morbo mirabiliter liberaſti. Veruntamen non mea, ſed tua (quæ ſemper juſta eſt & ſancta) voluntas fiat. Penes te ſtat omnis auctoritas de filiis judicandi atque decernendi, nec quiſpiam te rectius novit, quæ pharmaca morbis noſtris curandis conveniant. O mi amantiſſime Pater, argue, corripe, caſtiga, ure, ſeca hoc tempore, ut in æternum parcas, neque in furore tuo peccata noſtra inferni flammis exuras. Scio multis prodeſſe virgam tuam, cum dilectos filios corripis, & corripiẽdo purgas, exerces, probas, priuſquam electos coro-

nes. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, quomodo & quamdiu tibi placuerit, me virgæ tuæ paternæ ſubjici meamque patientiam in cruce probari. In te Domine ſperavi, non confundar in æternum. Me totum ſanctiſſimæ voluntati tuæ ſubmitto, atque committo. Etiamſi me occideris, tamen in te vitæ fontem ſperare non deſinam. In manibus tuis ſunt ſortes meæ.

III. ORATIO.
AD ACQVIRENDAM *Patientiam.*

NOſti Omnipotens Deus, quam vile ſit & fragile hoc manuum tuarum figmentum, quod ex pulvere formatum, à levi vento concutitur, frangitur, & tandem iterum in pulverem evaneſcit. Adeo nihil eſt quod meis ego viribus fidam, qui carne contra ſpiritum ſemper reluctante, tot ſentio motus indignationis,

tionis, impatientiæ, puſillanimitatis, diffidentiæ, aliarumque perturbationum, quando vel leviter tangor. Tuam igitur opem imploro, cæleſtis medice, divinum tuum pharmacum, quod PATIENTIA dicitur, mihi cupio communicari. Summum nempe in morbis etiam acerbiſſimis levamentum eſt PATIENTIA.

Da mihi quæſo, Domine, præſenti & æquo eſſe animo, ut velut ambidexter læta & triſtia, ſuavia & aſpera non aliunde quam de paternis tuis manibus profecta ſuſcipiam, mihique divinitus eſſe immiſſa certiſſimo credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem ac profectum dirigis omnia.

Doceat me obſecro ſpiritus tuus, quo confortante poſſumus omnia, ut ſciam animam meam in patientia poſſidere uſq; ad mortem. Tu es Dominus qui aculeos & dolores omnium & ſingulorum labo-

laborantium conſideras: ego vero licet nondum ad ſanguinem uſque reſtiterim, tamen carnis imbecillitatem & recalcitrantis naturæ vim ſæpe vel invitus experior. Tanto igitur magis adjuva, Domine, imperfectum meum, ut virtus & infirmitate perficiatur, & ego ſincere teſtari poſſim, Virga & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Adhæc gratia tua duce reſpiciam ſæpe in faciem Chriſti mei, & Filii tui crucifixi, qui ſe patientibus omnibus abſolutum PATIENTIÆ ſpeculum & exemplar præbet. Sed & lectiſſimi ac fideliſſimi amici tui in cruce mea me conſolentur, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te probati ac purgati, atrociſſima quæque ſupplicia pro te, uti patientiſſime, ita & fortiſſime pertulerunt, tanto nunc Capiti ſimiliores in cæleſtibus delitiis, quanto antea patientiores fuerunt in gravibus tormentis.

IIII.

IIII. ORATIO.
AD AVGENDAM *Patientiam.*

VIta hæc noſtra peregrinatio eſt ab exilio ad patriam. Et ne detineat nos amœnitas viæ, quo minus ad te, DEVS, recta & celeriter contendamus, excitas nos ſtimulis, & ſpinis pungis, ut concupiſcamus requiem & finem itineris. Sunt ergo morbi, fletus, luctus, mœror, adverſa omnia, velut calcaria quibus ſegnis hic equus, vel verius, aſinus urgetur, ne ſemper in via ſubſiſtat. Fac nos, Domine, obliviſci viæ, meminiſſe patriæ, atque ſi adjicis pondus adverſorum, adde etiam robur ne ſuccumbamus oneri, ad te perpetuo intenti & erecti. Ceterum, tua, Domine, ſunt omnia; fac de omnibus ſine exceptione, quod inſcrutabili tuo judicio viſum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum eſſe patiaris.

V. ORA-

V. Oratio.

RESIGNATIONEM SVI in divinam voluntatem complecti-tur, è Ludovico Bloſio.

DVlciſſime Domine Deus meus, memor eſto quæſo benigneque conſidera me pauperem creaturam tuam eſſe, te vero Dominum & creatorem meum. Ecce ego me in æquiſſimum judicium tuum offero, & gratiſſimæ voluntati tuæ integre reſigno, paratus hunc & alium quemvis cruciatum, quamdiu tibi placuerit, ſuſtinere. Vtere me ſicut vis, in tempore & æternitate. Quicquid tu pater cæleſtis in me & de me facere decreveris, facito, nam ad omnia qua poſſum humilitate, me totum tibi offero, trado, & reſigno. libenter patiar pro te quicquid ſuper me venire volueris, indifferenter enim volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triſte ſuſcipere; & pro

& pro omnibus gratias agere. Cuſtodi me ſolum, ô Deus, ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum, dummodo in æternũ me nõ projicias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis ſuper me. Adeſto mihi Domine IESV, in omni loco & tempore, ſitque hæc mihi conſolatio, libenter pro te velle carere omni humano ſolatio. Et ſi tua mihi defuerit conſolatio, tua voluntas & juſta probatio erit mihi pro ſummo ſolatio. Sit nomen ſanctum tuum nunc & in æternum ſuper omnia benedictum.

VI. ORATIO.

EIVSDEM SENSVS, ſed brevior.

O Amor ineffabilis, ô dulciſſime IESV, Deus meus, ſi mihi dares optionem & promitteres, quæcunque peterem, te

te daturum, non aliud peterem quam hoc ipſum quod patior, hoc millies peto, ut laudabiliſſima Voluntas tua ſecundum optimum beneplacitum tuum in me, de me, per me, & in omnibus ſemper fiat.

Hîc legi poſſunt in Imitatione Chriſti lib. 3. *cap.*29. & *cap.*50.

VII. Oratio.

LITANIÆ ÆGROTIS & Moribundis accommodatæ è ſacris litteris.

Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon, Chriſte audi nos, Chriſte exaudi nos.

Pater de cælis Deus, Miſerere nobis.
Fili Redemptor Mundi Deus, Miſerere.
Spiritus ſancte Deus, Miſerere.
Sancta Trinitas unus Deus, Miſerere.
Qui ſanas contritos corde, Miſerere.
Qui vulneras & mederis, Miſerere.
Qui mortificas & vivificas, Miſerere.
Qui deducis ad inferos & reducis, Miſ.
Qui orantes in ſua infirmitate curare conſueviſti, Miſerere.
Qui propter miſericordiam tuam magnam, ſalvos facis omnes ſperantes in te, Miſerere.
Qui Iob ulcere peſſimo percuſſum ſanaſti, Miſerere.

Qui

Qui Ezechiam ad te clamantem à morbo liberaſti, Miſerere.
Qui dæmonium à Sara depuliſti, Miſ.
Qui Tobiam lumen cæli videre feciſti, Miſerere nobis.
Qui Chananæam pro filia deprecantem exaudiſti, Miſerere.
Qui ſocrum Petri à febri liberaſti, Miſ.
Qui mulierem ſpiritu infirmitatis annis octodecim inclinatam, ad ſanitatem perfectam erexiſti, Miſerere.
Qui filium Principis jam mori incipientem à febri ſalvaſti, Miſerere.
Qui puerum Centurionis verbo ſanaſti, Miſerere nobis.
Qui paralyticos & leproſos curaſti & mundaſti, Miſerere.
Qui à ſpiritibus immundis vexatos & obſeſſos liberaſti, Miſerere.
Qui mulierem per tactum fimbriæ tuæ à ſanguinis fluxu ſanaſti, Miſerere.
Qui ſurdos audire feciſti, Miſerere.
Qui claudis greſſum reſtituiſti, Miſ.
Qui mutorum ora aperuiſti, Miſerere.
Qui cæcos illuminaſti, Miſerere.
Qui omnes infirmos & ægrotos tangendo ſanaſti, Miſerere.
Qui omnes oneratos & laborantes reficis, Miſerere.
Qui omnes languores noſtros portaſti, Miſerere nobis.
Qui filium mortuum matri viduæ vivum reſtituiſti, Miſerere.
Qui filiam Archiſynagogi ad vitam revocaſti,

vocaſti, Miſerere nobis.
Qui Lazarum quatriduanum à mortuis reſuſcitaſti, Miſerere.
Qui ægrotos viſitaſti, & viſitantibus præmia æterna promiſiſti, Miſerere.
Qui per umbram Petri multos ab infirmitatibus ſuis liberaſti, Miſerere.
Qui per ſudaria & ſemicinctia Pauli multos infirmos curaſti, Miſerere.
Qui per oſſa Eliſæi mortuum ad vitam revocaſti, Miſerere.
Deus adjutor & protector noſter, Miſ.
Suſceptor & liberator noſter, Miſerere.
Refugium noſtrum, & cornu ſalutis noſtræ, Miſerere.
Fortitudo & Patientia noſtra, Miſerere.
Salvator & Redemptor noſter, Miſerere nobis.
Propitius eſto, Parce nobis Domine.
Propitius eſto, Exaudi nos Domine.
Propitius eſto, Libera nos Domine.
Ab omni malo, Libera nos Domine.
Ab omni peccato, Libera.
Ab omni morbo & languore, Libera.
Ab omni impatientia & puſillanimitate, Libera.
A peſte & omni contagione, Libera.
Ab inſidiis diaboli, Libera.
A periculis mortis, Libera.
A doloribus inferni, Libera.
A ſubitanea & improviſa morte, Lib.
A damnatione perpetua, Libera.
Per tentationem tuam, Libera.
Per lacrimas & ærumnas tuas, Libera.
Per

Per labores & defatigationes tuas, Lib.
Per triſtitiam & tædium tuum, Libera.
Per pavorem & mœrorem tuũ, Libera.
Per ſitim & famem tuam, Libera.
Per agoniam & ſanguineum ſudorem tuum, Libera.
Per ſacroſancta vulnera tua, Libera.
Per pretioſum ſanguinen tuum, Libera.
Per crucem & Paſſionem tuam, Libera.
Per mortem & ſepulturam tuã, Libera.
Per glorioſam Reſurrectionẽ tuã, Lib.
Per admirabilem Aſcenſionẽ tuam, Lib.
In die judicii, Libera nos Domine.
Peccatores, Te rogamus audi nos.
Vt nobis parcas, Te rogamus audi nos.
Vt nobis indulgeas, Te rog.
Vt ſpatium veræ pœnitentiæ nobis concedas, Te rog.
Vt compunctionem cordis, & fontem lacrimarum dones, Te rog.
Vt nos viſitare & conſolari digneris, Te rogamus, audi nos.
Vt ſanitatem mentis & corporis largiaris, Te rog.
Vt indulgentiam & remiſſionem omnium peccatorum impertias, Te rog.
Vt gratiam & conſolationem ſancti Spiritus infundas, Te rog.
Vt veram ac Chriſtianam patientiam tribuas, Te rog.
Vt nobis in omni tribulatione noſtra ſuccurras, Te rog.
Vt nos in hora mortis contra omnes inſidias diaboli protegas, Te rog.

Vt nos in tua gratia mori, & ad finem uſque perſeverare facias, Te rog.
Vt extrema noſtra benedicas & ſanctifices, Te rog.
Vt ſpiritum noſtrum in manus tuas ſuſcipias, Te rog.
Vt poſt obitum noſtrum paradiſi januas nos gaudēter introire jubeas, Te rog.
Vt nos exaudire digneris, Te rog.
Fili Dei, Te rogamus, audi nos.
Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, Miſerere nobis.
Chriſte audi nos.
Chriſte exaudi nos.
Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon. Pater noſter &c.
℣. Salvos fac ſervos tuos.
℟. Deus meus ſperantes in te.
℣. Adjutor noſter eſto, ne derelinquas nos.
℟. Neque deſpicias nos ſalutaris noſter.
℣. Adjuva nos Deus auxiliator noſter.
℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

DEVS, qui Vnigeniti tui patientia antiqui hoſtis ſuperbiam

biam contriviſti, da nobis quæſumus, quæ idem pro nobis pertulit, digne recolere, ſicque exemplo ejus cuncta nobis adverſantia æquanimiter tolerare.

DEUS, humani generis benigniſſime conditor, & miſericordiſſime reformator, qui hominem invidia diaboli ab æterna felicitate dejectum, unigeniti Filii tui pretioſo ſanguine redemiſti, vivifica nos famulos tuos gratiæ tuæ vigore, & jacentibus manum porrige ſalutarem: reple nos gaudio cordis & lætitia ſpiritus; expelle à nobis omnes hoſtiles inſidias, & mitte nobis medicum ſalutis, Angelum pacis, qui nos in anguſtiis poſitos conſolationibus tuis attollat, quibus in præſenti conſequamur auxiliũ, & in futuro præmia obtineamus æterna.

Miſericordiam tuam humiliter deprecamur, omnipotens Deus, quæ amiſſam gratiam nobis reconciliet, atque munus patien-

tiæ in illatis omnibus, ſemper & ubique protegendo impertiat. DEVS, ſub cujus nutibus vitæ noſtræ momenta decurrunt, ſuſcipe preces humiliter ad te clamantium, ut de omni adverſitate & ægritudine liberati, perpetua te gratiarum actione laudemus. Per Dominum noſtrum IESVM Chriſtum filium tuum &c.

VIII. ORATIO.

AD STABILIENDAM humanæ voluntatis cum divina conformitatem.

O Dulcis IESV, neque vitam, neque mortem, ſed tuum beneplacitum deſidero, te expecto: fiat mihi ſecundum voluntatem tuam. Si vis ut moriar, dulcis IESV, ſuſcipe ſpiritum meum. Et licet ad veſperam venerim omnium noviſſimus, da mihi, ut tecum, & in te requiem accipiam ſempiternam. Si vero vis, ut diutius vivam, dulcis IESV; hoc propono, & pro hoc gratiæ

gratiæ tuæ ſuffragium rogo, reliquum vitæ meæ corrigere, atque in holocauſtum tibi totum offerre in gloriam tuam, & ſecundum beneplacitum tuum.

IX. Oratio.

AD HOC IDEM IMPEtrandum, quod ſumme & unice eſt neceſſarium.

DOmine IESV Chriſte, obſecro te per amorem quo omnium hominũ onera portaſti, ut facias me onus triſtitiæ meæ cum gratitudine ſuſcipere de manu providentiæ tuæ, & de voluntare paterni cordis tui, & pro tui amore, quamdiu tibi placuerit, cũ pleniſſima mei ipſius reſignatione, lõganimiter ſuſtinere, ita dumtaxat, ut me tua gratia confirmes, ne unquam te vel in modico offendam, aut à ſanctiſſima voluntate tua vel minimum recedam. Atque utinam poſſem omnium & ſingulorum, qui pro te paſſi ſunt, hominum preſſuras ſolus ſufferre, ut

qualemcunque vicem redderem infinitæ charitati tuæ. Eja beniginiſſime I E S V, ita quæſo unias voluntatem meam cum ſanctiſſimo beneplacito tuo, ut aliud optare nequeam, quam quod tu vis.

X. ORATIO.
AD IMPETRANDAM *Patientiam.*

O Domine Deus meus, confiteor me non vixiſſe, proh dolor, ſicut debuiſſem & per gratiam tuã potuiſſem. Vnde jam toto corde doleo, & me non ſatis dolere doleo. Obſecro igitúr te Domine, & ſuppliciter rogo, ut non facias mihi ſecundũ peccata mea, ſed ſecundum magnam miſericordiam tuam, quæ ſuperat peccata totius mundi. Tu Domine, qui exterius flagella irrogas, da interius indeficientem patientiam, ita ut laus tua nunquã recedat de ore meo. Miſerere mei Dñe, miſerere mei & adjuva me, ſicut tu noſti quod mihi neceſſe eſt in corpore & anima. Scis omnia, potes omnia, qui vivis in ſæculorũ ſæcula.

XI. ORATIO.
POST SVMPTAM in morbo SS. Euchariſtiam.
Ad IESVM Chriſtum Mundi Salvatorem.

GLoria tibi Chriſte, qui in dulcedine tua pauperem meam animam viſitare & refocillare dignatus es. Nunc dimittis ſervum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace. Iam te teneo, dulcis amor, jam ultra non dimitto te. jam mundo & omnibus quæ mundi ſunt, lubens valefacio, jam gaudens ad te venio, Deus meus. Nihil amodo, nihil, ô bone IESV, me ſeparabit à te: tibi enim Chriſte conjunctus ſum, in te vivam, in te moriar, & in te, ſi volueris, in æternum permanebo. Vivo jam nõ ego, vivit vero in me Chriſtus. Tædet nunc animam meam vitæ meæ; cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto: mihi enim vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Iam non timebo mala ambulans in regione umbræ mortis, quoniã tu mecum

es Domine, & ſicut deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus: ſitivit anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei mei?

Benedic mihi, IESV amantiſſime, & nunc in pace dimitte me, quoniam vere tuus ſum ego, & in æternum ultra nunquã dimittam te. O ſi felici tibi copula nunc ſocier in æternũ, ô ſi totus in te immergi, totus abſorberi & ſepeliri in te merear, ô ſi anima mea inter amplexus tuos ſuaviter requieſcẽs abſorbeatur tota in te, & feliciſſime fruatur te. Deo amatore ſuo. Quid mihi jam ultra cum Mundo, mi amantiſſime IESV? Ecce nec in cælis quidquam præter te volui. In manus tuas, Domine IESV, commendo ſpiritũ meum. Recipe me, dulcis amor, ut in æternum mihi bene ſit in te, & in pace ſuaviter in te obdormiam & requieſcam.

XII ORATIO.

AD B.mam VIRGINEM, Mariam, matrem Domini.

O Mater miſericordiæ, mater æterni Regis, perveniant ad te preces meæ. Scio me peccatis meis graves pœnas commeruiſſe, ſed tamen impetrá mihi à Filio tuo miſericordiam, ut antequam moriar, ex animo convertar, & ſinceram agam pœnitentiam. O mater Domini, aſſiſte mihi & adjuva me patrociniis & meritis tuis, in omnibus doloribus meis & præſertim in ultima neceſſitate mea ſuccurre mihi. O mater afflictorum non me deſeras in hora mortis meæ.

AD SS. ANGELOS.

O Puriſſimi ſpiritus, Angeli beatiſſimi, aſſiſtite quæſo mihi migranti ex hoc ſæculo, & potenter eripite me ab immundorum ſpirituum inſidiis, & animam meam in veſtrum conſortium aſſumite.

ſumite. Tu præcipue Angele bone, qui cuſtos es meus fideliſſimus, defende me in prælio, ut non peream in tremendo judicio. O vos omnes ſancti Angeli Dei, veſtris obſecro interceſſionibus defendar, ut infernalis canis mihi non noceat, & ut anima mea ad ſuum Creatorem pura perveniat.

AD PATRONVM, AVT Patronos cælites.

O Patrone optime, ſancte N. etiam in te ſpem aliquam ſubſidii & confidentiam collocavi. Tuis obſecro deprecationibus apud Deum, & nunc mihi adſis, & præſertim in extremæ neceſſitatis articulo. impetra mihi quæſo benignam ſententiã, ut à judice meo audire merear: Veni benedicte Patris mei, accipe regnum quod paratum eſt ab initio Mundi. Vt ita tecum ô ſancte N. communem & immortalem Dominum glorificem in ſæcula ſæculorum.

Coro-

Coronis

CAPITIS SECVNDI AD LECTOREM.

HÆc eo diximus, ſanis & ægrotis partim recreandis ut reſpirent, partim excitandis ut vigilent, partim roborandis ut vincant, ad omnem mortis occurſum parati. Cuncta profecto experiri præſtat, quam mori male. Mala mors errorum omnium non ſolum peſſimus, ſed indelebilis, & inexpiabilis error eſt.

Itaque nunc moribundos accedimus, & iis documenta ſcribimus, non ut ea tunc primum legant, cum moriendum, ſed ut à ſanis lecta proſint moribundis.

AD

CAPVT III.

Imago III.

MORIBVNDIS

SIC

CONSIDERANDA.

A. *Ab hac ſecuri, uno cadunt ictu vel altiſſimæ quercus* : FERIO.

B. *Ruit vetuſta domus, veteres migrate coloni, ſub terra tutius habitaturi.*

C. *Piſces capiuntur hamo, volucres viſco, mortales mortis ſpiculo: hic nemo eſt eximius.*

D. *Neminem hic ventus terreat : mortalitas, illius ſemen eſt; ſed ſeges, immortalitas.*

E. *Vt aqua effunditur, ſic & vita : ſed expectat libra, quæ vitæ appendat opera.*

F. *Sol quidem occumbit, ſed ut reſurgat; homo moritur, ſed ut reviviſcat.*

G. *Actum eſt; undique jam capta fera eſt: nihil uſquam effugii;* MORIENDVM EST.

CAPVT

D
E
F
C
B
G
A

CAPVT III.

MORTIS MEMORIA REPRÆSENTATVR MORIBVNDIS.

§. I. *Ars bene moriendi compendio traditur.*

NESCIRE mori, inſcitia omnium miſerrima eſt. Vt ergo id diſcamus, quod tota vita diſcendum eſt, quinque potiſſimum obſervanda ſunt, quæ mortem faciant bonam.

Primum, *Animus liber & intrepidus.* Res ſummi momenti hoc eſt, & ex quo pendeant cetera. Magna pro noxis ſatisfactio eſt, rem omnium chariſſimam
Pſ.53. v.8. tam prompte dediſſe. Ideo David: Voluntarie, inquit, ſacrificabo tibi. Nihil hîc æque Deo placet, & hominem juvat quam imperterritus, liber, promptuſque animus, & generoſa in Deum fiducia. Tergiverſatio hac in re ſignum eſt voluntatis humanæ cum divina non conſentientis. Ergo, ſi aliquando, cur non modo? Huic animo ad prompte moriendum comparando facit ſingularis affectus ad *Domini Paſſionem*, quæ ſingulis diebus Veneris, certis precibus ac operibus colenda.

Alterum, *Teſtamenti ac debitorum expeditio*

ditio. Error eſt de Teſtamento non cogitare, niſi cum mors in foribus eſt.
Diſpone de bonis, dum adhuc mentis tua es. *Vet. Iamb.*
In iis porro legandis quæ noſtri arbitrii ſunt, regulam divus Ambroſius hanc ſuggerit : Fides ſincera ſit , & providentia perſpicax : Seu , Charitas cum prudentia , prudentia cum charitate. Videat etiam qui dat eleemoſynam, aut dari curat, ut apud Deum bono loco ſit, & in gratia.

Tertium. *Cura ſalutis unica*. Hîc illud maxime locum habeat : Porro unum eſt *Luc.*
neceſſarium. Beatus Auguſtinus exem- *c.10.*
plar bene morientium , decem ante *v.42.*
mortem diebus neminem ad ſe admiſit, niſi ſtata hora medicum , & eum qui cibum deferret ; ipſe in continuas precationes , gemitus , lacrimas effuſus , cum Deo de vita ſua pertractabat, monebatque nos alios omnes his verbis: Nullus Chriſtianorum hinc emigret ſine digna & competenti pœnitentia.

Quartum. *Sacramentorum trium petitio*, nimirum Confeſſionis , Communionis, & extremæ Vnctionis. Non cogi velit ægrotus , ſed ultro hæc petat , nec eo rem differat , dum animus in extremis labris hæſerit. Multi male moriuntur, quia videri nolunt brevi morituri. In hoc negotio ſalutis diſtuliſſe , ſemper fuit noxium. Ergo qui de male actis ſerio vult dolere , mature doleat. Hîc crebra & robuſta *Contritio* locum

P habet,

Bellarminus de arte mor. lib. 2. cap. 6. mihi pag. 181. habet, de qua conſule Bellarminum.

Quintum. *Suimet in divinam voluntatem oblatio quam integerrima.* Animus intrepidus forſan non æque ab omnibus exhiberi poteſt, ſed animus cum divina voluntate conſentiens à nemine non poteſt. Quocirca millies, etiam uno die, repetat ægrotus illud Chriſti Domini: Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te. Ita Pater, Ita mi Pater &c. Vix perire poteſt, qui ſuum ſibi judicem tam efficaciter conciliat, ne pereat. *Matt. cap. 11. v. 26.*

§. 2. *Tempus male perditum, quomodo recuperandum.*

AMiſſum tempus quiſquis revocare cupit, avertat ſe totis viribus, ab omni loco & tempore, ſeque in illud *Æternitatis Nunc* recipiat, in quo Deus: hîc in Deo deperdita omnia reperiuntur; hîc in Deum homo ſe immergat hoc modo:

O Æterne Deus, utinam, ô utinam omni eo tempore, quod à mundi origine ad uſque finem durabit, tam pure, obedienter, & ſanctè vixiſſem, ſicut omnes ii homines vixere, qui in omni virtutum exercitio, in ærumnis & laboribus aſſiduis tibi placuerunt. Vtinam ex gratitudine & amore in te, omnes pelagi undas per oculos meos deducere, egenos omnes opor-

tune

tune juvare, mœſtos univerſos conſolari, & te Deum meum iis laudibus, eoque amore proſequi poſſem, quo te Beati omnes, & Angeli tui proſequuntur. Hæc enim omnia, Domine, amori tui promptiſſime impendere par eſſet. Nunc autem, mi Deus, miſerere mei, ſicut ſcis, & ſicut vis.

De his talibus jam olim pronuntiavit Pſalmographus: Et dies pleni invenientur in eis. *Pſ.72. v.10.* Plenus dierum moritur, inquit Gregorius, qui per hæc tranſeuntia tempora, id quod non tranſit, operatur. Amiſſas horas reparavit, qui amiſiſſe ſincere doluit.

§. 3. *Brevis vita quomodo extendenda.*

BOnæ mentis homini videndum, non quamdiu juvat, ſed quamdiu oportet. Sapientia clamat: Conſummatus in brevi, explevit tempora multa. *Sap.4. v.13.* Bene multa, quia & univerſa complectitur. *Bern. epiſt. 253.* Quomodo enim non explevit omnia tempora, qui tranſit ad æternitatem? Quanta ſane tempora non longævitate ſed longanimitate, hoc eſt, non annorum ſerie, vel dierum numero, ſed mentis devotione, & inextinguibili ſemper proficiendi deſiderio percurrere potuit, tanta ſibi in meritis non immerito vindicavit. Retinet quippe virtute quod amiſit in tempore. Merito multorum,

imo omnium temporum recipit vicem, qui nullo tempore voluit mutare bonam voluntatem & *Intentionem*. Itaque indefeſſum proficiendi ſtudium,& jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.

§. 4. *Finis rerum omnium; æternitatis nullus.*

APud moribundum etiam hilareſcere, & lætum canere quid vetat? præſertim ſi id ex uſu noſtro ſit. Beatus Iacoponus vir feſtiva ſanctitate præditus, verſiculos ſcripſit, quibus mundi deliria, & mortis præcipitia non illepide deſcripſit; ex iis & hi ſunt.

**Hos verſus elegantibus modis muſicis incluſit Sebaſtianus Ertelius.*

1.

Cur mundus militat ſub vana gloria,
Cujus proſperitas eſt tranſitoria?
Tam cito labitur ejus potentia,
Quam vaſa figuli, quæ ſunt fragilia.

2.

Dic ubi Salomon olim tam nobilis,
Vel ubi Samſon dux invincibilis,
Vel pulcher Abſalon vultu mirabilis,
Vel dulcis Ionathas multum amabilis?

3.

Quo Cæſar abiit celſus imperio,
Vel dives Epulo totus in prandio,
Dic ubi Tullius clarus eloquio,
Vel Ariſtoteles ſummus ingenio?

4.

Tot clari proceres, tot rerum ſpatia,

Tot

Tot ora præſulum, tot regna fortia,
Tot mundi principes, tanta potentia,
In ictu oculi clauduntur omnia.

5.

Quam breve feſtum eſt hæc mundi gloria,
Vt umbra hominis ſunt ejus gaudia,
Quæ ſemper ſubtrahunt æterna præmia:
In ictu oculi clauduntur omnia.

Omnia hæc vera ſunt, illud longe
quam veriſſimum: *In ictu oculi claudun-*
tur omnia. Vox beati Gregorii eſt: Om- *Lib.*
nis longitudo temporis vitæ præſentis 15.
punctum eſſe cognoſcitur, cum fine ter- *moral.*
minatur. Quod idem Gregorius con- *c.24.*
firmans: Parum eſt, ait, quicquid fini- *initio,*
tur. Longum quippe nobis videri non *& l.7.*
debet, quod curſu ſui temporis tendit, *mor.* *c.14.*
ut non ſit: quod dum per momenta du- *poſt*
citur, ipſa hoc momenta ſua quæ diffe- *med.*
runt, impellunt: atque unde teneri cer-
nitur, inde agitur, ne teneatur. Augu- *Aug.*
ſtinus explicatiſſime, Totum hoc tem- *in Pſ.*
pus, inquit, non dico ab hoc hodierno 101.
die uſque in finem ſæculi, ſed ab Adam *Conc.*
uſque in finem ſæculi, exigua gutta eſt *2. med.*
comparata æternitati. Rerum omnium
exitus eſt, æternitatis nullus, heu nul-
lus. In Orbe nihil eſt cui non ſuus im-
mineat finis: convivia & choreæ fi-
niunt, luſus omnis & riſus finiunt, nun-
quam finiet æternitas. Momento, ubi
luſerunt, ſorbentur navigia; momento
confertiſſima hilaritatis theatra corruũt:

momento unico jucundum omne evaneſcit; unicum momentum, rerum omnium ſepulchrũ eſt. Quid ergo tam vana ſectamur & brevia? Magnũ animum delectare non poteſt, quod non duret. In ictu oculi clauduntur omnia, Quicquid cœpit, finiet, ſola non finiet æternitas.

§. 5. *Hominis moribundi conſideratio.*

Iob c.14. v.19. & 20. MAgiſter patientiæ Iobus: Lapides, inquit, excavant aquæ, & alluvione paullatim terra conſumitur, & homines ergo ſimiliter perdes. Roboraſti eum paullulum, ut in perpetuum tranſiret: *immutabis faciem ejus, & emittes eum.* Quam non multis ceremoniis utitur Deus, hominem ex hoc in alium Orbem emiſſurus: immutat faciem ejus, & alio jubet proficiſci. Tunc certe cum mors evocat, facies tota immutatur (& ut Hippocrates in ſuo prænotionum libello) ſibi ipſi maxime contraria redditur: Acutus fit naſus, oculi cavi & reconditi, tempora collapſa, aures contractæ, aurium extremitates averſæ, cutis in fronte dura & rugata, color totius faciei pallidus, cereus, aut etiam plumbeus, niger, lividus, labra reſoluta, pendentia, albicantia, dentes aduſti, collum exeſum & gracile, mutata omnia, ita ut nova homini perſona videatur inducta. Sic ubi Deus hominis vultum mutaverit, emittit eum. I nunc homo,

homo, I modo in domum æternitatis tuæ. A tantillo mortis punctulo, tot ſæculorum pendent volumina, nullis evolvenda ſæculis.

§. 6. *Stantes mortui.*

VEſpaſiani Imperatoris ſcitum eſt: Imperatorem non decere niſi ſtantem mori. Ego dixerim, nec decere Chriſtianum aliter mori quam ſtando. Sed quænam hîc optima ſtandi ratio?

Anno milleſimo ſexcenteſimo quinto Viennæ ipſa naſcentis Chriſti nocte miles excubitor in lignea ædicula, frigore obriguit, mane ſtans quidem, ſed non vigilans repertus eſt, jam enim & noctis & totius vitæ vigiliam finierat. Simili fato alius quiſpiam obiit, gelu itidem exanimatus, qui vivere deſiit antequam equitare. Nam equus viæ gnarus fideliter Conſtantiam in publicum hoſpitium, pervexit ſuum dominum, ſed mortuum. *Poggius l.1. de miſeria hum. qui hoc à ſe viſum ait.* Q. Curtius atteſtatur, quoſdam ex Alexandri Macedonis militibus applicatos arborum truncis obriguiſſe frigore, eos tamen non viventibus ſolum, ſed etiam inter ſe colloquentibus ſimiles eſſe conſpectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat. *Curt. lib.8. c.9.*

Leodegarius martyr capite plexus erexit ſeſe, & ultra horam immotus ſtetit. Petrus itidem martyr decuſſo jam capi- *Lippelo 2. Oct. Bar. to. 3. An. 310. n.10.*

capite, ſubmiſſis genibus corpore reli-
Lippelo quo manſit erectus. Sancta Oſitha virgo
Oct. 7. regia ſuum ipſa caput jam amputatum
recto tramite ac firmis veſtigiis ince-
dens ad ædem Apoſtolorum ad tria pæ-
Baron. ne ſtadia tulit. Severinus Boethius &
tom. 7. ipſe martyr, cum regius ſpiculator vul-
Anno nus ei lethale inflixiſſet, ille utraque
526. manu divulſum caput ſuſtinuit, & in-
n. 7. terrogatus, à quo percuſſus eſſet, re-
ſpondit: Ab impiis; progreſſuſque eſt
in templum vicinum, ubi flexis ante a-
ram genibus ſacra percepit & paullo
Surius poſt expiravit. Dionyſius Areopagita
die 9. inter primos martyrũ, caput ſuum cer-
Oct. vicibus abſciſſum, ſuis ipſe manibus ve-
lut præmium accepit, & obviæ mulieri
in manus tradidit. Idem hoc fecerunt
Sur. ævo Diocletiani & Maximiani, invicti
tom. 5. *die* 30. martyres, Vrſus & Victor, cum ſexa-
Sept. ginta ſociis, quorum quilibet caput
& Tho. ſuum à cervicibus reſectum, ad certum
Bozius viæ ſpatium ſuis manibus geſtavit. At-
de ſign. que hi profecto non tantum ſtantes ſunt
Eccl. l. mortui, ſed & ſteterunt poſt mortem.
15. *c.* 9 His accenſendus beatus Simeones, de
Theod. 26. quo Theodoretus admiranda comme-
morat, quæ vitæ probavit exitus. Si-
quidem hic ipſe Simeones ſtans mor-
tuus eſt, manſitque in ſtatu ſuo poſt
mortem immobilis: animus quidem jam
cælum penetrarat, corpus ab inquilino
ſuo deſertum, ne ſic quidem cadere ſuſ-
tinuit, ſed locum ſui certaminis mole
preſſit

preſſit erecta, tanquam ſi invicti athletæ victorias & triumphos loqueretur. Sic & Benedictus numeroſiſſimæ familiæ laudatiſſimus pater, animam Deo ſtans reddidit, vere magnus Imperator, qui, quod glorioſiſſimum, in ſe maximam poteſtatem habuit, & ſeipſum inter ſpinas triũphavit æterna victoria. *Lippelo 21. Mart.*

Chriſtianum non niſi ſtantem decet mori. Standum & pugnandum eſt morienti. Recte ſtetit, bene pugnavit, quiſquis Deo nixus, mori non timuit.

§. 7. *Ante mortem mortui.*

SApiens Alexandridæ dictum eſt: Moriendum eſſe, antequam mori cogaris. Tarſenſis Paulus, non ſemel duntaxat aut ſæpius, ſed quotidie mortuus eſt. De ſeipſo id affirmans: Quotidie inquit, morior. *1. Cor. c. 15. v. 31.*

Gregorius Magnus, qui, quanto ſublimius occupavit ſolium, tanto clariores ſanctitatis emiſit radios; hic vigilantiſſimus paſtor ſæpius ante mortem fuiſſe mortuus videtur. Siquidem non multo ante obitum, ſuam ipſe conditionem deſcribens: Me, inquit, amaritudo animi & aſſidua exacerbatio, atque podagræ moleſtia ſic afficit, ut corpus meum tanquam in ſepulchro ſiccatum ſit: unde fit ut jam raro de lecto ſurgere valeam. *Epiſt. ad Ruſticanũ patric.*

Coſmus Medices, jam morti vicinus,

cum à conjuge interrogaretur, Cur ita clauderet oculos, etiam vigilans, Reſpondit: Cuperem eos aſſuefacere, ut diutius claudi non moleſte ferrent. Optimum hoc genus mortis eſt, oculos tunc præſertim claudere, cum eos mortifera voluptas illicit. O claude & vel ſic morere, ne moriaris, quiſquis pudicitiam amas. Sapientiſſime ſuaſit Seneca Lucilio: Hoc denique tibi citra diem mortis præſta: moriantur ante te vitia.

Epiſt. 27. initio.

§. 8. *A ſeipſis ſepulti.*

PAcuvius Tiberii Cæſaris procurator in Syria, vino & epulis tam largiter ſibi quotidie parentavit, ut à cœna in cubiculum ferretur, inter famulorum plauſus, qui ad ſymphoniam velut mortuo iſtud accinebant: *Vixit, vixit.* Quid hoc aliud erat, niſi quotidie ſeipſum efferre, & ſepelire? Optime Seneca: Hoc, ait, quod ille ex mala conſcientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in ſomnum ituri, læti hilareſque dicamus: *Vixi.* Craſtinum ſi adjecerit Deus, læti recipiamus, ille beatiſſimus eſt, & ſecurus ſui poſſeſſor, qui craſtinum ſine ſollicitudine expectat.

Epiſt. 12. med.

Labienus, quia omnes dicaci ore lacerabat, Rabienus dictus, eo exoſus fuit, ut omnes ejus libri fuerint combuſti. Non tulit hoc Labienus, nec voluit ſuo ingenio ſuperſtes eſſe, ſed in monu-

Cal. Rhodigin. l. 11. Antiq. c. 13.

monumentum ſuorum majorum ſe juſſit deferri & includi: nec tantum finivit ipſe ſe, ſed ſepelivit. Itaque Labienus à ſeipſo ſepultus eſt. Sed plus habet admirationis, *Vivus ſepultus, inſepultus mortuus*. Storax Neapolitanus, paucis abhinc annis, homo locuples, delicatus, faſtuoſus annonæ præfectus, cum mala fide munere ſuo fungeretur, plebs famis impatiens in hominem irruit. Ille latebras quærens in divi Auguſtini æde ſepulchro ſeſe abdidit: inventus tandem, lapidibus petitus, & fruſtillatim diſcerptus eſt, adeo ut ſanguinem ejus non pauci lamberent, & oſſa deeſſent ſepulchro. Epitaphium illi hoc ſcriptũ eſt:

Storax qui vivus ſubiit ſepulchrum,
Mirum defunctus caruit ſepulchro.

De presbyt. qui vivus ſepultus, iterum in auras emerſit. Greg. Turon. lib. 4. hiſt. Franc. c. 11. Vivi ſepulti ſunt

Sed profanæ ſunt hæ ſepulturæ, miſceamus ſacras. *Albertus Magnus ævi ſui miraculum, depoſita ultro Ratiſponenſi mitra Coloniam rediit, ad ſuæ Religionis eruditam paupertatem. Hic omnium pæne rerum memoriam, uti ei olim prædictum, amiſit. Tam obliviosus tamen non fuit, quin quotidie feliciſſime meminiſſet, ſepulturæ ſuæ locum accedere, ubi pro ſeipſo ceu mortuo precationes funebres diebus ſingulis, octoginta ſeptem annorum ſenex recitavit.

S. Seve-

SS. Chryſanthus & Daria, S. Marcellus, S. Caſtulus, de quibus vide Baron.

* *Ferdinand. Caſtilius in hiſt. S. Dominici & ord. Prædicat. par. I. l. 3. c. 47. med.*

Roſweid. l. 1. mihi pag. 230. S. Severus Ravennas præſul, vivus conditorium ingreſſus, ſeque medium collocans inter filiam & vxorem, quam olim habuerat, expiravit.

Macarius Romanus collo tenus in terra ſtetit ſepultus triennio.

Palladius c. 13. Heraclides c. 32. Philoromus Galata presbyter annis ſex in ſepulchris mortuorum habitaſſe dicitur, ut mortis formidinem ſuperaret.

Seria hæc eſt & admiranda ſuiipſius ſepultura, cui ſeriam ſimul & ridiculam attexo.

Pet. Maffejus l. 4. Epiſt. Indic. mihi pag. 115. Bonziorum in Iaponia princeps Combendaxis nomine, jam maturus ævi, ſeipſum ultro defodit ſcrobe cubitorum quatuor profunda quadratæ formæ. hãc aperiri ſeveriſſimis verbis vetuit, nec enim in præſentia mori ſe; poſt aliquot millies millena millia annorum, virum quendam doctrinæ laude præſtantiſſimum in Iaponis regna venturum nomine Mirozu, tum ſe quoque demum è fovea proditurum: interea diuturnis laboribus feſſum corpus velle reficere. Circa ipſius ſepulchrum lampades cõplures ardent è variis eo miſſæ provinciis, fatua prorſus ſuperſtitione.

Suidas V. Polemon. Polemon Laodicenſis, Suida teſte, Timocratis philoſophi diſcipulus, Ariſtidis oratoris magiſter, cum annum ageret quinquageſimum ſextum, ſe ipſe in ſepulchrum conjecit, ob arthritidis cruciatus, inedia ſolutus. Cum autem

amici & propinqui lugerent cuperentque ſic ſepultum refodere, dixiſſe fertur: Date mihi aliud corpus, & aſcendam.

Sed ſanctioris exempli eſt, quod ado. Duo anachoretæ in rupe pterigia prope fluvium habitabant. Horum alter jam ſenex obiit, à ſocio ſepultus in monte. Paucis poſt diebus defuncti ſenis diſcipulus ad agricolam, dum is aratrum duceret, deſcendens: Oro te, mi frater, inquit, hanc mihi gratiam præſta, ligonem ac ſarculum ſume, & ſequere me præeuntem: Non gravate ſecutus ruſticus, in montem pervenit cum duce. Anachoreta ſepulchrum ſenis digito monſtrans: Hîc, inquit, fode, dum ego interim oro. Effoſſo ſepulchro finitisque precibus anachoreta complexus agricolam: Ora, inquit, pro me frater. & vivum ſe ſuper magiſtrũ ſuum injiciens, à ſeipſo ſepultus, animam efflavit.

Io. Moſch. in prato ſpir. c.90. Roſweid. l.10. mihi pag. 882.

Mirari hæc licet, non item imitari, niſi hac ratione, quam divinus Paulus ingerens: Mortui eſtis, inquit, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Optimum eſt illud philoſophi monitum: LATENS VIVE. Siquidem bene vixit, bene qui latuit. Hic talis à ſeipſo honeſtiſſime ſepelitur, & magno ſuo bono. Plerunque. Qui notus nimis omnibus, ignotus moritur ſibi. Quietiſſime vivit, quiſquis ſeipſum vivus ita ſepelivit. §. 9.

Coloſſ. c.3. v.3.

Ovid. Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quiſque manere ſuam.

§ 9. *Conſideratio ſepulchri.*

Tertia me Phthiæ tempeſtas læta locabit:

Dicebat Socrates jam de morte ſua præſagiens, & vere. Phthia hîc civitatem nō aliam ſignificat, niſi illam quam in lignea turri jacentes ſubimus & ſupini, hoc eſt, ſepulchrum, quo quicquid ſpirat, properat. De magno Macedonū Rege Alexandro vetus poeta cecinit:

Iuven. ſat. 10. v. 171.

Cum tamen à figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors ſola fatetur
Quantula ſint hominum corpuſcula——

Nulla domus noſtra, tam vere noſtra eſt atque ſepulchrum. Hoc beatus Iaconus vir tam religioſus quam facetus reipſa ſic docuit. Civis Tudertinus par pullorum gallinaceorū emerat; domum miſſurus forte Iacoponum in foro conſpicit, ad quem verſus: Quæſo te, inquit, hanc mihi gratiam gratificare, & hos pullos domum meam defer: ſed cave mihi imponas. Iacoponus excipiens: Tu vero mihi fide, ait, domum tuam, uti jubes, hos deferam. Et recta in templum S. Fortunati abit, ubi civis illius ſepulchrum fuit. In hoc Iacoponus pullos, ut potuit, abſcondit. Civis domum reverſus, primo ingreſſu de pullis quærit. domeſtici omnes negare, ſe quid-

Matt. Rader. par. 2. Virid. mihi pag. 203.

quidquam horum vidiſſe. Ita in forum recurrit civis, conſpectoque Iacopono: Nimirum hoc verebar, ait, ne faceres quod ſoles, & mihi illuderes: ſed dic ubi pulli mei ſunt? Huic Iacoponus: Domum tuam, inquit, detuli prout juſſeras. Atqui, ait civis, domeſticorum nullus id fatetur te feciſſe. Hîc Iacoponus: Veni mecum, ait, virorum optime, & vel oculis tuis fidem faciam. In templum ergo hominem deducit ad notiſſimum ſepulchrum, & ſepulchrali ſaxo nonnihil levato: Amice mi, ait, *Nunquid non tua hæc eſt domus?* Civis negare non auſus, & pullos recepit, & animum optimis cogitationibus imbutum. Iobus ergo veriſſime dixit: Scio, quia morti trades me, ubi conſtituta eſt domus omni viventi.

§. 10. *Teſtamenta novem.*

VEriſſime dixit Plinius Iunior: Falſum eſt nimirum quod creditur vulgo, teſtamenta hominū, ſpeculum eſſe morum:

1. Ziska notæ improbitatis miles, pellem ſuam tympano, carnes volucribus ac feris teſtamento legavit, ſimulque ſuis præcepit ne templis aut monaſteriis parcerent. Imperio hîc nullo fuit opus; injuſſi & ſponte animi hoc feciſſent hæredes. Peſte Ziska obiit Anno Chriſtiano 1424. Ita Tabulæ ſupremæ affectus veros indicant. *D. Guarinonius l. 2. Abominand. c. 31.*

2. Fe-

Hiſt. de viris il-luſtr. Ciſter-cienſiũ. 2. Femina fuit quæ feli ſuæ teſtamento legavit quingentos philippeos, videlicet ut honeſta ſemper menſa frueretur felis. O ridiculas hominum inſanias, ô quantum eſt in rebus inane? De Herode olim Auguſtus dixerat: Herodis ego porcus eſſe malim quam filius: Quis hîc non ſimili voto precetur: Hujus ego feminæ felis eſſe malim quam famulus.

3. Illuſtris fœnerator morti proximus, Notario & teſtibus accitis, ſupremam voluntatem conceptiſſimis verbis ſic ſcribi voluit: Corpus meum reddatur terræ, è qua ſumptum eſt: mea vero anima dæmonibus detur. Cohorruerunt amici ad tam diras voces; monuerunt, & increparunt. At ille iterum ac tertium: Mea, inquit, anima detur dæmonibus, quia injuſte plurima corraſi. Iiſdem debetur anima uxoris meæ, & animæ filiorum meorum, qui, ut haberent quod in veſtes, in epulas, in luxuriam inſumerent, in fœnus tam varium me impulerunt. Iiſdem debetur anima confeſſarii mei, qui tam miti ſilentio improbitatem meam animavit. Dixit, & efflavit animam. O miſer! hæredes quidem habebis quos voluiſti, funus autem & exequias, quales meruiſti.

Hiero. decimo comme. in Iſa. 4. Divus Hieronymus hæredum avaritiam perſtringit hoc apologo: Porcellus parentis ſui mortem acerbo grunnitu flevit. At cum lectis teſtamenti tabulis, glandis acervum & aliquot farinæ modios

modios ſibi legatos audiſſet, obticuit. Rogatus, cur tam ſubito fletum omnem comprimeret? Farina, inquit, & glandes os mihi obſtruunt. Vere hîc hæredis fletus, ſub perſona riſus erat. Ea mens eſt hodie plurimorum hæredum; legata inhiant, ſupellectilem aſportant, monetam numerant, quicquid Manibus fiat legatoris: quieſcat, ut meruit. Sed tabellas teſtamentarias ſanctiores inſpiciamus.

5. Sanctus Hieron martyr, quarto die antequam ad mortem educeretur, matri & ſorori facultates ſuas, Ruſticio autem, qui Ancyræ Rempublicam adminiſtrabat, ſuam manum jam abſciſſam teſtamento legavit. Sic Nicodemus Gamalieli ligneam Chriſti crucifixi ſtatuam, legatum nobile reliquit. *Lippelo 7. Novembr.*

6. Sanctus Hilarion cum annum ageret octogeſimum, hæredem ex aſſe ſcripſit Heſychium abſentem holographa hac ſcriptura: Omnes divitias meas, Euangelium ſcilicet & tunicam ſaccineam, cucullam & palliolum Heſychio amantiſſimo relinquo. Hæc totius ſuppellectilis nomenclatura.

7. Antonius Magnus teſtamentum nuncupavit in hæc omnino verba: Locum tumuli mei, præter veſtram dilectionem, nemo noverit. Veſtimentorum autem meorum ſit iſta diviſio: Melotem & pallium tritum, Athanaſio epiſcopo date, quod mihi novum ipſe detulerat. *S. Athanaſ. in vita Ant. c. 58.*

Q Se-

Serapion epiſcopus aliam accipiat melotem ; vos cilicinum veſtimentum. Et valete viſcera mea , Antonius enim migrat. Vix verba finiit, ruentibus in amplexum diſcipulis, pedes paullulum extendens, mortem hilari vultu admiſit.

Leont. in vita Ioan. c.49. Roſweid. mihi pag. 203.

8. Sanctiſſimus Alexandrinus Patriarcha Ioannes Eleemoſynarius , ultimæ voluntatis tabulas in hunc ſenſum conſcripſit : Gratias tibi ago, Deus, qui me moriente non niſi unum tremiſſem ex omni theſauro , quem habui , ſupereſſe voluiſti. Cum Alexandria me ſuum dixiſſet antiſtitem , inveni octoginta centenarios auri : his addiderunt amici Chriſti pecuniam pæne innumerabilem, quam omnem, ut quæ Dei erant, Deo darem , in pauperes erogavi. Vnde qui remanſit tremiſſis , iiſdem dandus eſt. Hîc illud veriſſimum : * Expeditiſſima teſtamenti ratio eſt, ſi priuſquam finias, omnia in ſtipem conferas.

9. Hîc addendum cujuſvis Chriſtiani hominis teſtamentum : ſolum mutetur nomen, annus, dies; cetera omnia omnibus ſunt æqualia.

Ego Achatius Victor , curro ad æternitatem ab Anno 1581. à menſe Auguſto , à die 15. Auguſti , & annos æternos in mente habui. Nunc ſpiritum commendo Deo ; & quia rē ſuam terræ negare

* Alles z'Almuſen vor ſeinem end/ macht gar ein richtigs Teſtament.

negare non poſſum;corpus tabi & vermibus lego. E bonis nihil jam meum, niſi bona voluntas, quam mecum defero ad Dei tribunal. Cetera ſic diſpono:

1. Inimicis meis omnibus IGNOSCO de corde meo.
2. De peccatis meis omnibus ſincere DOLEO.
3. CREDO in Chriſtum Ieſum redemptorem meum amantiſſimum, & in hac fide Eccleſiæ ſacramenta expeto.
4. SPERO à Dei bonitate vitã æternã.
5. DILIGO Deum meum ex toto corde meo, ſuper omnia, & in ſanctiſſimam Dei voluntatem me totũ pleniſſime RESIGNO.

Valere, ægrotare, vivere, mori,quandocunque Domino viſum, paratiſſimus: Fiat voluntas Dei.

Niſi Chriſtianus quilibet, & vitam,& ſuprema ſua ſic ordinet, male vixiſſe, pejus mortuus fuiſſe cenſendus eſt.Conſummat hora mortẽ extrema,non facit.

§. II. *Epitaphia novem.*

EPitaphia,Nævii ſuperbiſſimum,Plauti vaniſſimum, Pacuvii modeſtiſſimum ſcriptor Atticarum Noctium proponit legenda. Nos ad alia. *Gell. l. 1. c. 24.*

1. In primaria Germaniæ civitate duo ſunt ſibi proxima ſepulchra; ſenis & juvenis, atque idem, quod multi putent,

Gen. c.5. pluribus verſibus. epitaphium habent. Senis tumulus hanc habet inſcriptionem: ET MORTVVS EST. Quod & Adami, & complurium aliorum cœnotaphium eſt. Idem hoc etiam juvenis tumbæ inſcriptum: ET MORTVVS EST? Sed obſerva Lector, huic alteri additum interrogandi ſignum, quod à priore abeſt. Proinde prudens ſcriptor hoc voluit de ſene dicere: Senex iſte, plurimas æſtates, hiemes quoque plurimas vidit, tanquam ei mors parſura videretur; expertus varia, per humanas demum miſerias & ætatis fluxum, redactus eſt ad capulum, ET MORTVVS EST.

At vero juvenis epitaphium, ET MORTVVS EST? ſic interpretandum: Hic juvenis ab opibus, à forma, à corporis viribus præſtans, Muſis & Apollini charus, Gratiarum & Fortunæ pullus, nondum annos viginti natus, mortis ſecurus, tanquam immortalis, omneſque Parcas decepturus vixit, ET MORTVVS EST? Capularem illum ſenem eſſe mortuum pauci dolent, nemo miratur: florentiſſimum hunc juvenem à morte abreptum mirantur omnes, plurimi dolent. Ergo mortuus eſt, quærunt, tam formoſus, tam vegetus, tam gratioſus juvenis? heu dolor! quam Parcæ neſciunt ulli parcere!

Huic ſepulchralem inſcriptionem addo, inter ceteras non numerandam, ideo illam velut in marginum notas rejicio,

rejicio, curioſo ſolum lectori ſpectanda.

Extat epitaphium antiquum Bononiæ, quod multorum fatigavit ingenia; verba epitaphii hæc ſunt.

A M. P P. D.

Ælia, Lælia, Criſpis, nec vir, nec mulier, nec Androgyna, nec puella, nec juvenis, nec anus, nec pudica, nec impudica, ſed omnia, ſublata neque fame, neque ferro, neque veneno, ſed omnibus; Nec cælo, nec aquis, nec terris, ſed ubiq; jacet.

Lucius Agatho Priſcius, nec maritus, nec amator, nec neceſſarius, neque mœrens, neque gaudens, neque flens, hanc nec molem, nec pyramidem, nec ſepulchrum, ſed omnia, ſcit & neſcit, quid poſuerit.

Hoc eſt ſepulchrum intus cadaver non habens, Hoc eſt cadaver, ſepulchrum extra non habens: Sed cadaver idem eſt, & ſepulchrum ſibi.

Sunt qui hoc ænigma interpretentur animum hominis, alii nubium aquam,

alii Nioben in ſaxum mutatam, alii alia. Commentarius in hoc epitaphiū ſcripſerunt Ioannes Turius Brugenſis, & Richardus Vitus Baſinſtochius Iuriſconſultus, Anglus, cujus liber editus Durdrechti apud Ioan. Leonem Berevvout, Anno 1618.

Sed mittamus has umbras & nebulas; felicius exercetur ingenium in ſole. Hæc autem ideo miſcemus, ne meros luctus & pavores ſedulo Lectori objiciamus, & ut ſubinde feſſo faſtidium detrahamus. Quod ſi mores ſpectemus & ſalubria mortuorum monita, en aliud epitaphium, quod Neapoli tale viſitur.

Hæc mihi lapidea memoria poſita eſt, imo tibi, qui hæc legis. Quiſquis es, vigila dum vigilas; & in rem tuam mature propera. Horas ſcit nemo. Vale.

3. Cajetæ brevem hanc inſcriptionem ſaxum exhibet.

Fui, non ſum: eſtis, non eritis;
Silvius Palladius,
Vt moriens viveret,
Vixit ut moriturus.

4. Non omiſero breviſſimum illud, ſed ſenſu non infœcundum.

Quo

Quo vadam neſcio.
Invitus morior.
Valete Poſthumi.
M. Poſthumius Eques.

5. Præ ceteris ſapere nos doceat, & vana ſpernere, epitaphium hoc, viro religioſo & gente nobili ſcriptum:

Heus viator, adſta & pellege; pauca te volo.

Hoc ſaxum vivus morituro mihi poſui, qui hîc anguſte jaceo, & te hoſpes atque fatalem Angeli tubam in tenebris expecto. At fors quæris meam proſapiam? Ab Adami purpura ſerus nepos ſum. Fors rogas & patriam meam? Mundus fuit. Doctrinam meam? umbra fuit. Famam meam? fumus fuit. Ætatem meam? heu punctum fuit, aut paullo productius momentum. Noſſe vis & opes meas? Paupertas fuit. Honores meos? Contemptus fuit. Libertatem meam? Obſequium fuit. Votum meum? Mors fuit,

 & poſt

& poſt mortem VERA VITA, quam ego tibi, viator, tu mihi reciproca prece ſerio adprecare & abi, LETI MEMOR.

6. Addo mœſtiſſimum illud & verè lacrimabile, fratris à fratre occiſi epitaphium.

Heu, Heu!

Hîc ante annos juvenis jaceo, morti ludibrium, Fratri funus, Patri mœror, Matri lacruma, Muſis luctus. Iuvenibus exemplum, Senibus ſuſpirium, Mihi tabum, cinis, nihil: Deo quid? Ah! viator cur rogas? Eheu jam audiam quod timeo, quod ſpero. Tu cras ſcies. Curioſe civis abi.

7. Richardus de Mariſco Dunelmenſis antiſtes, funebrem epigraphen ipſe ſibi ſane piam ſcripſit, nec ſine illius ævi uſitato lepore; inſcriptio hæc eſt.

Sim. Majol. tom. 2. Canic. fine libri, mihi pag. 548.

Culmina qui cupitis, laudes pompaſque ſititis,
Eſt ſedata ſitis, ſi me penſare velitis;
Qui populos regitis, memores ſuper omnia ſitis:
Quod mors immitis, non parcit honore potitis.

Vobis

Vobis præpoſitis ſimilis fueram; bene ſcitis.
Quod ſum, vos eritis, ad me currendo venitis.

Nempe hæc priſci ſæculi venuſtas amabilem ſpirat ſimplicitatem. Sed addo viri doctiſſimi monumentum.

8. Iuſtus Lipſius è ſcriptis notus, è ſepulchro cum vivis ita loquitur.

Quis hîc ſepultus, quæris? Ipſe ediſſeram. Nuper locutus & ſtilo & lingua fui, nunc altero licebit. Ego ſum Lipſius, cui litteræ dant nomen & tuus favor: Sed moriens ipſe abivi, abibit hoc quoque; Et nihil hic Orbis, quod perennet, poſſidet. Vis altiore voce me tecum loqui? Humana cuncta fumus, umbra, vanitas, & ſcenæ imago, & verbo ut abſolvam, NIHIL. Extremum hoc te alloquor; Æternum ut gaudeam, tu adprecare. Iuſtus Lipſius vixit Annos 59. Obiit Anno Chriſtiano 1606. ipſo die Chriſti morientis.

Ita demum docti indoctiq;, opulenti ac pauperes, unum omnes habent epitaphium, quod illis Moſes ſcripſit: ET MORTVVS EST. Imperatores olim recens *Gen. c. 5. ſæpius.*

recens inaugurati rogabātur, quod ſaxī genus placeret in ſepulchrum? Ego pæne idem ex te, Lector, quæro: Quæ forma placet epitaphii? Elige. Velis, nolis, hoc officii præſtabunt alii vel invito, & linguam apponent tibi mortuo, ſi vivus tacere malis quam loqui funebria. Vnam inſuper formam ſepulchralis inſcriptionis exhibeo, quam ego mihi, quam tibi, quam Chriſtianorum plurimis accommodatam cenſeo, ſi paucula mutentur: ea hæc eſt.

Quiſquis es, Lector; eſt quod ex te quæram.

9. Noſtin' quis hoc arcto ſubterraneo carcere habitet? Ego, putredinis filius, & frater vermium. Hæc ſtirps mea. Nomen meum ne quære evanuit cum vita, quam poſt lacrimas & cunas in libris conſumpſi, quos pæne ſimul cum vita clauſi. Iam etſi vivere, non deſii tamen vovere. Ah! hoſpes: quam vellem plus virtuti, & minus me permiſiſſem vitiis: quam cuperem, ſæpius ante mortem, fuiſſem mortuus affectui! Nunc iſta mihi non niſi optare,

tibi

tibi etiam præſtare licet. Quiſquis es (nam te non video in tenebris) dum potes, tuam ante mortem mature morere. Hoc vita tua erit probatior, quo in illa iſta crebrior. Vale, Lector, uſque dum cæli canat claſſicum, ad quod ut lætus revivifcam, tu jam precare. Anno à pariente Virgine 1617.

Sed ne iſtud neſciamus: Mortem beatam non faciunt purpureæ exuviæ, non funebres pompæ, non tegmen holoſericum, non longus ordo comitantium, non ſexcentæ faces, non numeroſæ imagines, non inverſi clypei, non lugentes cognati, non vulgi præconia, non conjugis lamenta, non funereus laudator, nec defuncti titulus in marmore victurus, donec ſua quoque lapidibus mors veniat: ſed virtus, ſed animus inter mortis minas infractus & imperterritus. *Bene vixiſſe*, pulcherrimum omnium epitaphium eſt.

§. 12. *Cur æquo animo moriendum, cauſſæ novem.*

Cauſſa I.

ANte omnia Servatoris tui mortem cogita, & tuum feres æquiſſimo animo.

animo.Confer, obſecro, tuum lectulum cum ipſius cruce; culcitras tuas cum ipſius ſpinoſo diademate; cibos tuos cum ipſius felle, potum tuum cum aceto illius; dolores tuos cum illius tormentis.Tu inter amicos & ſolantes,ille inter inimicos & convitiantes obiit.Tu inter tot auxiliares manus, ille deſertus ab omnibus expiravit. Pro tua valetudine tot pharmaca laborant,illius extremæ ſiti ne quidem frigida ſuccurrit. Et ille tamen Dominus,& ſummus; tu ſervus, & quidẽ infimus atque viliſſimus. Illi hæc omnia inſonti & immerito,tibi ſonti eveniunt & meritiſſimo. Quare quod conqueraris, ſane non habes.

II. Maximus ſupremi Regis favor eſt, *Bona mors*. At bene mori, eſt effugere male vivendi periculum. Bene autem moritur, qui moritur libenter. Quis è rigido ſtrato non prompte ſurgit? ii ſolum cunctantur qui plumeo calore mollius foti,ægre deſerunt calentem nidum. Si tibi ægre fuit in hac vita,quippeni ad meliorem lubens tranſeas? Si bene; tempus omnino eſt ut finias, ne te proſperitas, ut multos, præcipitet ſera quidem ſed gravi ruina. Difficillima eſt mors felicium. Ad rogum non perveniſſet Cræſus, ſi non ad ſenium. Plurimi ſervorum, ſi in juventute, fuiſſent etiam in libertate mortui. Heu quot & quanti mortalium ad æternos rogos damnantur,quibus pueris aut juvenibus

ſi vi-

ſi vitam mors rapuiſſet,contuliſſet cælũ.

III. Cælites, & chariſſimi quique ad ſe nos invitant. Atqui, ais, à ſociis & amicis abeundum. Improvide: adeundi ſunt. Parentes tui ubi? In cælo ſperas, nonne? Sed & te quoque illuc perventurum. Multos tuorum ſeu amicorum ſeu cognatorum in cælo eſſe non credis? Atqui & tu ideo vivis, ut eo è vivis ad illos transferaris. At hæc certa non ſunt; ſperata ſunt tantum. Recte. neque enim quiſquam ſperat, quod videt, aut certum habet. Et ideo Deus, etiam hujus virtutis materiem tibi ſuggeſſit. Sperare te juſſit cælum, nunquam illud certa ſecuritate tibi polliceri voluit. Sed & hoc ſcias, te certa ſpe ferri, etſi in rem tibi adhuc incertam. Fideli debitori non habet quod diffidat creditor. Deus, ſe tibi,affirmate dico, debitorem conſtituit. Vide tu,cujus ſis creditor. An non ille hoc ipſo lætus qui clamat: Scio cui credidi. *2. Tim.1. v.12.*

IV. Cogita, parvi animi homo, egregiam animi alacritatem, & ardens moriendi ſtudium divorum Martyrum, qui omnem mortis apparatum contemſerunt, qui ſæviſſimos quosque cruciatus ore renidenti ſubierunt. Certe non mors aut labor eſt terribilis, ſed laboris aut mortis timor. Propterea laudamus eum qui dixit: Mors non eſt malum,ſed turpiter mori.Pueri larvas horrent ob imperitiã.Mors quid eſt?Larva.

Inverte,

Inverte, & ita eſſe cognoſces. At vero nec infantes, nec pueri, nec mente lapſi mortem timent; turpiſſimum ergo eſt, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad quam ſtultitia perducit. Mors tributum & vectigal eſt ab omnibus pendendum. Quid ergo triſtaris, cum pendis quod debes, & facis quod nemo non facit? Neque quiſquam hîc ullum ſibi fingat privilegium: nullus hactenus ab lege eximius fuit, nullus erit. Non eſt unus omnium qui evadat. Mundus, *In Pſ. 114.* inquit Baſilius, mortalis eſt, & regio morientium.

V. Longus mortis metus, quid niſi longum tormentum eſt? Diu vivis? diu etiam torqueris. Non poſſum, inquis, non timere malum, quod imminere video, tametſi lento paſſu. Ergo ſaltem tunc timere ceſſa, cum in eo res eſt, ut tibi omnis timor adimatur. Optime dixit Tertullianus: Non eſt timendum quod nos liberat ab omni timendo. Atqui, ais, res formidoloſa eſt, in morbo ſic prævidere mortem ſenſim adrepentem. Homo vermicule, quid tibi vis? An non tuus Servator triginta tribus annis, & amplius, ſuam ipſe mortem, & eam quidem acerbiſſimam prævidit? tune illo melior? Sed quia non ſolam mortem, ſed prævia mortis incommoda times, Epictetum audi: Tu vero, inquit, non animo firmo egredieris, ſed tremens, propter veſtimenta tua, pro-

pter

pter vaſa argentea. Infelix, itane hactenus omne tempus perdidiſti? Quid ergo ſi ægrotaro? Ægrotabis honeſte. Quis me curabit? Deus, amici. Duriter decumbam. Sed ut vir. Domicilium commodum non habebo. In incommodo ægrotabis. Quis autem mihi victum parabit? Qui etiam aliis parant. Quis vero erit morbi exitus? Quis niſi mors? Non igitur cogitas, caput hoc malorum omnium, & degeneris animi, & timiditatis eſſe, non mortem, ſed mortis metum: adverſus hunc igitur te exerce: huc inclinent diſputationes omnes, omnia quæ audis, quæ legis. Tum ſcies, hac ſola ratione aſſeri homines in libertatem.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori, eſt officinam omnium miſeriarum claudere. Optime dixit Plinius: *L.25. nat. hoſt. c.23. & l.28 c.1. fine.* Ea vitæ conditio eſt, ut mori plerumque etiam optimis portus ſit, & præcipuum naturæ bonum. Quapropter hoc primum quiſque in remediis animi ſui habeat: ex omnibus bonis quæ homini tribuit natura, nullum melius eſſe tempeſtiva morte. Cæſar apud Salluſtium. In luctu atque miſeriis, mortem ærumnarum requiem, non cruciatum eſſe aſſerit; eamque cuncta mortalium mala diſſolvere. Ideo ſapiens ſemper cogitat, qualis vita, non quanta ſit. *Cic. l.1. Tuſc. qq.* Nam commorandi nobis natura, non habitandi diverſorium dedit; & vitæ uſu-

tæ uſuram ſicut pecuniæ, nulla præſtituta die. Quid eſt igitur quod querare, ſi repetit, cum vult? ea conditione acceperas.

VII. In morte carcer panditur, quid trepidas exire? Gaude potius & geſti; hucuſque captivus fueras, nunc liber eris: patet jam carcer; evola. Quid hactenus philoſophatus es, ſi hanc philoſophiam MORI tantopere reformidas? Ideo hoc corpus accepiſti ut redderes, & ideo reddes ut & denuo recipias cum ampliſſimo fœnore. O quam fatuum eſt illi ſpei, illi beatitudini non inniti, ut hinc lætus exeas ad id quod ſemper maneat, & mortis compendio mutes, quod inperpetuum non tollatur. Patet carcer; evola ad meliora.

VIII. Mors via eſt; imo janua eſt per quam admittimur in patriam, ad æternam vitam, ad immortale gaudium. Mors enim non tam vitæ finis, quam ad vitam tranſitus eſt. Præclare dixit Bernardus: Moritur quidem & juſtus, ſed ſecure: quippe cujus mors, ut præſentis eſt exitus vitæ, ita introitus melioris. At dixeris: Diu vivere quamjucundum eſt? ſed ah quam incertum eſt, an divina gratia non prius tua culpa te ſit deſertura quam vita. Et quis eſt qui non ſubinde trepidet de ſua perſeverantia, quam nulla vitæ ſanctimonia mereri poteſt. Donum eſt hæc, & gratuitum. Ideo qui donum hoc ambit, donantē ſibi conciliet.

IX.

IX. Cauſſarum cauſſa eſt, voluntas Dei, cui ab æterno placuit te hoc tempore, hoc loco, hoc morbo, naturæ concedere. Quid vis amplius? Deo ſic placet, ita Deo viſum eſt. Hæc illa eſt voluntas quæ nil velle poteſt mali. Ergo, quod Siracides ſuadet, In tempore infirmitatis oſtende converſationẽ tuam. *Eccli. c.18. v.21.* Sed has omnes cauſſas in compendium ſic confero. 1. Mors Chriſti. 2. Gratia Dei. 3. Invitatio Cælitum. 4. Exempla præeuntium. 5. Finis timendorum. 6. Finis omnium malorum. 7. Egreſſus è carcere. 8. Ingreſſus in paradiſum. 9. Voluntas Dei.

§. 13. *Mors igitur formidanda non eſt.*

FAc ergo libens, mi Chriſtiane, quod vel nolens faceres. Quicquid fit à volente, fit levius, & deſinit eſſe neceſſitas, ubi voluntas acceſſerit. Sapiens ſic inſtructus eſt, ut, quibus non poteſt obſiſtere, conſentiat. Ergo ſecurus, nil timeas. Natura parens benigniſſima, nihil fecit horrificum; mortem adeo formidabilem error hominum facit, non natura rei provida. Mortem exhorreſcimus, non quia mala, ſed quia hominibus non eſt nota. Si quid magnum volvis animo, ſi quid altum ſtruis, humiles & ineptas vulgi voces deſpice, verum illos ſuſpice, quorum imitatio ad veram gloriam via eſt. Apud nos læte

 ſeli-

feliciterque morientium innumerabilia ſunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mortem vicinam affirmant. Imitare vel illum è priſcis, qui mortis monitori minime aſper hunc dedit dialogum. *Morieris* : Iſta hominis natura eſt, non pœna. *Morieris* : Hac conditione intravi ut exirem. *Morieris* : Gentium jus eſt quod mutuum acceperis, reddere. *Morieris* : Peregrinatio eſt vita, cum multum deambulaveris, domum redeundum eſt. *Morieris* : Putabam te aliquid novi dicere. Ad hoc veni, hoc ago, huc me ſinguli dies adducunt. Naſcenti mihi Natura protinus hunc poſuit terminum. Quid habeo quod indigner? in hæc verba juravi. *Morieris* : Stultum eſt timere, quod vitare non poſſis. Iſtud non effugit, etiam qui diu diſtulit. *Morieris* Nec primus, nec ultimus. Multi me anteceſſerunt, omnes ſequentur. *Morieris* : Hic eſt humani officii finis. Quis ſanus auctorari moleſte tulit? Quo tranſit Orbis, ego tranſibo. Ad hanc conditionem cuncta gignuntur. Quod cœpit, deſinet. *Morieris* : Non adeo grave eſt, quod tantum ſemel patiendum eſt: æterna vere cruciant. Nunc certe minus mors formidanda quam olim: ſiquidem olim obſtructo cæli aditu, hoc unum omnes ingemiſcebant:

Excerpta Seneca mihi pag. 793.

Noctes atque dies patet atri janua Ditis.
Nunc vero læti canimus:
Noctes atque dies patet alti janua cæli.

Ingenti

Ingenti itaque animo mors provocanda eſt,ſive nos horribili vaſtoque impetu aggrediatur, ſive quotidiano & vulgari exitu: nihil refert quam minax veniat, quod à nobis petit minimum eſt. Nunquam male de morte ſenſit,qui bene vixit; neque aliquid perdit, qui acquirit omnia.

§. 14. *Quomodo Sancti mortem deſiderent & tamen formidant.*

Videamus Paulum,inquit Gregorius, quomodo amet quod refugit; quomodo refugiat quod amat. Ecce & mori deſiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc? quia etſi victoria in perpetuum lætificat, ipſa nihilominus ad præſens pœna perturbat: & quamvis vincat amor ſubſequentis muneris, tangit tamen non ſine mœrore animum pulſus doloris. Sicut enim vir fortis cum vicino jam belli certamine armis accingitur, & palpitat & feſtinat, tremit & ſævit: quaſi pavere per pallorem cernitur, ſed per iram vehementer urgetur: ita vir ſanctus cum paſſioni ſe propinquare conſpicit, & naturæ ſuæ infirmitate concutitur, & ſpei ſuæ ſoliditate roboratur, & de vicina morte trepidat, & tamen quod moriendo verius vivat, exultat. Ad regnum quippe non poteſt niſi interpoſita morte tranſire: & idcirco confidendo quaſi

L. 31. moral. c. 16. ante medi.

quaſi ambigit, & quaſi ambigendo confidit: & gaudens metuit, & metuens gaudet, quia ſcit quod ad bravium quietis non perveniat, niſi hoc quod interjacet, tranſcendat. Hinc etiam ſanctiſſimi viri ad mortis occurſum nonnihil trepidarunt. Ezechias Rex invaleſcente ægritudine tabeſcens flebiliter lamentatur, *quod in dimidio dierum ſuorum vadat ad portas inferi*. Quid? nonne ab ipſo Davide, vocem illam expreſſit mortis formido: Ne revoces me in dimidio dierum meorum? Quid de Abrahamo, Iacob, Elia dicemus? qui etiã, ut è paginis ſacris diſcimus, mortem timuerunt, ſed moderate. Elias mortis fugitans, mortem tamen ſub * junipero invitavit.

Iſaia c. 38. v. 10. *Pſal. 101. v. 25.* *3. Reg. c. 19. v. 4.* **Sub umbra crucis Chriſt.*

Arſenius, vir centum viginti annorum, nullo unquam morbo tentatus, poſtquam annis quinquaginta quinque ſerviiſſet Deo, jam migraturus è vita, nonnihil trepidare cœpit, imo & lacrimis madere. Præſentes hoc mirati: Etiam tu pater, ajunt, mortem metuis? At ille: Revera, inquit, ex quo monachum indui, hanc horam formidare nunquam deſii. Ad rem præclare dixit Seneca: Itaque & fortiſſimus plerunque vir, dum armatur, expalluit: & ſigno pugnæ dato, ferociſſimo militi paululum genua tremuerunt: & magno imperatori, antequam inter ſe acies arietarent, cor exiluit: & oratori eloquentiſſimo dum ad dicendũ componitur, * ſumma riguerunt.

Surius in vita Arſenii c. 27. die 19. Iulii. *L. 2. de Ira. c. 3.*

**Summa, hoc eſt, extrema partes; manus, pedes, labia.*

runt. Hoc prorſus videtur eveniſſe Carolo V. maximo Imperatori, qui in omnibus bellicis expeditionibus animoſiſſimus, ad omnia pericula impavidus; qui ad nullum curulis tormenti tonitru expalluit, nec caput ſubmiſit: nihilominus cum ante prælium thorace ferreo armaretur, nonnihil cohorreſcere ſolebat, & pallore ſuffundi. At vero ubi jam galea capiti, gladius lateri, lorica corpori hærebat, leonem ſpirans, in hoſtem velut ferreus gigas ferebatur. *Guill. Zenocar. l. 5. de vita Caroli V.*

Ita mortem optimi quique & deſiderant & formidant; cupiunt exire & metuunt. Sed præſtat cum Catone mori quam cum Antonio vivere. Mortem vicit qui dextre paſſus eſt à morte ſe vinci.

§. 15. *Mors mala vitam malam ſequitur.*

QVemadmodum arbor inciſa illac ruit qua propendet: ita plerumque qua propendemus dum vivimus, illac cadimus cum morimur: pede quo cœpimus, ſemper imus. Monſtro ſimile, ſi vitam peſſime actam mors claudat laudabilis. Quæ viventi fuere in deliciis, eadem recurſant morienti. Aulicus Regis Cœnredi famulus qui magis ſuo domino, quam Servatori Chriſto placere ſtuduit, cum ad extrema veniſſet, conſcientiæ curam non tam negligere quam differre *Beda l. 5. hiſt. Angl. c. 14. init.*

differre videri voluit. demum ubi cacodæmones cum ingenti flagitiorum codice triumphantes vidit, deſperans ſalutis obiit. Dum impius Chryſaorius, *Inducias* clamat, *inducias vel uſque mane*, negatis induciis expirat. Herodes Agrippa prout flagitiis vitam implevit, ſic & mortem. Herodias ſaltatrix quæ Baptiſtæ caput carnifici ſecandum objecit, etiam ſuum caput glacie ſectum amiſit. Sic Iezabel & Athalia Reginæ, ſic Reges Benadad & Balthaſar, ſic Antiochus, ſic alii ſexcenti, qualem egerunt vitam, talem habuerunt & mortem.

Greg. hom. 12. & l. 4. dial. c. 38. Baron. tom. 1. An. 46 n. 4. & 5. & Anno 33.

Mors ſapientum gemenda, ſed multo magis ſtultorum vita. Mors peccatorum peſſima, & æternitatis luctuoſiſſimæ ingreſſus ſine ullo exitu irrevocabilis. Stulte mortem timet, qui vitam negligit. Qui luxuriæ vivit, vivus moritur.

Pſal. 33. v. 22.

§. 16. *Mors bona vitam bonam ſequitur.*

Veriſſime dixit Auguſtinus: Mala mors putanda non eſt, quam bona vita præceſſerit. Neque enim facit malam mortem niſi quod ſequitur mortem. Nimirum boni ſeminis bona meſſis eſt. Regia ad bonam mortem via eſt, vita bona: is gradus ad eam primus, is medius, & ultimus eſt. Vitam & mortem non male ſyllogiſmo comparem: ſyllogiſmi finis, concluſio eſt; vitæ, mors.

L. 1. de Civit. c. 11.

mors. At vero concluſio vera eſt aut fal-
ſa, pro antecedentium natura : ſic om-
nino mors bona vel mala eſt, prout an-
tecefſerit bona vel mala vivendi ratio.
Ita divinus Paulus ſevere pronuntians: *2.Cor.*
Quorum finis, inquit, erit ſecundum o- *c.11.*
pera eorum. *v.15.*

Memoranda mors fuit ſanctiſſimi mar- *Baron. tom.2.*
tyris Felicis, qui, cum ad ſupplicium *Anno*
duceretur, ſibi ipſe gratulatus alta voce: *302.*
Virginitatem, inquit, coſtodivi, Euan- *n.124.*
gelia ſervavi, veritatem prædicavi, nunc *v.7.Io.*
flecto cervicem Deo victima. Narrant *Raul.*
religioſiſſimæ vitæ virum ſubita morte *theol. par.1.*
occupatum, repertum eſſe mortuum in *ſerm.*
muſeo, illo quidem corporis habitu, ut *quadr.*
digitum ſervaret intentum ſacris bibliis, *mihi*
& illi etiam paginæ, in qua Sapientia *p.345.*
præmonet: Iuſtus ſi morte præoccupa- *Sap.*
tus fuerit, in refrigerio erit. Pretioſa in *c.4.*
conſpectu Domini mors ſanctorum e- *v.7. Pſal.*
jus, ſeu lenta ſeu ſubita. *115.*

Mellifluus ille Bernardus æternitati *v.15.*
jam vicinus, ſuos ultimum affatus : *Auct.*
Quia, inquit, non magna religionis ex- *vitæ*
empla vobis relinquo, tria tamen, quæ *l.5.*
magis à me obſervata memini, ſedulo *c.2.*
imitanda commendo. 1. Minus ſenſui
meo quam alterius credidi. 2. Læſus à
lædente vindictam non expetii. 3. Ne-
minem unquam offendere volui : quic-
quid contra evenit, ſedavi ut potui. Iam
proximus morti, epiſtolam tamen ad
Arnaldum Bonævallis abbatem dictavit

in hæc verba : Spiritus promptus eſt in carne infirma. Orate Salvatorem , ut tempeſtivum jam exitum non differat, ſed cuſtodiat. Curate munire votis calcaneum nudum meritis : ut is qui inſidiatur , invenire non poſſit ubi figat dentem, & vulnus infligat.

Gerardus & genere & religione Bernardi frater , hoc ipſum quod affirmamus (mortem bonam bonæ vitæ conjungi) affatim demonſtravit, ſed de hoc Bernardum ipſum , quem ipſe dolor diſertum fecit, loquentem audiamus: Vtinam,inquit, non te amiſerim ſed præmiſerim,utinam vel tarde aliquando ſequar te quocunque ieris. Non enim dubium quin ad illos ieris quos circa medium extremæ noctis tuæ invitabas ad laudem , cum in vultu & voce exultationis , ſubito erupiſti in illud Davidicum, ſtupentibus qui aſſiſtebant : Laudate Dominum de cælis , laudate eum in excelſis. Iam tibi , frater mi , nocte adhuc media dieſcebat , nox ſicut dies illuminabatur. Accitus ſum ego ad id miraculi , vidère exultantem in morte hominem , & inſultantem morti : Vbi eſt mors, victoria tua ? ubi eſt mors ſtimulus tuus ? Iam non ſtimulus , ſed jubilus. Iam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Vſurparis ad lætitiam mater mœroris , uſurparis ad gloriam gloriæ inimica , uſurparis ad introitum regni porta inferi, & fovea perditionis, ad in-

Serm. 26. in Can. propius finem.

ad inventionem ſalutis, idque ab homine peccatore. Iuſte nimirū, quia tu iniq; in hominē innocentem & juſtum poteſtatem temeraria uſurpaſti. Mortua es ô mors & perforata hamo quem incauta glutiiſti, cujus illa vox eſt in propheta: O mors ero mors tua, morſus tuus ero inferne. Illo, inquam, hamo perforata, tranſeuntibus per medium tui fidelibus latum lætumque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat, larvalis effigies. Gerardus per medias fauces tuas tranſit ad patriam, non modo ſecurus, ſed & lætabundus & laudans. Cum ergo ſuperveniſſem, & extrema jam pſalmi me audiente clara voce compleſſet, ſuſpiciens in cælum, ait: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. Et repetens eundem ſermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, Pater, converſus ad me exhilarata facie, Quāta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum eſſe? quanta hominum gloria, Dei filios eſſe & hæredes! ſic cantabat, quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum pæne in cantum convertit, dum intentus gloriæ ejus, propriæ fere miſeriæ oblivifcor. Mori male non poteſt, qui non male vixerit.

Oſea c. 13. v. 14.

§. 17. *Qualis vita, talis mors.*

V*Enator defeſſa toro cū membra reponit,*
Mens tamē ad ſilvas & ſua luſtra redit.

Thom. Morus.

Nimirum quæ diurnis agitamus curis, recurſant nocturnis. Eodem prorſus modo, quibus in vita inſuevimus, ea placent & in morte. Hinc talis plerunque mors eſt, qualis præceſſit vita.

Aurifabrum ajunt fuiſſe, cui etiam in ipſa fati linea libuit eſſe negligentem ſalutis, & plus curare argentum quam cælum. Huic argentea Chriſti crucifixi ſtatua veneranda atque oſculanda porrigebatur, monebaturque mortem illius cogitaret, qui humanam gentem ab interitu revocaſſet tam acerbo leti genere. At ille inferorum ac cæli, ille ſui atque Dei, ille omnium ſanctiorum cogitationum oblitus: Et quæſo, ajebat, quod pondo eſſe cenſetis hanc imaginem? Aurifex miſerrime, non ſanctiora cogites, in hoc æternæ ſalutis punctiſtitio, in illo quo vita & mors diſtinguitur momento? Ita prorſus quod diurnis verſamus ſtudiis, ea nocturnis ſomniamus ludibriis, & quod in vita agimus, in morte cum agimus animam, raro definimus. An non hos tales vulpi ſimiles eſſe dixeris? quæ cum ad patibulum duceretur, ultimum adhuc plateam anſerum tranſire cupiebat: Ita qui aurum amant, qui voluptates inhiant, oculis jam morte preſſis, & ſpiritu ſupremos anhelitus reddente, etiamnum aurum, etiamnum voluptates ſomniant. Sic vivimus, ſic perimus.

Quanto melius Socrates, qui nec ipſo *Valer.* quidem exceſſu vitæ, ſui & honeſti po- *l. 7.* tuit oblivíſci? Quanto ſanctius ille Chri- *c. 2.* ſtiani ſanguinis, nec infimæ ſortis famulus? Aulicum erat ſervitium Oeniponti *Anno* graviter decumbens; jamque rationes *Chri-* cum ſacerdote putarat, cum uſu venit *ſtiano* ut ſiti levandæ frigidam poſceret. Datur: *1614.* & cum porrecto poculo, dicis cauſſa, jubetur ei, quem amiciſſimum haberet, propinare. Lectulum forte aulica turba coronabat. Tum ille circumferre oculos, & ex adverſo Chriſti patientis iconem contemplari, atque: Chriſto, inquit, propino, chariſſimo meo, qui me ab inferis vindicavit. Cujus dicti ſuavitas omnium animos mire permulſit, at ille poſtridie ad amiciſſimum feliciter migravit. Non ſic impii, non ſic. *Pſ. 1.*

Antiochus Rex Syriæ Iudæos imma- *v. 4.* niſſime vexavit: Maximinus vero Imperator crudeliſſimis edictis & atrociſſimis cruciatibus funditus Chriſtianos delere ſtatuit; quorum uterque tandem divina ſe exerente juſtitia in morbum deterrimum lapſus, cum aliunde nulla ſe auxilii ſpes oſtenderet, ille Iudæos, hic Chriſtianos enixiſſime rogavit, ut pro ſalute ipſorum ſupplicarent Deo ſuo, ſimillimi plane corvo Æſopico, qui cum lethali morbo urgeretur, matrem aſſidentem monebat, ne apploraret ſibi: quin potius ſanitatem ſuam precibus commendaret Diis. Cui illa: O mi fili,

quem

quem Deorum tibi propitium fore confidis, cum nullus ſit, è cujus âra, victimæ partem non ſis furatus.

Ergo quales vivimus, tales morimur, tales & judicamur, tales aut Orco aſſerimur, aut Cælo.

§. 18. *Bonæ mortis votum.*

Num. c.23 v.10. MOriatur anima mea morte juſtorum, & fiant noviſſima mea horum ſimilia; Exclamat vates Balaam. Quanto rectius voviſſet: Vivat anima mea vita juſtorum, ut & mori poſſit morte juſtorum. Ridiculum eſt, mortem bonam appetere, & bonam vitam fugere. Bene vivere laboris, bene mori felicitatis eſt, ſed iſtud ab illo pendet. Qui recuſat rubrum pelagus tranſire, non poterit manna comedere; qui Ægyptiam ſervitutem amat, terras beatas non continget. Pie hîc & eleganter Bernardus: *Serm. 52. in Cant med.* Vtinam, inquit, hac morte ego frequenter cadam, & evadam laqueos mortis, ut non ſentiam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, ut non obſtupeſcam ad ſenſum libidinis, ad æſtum avaritiæ, ad iracundiæ & impatientiæ ſtimulos, & angores ſollicitudinum & moleſtias curarum. Bona mors quæ vitam non aufert, ſed transfert in melius.

Nimirum hæc illa mors eſt, quam ſibi votis omnibus expectat, qui vitam ambit mortis ignaram. Ante mortem

mori vitiis, mors omnium optima eſt.

§. 19. *Somnus Mortis frater.*

REfert Pauſanias, Olympiæ viſam à ſe ſtatuam, NOCTEM, figura habituque muliebri: hæc puerum album dormientem dextera tenebat, læva nigrum dormienti ſimilem. horum primum appellari Somnum, alterum Letum, utrumque autem, Noctis eſſe filium. Hinc Maro conſanguineum Leti ſoporem facit. *L. 1. Eliac.* *L. 6. Ænei.*

Gorgias Leontinus, jam ſenio confectus, & ad vitæ metam ſpectans, adverſa valetudine correptus eſt. Ad hunc amicorum quidam reviſit, reperitque optimum ſenem in ſomnum prolapſum: evigilantem interrogavit, quî haberet? Cui Gorgias reſpondit: Iam ſomnus incipit ſuo me fratri tradere. *Ælia. l. 2. var. hiſt. c. 35.*

Quiſquis eſt Chriſtiani ſanguinis, nunquam ſe ſomno permittat, quin ſuam prius conſcientiam conveniat, & noxas dolendo detergat. Multi dormire cœperunt & ſimul mori, qui prius vitam quam ſomnum finierunt. Itaque ipſe etiam ſomnus Leti frater timendus, & quam fieri poteſt, non cautiſſime tantum, ſed & caſtiſſime adeundus. Qui non caſte dormit, vix caſte vigilabit.

§. 20.

§. 20. *Mortis prodromi.*

ÆTernitatis prodromus mors, mortis prodromi notiſſimi, dolores & ſigna letalia. Letale ſignum, ſi Plinio credimus, in furoris ægritudine, riſus eſt; in aliis vero morbis, inæquabilis & formicans venarum percuſſus, ſed & oculi ac nares indubitata mortis ſigna exhibent. Cum Plinio experientia quoque loquitur, vicinæ mortis eſſe indicia, cum periculoſe ægroti itinera diſponunt, & fugam moliuntur è lecto; cum ſtragulam veſtem plicant, aut operimenti quaſi villos decerpunt. Præter hæc ſubinde quædam velut præſagia ſunt quæ mortem approperantem non vane nuntiant. Auguſtus Imperator ante efflatam animam ſubito pavefactus, à quadraginta ſe juvenibus abripi queſtus eſt. Id quoque magis præſagium, inquit Suetonius, quam mentis alienatæ ſignum fuit. Siquidem totidem Prætoriani milites, eum mortuum in publicum extulerunt.

L. 7. nat. hiſt. c. 51. toto.

Cum Alexander Rex Macedo ad Babylonem navigaret, exortus ventus regium capitis ornamentum & alligatum ei diadema rapuit, ornamento in aquas delapſo, paluſtri arundini adhæſit, diadema. Hoc è nautis quidam allatum iit, ſed ne illud natando madefaceret, capiti impoſuit, atque ſic Alexandro retulit.

Plutarch. & Arrian.

retulit. Muneris loco talentum accepit nauta, ſed mox Chaldæorum monitu capite plexus eſt. Sed nec Alexander mortem effugit, quam ei ablatum diadema proximam portendit.

Anno Chriſtiano 1185. Cum ingens idque ultimum Andronico Comneno Imperatori exitium immineret, Conſtantinopoli in templo ſtatua beati Pauli, quam ei Andronicus poſuerat, ubertim flevit. Nec vanæ fuerunt lacrimæ quas Imperator ſanguine ſuo diluit. *Baron. to. 12. Anno 1185. Vide cōſider. de Æternit. Conſid. 5. §. 3.*

Præſagum ſomnium Guilielmi Ducis Bavari jam ſupra narravimus. Huic ſanguinis cognati virginem adſtituimus. Barbara Bavariæ princeps, quinquennis cœnobium virginum Monachii eſt ingreſſa. Hanc Rex Galliæ conjugem ſibi petiit à duce Alberto, fratre germano Barbaræ. Hoc cum innotuiſſet puellæ, triduum petiit deliberationi. Et iſto quidem tempore remotis à ſe arbitris, cum ſolo Deo egit, ardenter ſæpius precata in templo, divinæ voluntati explorandæ. Elapſo triduo reſpondit: Mei parentes me Deo donarunt, hoc ego donum non revocabo. Ita in cœnobio permanſit. Inter alia ſibi conceſſa habuit amaracum tam prodigioſæ magnitudinis, ut huic portandæ vix duo viri ſuffecerint. Grandem deinde caveam avibus plenam aluit. Sed & torquem aureum ſub ſacro velamine, nudo corpori applicitum geſtavit, *Cap. 1. §. 38. ſupra. Chronicon Monaſterii Monach. zum Anger.*

geſtavit. Verum, quatuordecim diebus ante obitum Barbaræ, amaracus omnis exaruit; nocte altera omnes aves repertæ ſunt mortuæ; tertia demum nocte medius torques rupit. Barbara præſagi animi virgo, Antiſtitam conveniens: Hæc omnia, inquit, me petunt. Et paucis poſt diebus, cum annum ageret decimum ſeptimum, obiit, die divo Ioanni Baptiſtæ ſacro, Anno 1472. Poſt illuſtriſſimæ hujus virginis mortem decimo quarto die; alia è monialium numero defuncta eſt, hanc iterum aliæ atque aliæ ſecutæ ſunt moriendo, dum viginti virgines, ex eadem ſacra familia certis intervallis obierunt.

Habent ſubinde viri principes feminæque mortis ſuæ præſagia, inſolitos latratus canum, rugitus leonum, intempeſtivos in horologiis ſonitus, nocturnos in arcibus tumultus, aliaque
d. l. propinquæ mortis indicia. Rectiſſime dixit Plinius: Cum innumerabilia ſint mortis ſigna, ſalutis ſecuritatiſque nulla ſunt. Quid vero illa omnia monent, niſi hoc ipſum: Memento te eſſe hominem, ô homo: Æternitatem cogita ad quam properas: Brevî eſt eundum, nam hoſpes es, quære viam: Age ſis, para te, ad Dei tribunal reorum omnium ſcopulum vocaris. Qualis vixiſti, talis judicaberis.

§. 21.

§. 21. *Quid ad mortis nuntium reſpondendum.*

BEatus Ambroſius, accepto mortis nuntio, cum amici lugerent rogarentque ut longius vitæ ſpatium à Deo poſceret: Non ſic vixi, ait, ut me pudeat inter vos vivere: ſed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus. *Paulinus in vita Ambroſii.*

Sapientiſſimum hoc reſponſum Auguſtinus plurimum ſuſpexit, & apud ſuos tanquam elimata prorſus & librata verba maximopere commendavit. Ideo enim dixiſſe cenſemus, *Nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus*, ne crederetur de purgatiſſimis ſuis moribus præſidentius ſentire, qui magis Domini bonitati, quã ſuis meritis fidebat.

Ipſe Auguſtinus, ad mortis nuntium nil turbatus: Non erit magnus, inquit, magnum putans quod cadunt ligna & lapides, & mortales moriuntur. *Poſſid. in vita Aug. c.27.*

Aurei oris orator Chryſoſtomus paullo ante mortem, exul ad Innocentium ſcripſit: Nos tertium jam annum in exilio verſamur, expoſiti peſtilentiæ, fami, bello, continuis incurſionibus, ſolitudini inenarrabili, quotidianæ morti, Iſauricis gladiis. Cum vero jam eſſet acturus animam, clare pronunciavit: Gloria tibi Domine de rebus omnibus. *Nicep. l.13. c.37.*

D. Cyprianus ob Chriſtianam religionem capite damnatus, ingenti ſpiritu

dixit: *Deo gratias*,qui me à corporis vinculis dignatur abſolvere.

Hos ſanctiſſimos viros imitetur moriturus, dicatque hoc ipſum ſæpius: *Deo gratias*; *Gloria tibi Domine de rebus omnibus*. Sat mihi vigilatum inter ſpinas, ſat luſum inter feras, ſat laboratum inter procellas. Nunc, quia vigiliarum, & luſus, & laboris finem video, *Deo gratias*; *Gloria tibi Domine de rebus omnibus*. Nimirum, quibus vita eſt tædio, mors eſt lucro.

§. 22. *Mors dulciſſima, ſed peſſima.*

GEorgius Clarentiæ dux à fratre Eduardo IV. Angliæ Rege ob ſuſpicionem affectati regni juſſus eſt mori, data tamen mortis optione. Ille ſuaviſſimā mortē electurus, *labrum vino Cretico impleri præcepit, in hoc ipſe ſe collocavit, atque ut alii per ſtillicidia emittunt animam, ſic ille dulciſſimum liquorem ſorbendo, ſtillatim admiſit mortem, ſubmerſus tandem in hoc tam ſuavi ſed letali balneo.

Si mores ſpectemus, ah quanti ſic moriuntur! Voluptatum melleam potionē tam intemperanter bibunt quam ſitiunt, nec ullum faciunt aut ſitiendi aut bibendi modum. Ita dum lambunt, dum ſorbent, dum ſugunt, dum tota anima in ſe trahunt voluptates vanas, bre-

*Badwann voll Malvaſier.

breves, fœdas, pœnitendas, heu miſeri *Singu-*
guttatim exitium combibunt, ventris ac *la enim*
libidinis mancipia. Atque quo avidius *guttæ*
melleam hanc mortem hauriunt, eo ci- *jugu-*
tius ſe ſubmergunt. Ducunt in bonis *lant.*
dies ſuos, & in puncto ad inferna de- *Iob.*
ſcendunt. *c.21.* *v.13.*

§. 23. *Melior mors quam vita amara.*

PRæſtat ſemel mori, quam ad mortem ſæpius accedere. Quotidie morimur, infantiam amiſimus, deinde pueritiam, deinde adoleſcentiam: uſque ad heſternum, quicquid tranſiit temporis, periit, nec ſine labore ac ærumnis pluri-
mis. Has Gregorius Nazianzenus com- *Greg.*
pendio complexus: Nullum, inquit, in- *Naz.*
ter homines bonum eſt, quod non ali- *tract.*
quid habeat admixtum vitii: Opes, ſunt *de vita*
inſidiæ: paupertas, pedica eſt; dignita- *itineri-*
tum faſtus, mera ſunt inſomnia. Impe- *bus.*
rare, periculoſum; alterius imperio *extat*
ſubeſſe, moleſtum: juventus, eſt tem- *ſub fine*
poris fervor; canities, triſtis vitæ occa- *operum*
ſus. Gloria, eſt aër; nobilitas, vetus *illius.*
ſanguis; matrimonium, eſt vinculum; liberi, ſunt ſeges curarum: ſatietas petulantiam, egeſtas impatientiam ſuadet. Omnia denique mortalibus laborioſa ſunt; omnia humana merus metus, riſus, fluctus; merus flatus, fumus, volatus. Quicquid in Orbe cernitur, orbis

quidam eſt perpetua converſione ſimilia omnia volvens, qui modo videtur ſtabilis, modo dubius eſt, modo labilis, diebus, noctibus, laboribus, morbis, mœroribus, voluptatibus, calamitatibus ſemper incertus ac varius. Et quid demum poſt illa tam incerta? Mors certiſſima. Eleganter prorſus Auguſtinus: Mors, ſola, inquit, certa eſt; cetera ſunt incerta omnia. Conceptus eſt puer, forte naſcitur, forte non naſcitur, ſed abortu perit. Si natus ſit, forte creſcit, forte non creſcit; forte ſeneſcit, forte non ſeneſcit; forte dives erit, forte pauper; forte honoratus erit, forte abjectus; forte uxorem ducet, forte non ducet; forte habebit filios, forte non habebit; forte ægrotabit, forte à beſtia devorabitur, forte non devorabitur. Nunquid poſſumus dicere? forte morietur, forte non morietur.

1. *Machab.* c. 1. v. 6. Divinæ paginæ Regis Alexandri fatum ita depingunt: Et poſt hæc decidit in lectum, & cognovit quia moreretur. O quanta vis verbulo, *Poſt hac*, & illi, *decidit*, ſed & iſti, *quia moreretur*. Orbem, imo Orbes plures victoriarum ſpe jam devoraverat Alexander; Æternis annalibus digniſſima geſſiſſe ſibi viſus eſt: Nihilominus poſt tot tantaſque victorias, victus cecidit, non modo in lectum, ſed & in tumulum, ſarcophago contentus. Refert Petrus Alfonſus, Alexandro jam vita functo, complures philoſophos con-

confluxiſſe, qui ſuper regio funere varia pronuntiarunt. Fuit, qui diceret: En, modo quatuor ulnarum ſpatium ei ſatis eſt, cui ſpatioſiſſimus terrarum Orbis non ſuffecerat. Subjunxit alter: Heri potuit Alexander quos voluit à morte liberare, hodie non poteſt ſeipſum. Aureum defuncti loculum contemplatus unus: Heri, ajebat, Alexander ex auro fecit theſaurum, jam mutatis vicibus theſaurum ex Alexandro facit aurum. Ita dictis erudite certatum eſt; omnium tamen una erat vox, quæ divini oraculi: *Poſt hæc decidit in lectum, & mortuus eſt.*

Vnus Pellæo juveni non ſufficit Orbis. Iuvenal. ſat. 10. v. 168

En, in quantas ſæpe cogitationes, obliti conditionis noſtræ venimus! Immortalia (utinam cæleſtia) volutamus animo, & in nepotes pronepoteſque diſponimus, cum interim longa conantes mors opprimit, & hoc quod ſenectus vocatur, pauci ſunt circuitus annorum. Eccur, obſecro, morti fidimus? Circumſpicite quam levibus cauſſis amittamus vitam: non cibus nobis, non humor, non vigilia, non ſomnus ſine menſura quadam ſalubria ſunt. Morti ad nos aditum pandunt pes leviter offenſus, auriculæ dolor, dens verminans, cibus ſtomacho parum obſequens, humoris corrupti guttula. Nunquid ut extinguamur, res magni molimenti eſt? Odor, ſapor, laſſitudo, nutrimentum ipſum, & ſine quibus vivere non poſſumus, mortifera ſunt. Humanum corpuſculum,

imbecille, fluidum, putre, morbidum, quocunque ſe movet, infirmitatis ſuæ ſtatim conſcium, non omne cælum fert, aquarum novitatibus, flatuque non familiaris auræ, & tenuiſſimis cauſſis læditur. Ergo Siracidæ credamus. Ergo melior mors eſt (ô mortales) quam vita amara: & requies æterna quam languor perſeverans. Ergo, melior habitatio eſt in cælis, quam peregrinatio in terris.

Eccli. c.30. v.17.

Greg. Naz. orat. 19.

§. 24. *Beatitudo mortis.*

Apoc. c.14. v.13.

SCribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur: amodo jam dicit Spiritus ut requieſcant à laboribus ſuis: opera enim illorum ſequuntur illos. In Domino mori, idem eſt, quod mori ſervum Domini, uti de Moſe ſacræ paginæ loquuntur: Moſes ſervus meus mortuus eſt. Quaſi Dominus diceret, inquit Cajetanus, Licet quandoque peccaverit, & peccando non fuerit ſervus meus, attamen mortuus eſt ſervus meus; mortuus eſt in ſtatu ſervitutis meæ; mortuus eſt ſic, quod quicquid erat, & quicquid operabatur, meum erat; ſervus enim totum quod eſt domini eſt. Et talis ſervus Domini, illud Simeonis carmen in ipſa morte moduletur: Nunc dimittis ſervum tuum, Domine, ſecundum verbum tuum in pace. Omnino in pace, eaque æterna, ad cujus ſtatim initium, omnium proborum hominum bella finiuntur, æter-

Ioſue. c.1. v.2.

æternum non reſuſcitanda. Tales etiam ſervi Dei in Domino moriuntur, qui in Domini ſinu quaſi morientes conquieſcunt, & ſic quieſcendo ſuaviter in mortem obdormiſcunt. Ita Stephanus inter ipſos ſaxorum nimbos, in tanto lapidantium tumultu & fremitu, obdormivit in Domino. Ita & Lazarum amicum ſuum Chriſtus dormire dixit. Sic & Moſes ſervus Domini mortuus eſt jubente Domino, vel ut alii exponunt, ſuper os Iehovah, ſeu, ex oſculo Iehovah; hoc ſenſu: Sicut mater infantulum brachiis ſuis indormientem deoſculatur, & ſic in lectulo blande reponit; ita Moſen, ceu dormientem infantem, Deus per oſculum & amplexum in ſinu Abrahæ quaſi in lectulo collocavit. Nimirum, Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini. Beati ergo tales mortui & nimium beati, quia nunquam amplius futuri miſeri. Bona, inquit Bernardus, mors juſti propter requiem, melior propter novitatem, optima propter ſecuritatem. Beati, iterumque beati tales, opera enim illorum ſequuntur illos: ſequuntur tanquam famuli ſuum dominum, tanquam filii ſuum patrem, diſcipuli ſuum præceptorem, milites ſuum ducem, nobiles ſuum Regem: ſequuntur uſque ad tribunal Dei; deducunt & comitantur uſque ad ſupremam Dei curiam, quo hi ſoli nobiles famuli admittuntur. Atque uti quantum quiſque

Act. c. 7. v. 60.

Ioan. c. 11. v. 11.

Pſal. 126. v. 3.

S 4 dives

dives ſit ac nobilis, ex famulorum cum numero, tum ornatu cognoſcitur: ita qui ante Regem gloriæ digne apparere cupit, ſibi de tali familia provideat, curetque ut ea ſe ſtipet, ſitque quam numeroſiſſima & ornatiſſima. Et licet bona opera noſtra præcedant nos merito, ſequuntur tamē præmio; labor qui in illis, prçit; merces quç ab illis, ſubſequitur.

§. 25. *Valedictio morientis ad vivos eadem via ſecuturos.*

QVorum me pœniteat, multa ſunt; virtutis ſæpius neglectæ, & temporis male conſumpti. Quam potuiſſem, imo debuiſſem fuiſſe patientior, ſubmiſſior, & quotidianæ mortis ſtudioſior! quantillus in me divini amoris igniculus ſpiravit! Miſerere mei Deus, miſerere mei, ſecundum magnam miſericordiam tuam: parce peccanti, ô infinita bonitas, per filii tui ſanguinem & mortem te precor. Sed & vos quotquot offendi dictis vel factis, ignoſcite; fatentem habetis reum & dolentem: atq; hoc mihi abituro viaticum non negate, offenſionum mearum omnium veniam. Ne quæſo exemplo meo, quod ſæpe pravum fuit, veſtra decreſcat virtus. in oculis vobis ſunt ſanctiorum mores & vita, ad quam & veſtra ſeſe conformet: illorum patientiam, ſubmiſſionem, obedientiam accenſis ſtudiis æmulamini.

Sed

Sed & vobis gratias ago maximas, quotquot mihi benefeciſtis; quotquot me juviſtis ſeu manu & opere, ſeu cura, conſilio & amore. Deus, bonorum fons inexhauſtus, & amoris pelagus immenſum, vicem reddat amori veſtro. In eos certe bonus hic Deus liberaliſſimus eſſe ſolet, qui toto ſe ipſius ſanctiſſimæ providentiæ committunt. Præclariſſima quidem virtus eſt Obedientia, & ſine qua reliquæ in homine religioſo, nec virtutes quidem ſunt. Summe neceſſaria eſt Patientia. Excellentiſſima virtus eſt ſubmiſſio, ſuique ipſius contemptus. Chriſto chariſſima virtus eſt paupertas: Virtutum regina Charitas eſt. At vero præ ceteris virtutibus omnibus ſingulare quid & eximium habere mihi videtur *Fiducia* in Deum, & plena ſuimet in divinam providentiam *Reſignatio*, quam & ſacra pagina adeo commendat; quæ & regio vati continuo in ore eſt; quam demū Chriſtus tot argumentis, à floribus etiam & aviculis petitis perſuadere conatur. Hujus fiduciæ vires, & quæ illam animi tranquillitas ſequatur, nec noſſe, nec aliunde notas credere poteſt, qui nō ſemper atque in omni re, maxima, minima, perfectiſſime Deo fidit, divinæque Providentiæ ac voluntati ſe totum integerrime permittit. Neque hominum ullus eſt, puto, qui hac in Deum ſpe fiduciaque fuerit, & non ſæpius arcana in ſe miracula deprehēderit. Fidamus Deo,

S 5 noſque

noſque totos divinæ diſpoſitioni, quam poſſumus pleniſſime, credamus: Ipſe providebit; ipſi curæ eſt de nobis.

Ego quidem, quod cernitis, ad Dei tribunal citor, rationem redditurus de ſexaginta annis. Omnia mea, facta, dicta, cogitata illi judici ſunt apertiſſima; nihil latere poterit: omnes vitæ meæ actus ſententiam decretoriam accipient. Heu horreo; nam vere horrendum eſt judici Deo ſiſtere. Sed eſt quod me in tam arctis rebus ſoletur. Licet ergo ſervus ſim improbus, bonus eſt tamen Dominus meus, & infinite bonus, qui ſervulum quantumvis malum, ſuum tamen fuiſſe agnoſcet. Non parum etiam præſidii pono in Divis illis quos ad mortem meam & ultimum certamen invitavi, cum diebus ipſorum honori feſtis cæleſtem menſam hoc fine accumberem, ut mihi Divos illos Divaſque propitiarem volenteſque redderem ad ferendum in morte auxilium. Sed & cauſſæ meæ, ſubſidii plurimum & patrocinii ſpero à ſanctis Angelis, quos ſingulariter venerari, mihique demereri, licet officiis non dignis, quotidie conatus ſum. Hos tutelares puriſſimos ſpiritus, cum omnibus Sanctis, jam judici ſiſtendus, corde & ore invoco. Vos vero univerſi etiamnum ſuperſtites ſalvete, meque ſuo quiſque ordine ſecuturi Valete.

§. 26.

§. 26. *Morientium extrema monita.*

VTi ſol ad occaſum tendens amœnior eſt, ſic homo morti vicinus, plerunque ſapientior. Hinc illæ morientium orationes à ſapientia laudatiſſimæ. In ſpecimen paucas dabimus.

Cyrus Rex moriturus: Corpus meum, inquit, ô filii, cum diem ſupremum clauſero, nec in argento, nec in ullo alio metallo condite, ſed rem ſuam terræ reddite. Poſtrema ejus vox fuit: Si in amicos benefici fueritis, etiam in hoſtes animadvertendi facultas non deerit. Valete filii chariſſimi, atque idem matri meis verbis renunciate. Vos itidem amici, qui adeſtis, ſalvete.

Xenophō in Cyro. Alii ajunt, acie victū à Tomyride Maſſagetarū regina, quæ mortui caput in utrē humano cruore plenum demiſerit, his verbis inſultans: Filii mei ſanguinem hauſiſti, & meum ſitiſti, Cyre: at ego cruore te ſaturabo.

* Sapienter plane Theophraſtus moriens dixit: Multa dulcia mentitur vita, obtentu gloriæ, cujus amore nihil eſt vanius. * Huc ſpectat Severi Imperatoris morientis dictum: Omnia fui, ſed nihil prodeſt.

* Conſtantius Imperator Conſtantini Magni parens jam moriturus imperium filio tranſcribens, mira hilaritate animi: Nunc, inquit, mortem prope pluris quam ipſam immortalitatem æſtimo: filium Imperatorem relinquo. Hic vir hic eſt, qui poſt ducentos ſeptuaginta annos, Chri-

* *Laertius.* * *Ælius Spartianus.*
* *Baronius tom. 2. Anno* 306.

Chriſtianorum lacrimas abſterſit, & tyrannorum crudelitatem vindicavit; Chriſtus cum Conſtantino vere in armis fuit.

Robert. Gaguinus l.7. hiſt. Franc. Rex Galliarum Ludovicus in extremis filio hæc præcepit. Cave, mi fili, ne unquam letale peccatum admittas: potius omne tormenti genus perfer, quam talem culpam perpetres. Peccata crebro confitere, eoſque tibi confeſſarios delige, qui agenda docere, cavenda ſincere audeant monere, & vitia reprehendere. Parentibus obedientiam, amorem ac reverentiam exhibe.

Clotarius Rex in vili villa moriens: Quid putatis, inquit, quantus ille Rex eſt, qui tantos reges interficit?

Carolus V. Imperator auguſtiſſimus, morti jam vicinus, vocato ad ſe filio Philippo II. hirtum ei cilicium & cruẽtum flagellũ, quibus in ſe uſus, aſſervanda tradidit, non ſine præclaris monitis.

Obiit Anno 1598. Vide Florimund. Raimundũ l.5. de Ortu hæreſ. c.5. fine. Philippus II. Hiſpaniarum Rex vitam pariter clauſurus, ubi ex arcano ſcrinio illud ipſum parentis cilicium & flagellum, quibus etiam ipſe corpus domuit, Philippo III. filio munus protuliſſet, hæc inſuper adjiciens monita: Magnam, inquit, gratiam tibi fecerit Deus, ſi te ad illud gloriæ faſtigiũ evexerit, quo me præeuntem habuiſti. Sed ex animo te obteſtor, cum id aſſecutus fueris hujus etiam lecti, in quo me jam vides, memineris; hîc, ut cernis, ſubſiſtit omnis mundi

mundi gloria. Dein tibi commendo Sedis Apoſtolicæ obedientiam, fidei Catholicæ protectionem, Religionis Chriſtianæ zelum, Reipublicæ pacem, & in ſubditos juſtitiã. Si Deus his meis conſiliis ſubſcripſerit, ſuum regem non amittet hoc regnũ, ſed utiliter commutabit.

Ferdinandus Magnus Caſtellæ Rex mortem obiit memoratu digniſſimam. Ægrotare cœpit ipſo Chriſti natali die, jam fati ſui è beati Iſidori monitu certus; poſtridie cultu prorſus regio, præſulibus comitantibus, delatus eſt in templum. hîc ſingula regum ornamenta deponens, Deoque ſua velut reſtituens, ad aram remiſit, ipſe cilicio indutus, & cinere aſperſus, in terram ſe abjecit cum lacrimis, dixitque: *Domine, regnum quod à te accepi, tibi reſtituo: colloca me quæſo in æterna luce.* Altero ab hoc die ſacramentis munitus, in eodem templo vitam ſanctiſſime finiit, ubi annis quadraginta regno præfuiſſet.

Henr. Spond. è Baro. Anno 1065. fine.

Carolus Rex Siciliæ cum in ultimis eſſet, hæc locutus eſt: O vanas hominum cogitationes! Ah, miſeri! honoribus delectamur, aurũ acervamus, & negligimus cælum. Beatam pauperum ſortem, qui tenui ſalino contenti, ſomnos ducunt tranquilliſſimos. Quid me regnum, quid omnium obſequia jam juvant? miſer eſſe potuiſſem ſine tantis impendiis. Nondum cœpi vivere, & jã cogor vivendi finem facere. Vbi nunc vires

Lucius Marineus de rebus Hiſpan. l. 18. prope finem.

imperii

imperii mei? eadem me neceſſitas involvit quæ viliſſimum mendiculum. E tot millibus famulorum, clientum, adulatorum, ne quidem unicus eſt, qui comes ire velit aut poſſit ad Dei tribunal. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti & opes anxie captas per mille annos diſponite, hodierna vel craſtina morituri. Vale igitur terra: utinam dicere liceat, Salve cælum.

Sed ne ſilentio tranſeamus opulentiſſimum regum, & ſanctiſſimum, ſolem Hebrææ gentis Davidem, qui è vita diſ-
1. Par. ceſſurus: Ego, inquit, ingredior viam
c. 28. univerſæ terræ. Et ad filium converſus:
v. 9. Tu autem Salomon fili mi, ait, ſcito Deum patris tui, & ſervi ei corde perfecto, & animo voluntario. Omnia enim corda ſcrutatur Dominus, & univerſas mentium cogitationes intellgit. Si quæſieris eum, invenies: ſi autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. Terribilis exhortatio, & quæ vel adamantinum pectus penetret. Hac ultima concione ſua David, optimæ vitæ capita exactiſſime complexus eſt, ſcilicet, Dei præſentiam ubique cogitandam; Deo fideliſſime ſerviendum; Obedienti præmium fore ipſum Deum; Prævaricatori æternum imminere ſuppliciū.

Ita mors devorat omnes, ducit reges, trahit populos, impellit gentes; non precibus flecti, non divitiis placari, non lacrimis

lacrimis perſuaderi, neque ullis unquam viribus ſuperari poteſt. Sed æquo animo ſapiens, ſtultus iniquo vitā deſerit.

§. 27. *Chriſtus invitatur.*

MAne mecum Domine, quoniam adveſperaſcit, & inclinata eſt jam dies. Dies vitæ meæ in noctem præceps vergit, nec ullus eſt Ioſue, qui properantem hunc ſolem ſiſtat, & diem extendat: lux mea jam jam occaſura in terræ ſinum feſtinat. Sed uti ſol quotidie terra ſepelitur, & ipſe ſuas it exequias, & tamen quotidie velut redivivus è ſuo illo tumulo emergit: ſic & ego, ſic & omnes quotquot vivimus, in terram quidem abibimus, illius gremio condendi: ſed redibimus è terra, ſole ipſo clariores. *Luc c.24. v.29.*

Ergo, ô Chriſte, ô mi amantiſſime Servator, mane mecum: en, adveſperaſcit: oculi, aures, ſenſus omnes à me deficiunt & abeunt in ſingulas pæne horas; nec abeuntes morari poſſum aut retinere. Tu ſolus, oro, ne me deſeras, IESV benigniſſime, & cetera libens dimittam. Abite omnia alia; miſſionem do, & veniam. Meus creator mecum eſt; ſatis eſt; omnia bona mecum ſunt. Sed ut mecum in ipſam uſque noctem, in ipſam uſque mortem permaneat, identidem clamo: Mane mecum Domine, quoniam adveſperaſcit. Sed & cum vox mihi

mihi omnis hæſerit, cum omnis ſenſus defecerit, & ſolus iſque tenuis in me halitus vixerit, volo ut ſingulæ reſpirationes meæ ad uſque ultimam, pro voce ſint, illudque juſſu hoc meo ſignificent & flagitent: Mane mecum Domine, Domine mane mecum.

§. 28. *Moribundus animatur.*

CVm non lubet multa legere, en tibi paucos verſiculos, levando faſtidio, & animo firmando non parum utiles. Cogita Cyprianum hæc tibi velut in aurem inſuſurrare: Cum morimur ad immortalitatem tranſgredimur; nec poteſt vita æterna ſuccedere, niſi hinc contigerit exire: non eſt exitus iſte, ſed tranſitus, & temporali itinere decurſo ad æterna transgreſſus. Quam præpoſterum eſt, quamque perverſum, ut cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando evocat nos & accerſit de hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis ejus imperio pareamus? Nitimur, reluctamur, & pervicacium more ſervorum ad conſpectum Domini cum triſtitia & mœrore perducimur, exeuntes iſtinc neceſſitatis vinculo, non obſequio voluntatis. Et volumus ab eo præmiis cæleſtibus honorari, ad quem venimus inviti? Quid rogamus & petimus, ut adveniat regnum cælorum, ſi captivitas terrena delectat? Quid precibus

cibus frequenter iteratis rogamus & poſcimus, ut acceleret dies regni, ſi majora deſideria & vota potiora ſunt, ſervire iſtic diabolo, quam regnare illic cum Chriſto?

Hoc invite morientibus occinendum.

Tunc eſt pax Dei ſervis, tunc libera & tranquilla quies, quando de iſtis mundi turbinibus extracti, ſedis & ſecuritatis æternæ portum petimus, quando expuncta hac morte ad immortalitatem venimus. Cum videre Chriſtum, gaudere ſit, nec poſſit eſſe gaudium noſtrum, niſi cum viderimus Chriſtum, quæ cæcitas animi, quæve dementia eſt, amare preſſuras, pœnas, & lacrimas mundi, & non feſtinare potius ad gaudium, quod nunquam poſſit auferri?

Cypr. ſerm. de mortalitate.

Mors ergo mortalium omnium portus eſt. Felix littus, ſecurus portus! in quo nemo, niſi volens, naufragatur.

§. 29. *Reſurrectionis Fides.*

CAro hæc noſtra jam vivit, brevi reditura ad argillam ſuam, ad vagum pulverem; etiam in ſterquilinii beſtias, in quibus & venena ruminet; etiam poſt naufragia in aliquem piſcium cenſum; in culices, tineas, locuſtas & formicas; in ſubterranea, in ſubaquanea, in veſperugines & noctuas; demum in quas non refingitur beſtias? Et poſt hæc omnia eadem caro ſurget: quæque ante per tormenta laniata, quæ per ignes

abierat in favillas; coronabitur. Nec tu mihi hîc cogita aliam carnem à priore, niſi Deum velis injuſtum, qui aliam mercede donet, quam quæ vicerit: aliam confidere ſecum faciat in cæleſtibus, quam quæ ſudaverit: quaſi alterius ſint præmia, quam cujus fuerint agones & certamina. Eadem per omnia anima quæ in hac carne pugnavit, ſtetit, Deum didicit, Chriſtum induit, ſalutis ſpem ſeminavit, fructum metet. Eadem omnino caro quæ omnem hunc vitæ ordinem cum anima decurrit, alſit, æſtuavit, ſanguinem fudit, cum eadem ſocia anima præmium accipiet. Idem fuit Lazarus poſt quatriduanum ſepulchrum, & ante. Idem filius poſt ſiccatas matris lacrimas, & ante: Idem Chriſtus poſt monumentum, qui ante. Nec ullum ſepulturæ ſenium, Deo aut poteſtatem adimit, aut bonitatem tardat. Eadem eſt divitis lingua quæ delitiis paſcitur, & quæ flammis punitur, ac de digito animæ felicioris expectat ſolatium roris: ita eadem per omnia caro, quæ ſæculo gaudente luxit, ſæculo lugente gaudebit; ut nulla jam ſit de ſcelere fortunata, de probitate miſera, cum ſingulæ reſtituantur, ut pro meritis demeritiſve in hac vita, ſuppliciis vindicentur aut præmiis donentur in futura. Inſpice figulum; argillam vario ignis temperamento, in robuſtiorem laxioremve recoquit materiam, aliamque ex alia fingit

git formam. Non poterit Deus, eandem argillam, eadem qua quondam ſpiritus ſui aura, erigere in vitam? aut qui olim muſculos ut glebas, oſſa ut ſaxa, papillas ut calculos, venarum ramoſos diſcurſus, nervorum traduces, medullarum theſauros, ex illa ipſa argilla formaverat, non poterit eadem ex eâdem effingere? aut major fuit divini vis Numinis in virgine adhuc argilla, minor in vidua, poſt reſciſſum ſemel animæ connubium? cur eâdem qua ante formata manu, non eodem animetur quo ante afflatu? An quia quod periit ſemel, ſemper perire neceſſum ſit? qua id lege? Intuere, ne te ad ſublimiora deducam, univerſum hunc revolubilem rerum ordinem; teſtatio is eſt redeuntis hominis. Intuere, omnia redeunt cum abſceſſerint. hinc redornantur lunæ ſpecula quæ menſtruus numerus attriverat: revolvuntur hiemes & æſtates, verna & autumna cum ſuis vicibus: reducuntur ſolis & ſtellarum radii, quos matutina repreſſerat claritas, aut nocturnæ texerant tenebræ. Vites juraveris mortuas, & non niſi lignum ignibus aptum: ſed has denuo animari videmus, & poſt ſpolia denſius etiam veſtiri: & fere quæ frigus exterminaverat, ea reſtituit æſtas cultiora, fœnerario quodam interitu. Etiam in alite nobili documētum. Phœnix de ſingularitate miraculum, natali fine decedens, ſuccedit, iterum Phœnix. Non

Nō diſputo, quid de hac ſentiē dum.

Non quod hæc per omnia exprimant humanæ vicis reparationem, ſed quod nos manu quaſi ducant ad illam. Vis ſignatius documentum? Habemus pignus in Chriſto, in quo uſurpamus cælum & Dei regnum. Vis in homine? Caro prope computruit in LAZARO, caro ſurrexit: ſane ſine anima jacuit, ſurrexit cum illa. Et in illo dominici montis ſeceſſu, Moſes & Elias Apoſtolis agnoſcibiles facti, alter in imagine carnis nondum receptæ, alter in veritate nondum defunctæ, eandem tamen valetudinem corporis etiam in gloria perſeverare docuerunt. Imo & ipſæ animæ iam ſolitariæ, licet è gurguſtio corporis eruperint in apertum, ad meram puramque ſuam lucem, tamen nihil aliud, ſuæ felicitatis jam ſecuræ ſuſpirant, quam ſuperindui hoc pulvere, continuare cum hac connubiali ſocia, carne, vitam nulla pugna ſolvendam: ut qui ſimul pugnarunt, finiant in præmii & gloriæ parilitate, cum hic pulvis immortalitatem induet nobili demutatione, Chriſto duce, qui vexit in cælum carnem & oſſa, pignus & documentum futuræ integritatis.

Non igitur triſtemur, cum vetuſta domus corruit, reſurget longe pulchrior. Non ſolum ſine cauſſa credidit, ſed & ſine cauſſa vixit, qui ſe ad hoc ſolum natum credidit, ut periret.

§. 30.

§. 30. *Spes Reſurrectionis, ſolatium maximum.*

IObus innumeris ærumnis pæne jam ſepultus, ingenti tamen alacritate animi cantans: Scio, inquit, quod redemptor meus vivit,& in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum. Et rurſum circumdabor pelle mea,& in carne mea videbo Deum Salvatorē meum. Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt,& non alius. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Chriſtus velut per dialogiſmum reſpondens Iobo: Ego ſum, inquit, Reſurrectio & Vita, qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, vivet. *Iob. c.19. à v.25. ad 28. Ioan. c.11. v.25.*

Veniet iterum, veniet qui nos in lucem reponat dies (nil certius) & ideo æquo animo debemus exire redituri.

In ulteriore India volucrem eſſe narrant, cui nomen Semenda, ortu ſimillimam Phœnici, trifido roſtro,ſentireque ſe morituram,eam igitur deferre tigna in nidum, cantillare ſuaviter, alarum percuſſu ſtruem congeſtam incendere, ipſam eo igne conſumi, indeque vermiculum gigni qui poſtea in avem creſcat. Luculentum Reſurrectionis Symbolum, ſi omnia ex fide narrentur. *Nicol. Cauſſinus l.6. ſymbol. Sap. Symb. 103.*

Romanus Orator Minucius, rei Chriſtianæ magnus propugnator, tam pulchre quam breviter: Vide adeo,inquit, quam *Minucius Felix in ſuo Octav.*

quam in ſolatium noſtri, Reſurrectio-
nem futuram, omnis Natura meditetur.
Sol demergit & naſcitur: aſtra labun-
tur & redeunt: flores occidunt & revi-
viſcunt: poſt ſenium arbuſta fronde-
ſcunt: ſemina non niſi corrupta revi-
reſcunt: ita corpus in ſæculo, ut arbores
in hiberno, occultant virorem ariditate
mentita. Quid feſtinas ut cruda adhuc
hieme reviviſcat & redeat? Expectan-
dum nobis etiam *corporis ver eſt*. Scio
quod Redemptor meus vivit, & in no-
viſſimo die de terra ſurrecturus ſum.

§. 31. *Spes cæli.*

QVid vis? quid optas? quid deſideras?
Vivere vis? & mori non vis? Sic
ergo vive, ut aliquando beate vivas.
Nam vivere, & non beate vivere, genus
eſt mortis, vel via ad mortem. In cælo
vives non moriturus: illic beate vives:
nam nec mala patieris, nec pati poteris,
quia illic nulla ſunt. Ibi quod optabis,
poſſidebis, & poſſidere deſiderabis; pelli
poſſeſſione non poteris: & hoc te ſa-
Cant. c.5. v.2. tiabit. Comedite amici, ait Rex cæli, &
bibite, & inebriamini chariſſimi. Con-
vivium hoc finem non habet, nihil illi
triſte ſuccedet: quod hodie eſt, æter-
num erit. Auguſtinus exclamat: O vita
ſempiterna, & ſempiterne beata, ubi
gaudium ſine mœrore, requies ſine labo-
re, dignitas ſine timore, opes ſine amiſ-
ſione,

ſione, ſanitas ſine languore, abundantia ſine defectione, vita ſine morte, beatitudo ſine calamitate, ubi omnia bona in charitate perfecta, ubi ſpecies & viſio facie ad faciem. Portæ Ieruſalem ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioſo omnis circuitus murorum ejus. Et platea civitatis, aurũ mundum, tanquam vitrum perlucidum. Et per vicos ejus Alleluja cantabitur. *Tob. c.13. v.21. & Apoc. c.21. v.21.*

Quocirca, Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Credo videre bona Domini in terra viventium. *Pſ.83. v.5. & Pſ.26. v.13.*

§. 32. *Suſpiria ad cælum.*

OStende mihi gloriam tuam, oſtende mihi omne bonum. *Ex. c.33. v.18. & 19.*

O quando dabitur lugentibus, corona pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro ſpiritu mœroris? *Iſaia c.61. v.3.*

Quis det ut veniat petitio mea; & quod expecto, tribuat mihi Deus? Et qui cœpit, ipſe me conterat: ſolvat manum & ſuccidat me. Et hæc mihi ſit conſolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam ſermonibus Sancti. *Iob. c.6. v.8.9. & 10.*

Sicut ſervus deſiderat umbram, & ſicut mercenarius præſtolatur finem operis ſui. *Iob. c.7. v.2.*

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo. *Pſ.14. v.2.*

Pſ.26. v.4. & 5. Vnam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ. Vt videam voluptatem Domini; & viſitem templum ejus.

Pſ.41. v.1. & 2. Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam, quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis uſque ad domum Dei.

Pſ.54. v.6. Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam.

Pſ.59. v.10. Quis deducet me in civitatem munitam?

Pſ.64. v.4. Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti, inhabitabit in atriis tuis.

Pſ.72. v.1. 25. & 26. Quam bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt corde. Quid mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Defecit caro mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.

Pſ.83. v.1. & 10. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. Melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia.

Pſal. 114. v.9. Placebo Domino in regione vivorum.

Pſal. 119. v.5. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt! multum incola fuit anima mea.

P.121 v.1. Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi

mihi, in domum Domini ibimus.

Super flumina Babylonis illic ſedimus *Pſ.*36. & flevimus, dum recordaremur tui *v.*1.4. Sion. Quomodo cantabimus canticum *&* 5. Domini in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hieruſalem, oblivioni detur dextera mea.

Educ de cuſtodia animam meam, ad *Pſal.* confitendum nomini tuo: me expectant 141. juſti, donec retribuas mihi. *v.*8.

Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto. *Philip. c.*1. *v.*23.

§. 33. *Solatia adverſus mortem, compendio dantur.*

PRimum. Mors familiarem noſtrum hoſtem occidit, *Corpus*. Nulla peſtis ad nocendum efficacior hoſte inquilino, uti nullus fur domeſtico fure pernicioſior. Scimus: Caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem, hæc ſibi invicem adverſantur. *Gal. c.*5. *v.*15.

Alterum. Mors oſtium effringit in carcere, quo includimur. At nos veteres inquilinos carceris, ſæpe conſuetudo loci, etiam inter compedes & injurias non invitos detinet. Aliter optarat Regum maximus, qui ſolvi cupiebat & educi de cuſtodia.

Tertium. Mors ingens onus detrahit. Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Onere hoc detracto, meliora reſtant hinc *Sap. c.*9. *v.*13

emiſſis. Nemo enatat cum hac ſarcina.

Quartum. Mors peregrinationi noſtræ finem imponit. Quid eſt, inquit Gregorius, vita mortalis niſi via? Perpendite fratres mei, quale ſit in via laſſari, & viam nolle finiri. Vita præſens laboribus plena eſt, & cum luctu agitur, nec tamen ſine lacrimis dimittitur.

Quintum. Mors periculis nos omnibus ſubducit. Nemo tam beatus vivit, quin plurimis obnoxius vivat periculis: & raro periculum ſine periculo vitatur. Ille ſolus pericula omnia evaſit, qui vivere deſiit.

Sen. l.6. nat. q.?. c.2. Sextum. Mortis neceſſitas. Præclare dixit Romanus ſapiens: Nullum eſt majus ſolatium mortis, quam ipſa mortalitas. Vivere noluit, qui mori non vult. Mors neceſſitatem habet æquam & invictam. Quis queri poteſt in ea conditione ſe eſſe in qua nemo non eſt? Prima pars æquitatis, eſt æqualitas.

Septimum. Mors Chriſti. ad hanc *Hebr. c.12. v.1. & 2.* contemplandam hortatus Paulus: per patientiam, inquit, curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem IESUM, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Membris ab hoc capite maximum eſt ſolatium; nam ne mortem timerent membra, graviſſimos mortis impetus ſuſtinuit caput. Auctor vitæ moriendo cælum reſeravit; quid mori timemus?

Octa-

Octavum. Spes Reſurrectionis. Quid expoſtulamus cum morte ? non eripit hæc vitam ſed intermittit. Illuceſcet æternus dies qui nos ſepulchris evocet; reſurgemus omnes. Hoc natura nobis varie commonſtrat. Æſtas abit, ſed alter annus illam reducit. Hiems cedit; referunt illam ſui menſes : ſolem nox obruit, ſed hanc dies abigit. Plurima quæ videntur perire, mutantur : ſic & nos morimur, æternum victuri.

Nonum. Ipſa immortalitas. Mors & finis eſt, & tranſitus eſt : finis calamitatum, tranſitus ad immortalitatem. Hinc in Sacris noſtris mors proborũ, dies Natalis appellatur. Hinc ille auſus dicere: *Prud. hymn. in S. Vincēt.*

Mors Chriſtianis ludus eſt.

Et ne ullus hunc ludum expaveſceret, idem præclare cecinit :

Non eſt, credite, pœna quam videtis,
Quæ puncto tenui citata tranſit,
Nec vitam rapit illa, ſed reformat. *Hendecaſyllabi ejuſdē.*

Sic optimo cuique idem felicitatis principium eſt, qui finis mortalitatis.

§. 34. *Contra invite morientes.*

ITa paſſim vivimus; mortem metuimus, vitam negligimus, inviti morimur. Quis non recuſans, quis non gemens exit? Atqui hoc ingrati eſt, non eſſe contentum conceſſo tempore. Semper, inquit Seneca, pauci dies erunt, ſi illos numeraveris. Cogita non eſſe ſummum bonum *L. 5. de benef. c. 17.*

bonum in tempore.quantumcunque eſt, boni conſule. Vt prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam mora non fit beatior vita, ſed longior. Quanto ſatius eſt,non aliorum annos computare, ſed ſuos benigne æſtimare, & in lucro ponere? Hoc me vitæ tempore dignum judicavit Deus? hoc ſatis eſt. Potuit plus; ſed hoc quoque beneficium eſt. Opportune hîc vates Venuſinus monet

Horat. l.1. ſat.1. *——Exacto contentus tempore vitæ*
Cedat, uti conviva ſatur——

Quis ferat convivam illum, qui ad lauti convivii epilogum dicat: *Nondum comedi ſatis.* Quis illum hominem laudet, qui è vita diſcedens queratur: *Non vixi ſatis*, lugeatque tanquā vita medio actu rerum abrupta ſit. Non turpis ſolum ſed vana eſt ejuſcemodi querela. Fixus eſt terminus; ſeu longa fuerit vita, ſeu brevis, finienda eſt. ita placet auctori vitæ.

Luſiſti ſatis, ediſti ſatis, atque bibiſti,
Tempus abire tibi eſt——

L.3. diſſert. c.26. poſt. med. Inſigniter Epictetus: Celebritas, inquit, finita eſt. Exi: diſcede ut gratus, ut verecundus, da locum aliis: oportet alios naſci, ut & tu natus es; & natos habere locum, & habitationes, & victum. Si vero primi non diſceſſerint, quid relinquitur? Cur inſatiabilis es? Cur ſatisfieri tibi non poteſt? Quid angis & coarctas Mundum? Sed inſignius Epicteto Auguſtinus: Vndecunque, ait, voluerit

In Pſ. 148. p. med.

voluerit Déus, ut exeas hinc, paratum te inveniat. Inquilinus enim es, non poſſeſſor domus. Locata eſt enim tibi domus. Domus iſta tibi locata eſt, non donata,& ſi nolis,migrabis: & non eam tali conditione accepiſti, ut quaſi tempora certa tibi ſint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quando voluero, cum dixero, migra, paratus eſto. Expello te de hoſpitio, ſed dabo domum. Inquilinus es in terra, poſſeſſor eris in cælo.

Delitias cæleſtes avidius expectat,firmius ſperat,qui terræ delitiis ſeipſe privat. Certe

Cui durior vita eſt, minus mortem timet. *Vet. Iamb.*

§. 35. *Moribundi ſcopulus, dilatio.*

MOnuimus ſanos, monuimus ægrotos; moribundi etiam monendi nobis ſunt, ut caveant hoc ſcopulum, DIFFERRE. Quot hominum millia vel hanc unam ob cauſſam male finierunt, quia diſtulerunt minime differenda. Quid craſtinum, quid perendinum, mi moribunde, ſaluti tuæ deſtinas? craſtinus dies, tuus non eſt, hodiernus eſt. Hodie quæſo,hac hora,jam age quod agendũ eſt.cras aut perendie ubi tu eris?

Narrant Æmylius & Plutarchus,Thebanorum exulum cum exercitu adventum optimatibus Thebanis nuntiatum fuiſſe, at illos vino epuliſque deditos id deſpexiſſe: quin etiam ad eum qui ſummum

mum magiſtratum Thebis gerebat litteras delatas, quibus omnia exulum conſilia detegebantur, & jam in convivio accubanti eſſe redditas, quas ille ut erant ſignatæ, pulvino ſubjiciens: *In craſtinum* ajebat, *res ſeveras differo*. Sed hic ipſe dilator cum ſuis eadem nocte interfectus eſt. Ita Mors cunctatores ſolet obruere; dum deliberant, dum moliuntur, dum differunt, adeſt illa & ſpiculo ferit improviſo. Auguſtinus, monitor fideliſſimus, dicentem, *Cras bene vivam*, ſic inſtruit: Indulgentiam tibi promiſit Deus, craſtinum diem tibi nemo promiſit. Si male vixiſti, bene vive jam hodie. Stulte hac nocte auferetur à te anima tua. Non dico, quæ præparaſti cujus erunt: ſed ſecundum quod vixiſti, ubi eris? Vocat te nunc Deus, exhortatur te nunc, expectat donec reſipiſcas, & tu tardas? Non enim modo ſic longanimis in ſuſtinēdo, ut nunquam juſtus in vindicando. Diſtribuit tempora. Noli ergo dicere, Cras me convertam, cras Deo placebo; & omnia hodierna & craſtina dimittuntur mihi. Verum quidē dicis, quia Deus converſioni tuæ indulgentiā promiſit, ſed dilationi tuæ diem craſtinum non promiſit. Non tardes converti ad Dominum; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Præveniendus eſt dies qui prævenire conſuevit.

In Pſ. 101. cōc. 1. poſt. med. & in Pſ. 144. circa med.

Eccli. c. 5. v. 8. & 9.

§. 36. *Moribundi dolores & terrores.*

VAlde ſerium negotium eſt Mori , & raro ſine doloribus aut angoribus peragitur. De his diſerte Tertullianus : Evenit ſæpe , inquit, animam in ipſo divortio potentius agitari, ſollicitiore obtutu , extraordinaria loquacitate, dum ex majore ſuggeſtu , jam in libero conſtituta , per ſuperfluum quod adhuc cunctatur in corpore, annuntiat, quæ videt,quæ audit,quæ incipit noſſe.

L. de anima c. 53.

Narrant Cunonem Malburchienſis oppidi dominum annis quadraginta, moribus parum probatis vixiſſe ; dein mutata mente religioni ultimum vitæ triennium impendiſſe , & pie prorſus obiiſſe. Eo tempore cacodæmon qui feminam inſederat , faſſus eſt , quindecim millia diabolorum in Cunonis morituri cubiculum conveniſſe:tantum autem abfuiſſe ut nocuerint moribundo,ut ne quidem accedere propius potuerint, validis clamoribus tonſuratorum repulſi. ita ludibrio religioſos viros precantes deſcripſit. Queſtus inſuper eſt ; Cunonem ſibi ſuiſque ereptum iniquiſſime, ut qui Deo non niſi triennium ſolum, vitiis & inferorum dominis, ipſos quadraginta annos ſerviiſſet.

Platus l. 1. de ſtatu Relig. c. 31. med.

Deus bone , tot millia hoſtium ex Erebo convenerint , ad unici hominis obſidendum exitum ! Qui terreri non

vult

vult moriturus, mori mature diſcat. Mortem nemo amicam habet, niſi qui cogitat præſentem dum abeſt; ſed dictis fidem aſtruent ſequentia.

Grad. 6. poſt. med. De anachoreta in Chorreb habitante. Ioanne Climaco teſte, Homo religioſus ac ſolitarius, ſed vitæ remiſſioris, ad extrema perductus, horam unam jacuit jam omnium judicio defunctus. Vbi ad ſe rediit, præſentes, quotquot aderant, enixius rogavit, loco cederent. Egreſſis omnibus, mox tugurii aditum lapidibus obſtruxit, arcto ſolum foramine relicto, per quod cum pane hydria tranſmitteretur. Hîc ille à ſeipſo in hunc carcerem damnatus, totis duodecim annis cum nemine loqui, aſſidue ſuſpirare, altum gemere, uberius lacrimare, præter panem & aquam nihil deguſtare. Sic attonitus vultuque fere immoto ſedebat, & ea quæ ſub exceſſum viderat, fixiſſimo cogitatu, altiſſimaque mente apud ſe identidem volutabat, tacitis interea lacrimarum rivulis continenter per genas defluentibus. Hoc vitæ tenore annis duodecim exactis, cum morti eſſet proximus, religioſi accolæ rupto pariete, vi aditum ſunt emoliti, jamque moribundum circumſtantes impenſiſſime rogarunt, aliquod ſui monimentum, admonitiunculam virtutis ſtimulum relinqueret, nec tamen aliud impetrarunt, quam has ſolummodo voces: *Nemo qui revera mortis memoriam agnoverit, peccare unquam poterit.*

Con-

Conſideret Lector, ait Robertus Bellarminus, hanc hiſtoriam eſſe, non fabulam, & ab illo ſcriptam, qui & vir ſanctus erat, & ſcripſit quæ propriis oculis vidit, & propriis auribus audivit. Hoc Bellarmini de narratione illa judicium. *Doctiſſimus ſanctiſſimaq; vitæ Cardinalis l.2.de arte mor. c.1. fine.*

Ex his non difficile eſt conjectare, quos dolores & terrores mors afferat, iis præſertim, qui remiſſius aut laſcivius vixerunt. Sane ſi quis mortem, & ab hac æternitatem ſeriis cogitationibus in animum admitteret, ſi non totos dies & annos, creberrime profecto attonitus ſederet, & ad unum hoc ſeſe diſponeret quod hominum nemo non poteſt non experiri.

Bernardus jure commonet: Moriendi vocatio, tua ſit emendatio. Non tibi oberit efferri ſine præcone, humari ſine pompa, putreſcere ſine fama, abjici ſine titulo, modo non ſepeliaris in inferno. *De modo bene vivēdi ſerm. 27. med.*

§. 37. *Moribundi promptus animus.*

Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Calix iſte amarior quidem eſt, illum tamen bibit ipſe meus Servator, & ex cruenra trabe eundem mihi exhauriendum propinavit. Calix iſte fatalē Mortis poculum eſt, quod Chriſtus, quod Chriſto amiciſſimi, quod omnes omnino homines *Pſal. 115. v.4.*

V perhau-

perhauriunt, inevitabili neceſſitate; cur ego hoc ſolus recuſem? quiſquis cœpit vivere, deſinere debet, ut denuo incipiat, & quidem vitam illam quam nunquam deſinat. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt. Quid ergo tibi vis vane timor, quid revocas damnoſa mœſtitia? Calicē quem dedit mihi Pater, quem Chriſtus mihi miſcuit, non vis ut bibam illum? Mortalis ego ſim & mori me mirer?

Eccli. c.11. v.14.

Cum apud Regem Alexandrum Macedonem gravius decumbentem, aliquot male anxii amici Philippum medicum de veneno porrigendo inſimulaſſent, Rex Philippum cum parata potione ad ſe venientem ſic excepit: Altera manu amicorum litteras ei porrexit, altera pharmacum ab illo accepit: dumque medicam potionem ori admoveret, oculos in Philippi vultu defixit, ſi quas forte in illo conſcientiæ notas deprehenderet. Cum egregiam in ſe medici fidem è facie diſceret, intrepidus porrectum poculum perhauſit. Ita & ego faciam. Poculum quod me in quietem & longiorem ſomnum dabit, IESVS meus, medicus & Servator meus mihi temperavit, porrexitque ebibendum: ego, dum illud exhaurio, oculos ab hoc meo medico non dimittam; vultum meum firmabo in crucifixi Domini mei vultu, in quo ſummum in me amorem inſcriptum legam, ſimulque conſtans, & intre-

Curtius l.3. c.10.

intrepidus hunc calicem perhauriam, qui tanto plus habet ſalutis, quanto plus amoris.

§. 38. *Moriturus Fide, Spe, Charitate ſe armat.*

VT iſtud cuivis promptum ſit ac facile, præimus verba, ad fidem, ſpem, charitatem exercendam.

Ad Fidem.

Proteſtor coram Deo, ſanctis Angelis, omnique Eccleſia triumphante & militante, nominatim coram Angelo meo cuſtode, me firmiter credere, quicquid credit ſancta, Romana, univerſalis Eccleſia: me etiam vivere velle & mori in fide, quam hæc eadem Catholica & Apoſtolica Eccleſia profitetur, in unione & ſub capite, Domino noſtro IESV Chriſto, ejuſque in terris Vicario. Quod ſi quid his diſſentaneum mihi excideret, proteſtor illud non à me, non meum eſſe.

Ad Spem.

Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea, inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis ſanctum *Pſ. 15. à v. 8. ad finē.*

tuum videre corruptionem. Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextra tua uſque in finem.

Ad Charitatem.

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem mortis de manu Dei accipiam, & nomen Domini invocabo: laudans invocabo Dominum & ab inimicis meis ſalvus ero. In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum. Tu me creaſti Deus, tu me redemiſti, tu ſanctificaſti me; tuus ego ſum, vivus, mortuus. Ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum. IESV fili David miſerere mei.

§. 39. *Ægro & Moribundo quid ſemper corde ac ore verſandum.*

IN morbo, mi Chriſtiane, interrogatus quî valeas, quomodo res tuæ ſe habeant &c. Cave unquam aliud reſpondeas quam hoc ſolum unicum: *Prout Deus vult: Sicut Domino placuit, ſic factum eſt: Secundum Dei beneplacitum: Ad Dei voluntatem: Bene: Optime: Sic Deo placet: Fiat voluntas ejus, ſicut in cælo & in terra.* Vt autem hoc poſſis, & ægroto tibi, & moribundo perpetuo in ore ſit & in corde, triplex hæc precatiuncula.

1. *Benedictus Deus in æternum.*
2. *Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſe-*

miſericordiã tuam; etſi Domine minor ſum cunctis miſerationibus tuis.

3. *O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum. Fiat voluntas tua.*

Fuit qui triplicem hanc precatiunculam grandiori charactere ſcriptam ad lectum, proxime oculos affigi voluerit, ut aſſidue moneretur quid perdius & pernox ore animoque volutare deberet.

Noſtræ precationes noſtri ad Deum præcurſores ſunt. Diſcemus tandem à prodromis noſtris & ipſi viam, ſequemurque felici pede quo nos vocaverit beata æternitas.

§. 40. *Moribundo ſingulariter obſervanda.*

PRimum. Non ſuis nitatur meritis, ſed ſeipſum cum univerſis peccatis & negligentiis in immenſum divinæ miſericordiæ pelagus demittat & immergat.

Alterum. Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ fidei firmiter & ſimpliciter inhæreat: Eccleſiæ ſacramenta cum perfecto propoſito Deum non amplius offendendi, tempeſtive petat & ſuſcipiat.

Tertium. A caducis & fluxis rebus omnibus ſe avertat, ut toto affectu cæleſti Patri ſe uniat; terram promiſſionis ſuſpiret, ut illic Deo pro immenſa bonitate gratias agere & perenne laudis

 ſacri-

ſacrificium offerre poſſit. Ipſam etiam matrem miſericordiæ & beatos ſpiritus, omnemque cæleſtem exercitum, maxime patronos ſuos deprecabitur, ut ſibi in hac neceſſitate aſſiſtant, & ab exilio hoc ad jucundiſſimam ſuam ſocietatem perducant.

Quartum. Seipſum, hoſtiam vivam, ad gloriam Dei, pro acceptiſſima illius voluntate offerat, ad ſufferendam, ex vero amore, omnem languoris acerbitatem, & ipſam mortis amaritudinem; omnem denique pœnam in tempore & æternitate ſuſtinendam, ita ut ſi mille inſuper annis, omni voluptate affluens, pro voto poſſet vivere, pro Dei tamen honore & amore mortem ſubire mallet.

Quintum. Amariſſimam paſſionem & mortem Chriſti Domini ſibi proponat, corpus ſuum & animam cum ingenti ſpiritu, ſaucio corpori & afflictæ animæ Chriſti uniat, & tanquam ſimul cum Chriſto in cruce moriturus, ſpiritum ſuum in cæleſtis patris manus commendet. Cor ſuum in patulum Salvatoris cor, membra ſua morientia in ejuſdem vulnera deponat.

Ceterum, tutiſſimum eſt, ut quicquid in extremo deceſſu, ſe quiſque vellet feciſſe, id modo ſanus facere incipiat.

§. 41.

§. 41. *Moribundo quid faciendum; è Bloſio.*

LVdovicus Bloſius abbas Lætienſis, Sancto Ignatio Lojolæ per litteras familiaris, & quod Aubertus Myræus *In Belgicis elogiis.* teſtatur, vir vitæ innocentiſſimæ, qui Cameracenſem Archiepiſcopatū à Carolo V. Cæſare oblatum conſtanter repudiavit, quique vitam in libris exigens plurima ſcripſit ævo longiore digniſſima: inter quæ moribundum inſtructurus, ad verbum hæc habet.

Quidam Dei amicus interrogatus, *Bloſ. Monil. ſpirit. c. 12. fine mihi pag. 98.* quidnam morti proximus facere vellet, ſi multo tempore in gravibus peccatis vixiſſet, reſpondit: Si quadraginta annis ſemper in peccatis vixiſſem, & tempore reſolutionis meæ inſtante peccata mea pure cōfeſſus eſſem, atque cum perfecto amore, ex fundo cordis mei, ſaltem ſpatio unius ſalutationis Angelicæ, meipſum in Deum ita recipere poſſem, ut revera totus ad ipſum converſus, & ab omni peccato averſus invenirer, tunc nimirum ſicut purus & innocens ex hac luce migrarem. Si vero non niſi unum peccatum admiſiſſem, & contritus, dolens mœrenſque poſt confeſſionem rite factam hinc exirem, tunc utique ſicut pœnitens morerer. Addit in moribundi gratiam.

Dominus quibuſdam amicis ſuis re-

velare dignatus eſt, quod verba illa, quæ mox ſubjiciemus, morientium auribus ingeſta, & coram eis recitata, vel ab eis pie prolata, ſive cogitata tantæ virtutis ſint, ut non facile perire poſſit, qui ea ſub vitæ finem, vero & integro corde humiliter pronuntiarit. Sunt autem iſta:

Domine Deus, ego ſum miſer ille, quem tu pro paterna bonitate tua creaſti, & per ignominioſiſsimam mortem Vnigeniti tui de poteſtate inimici redemiſti: tu ſolus imperium & dominium in me habes, meque ſalvare potes ſecundum immenſam miſericordiam tuam, in qua ſpero & confido.

Nimirum hæc ad artem moriendi compendia ſunt. Multum in hac arte promovit, qui ſcit compendio mori.

S. 42. *Moribundum refrigerantia.*

Iſ. c.26. v.20. VAde populus meus, intra in cubicula tua, claude oſtia ſuper te, abſcondere modicum, ad momentum, donec pertranſeat indignatio.

Iſ. c.54. v.8. In momento indignationis abſcondi faciem meam parumper à te, & in miſericordia ſempiterna miſertus ſum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

Pſ.42. v.6. & 7. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus.

Tob. c.2. v.18. Filii Sanctorum ſumus, & vitam il-

lam

lam expectamus, quam Deus daturus
eſt his qui fidem ſuam nunquam mu-
tant ab eo.

Non eſt voluntas ante Patrem ve- *Matt.*
ſtrum, qui in cælis eſt, ut pereat unus *c.18.*
de puſillis iſtis. *v.14.*

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium *Ioan.3*
ſuum unigenitum daret, ut omnis qui *v.16.*
credit in eum, non pereat, ſed habeat
vitam æternam.

Sed & ſi quis peccaverit, advocatum *1.Io.*
habemus apud Patrem, IESVM Chri- *c.2.*
ſtum juſtum: & ipſe eſt propitiatio pro *v.1.*
peccatis noſtris: non pro noſtris au-
tem tantum, ſed etiam pro totius mun-
di.

Amen, amen dico vobis, quia qui *Ioan.*
verbum audit & credit ei qui miſit me, *c.5.*
habet vitam æternam, & in judicium *v.24.*
non venit, ſed tranſiet à morte in vitam.

Omne quod dat mihi Pater, ad me *Ioan.*
veniet, & eum qui venit ad me, non *c.6.*
ejiciam foras. Amen, amen dico vobis, *v.37.*
qui credit in me, habet vitam æternam. *& 47.*

Ego ſum Reſurrectio & vita, qui cre- *Ioan.*
dit in me, etiam ſi mortuus fuerit, vi- *c.11.*
vet, & omnis qui vivit & credit in me *v.15.*
non morietur in æternum. *& 26.*

In domo Patris mei manſiones mul- *Ioan.*
tæ ſunt. *c.14.*
v.2.

Si Deus pro nobis, quis contra nos? *Rom.*
Qui etiam proprio Filio non pepercit, *c.8.*
ſed pro nobis omnibus tradidit illum; *v.31.*
quomodo non etiam cum illo omnia *uſque*
nobis *ad 35.*

nobis donavit ? Quis accuſabit adverſus electos Dei? Deus qui juſtificat. Quis eſt qui condemnet ? Chriſtus IESUS qui mortuus eſt, imo qui & reſurrexit, qui eſt ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Ad Nemo noſtrûm ſibi vivit, & nemo ſi-
Rom. bi moritur. Sive enim vivimus, Domi-
*c.*14. no vivimus : ſive morimur, Domino
*v.*7. morimur. Sive ergo vivimus, ſive mo-
& 8. rimur, Domini ſumus.

2.*Cor.* Scimus, quoniam ſi terreſtris domus
*c.*5. noſtra hujus habitationis diſſolvatur,
*v.*1.2. quod ædificationem ex Deo habemus,
& 3. domum non manu factam, æternam in cælis. Nam & in hoc ingemiſcimus habitationem noſtram quæ de cælo eſt, ſuperindui cupientes, ſi tamen veſtiti, non nudi inveniamur.

Ad Nunc magnificabitur Chriſtus in cor-
Philip. pore meo ſive per vitam, ſive per mor-
*c.*1. tem. Mihi enim vivere Chriſtus eſt, &
*v.*20. 21. mori lucrum. Eſſe cum Chriſto multo
& 23. magis melius.

Ad Noſtra converſatio in cælis eſt, unde
Philip. etiam Salvatorē expectamus, Dominum
*c.*3. noſtrum IESUM Chriſtum, qui refor-
*v.*20. mabit corpus humilitatis noſtræ, con-
& 21. figuratum corpori claritatis ſuæ

1.*Tim.* Fidelis ſermo & omni acceptione di-
*c.*1. gnus, quod Chriſtus IESUS venit in
*v.*15. hunc Mundum, peccatores ſalvos face-
re, quorum primus ego ſum.

Matt.
*c.*24. Qui perſeveraverit uſque in finem, hic
*v.*13. ſalvus erit.

Eſto

Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. *Apoc. c.2. v.10.*

Hi fontes præfervidas Mortis thermas refrigerant. Feliciter enatabit, quiſquis in his fontibus ſubmergitur.

§. 43. *Moribundi ad Deum ſuſpiria & preces.*

BEatus Eligius Noviomenſis Antiſtes, in extremis ſuos cum lacrimis complexus : Valete, inquit, & deinceps quieſcere me permittite. Terra in terram redeat. Spiritus ad Dominũ iturus, iter ſuum reperiet. Ita oculis manibuſque in cælum elatis, diu precabatur immotis labiis. Deinde in has voces erumpens : Nunc dimittis, inquit, ſervum tuum Domine, ſecundum verbũ tuum in pace. Memento quæſo, quod ſicut lutum feceris me : & non intres in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens. Memento mei, qui ſolus ſine peccato es, Chriſte Mundi redemptor, & educens me de morte corporis hujus, transfer in regnum tuum. Scio me conſpectum tuum non mereri : tu tamen ſcis, quia ſpes mea ſemper fuit in miſericordia tua. Et nunc quoque in confeſſione ſancti nominis tui moriens, extremum, Chriſte, anhelitum efflabo. Suſcipe ergo me ſecundum magnam miſericordiam tuam, & non confundas me ab expe-

expectatione mea. Aperi mihi properanti januã vitæ, & principes tenebrarum non occurrant mihi. Tua me manus deducat in locum refrigerii, & vel in ultimam manſionem ex iis quas præparaſti ſervis tuis timentibus te.

Sub his verbis efflavit animam. Eligium voce præeuntem ſequamur, & hac etiam ratione Chriſtum Dominum compellemus.

Pſ.12. v.4. Illumina, ô bone IESV, oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adverſus eum.

Domine IESV Chriſte, fili Dei vivi, pone paſſionem, crucem & mortem tuam, inter judicium tuum & animam meam.

Pſ.78. v.8. Ne memineris, bone IESV, iniquitatum mearum, cito anticipent me miſericordiæ tuæ, quia pauper factus ſum nimis.

Dulciſſime Domine IESV Chriſte, ob honorem & virtutem tuæ benedictæ paſſionis, jube me adſcribi in numerum electorum tuorum.

Pſal. 142. v.2. Non intres in judicium cum ſervo tuo, miſericordiſſime IESV, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.

Chriſti de cruce pendentis, alias manibus, alias perfoſſo lateri, alias pedibus crebra piaque imprimet oſcula; & modo crucifixum, modo crucifixi vulnera ſic compellabit.

Adoro

Adoro te, IESV Chriſte, & benedico tibi, quia per crucem tuam redemiſti mundum: Salvator Mundi ſalva me, qui per crucem & ſanguinem tuum redemiſti me.

Trahe me ad te, ô bone IESV, qui dixiſti, cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.

O clementiſſime IESV te deprecor per pretioſum ſanguinem tuum, quem pro peccatore effundere voluiſti, ut abluas omnes iniquitates meas. O ſanguis Chriſti purifica me, corpus Chriſti ſalva me, aqua lateris Chriſti lava me, paſſio Chriſti conforta me. O bone IESV exaudi mė, intra vulnera tua abſconde me, ne permittas, ô bone IESV, me ſeparari à te, in hora mortis meæ voca me, jube me venire ad te, ut cum Sanctis tuis laudem te in ſæcula. O Creator & Redemptor meus, IESV Chriſte, totum me tibi dedo, non me rejicias: Ad te venio, non me repellas. Ne projicias me à facie tua, & ſpiritum ſanctum tuũ ne auferas à me. Ne perdat me iniquitas mea, quē creavit omnipotēs bonitas tua.

Cum quis morti vicinior, ſic orandum:

Nunc Domine ſecundum voluntatem tuam, fac mecum miſericordiam tuam, & præcipe in pace recipi ſpiritũ meum. Sonet in mentis meæ auribus vox illa dulcis: Hodie mecum eris in paradiſo. Nunc dimittis ſervum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace,

quia

quia viderunt oculi mei ſalutare tuum.

O clementiſſime IESV recognoſce quod tuum eſt, & abſterge quod alienum eſt. O IESV, IESV, ô IESV permitte me intrare in numerum electorum tuorum. O IESV fili David miſerere mei: Deus in adjutorium meum intende: ô Domine IESV ad adjuvandum me feſtina: ô Domine IESV ſuſcipe ſpiritum meum.

§. 44. *Moribundi vera in Deum fiducia.*

Serm. 9. in Pſal. Qui habitat. HIc ego cum Bernardo fidenter proclamo: Prætendat alter meritum; ſuſtinere ſe jactet pondus diei & æſtus, mihi adhærere Deo bonum eſt, & ponere in Domino Deo ſpem meam.

Et quamvis conſcius mihi ſim, eam fuiſſe vitæ meæ anteactæ pravitatem, ut plane merear à Deo deſeri, tamen non deſinam in ejus immenſa bonitate ſemper confidere, optimeque ſperare, quod quemadmodum hactenus ſanctiſſima ejus gratia vires mihi ad omnia ſubminiſtravit, ſic eadem illud mihi robur ſit collatura, ut omnia patienter & libenter feram. Hæc mea etiam exigua patientia cum meritis dominicæ Paſſionis conjuncta (quæ quidem meam omnem tolerantiam infinitis modis excedit) debitas mihi pœnas mitigabit, & mercedi in cælo recipiendæ augmentũ adjiciet.

adjiciet. Vnicum hoc à te, mi Deus, peto, ne permittas ut unquam de bonitate tua diffidam, quantumcunque debilem me ac miſerum eſſe cognovero. Imo ſi in eo me terrore ac conſternatione cernerem, ut jam jam lapſurus viderer, meminero tamen Petrum Apoſtolum unico venti flatu, ex modica fide ſubmergi cœpiſſe; faciamque quod ille fecit; Chriſtum compellabo: *Domine ſalvum me fac.* Vtique manum ſuam, ita ſpero, extendet, nec ſubmergi me patietur. Quod ſi vero Petri partes ulterius me agere, planeque præcipitem ruere permitteret Deus (quod pro ſua miſericordia benigniſſime avertat) ſpero nihilominus fore, ut oculo miſericordiæ pleno me reſpiciat, uti reſpexit Petrum, meque denuo in novam ſpem vitæ erigat. Illud compertiſſimum habeo, quod abſque mea culpa Deus me non deſeret. Veriſſimum agnoſco dictum Auguſtini: Poteſt Deus aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt; non poteſt quemquam ſine malis meritis damnare, quia juſtus eſt. Itaque omni ſpe ac fiducia me illi totum committo. Si propter peccata mea me ſinat perire, ſaltem juſtitia ejus in me laudabitur. Spero tamen & certiſſimo ſpero futurum ut clementiſſima ejus bonitas animam meam fideliter cuſtodiat, quo miſericordia illius potius, quam juſtitia in me commendetur. Nihil mihi cōtingere poteſt,

L. 3. contra Iulian. c. 18.

poteſt, quod Deus non velit. Quicquid autem ille vult, cuicunque malum videatur, eſt tamen revera optimum. Quæcunque tu vis, ô mi Deus, hæc ego volo omnia, volo, volo.

§. 45. *Moribundi cereus.*

Luca c. 12. v. 35. 36. & 37. SInt lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris: & vos ſimiles hominibus expectantibus dominum ſuum quando revertatur à nuptiis: ut cum venerit & pulſaverit, confeſtim aperiant ei. Beati ſervi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Iſtud moribundi teſtamur vel ipſis adſtantium oculis, cum prehenſo ardente cereo adventum Domini opperimur, & vitæ lampadem velut alteri tradimus.

Virum religioſum fuiſſe commemini tam pacatæ ac ſerenæ conſcientiæ, ut ei etiam in morte ridere ſit conceſſum. Cum enim moribundo fatalis cereus in manus traderetur, ille obverſis in ſuum præſidem oculis: Tot, inquit, circumſtant hic robuſti viri, cur obſecro, mi Pater, ego tam exhauſtis viribus cereum tenere cogor? Quam læta mors,

Horat. l. 1. epiſt. 1. ad Mæcen. *Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.*

Quid vetat talem ridendo mori? Carcerem ſuum nemo, niſi inſanus amat. Hic ſuum deſeruit ridens. Serium eſt quod addo, & omnibus imitabile.

Conſal-

Conſalvus Mederius, ea virtute polle- *Hiſtor.*
bat, ut in ſeveriſſimo vitæ inſtituto æ- *Societ.*
quabilis perpetuaque illius conſtantia *tom. I.*
emineret. Quippe annis compluribus, *l. 12.*
præter aliorum ſacerdotum penſum, ſex *n. 661.*
quotidie horas precationi meditationique impendit. Atque hanc precandi conſuetudinem ne in itinere quidem omiſit: magna quin etiam ex parte retinuit ſupremis vitæ diebus, cum peſſime affectum corpus pæne ſpiritus defeciſſet. Paullo ante exceſſum aliquot ſociorum accitis, ſacrum cereum juſſit accendi; tum ſymbolo Apoſtolorum prolato: In hac, inquit, fide inſtitutus ſum, in hac vixi, in hac morior; teſtorque ſi quid forte in extremo agone excidat mihi, jam nunc indictum & irritum velle: ac protinus brachio porrecto, cereoque manu prehenſo: Vt lumen hoc, inquit, oculos illuminat corporis, ſic ego credo Dominum IESVM illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum; quia ipſe lumen verum & æternum eſt. Quæ magno ſenſu cum protuliſſet, continuans inde ſancta cum Deo colloquia, Eccleſiæ myſteriis omnibus præmunitus, evolavit è corpore, pridie nonas Aprilis, Anno 1552.

Et tu, quiſquis es, etſi ſanus ſis, apprehende cereum, fortaſſis hac luce lux tua extinguetur. Vigilantem te mors inveniet, & præcinctum, & cum accenſa face, ſi labores tuos fortiter,

errores aliorum cordatè; vitæ procellas patienter ſuſtinueris.

§. 46. *Moribundi verba ultima.*

Suet. in Auguſto c.99. AVguſtus Imperator moriens in hac voce defecit: Livia, noſtri conjugii memor vive, ac vale. Quanto ſanctius Chriſtiani, qui ultima, cum moriuntur, verba dirigunt ad ſui principium & omnium Conditorem.

Segerus in Chron. Vir ille divinus, Dionyſius Areopagita capitis jam damnatus, feralem ſententiam Chriſtiana generoſitate amplexus, & adſtantium probra contemnens: Vltimum, inquiebat, verbum Domini mei in cruce, ſit & mihi ultimum in hac luce: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum.

Greg. Naz. orat. 20. Baſilius Magnus, extremam vitæ clauſulam appoſiturus, cum ſuos præclaris monitis imbuiſſet, illud Chriſti, ad Chriſtum pariter adjunxit: In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum. Et una cum verbis animam lætus effudit.

Ruffin. Aquil. n.162. & Io. Subdiac. libell. 3. *c.6.* Siſojus abbas, vir ſanctiſſimus jam ultimæ lineæ admotus, plurimos habuit ſui exitus ſpectatores, ad quos ille radiante vultu: En, inquit, abbas Antonius venit ad nos. Et paullo poſt: En, ait, agmen prophetarum huc adeſt. Mox: Cœtus etiã Apoſtolorum, inquit, ad nos viſit. Et quia cum his adventori-

bus

bus loqui videbatur, interrogatus eſt, quibus cum loqueretur? At ille: Angeli, ait, venerunt, animam meam alio ducturi; hos rogavi, liberalius mihi pœnitentiæ ſpatium concederent. Ad quem amici: Pater, ajunt, non eges pœnitentia. Quibus ille: Nondum, ait, vel initium feci pœnitentiæ. Hanc viri ſubmiſſionem largiter probavit vultus magis ac magis irradians. Exclamat tandem Siſojus hilari voce: Videte, videte; Dominus venit. Atque verba ſimul & vitam finiit. Felix mors quam æternitatis triumphus excipit. Et licet morientis lectulum non cingant reges, ſatis eſt tamen regum Regem adeſſe, in quo moribundi vox ultima quieſcat.

Bernardus, tanquam ſi morituro Chriſtum commonſtret manu: O tu Chriſtiane, inquit, ne de hac infirmitate deſperes, docuit te Chriſtus quid in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem invocare, in quem ſperare: in Patrem Deum, qui non poteſt deſpicere ſperantes in ſe, cum atteſtatione bonorum operum. Bonorum dico, quia ſine meritis aliquid ſperare, non ſpes, ſed præſumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera, ut ei in hora mortis in veritate dicere poſſis: In te Domine ſperavi, non confundar in æternum.

Serm. I. in cœna Dom. mihi pag. 1346.

Ergo ultima morientis verba dirigantur ad Deum: in illum preces in illum

vota, in illum ſpes ultimæ ferantur, in illius nomen extrema deſinant ſuſpiria.

Tob. c.3. v.14. Dicat moribundus ex imo pectore: Ad te, Domine, faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

§. 47. *Humanæ voluntatis ad divinam conformatio, ſummi momenti eſt, præcipue ſub vita finem.*

Conſol. puſill. mihi pag. 328. Ludovicus Bloſius, quem ſupra laudavimus, de noſtræ voluntatis cum divina conſenſu, hæc pronuntiat his omnino verbis:

Nullum igitur exercitium in extremis utilius eſſe poteſt, quam ut quis ſeipſum ex integro divinæ voluntati reſignet: humiliter, amoroſe, pleneque confidens in immenſa Dei miſericordia, ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in hujuſmodi vera perfectaque reſignatione, cum ſancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confeſtim ad regna cæleſtia evolet. Nam ſicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere poteſt, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremque Deo unitus eſt. Hoc animo juſtus ille latro moriebatur in cruce, qui non ſalutem corporis à Domino poſtulavit, nec oravit ut à pœnis purgatorii ſervaretur, ſed libenter pro peccatis ſuis proque Dei gloria moriens ſe totum in divinam reſignavit voluntatem, ſe

totum

totum Chriſto obtulit, ut ille ſecum ageret, quicquid vellet. Quod ſi morte imminente, infirmitas naturæ mœret, aut trepidat, hujuſmodi etiam mœſtitia & formido in Deum per reſignationem projicienda, ac certa ſpes erga eum concipienda eſt. Mors Chriſti mortem tuam ſoletur. Ille præceſſit: præceſſerunt & innumeri electi ejus: non igitur pigeat te ſequi.

S. 48. *Moribundus alterum in Golgotha latronem æmuletur.*

Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Felix latro qui in ſchola Chriſti, plus in virtute profeciſti tribus horis, quam infelix Iſcariotes tribus annis. Verba mihi præis, & precandi formulam, qui Chriſto patronus fueras & advocatus in extrema neceſſitate. Deus! Quæ judiciorum tuorum abyſſus eſt? Amici & cognati ſilent; diſcipuli deſerunt; Angeli non comparent, nec mater filii innocentiam tueri ſinitur. Et ubinam illa undecim & plura millia, panibus ab hoc crucifixo Domino ſaturata? quis è tanta multitudine vel verbulo mutit pro tanto benefactore? Ergo ad latronem Chriſti patrocinium devolvitur. Latro contra latronem ſocium, Chriſto cauſſidicus fit, innocentiam illius aſſerit, impia probra diluit, omnem affuſam multitudinem

arguit parricidii. Ergone Dei Filius ſuā cauſſam à latrone perorari non erubuit? tantum abeſt ut hunc oratorem ſuum erubuerit, ut etiam publice collaudarit. Nec rhetor iſte dominicæ cauſſæ defuit:
Luc. *Et nos quidem juſte*, inquit, *nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali geſſit.*
c.23.
v.41. O quam vere idem de me dicam? Et ego quidem juſte jam morior, nam digna factis recipio: hic vero Deus meus, & Dominus meus nihil geſſit, propter quod moreretur, & in tantis tormentis moreretur. Sed & illa precandi formula recte jam utor: *Domine memento mei, quia veniſti jam in regnum tuum*. Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem aſpice, & hinc abeuntē in regnum tuum admitte. Hoc ego te rogo, Chriſte IESV, per flagella, per ſpinas, per crucē; per tormenta omnia & mortem tuam.

Ergo, quid jam reliquum eſt, niſi ut in ejus ſinum conjiciam hanc meam animam; cujus unus ipſe laborē doloremque conſiderat. Novit ipſe quid animarum ſaluti conducat, & apud illum eſt jam ab æterno decretum, quo tandem nobis ad eum ſit itinere revertendum.
Gen. *Salutare tuum expectabo Domine.*
c.49.
v.18.

§. 49. *Heliotropium contra omnes morbos, & mortem, pharmacum.*

HEliotropium herba ſeu flos, uti quotidiano experimento conſtat, cum ſole

ſole ſe circumagit, abeuntem iutuetur ſemper, omnibuſque horis cum eo vertitur, etiam die nubilo, tantus eſt amor floris in hoc fidus. Noctu, velut deſiderio ſolis contrahit ſeſe flos iſte. Voluntas humana ita ſemper divinam intueatur, ut horis omnibus, ad illius nutum ſe vertat ac circumagat quaquaverſus, quantumcunque nubilus ſit dies. Enimvero diem magis nubilum non habet humana vita quam diem mortis. Hoc maxime die moribundus, velut verum heliotropium, ad ſuum ſe ſolem vertat fixiſſimis & plane immotis oculis. Id nos Servatoris verba doceant.

Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te. Ad hunc prorſus modum, mi moribunde, loquere. In omnibus omnino rebus faciendis, & fugiendis, patiendis ac perferendis, exemplo Domini, dic ſemper: Ita Pater, Ita Pater, Ita mi Pater: etſi uno die millies, ter millies id ingeminandum. Atque tunc magis hoc dicendum & repetendum, cum magis premunt adverſa; in omnibus tuam ipſius ſanctiſſimæ voluntati ſubjiciendo. Hæc vigilans & dormiens, hæc ſanus & æger, hæc moriens aſſidue pronuntia, velut ſi dicas: *Domine, nil poſſum tibi negare, tu ſcis.* Ego autem in te ſperavi, Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis ſortes meæ. Valetudo mea, morbus meus, proſpera & adverſa mea, vita & mors mea ſunt in

Matt. c. 11. v. 26.

Pſ. 39. v. 16.

manu tua Domine. Sicut vis, ita fiat. Domine ſecundum voluntatem tuam & *vivere* & *mori*, jucundum mihi erit, quia Deus, & pater meus es tu. Sicut ergo vis, ſicut diſponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiant, & nihil fiat in me, aut à me, quod voluntati tuæ rectiſſimæ, optimæ vel minimum adverſetur. Ita Pater, ita fiat, & nunc, & ſemper, & in omnem æternitatem.

Turianus Cerveral. l. 2. c. 9. de Phil. exceſſu. Philippus II. Hiſpaniarum Rex, ab omnigena quidem virtute multo laudatiſſimus princeps, hac tamen ad Dei voluntatem Conformitate jam pæne divinus homo evaſit, etiam dum inter homines ageret: nam in fatali morbo, divinæ voluntati devotiſſimus, illa Servatoris verba pæne infinities repetiit: Pater, non mea, ſed tua voluntas fiat: Cumque è Matthæo Euangeliſta, Chriſti Domini PASSIO, ad apoſtema ferro ſecandum, prælegeretur, juſſit rex, ad illa ipſa Domini verba: Pater, non mea, ſed tua voluntas fiat, lectorem nonnihil ſubſiſtere. Tanti regum iſte maximus hoc Heliotropium, tam ſanus, quam æger ac moribundus æſtimavit.

Vide libros quinq; Heliotropii mei. Hoc certe Heliotropium morbis, morti, malis omnibus medetur. Procul eſt ab omni exitio, qui voluntate tam propinquus eſt Deo.

§. 50:

§. 50. *A moribundo dicenda, aut moribundo prælegenda*

I. ORATIO.

B. HIERONYMI IN AGONE mortis, ut ſcribit Euſebius.

PIE IESV, virtus mea, refrigerium meũ, ſuſceptor meus, & liberator meus, in quem ſperavi, cui credidi, quem dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis, & ſpes mea à juventute mea. Voca me dux vitæ meæ, & ego reſpondebo tibi. Operi manuum tuarum, quod de limo terræ Creator omnium formaſti, quod oſſibus & nervis compegiſti, cui vitam moriens tribuiſti, clementiæ tuæ porrige dexteram. Tempus eſt, ut pulvis in pulverem revertatur, & ſpiritus redeat ad te Salvatorem, qui huc illum miſiſti. Aperi ei Domine januam vitæ, nam pro me in ligno crucis tanquam latro pependiſti, ſuſcipe me miſericors Deus, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum. nam latro-

nem ad te currentem in cruce moriens ſuſcepiſti. Ægrotus ſum, infirmata eſt in paupertate vita mea, & ideo ad te, Domine, curro medicum. Sana me, Domine, & ſanabor: & quoniam in te confido, non erubeſcam. In te Domine ſperavi, non confundar in æternum. At quis ego ſum, piiſſime Deus, ut tam audacter loquar ad te? peccator ſum & in peccatis enutritus; cadaver putridum, vas fœtidum, eſca vermium. Parce mihi Domine. Quæ enim victoria eſt, ſi pugnando mecum, me viceris, qui minus ſum ante te quam ſtipula ante faciem venti. dimitte omnia peccata mea, & erige de ſtercore pauperem. Exurge & adjuva me Domine, exurge & ne repellas in finem. Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo, Domine, & fiat manus tua ut ſalvum me faciat. Ecce hominem, qui diſcedens ab Hiericho, captùs à latronibus & vulneratus, ſemivivus relictus ſum: Tu pie Sama-

Samaritane recipe me. Peccavi nimis in vita mea, & malum coram te feci : à planta pedis uſque ad verticem capitis non eſt in me ſanitas. Certe niſi in ligno crucis moriens me adjuviſſes, digna erat habitare in inferno anima mea. Ego, pie IESV, ſum pars tanti pretii : pro me fudiſti ſanguinem tuum pretioſiſſimum, non me repellas à te. Ego ſum ovis quæ erravi, require eam bone paſtor & appone illam ovili tuo, ut juſtificeris in ſermonibus tuis, nam promiſiſti mihi, quod quacunque hora peccator ingemuerit, ſalvus erit. Dolens ſum; iniquitates meas ego cognoſco, & delicta mea coram me ſunt. Vere non ſum dignus vocari filius tuus, quia peccavi in cælum & coram te. Sed auditui meo dabis gaudium & lætitiam. Averte faciem tuam à peccatis meis, dele iniquitates meas ſecundum magnam miſericordiam tuam. Ne projicias me à facie tua, neque ſecun-

ſecundum peccata mea facias mihi, neque ſecundum iniquitates meas retribuas mihi, ſed adjuva me Deus ſalutaris meus, & propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bona voluntate tua, ut inhabitem in domo tua omnibus diebus vitæ meæ, ut cum habitantibus in ea laudem te in æternum.

II. ORATIO.
AD IESVM CHRISTVM
Mundi Salvatorem.

IESV Chriſte, fons miſericordiæ, oſtende mihi pauperculæ creaturæ tuæ miſericordiam tuam: adjuva me in hac extrema neceſſitate. Creator & Redemptor meus, IESV Chriſte, pone paſſionem, Crucem & mortem tuam, inter judicium tuum & animã meam. Totum me tibi dedo, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Nunc Domine ſecundum voluntatem tuam fac mecum miſericordiã & præcipe in pace recipi ſpiri-

ſpiritum meum. redemiſti me Domine Deus veritatis. Sonet in mentis meæ auribus vox illa dulcis, Domine IESV: Hodie mecum eris in paradiſo.

Suſcipe me, IESV crucifixe, inter amoroſa tua brachia, quæ pro me in cruce extenſa cerno & complector; ſuſcipe me inter deſiderabiles amplexus tuos, & trahe ad te animam meam; ſuſcipe me bone IESV, in miſericordia tua; ſuſcipe in pace ſpiritum meum, Amen.

III. ORATIO

AD AGENDAS GRATIAS *in extremis, S. Iſidori martyris.*

GLoria tibi, Domine Ieſu Chriſte, qui me vocare ad gratiam veræ fidei dignatus es. Gloria tibi, quod tam miſericors & benignus in me tot ac tantis peccatis obnoxium ſemper exſtitiſti, tantiſque per omnem vitam beneficiis affeciſti. Mi amantiſſime Deus benedico te, quod beneplacito

placito & voluntate tua nunc vocor ex hoc mundo ad te, tibi enim Domine, gratias agens, libenter ad te venio, & humiliter tibi me committo. Sed oro te Domine Deus meus, ſuſcipe me in miſericordia tua, & animã meam in ſanctas manus tuas accipe, tibi enim ſoli, Domine, commendo ſpiritum meum, qui eum mihi dediſti, & invoco te ſolum verum Deum, ut accipiam bonam partem inter electos tuos, & facias mecum divitem tuam miſericordiam, liberans me ab inimicorum meorum inſultibus, & ab omni afflictione & anguſtia, quoniam tu es Deus ſolus, qui ab omni neceſſitate redimis eos, qui te invocant, in te ſperant: Te decet laus & gloria in ſæculorum ſæcula. Amen.

Has precationes, maxime duas ſequentes, cupimus à ſanis ſæpius legi, ut eo attentius & majore ſenſu cogitent extremam illam neceſſitatem, & moribundi abitum ad tribunal divinum. Quo tempore homo vivus vix ſentit amplius ſe vivere, &

velut

velut medius hæret inter hujus & alterius Orbis terminos.

IV. ORATIO.

A CIRCVMSTANTIBVS *dicenda, pro animam agentibus.*

CHriſte IESV crucifixe, in unione ferventiſſimi amoris, qui te vitam omnium viventium in Cruce mori coëgit, pulſamus ad medullam benigniſſimi cordis tui, & rogamus, ut animæ famuli tui, fratris noſtri N. peccata omnia dimittas, & tua ſanctiſſima converſatione, & tuæ acerbiſſimæ paſſionis merito, omiſſa ejus ſuppleas, eumque ſuperabundantiſſimā miſerationum tuarum multitudinem facias experiri, noſque omnes, & ſingulariter hunc fratrem noſtrum N, quem proxime vocare diſponis, placito tibi modo præpares, eique præſtes ut cum vera patientia, perfecta reſignatione, plena peccatorum remiſſione, validiſſima fide, ſpe firma, & integra Chari-

Charitate, in perfectiſſimo ſtatu, in dulciſſimum amplexum, & ſuaviſſimum oſculum tuum, feliciter ad tuam æternam laudem expiret.

Eja dulciſſime Redemptor, Domine Ieſu, per illas lacrimabiles voces, quas in cruce moriturus edidiſti, & paſſionis doloribus conſumptus dixiſti, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquiſti, ne quæſo longe facias à famulo tuo fratre noſtro N. tuæ miſerationis auxilium, nam ille in hac hora & momento extremæ afflictionis, præ defectione animæ & conſumptione ſpiritus te invocare non valet. Per triumphum ſanctæ crucis & per mortis paſſioniſque tuæ infinitum meritum, cogita, Domine, de eo cogitationes pacis & non afflictionis, ſed miſericordiæ & conſolationis. Libera eum de omnibus anguſtiis, tuiſque ſanctiſſimis manibus, quas pro eo nobiſque omnibus in cruce clavis affigi permiſiſti, IESV bone & amantiſſime

Pater,

Pater, erue eum à tormentis illi debitis, & perduc illum in requiem æternam. Amen.

V. Oratio.

B. DIONYSII CARTHVSIANI, in colloquio de particulari judicio animarum, pro animam agentibus.

Ad Devm Patrem.

Omnipotens æterne Deus, Pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis, tuã deprecamur immẽſam bonitatem, per ineffabilem illam charitatem, qua humanum genus dilexiſti, quando Vnigenitum Filium tuum pro noſtra redemptione in hunc mundum miſiſti, ut pro nobis acerbiſſimam & ignominioſiſſimã mortem ſubiret. Oſtende, ô Domine, in hac hora, pietatis tuæ abyſſum, & effunde charitatis tuæ dulcedinem in hanc rationabilem creaturam tuam, quæ nunc ad te Patrem ſpirituum redit. Oſtende illi lucem miſerationum tuarum, conforta mentem illius in te, intellectum

illumina, voluntatē accende. Clementiſſime Deus, hunc hominem in te uno, omnium ultimato, incommutabili, infinito ac ſummo bono conſerva. Protege eum ab omni poteſtate adverſaria, à Satanæ tentationibus, ab omni occurſu contrario. Non ſecundum peccata ejus judices eum, ſed ſecundum benigniſſimæ bonitatis tuæ immenſitatem, ſecundum charitatem tuam affluentiſſimam, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum miſerere illius, indulge illi & parce: ſuſcipe ſpiritū illius in ſanctiſſimæ dilectionis tuæ brachia. Hoc te rogamus per Vnigenitum filium tuum, Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, per univerſa ejus beneficia & merita, per omnia redemptionis noſtræ myſteria, per quicquid in ſeipſo pro noſtra ſalute aſſumpſit, fecit ac paſſus eſt, per omnem denique bonitatem tuam, ô Pater, qui cum Vnigenito tuo, & ſancto Spiritu unus es verus, ſolus, ac ſummus Deus.

Ad DEVM Filium.

OBſecramus te Domine IESV Chriſte per charitatis tuæ ardorem, quo teipſum pro noſtra redemptione tradidiſti in mortē, mortē autem crucis acerbiſſimam atque turpiſſimam, & per tui pretioſiſſimi pro nobis liberaliſſime fuſi ſanguinis pretium, per tuæ quoque amariſſimæ paſſionis indeficientiſſimū ac copioſiſſimum meritum, atque per tuam dilectiſſimam Matrem, perque maternæ compaſſionis illius acerbitatem, cum tibi uſque ad tuum in cruce exceſſum aſſiſteret, mirifica pietatis tuæ abyſſum in hoc tuo famulo, à vitæ præſentis luce ad te omnium Iudicem metuendum tranſeunte. Præpara animam ejus, ô Domine, ad occurrendum tibi, & ſine vera contritione ac filiali ad te converſione ne eum à corpore ſeparari permitte. Viſita & illuſtra mentem ejus viſitatione tua ſecreta & paterna, qua in ictu

oculi juſtificas impium, & ex immundo mundum efficis. Mitte ei, ô Domine & Salvator, auxilium gratiæ tuæ, à throno gloriæ tuæ, & ea pietate, qua latroni ſero pœnitenti indulgentiſſime promiſiſti: Hodie mecũ eris in paradiſo, etiã in hoc homine, pietatis & charitatis tuæ viſcera oſtende. Iube eum ad tuam miſericordiam pervenire, ô Salvator Mundi, Rex gloriæ, Princeps virtutum, Iudex ſupreme, Deus altiſſime, qui cum Patre & ſancto Spiritu vivis & regnas benedictus per infinita ſæcula.

Ad DEUM Spiritum ſanctum.

SPiritus ſancte Deus, adorande paraclete, bonitatis, pacis, charitatis & omnis dulcedinis fons immenſe, obſecramus te per tuam æternam ex Patre & Filio proceſſionem, infunde nunc radium tuæ propitiationis, in animã iſtam undique anguſtatã: omnes malignorum ſpirituum impugnationes ab ea remove: effunde in illam divitias

divitias gratiæ tuæ, eamque conforta & erige contra univerſam vitiorum ac dæmonum metuendam aciem; fac eam plene contritam ad ſuum Creatorẽ fervide adſpirare, & ad fontem totius puritatis ac ſanctitatis purificatam venire. Imple illam ea largitate, qua in die Pentecoſtes igneis linguis ſuper Chriſti diſcipulos deſcendiſti. Dignare, ô divine Spiritus, hunc hominẽ illuminare & accendere atque ad te totius ſalutis ac gratiæ fontalem originem perducere, qui cum Patre & Filio vivis & regnas æqualis Deus, per infinita ſæculorum ſæcula. Amen.

VI. Oratio

SÆPIVS DICENDA, CONtritionis, Fidei, Spei, Charitatis &c. actus continens

DOmine Ieſu Chriſte, credo quod Deus meus & Redemptor meus es. Credo quod pro mea ſalute de Virgine Maria naſci, & in cruce mori dignatus es.

Credo quicquid per ſanctam Catholicam Eccleſiam mihi credendum proponis, & in hac fide proteſtor me vivere velle, & mori. Domine Ieſu, doleo quod ſummam bonitatem tuam offenderim, & doleo quod non magis doleam de tot offenſis contra te creatorem & redemptorem meum ingratiſſime perpetratis. Peto humiliter peccata omnia mihi condonari per ſanguinem tuum; firmiter ab eis abſtinere, & vitam emendare propono, ſi vixero. Atq; ſi quid oblitus ſim, vel non cognoſcam, quo tuam Majeſtatem offendi, de eo illuminari cupio & pœnitere; interim de omnibus veniam peto.

Omnibus qui me unquam offenderunt, libenter & ex animo, propter te, mi Deus, offenſas omnes dimitto, & ſi quem offendi ego, precor etiam mihi veniam dari. Si quid alienorum bonorum eſt apud me, quantum teneor, & facultates meæ ſe extendunt, volo

ſatis-

ſatisfieri omnibus. Spero in divina tua miſericordia, & in ſanguine cum tanta charitate pro me fuſo, quod me licet indignum ſalvum facies, & adimplebis me lætitia cum vultu tuo, quod ut facias, per ſanctam paſſionem & mortem tuam te precor. Corrobora me, Domine Ieſu, contra omnes Satanæ inſultus, & ſcuto miſericordiæ tuæ protege me, quoniam in bonitatis tuæ præſidio tota eſt repoſita ſpes & fiducia mea. Nihil quidem meritorum habeo, quod allegem apud te; malorum heu nimis multum video, ſed per tuam miſericordiam confido me ſalvandum. Ita in pace in idipſum dormiam & requieſcam, quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Tibi laus & gloria in ſæculorum ſæcula, Amen.

EPILOGVS ET MOnitum Lectori.

HAs precationes, mi Lector, pro animam agentibus di-

cendas, tu ipſe pro teipſo, dum ſanus es, pauculis mutatis, ſæpius dices, ſi ſapis. Putem ego ad vitam ſanctius inſtituendam vix efficacius quidquam cogitari, quam lacrimabilem illum hominis moribundi ſtatum. Tunc illud Domini
Luc. c. 19. v. 43. & 44. vaticinium etiam in moribundos pronunciatum luculente ſe prodit: Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coanguſtabunt te undique & ad terram proſternent te, & non relinquent in te lapidem ſuper lapidem. Hæc certe, oculis teſtibus, in homine moribundo fiunt. Circumdant illum anguſtiæ, fatigant ſollicitudines diverſæ, vallant dolores, tentant cacodæmones, peccata præterita in terram proſternunt, ſupplicia futura perterrefaciunt, creata omnia deſerunt. Et licet morientis lectulum peritiſſimi medicorum cingant, nullus juvare poteſt, niſi medicus è cælo. Æterna lex à principio dicta omni huic Mundo, naſci, denaſci;

denaſci; oriri, aboriri: nec quidquam ſtabile aut firmum arbiter ille rerũ eſſe voluit præter ſeipſum. Abeunt omnia in hunc naſcendi pereundique fatalem gyrum, & longævum ſit aliquid in hac machina, æternum nihil. Per tuã ergo ipſius, mi Lector, ſalutem te rogo, memento æternitatis. Momentum eſt vita; eheu momentum eſt! ſed pendet ab hoc momento ſive perenne bonum, ſive perenne malum. brevis eſt labor; voluptas omnis evaneſcit; ſola ignorat finem æternitas: Memento æternitatis.

FINIS.

APPROBATIO R.P. PROVINCIALIS.

PRODROMVM ÆTERNITATIS, *quem P. Hieremias Drexelius Societatis noſtræ Preſbyter ſcripſit, aliquot ejuſdem ſocietatis Theologis cenſum probatumque; Ego Gualterus Mundbrot. Societ.* IESV *per ſuperiorem Germaniam Præpoſitus Provincialis, facta mihi poteſtate ab admodum R. P. N. Generali Mutio Vitelleſco, in lucem dari permitto.*

In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officii mei ſigillo munitum. Monachij 27. Iulii. Anno 1627.

GVALTERVS MVNDBROT.

SYLLABVS
IN
PRODROMVM ÆTERNITATIS.

CAPVT I.
MORTIS
memoria proponitur
SANIS.

§. 1. Lectori lux, & ingreſſus ad ſermonem. Pag. 2
§. 2. Quotidiana mortis memoria. 3
§. 3. Memoria mortis, potens in omnia peccata pharmacum. 4
§. 4. Bonæ vitæ clauſula, quanti ſit: è Seneca. 6
§. 5. Omnis homo, nullus homo: ex Arbitro. 7
§. 6. Mortales unius diecula. 8
§. 7. Idem confirmatius traditur. 9
§. 8. Longæ vitæ ſpes, & vota inania. 10
§. 9. Homo pulvis. 12
§. 10. Homo vere miſer. 14
§. 11. Quid igitur eſt Homo? 15
§. 12. Ad rei funebris oſores. 18
§. 13. Omnis vita lacrimæ. 18
§. 14. Lacrimas ſolatur Deus. 20
§. 15. Mors Nativitas. 21
§. 16. Vbique Mors. 23
§. 17. Mors ſua cuique domi eſt. 25
§. 18. Mors inexorabilis. 26
§. 19. Mors certiſſima, eſt incertiſſima. 27
§. 20. Mors plurimis repentina; pæne omnibus inſperata. 29

§. 21.

§. 21. Mortis repentinæ antidotum. 35
§. 22. Dies vitæ pauci, & mali. 38
§. 23. Qua ratione juvenis, poſſit mori ſenex. 40
§. 24. Paradoxum: Quiſquis voluit, diu vixit 42
§. 25. Moriendum eſt, moriendum. 43
§. 26. Mortis memoria varie refricanda. 45
§. 27. Novũ induſium, nigræ litteræ. 48
§. 28. Omnis dies obſervandus. 51
§. 29. Sandapila ultimum ſuperbiæ noſtræ ſolium. 52
§. 30. Vita quid eſt? 55
§. 31. Vita Mimus. 57
§. 32. Vitæ humanæ typus. 58
§. 33. Vitæ prologus, narratio, epilogus. 60
§. 34. Omnis vita brevis, etiam longiſſima. 61
§. 35. Non longiſſima, ſed honeſtiſſima, vita optima. 63
§. 36. Magnã vitæ partẽ nõ vivimus. 65
§. 37. Maxima vitæ labes procraſtinatio. 67
§. 38. Venatus mortis. 69
§. 39. Cur quotidiana ſpectantes funera, mortem non cogitemus. 70
§. 40. Compẽdioſiſſima & optima mortis præmeditatio. 71
§. 41. Hodie mihi, cras tibi. 72
§. 42. Ergo dum vivis, vive. 73
§. 43. Si cras, quare non hodie? 75
§. 44. Cur mors horribilis? 76

§. 45. Inopina, ſed formoſa mors. 78
§. 46. Vigilandum, & orandum. 80
§. 47. Deo fidendum. 82
§. 48. Quando Domino viſum. 83
§. 49. Ad Deum in omnibus recurrendum. 85
§. 50. Orationes. 86

CAPVT II.

MORTIS memoria commendatur ÆGROTIS.

§. 1. Ingreſſus ad Sermonem; & an Morbus malum. 96
§. 2. Ægrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethalis initium, ad Mortẽ, ad Chriſtum Dominũ. 98
§. 3. Mœroris Antidotum. 102
§. 4. Non ſemper mulſum. 102
§. 5. Chriſtiana generoſitas, mortis contemptus. 103
§. 6. Mortis contemptæ ſpecimen. 105
§. 7. Animus ad Mortem promptus. 107
§. 8. Mortem timent, qui non prævident. 109
§. 9. Mortem timent, qui vitam negligunt. 111
§. 10. Tria morbi gravia. 112
§. 11. Morbus virtutum ludus. 113
§. 12. Morbus corporis, animi ſalus. 114
§. 13. Morbus Æternitatis monitor. 116
§. 14. Morbus igitur optandus. 117
§. 15. In morbo quid legendum. 118

§. 16. In morbo ſemper orandum. 120
§. 17. In doloribus, & alias per diem quid cogitandum, quid agendum. 121
§. 18. Aliter ſani, aliter ſentimus ægri. 123
§. 19. In omni ægrimonia, pia ad Deum ſuſpiria. 124
§. 20. Ægroti quædam vitia. 125
§. 21. Tres theſes omnibus viribus ægroto propugnandæ. 128
§. 22. Ægroti ſitis qui curanda. 129
§. 23. Ægroti ſudarium. 131
§. 24. Ægroti lectulus. 132
§. 25. Ægroti delitiæ, Chriſti Hortus. 134
§. 26. Chriſti inter Olivas lectulus. 136
§. 27. Mater Domini, ad ægrotum reviſens, his eum compellat. 138
§. 28. Humanæ voluntatis cum divina conſenſus, & conſpiratio. 139
§. 29. Deſperationi occurrendum. 142
§. 30. Spes vitæ melioris miſerias mitigat. 144
§. 31. Spes vera vitæ beatiſſimæ. 145
§. 32. Tranquillitas è vera ſpe. 147
§. 33. Solatium è doloribus. 148
§. 34. Dolores omnes frangit Patientia. 150
§. 35. Patientiæ ſpecimẽ, Mendicus. 152
§. 36. Patientiæ typus, Princeps Magnus. 154
§. 37. Patientiæ ſpeculum, Rex Maximus. 157

§. 38. Patientiæ ſpecimen, typus, ſpeculum, exemplar abſolutiſſimū, Chriſtus Dominus. 159
§. 39. Panoplia ægroti Patientia. 160
§. 40. Tandem migrandum eſt: hoſpites ſumus. 163
§. 41. Certus vitæ terminus. 164
§. 42. Prima ægroti Objectiuncula. 166
§. 43. Contra alias ægroti querimonías. 169
§. 44. Ægrotus ad ſeipſum, contra ſeipſum. 171
§. 45. Ægrotus ad Deum. 173
§. 46. Ægrotus cum Deo paciſcitur. 177
§. 47. Deo gratias, aſſiduum ſit ægroti canticum. 178
§. 48. Ægroti vera in Deum fiducia. 181
§. 49. Conſtanter. 184
§. 50. Orationes. 187

CAPVT III.
MORTIS *memoria repræſentatur* MORIBVNDIS.

§. 1. Ars bene moriendi compendio traditur. 212
§. 2. Tempus male perditum, quomodo recuperandum. 214
§. 3. Brevis vita quomodo extendenda. 215
§. 4. Finis rerum omnium; æternitatis nullus. 216
§. 5. Hominis moribundi cōſideratio. 218

§. 6. Stantes mortui. 219
§. 7. Ante mortem mortui. 221
§. 8. A ſeipſis ſepulti. 222
§. 9. Conſideratio ſepulchri. 226
§. 10. Teſtamenta novem. 227
§. 11. Epitaphia novem. 231
§. 12. Cur æquo animo moriendum, cauſſæ novem. 239
§. 13. Mors igitur formidãda nõ eſt. 245
§. 14. Quomodo Sancti mortem deſiderent & tamen formidant. 247
§. 15. Mors mala vitam malam ſequitur. 249
§. 16. Mors bona vitam bonam ſequitur. 250
§. 17. Qualis vita, talis mors. 253
§. 18. Bonæ mortis votum. 256
§. 19. Somnus Mortis frater. 257
§. 20. Mortis prodromi. 258
§. 21. Quid ad mortis nuntium reſpondendum. 261
§. 22. Mors dulciſſima, ſed peſſima. 262
§. 23. Melior mors quam vita amara. 263
§. 24. Beatitudo mortis. 266
§. 25. Valedictio morientis ad vivos eadem via ſecuturos. 268
§. 26. Morientium extrema monita. 271
§. 27. Chriſtus invitatur. 275
§. 28. Moribundus animatur. 276
§. 29. Reſurrectionis Fides. 277
§. 30. Spes Reſurrectionis, ſolatium maximum. 281
§. 31. Spes cæli. 282
§. 32. Suſpiria ad cælum. 283

§. 33. Solatia adverſus mortem, compendio dantur. 285
§. 34. Contra invite morientes. 287
§. 35. Moribundi ſcopulus, dilatio. 289
§. 36. Moribũdi dolores & terrores. 291
§. 37. Moribundi promptus animus. 293
§. 38. Moriturus Fide, Spe, Charitate ſe armat. 295
§. 39. Ægro & Moribundo quid ſemper corde ac ore verſandum. 296
§. 40. Moribundo ſingulariter obſervanda. 297
§. 41. Moribundo quid faciendum; è Bloſio. 299
§. 42. Moribundum refrigerantia. 300
§. 43. Moribundi ad Deum ſuſpiria & preces. 303
§. 44. Moribundi vera in Deum fiducia. 306
§. 45. Moribundi cereus. 308
§. 46. Moribundi verba ultima. 310
§. 47. Humanæ voluntatis ad divinam conformatio, ſummi momenti eſt, præcipue ſub vitæ finẽ. 312
§. 48. Moribundus alterum in Golgotha latronem æmuletur. 313
§. 49. Heliotropium, contra omnes morbos & mortem, pharmacũ. 314
§. 50. A moribundo dicenda, aut moribundo prælegenda. 317

FINIS.

2688-803